

ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้าน
รอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ศิริรัตน์ หอมนาน

วิทยานิพนธ์นี้ เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
(เกษตรศาสตร์)
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

พฤษภาคม 2547

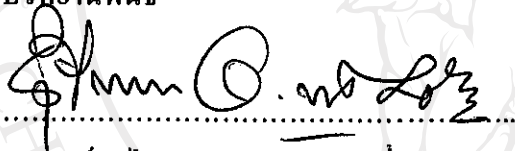
ISBN 974 - 658 - 346 - 8

ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้าน
รอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ศิริโรรัตน์ หอมนาน

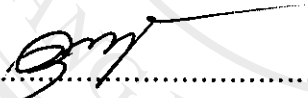
วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

รองศาสตราจารย์ รำไพพรรณ อภิชาติพงศ์ชัย

กรรมการ

รองศาสตราจารย์ คุณหญิง ณ ลำปาง

กรรมการ

อาจารย์ ดร. ฉันทนา สุวรรณชาติ

กรรมการ

นายประดับ กัดเข็มเพชร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

12 พฤษภาคม 2547

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ราไพพรรณ อภิชาติพงศ์ชัย ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ซึ่งให้คำแนะนำ ปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนการศึกษาวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์คุณหญิง ถิลาปราง อาจารย์ ดร. ฉันทนา สุวรรณธาดา และผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ คุณประดับ กลัดเข็มเพชร ที่กรุณาเป็นกรรมการวิทยานิพนธ์ และช่วยชี้แนะ ตลอดจนให้ความรู้เป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ ผู้นำชุมชนและกลุ่มแกนของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่ได้กรุณาเข้าร่วม การสนทนากลุ่ม ที่ทำให้การเก็บข้อมูลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวมทั้งประชากรกลุ่มตัวอย่างของ หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่กรุณาตอบแบบสอบถาม เพื่อให้การเก็บข้อมูลเป็นไปได้อย่างดี

ขอขอบคุณ คุณศิรินทร์ สายทน คุณระพีพล ทับทิมทอง เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่ได้เอื้อเฟื้อข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย รวมถึงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากร กลุ่มตัวอย่าง ในการตอบแบบสอบถาม เพื่อให้การวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ คุณเบญจวรรณ โรจนดิษฐ์ คุณวรรณิ หอมนาน คุณจงกลณี หอมนาน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจในตลอดระยะเวลาของการทำวิจัย ตลอดจนผู้ที่มีได้กล่าวนาม ที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำงานวิจัยในครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ท้ายที่สุด ขอขอบพระคุณ คุณพ่อสังวรณั คุณแม่แสงนิล หอมนาน และญาติทุกคน ที่เป็นส่วนผลักดัน ให้การสนับสนุน เป็นกำลังใจ และให้โอกาสทางการศึกษาเป็นอย่างดีเสมอมา ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาหวังว่าคงมีประโยชน์บ้างไม่มากก็น้อย สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนผู้ที่สนใจเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ไปสู่การท่องเที่ยว เชิงเกษตร คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมีนี้ ผู้ศึกษาขอบแต่ บิดา มารดา คณาจารย์ทุกท่าน และผู้ที่มี ส่วนร่วมในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทุกท่าน หากแม้ว่ามีส่วนหนึ่งส่วนใดที่บกพร่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้ด้วยความเต็มใจ

ศิริรัตน์ หอมนาน

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษา
การพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ผู้เขียน นางสาวศิริโรจน์ หอมนาน

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ รำไพพรรณ	อภิชาติพงศ์ชัย	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ คุณหญิง	ณ ลำปาง	กรรมการ
อาจารย์ ดร. ฉันทนา	สุวรรณธาดา	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษา
การพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ (1) เพื่อศึกษาสภาพ
โดยทั่วไปด้านบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่เื้อต่อศักยภาพการ
พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (2) เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ตลอดจนปัญหา และอุปสรรค
ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (3) เพื่อวิเคราะห์และ
เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ประชากรในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ จำนวน 10 หมู่บ้าน
ในตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จำนวนทั้งหมด 1,641 ครัวเรือน ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ได้
ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 165 คน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มแกนนำของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ
และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ร่วมด้วย รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และประเด็น
การสนทนากลุ่ม ซึ่งข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมด นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การ
แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงการใช้เทคนิคการวิเคราะห์
จุดแข็งจุดอ่อน เพื่อหาศักยภาพ และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านรอบ
บริเวณศูนย์ฯ

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สรุปได้ว่า หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีความพร้อมในระดับมากในด้านการเข้าถึง มีความพร้อมในระดับปานกลางในด้านสิ่งดึงดูดใจ ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว และพื้นที่ในการบริหารจัดการนักท่องเที่ยว และมีความพร้อมในระดับน้อยในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และการมีส่วนร่วมของชุมชนในแนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากประเด็นการสนทนากลุ่ม พบว่ากิจกรรมด้านการเกษตรและกิจกรรมนอกรถเกษตรเป็นกิจกรรมที่ทำกันโดยทั่วไป และจากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน (SWOT) แสดงให้เห็น จุดแข็ง จุดอ่อน ของศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างชัดเจน โดยมีจุดแข็ง คือ เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่มีกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตร และนอกรถเกษตร ส่วนจุดอ่อน คือ อุปสรรคในการทำการเกษตร

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ควรมีการพัฒนาในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และคนในชุมชนควรมีส่วนร่วม ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตลอดจนประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนในท้องถิ่นและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title Potential to Develop Agrotourism in Satellite Villages of
the Huai Hong Khrai Royal Development Study Center

Author Miss Sirorut Homnan

Degree Master of Science (Agriculture) Agricultural Extension

Thesis Advisory Committee

Assoc. Prof. Rampaipan	Apichatpongchai	Chairperson
Assoc. Prof. Dusdee	Nalampang	Member
Lect. Dr. Chuntana	Suwanthada	Member

Abstract

This study, namely, “Potential to Develop Agrotourism in Satellite Villages of the Huai Hong Khrai Royal Development Study Center” aimed at (1) studying context of person, economic and social aspects of satellite villages of the Center towards potential to develop agrotourism; (2) studying strengths, weaknesses, opportunities, threats, and problems of satellite villages of the Center leading to guidelines of developing agrotourism; and (3) analyzing and recommending approaches for such development.

The population of the study were farmers in 10 satellite villages of Huai Hong Khrai Royal Development Study Center in Tambon Maepong . The sample of 165 persons out of 1,641 were selected by simple random sampling method. Leaders of the communities as well as officers of the Center also took part. Data was collected through questionnaires and focus group interview. Descriptive statistic techniques, i.e., frequency, percentage, arithmetic means, standard deviations, and SWOT analysis were employed to analyze the data.

Research findings revealed readiness of satellite villages of the Huai Hong Khrai Royal Development Study Center in terms of the high level of access convenience, moderate level of attraction tourist holding capacity and tourism area management while travelling convenience and local people cooperation occurred at low level.

From focus group interview, it was found that agricultural and non – agricultural activities alike were commonly practiced in the societies. SWOT analysis also showed significant strengths and weaknesses in tourism potential . Satellite villages of the Center were strong in activities of agricultural extension development and those of non-agricultural while weakness was found in farming constraints.

Recommendations could be drawn from this study that facilities leading to travelling convenience should be developed. Local people participation, agrotourism management as well as coordination and cooperation among local communities and concerned organizations should also be considered.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย	9
บทที่ 2 แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร	10
แนวคิดองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว	21
แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการท่องเที่ยว	24
แนวคิดการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค(SWOT Analysis)	28
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย	38
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	38
ข้อมูลและแหล่งข้อมูล	39
เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	39
การวิเคราะห์ข้อมูล	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
การวิเคราะห์ข้อมูลของเกษตรกรในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ	44
การวิเคราะห์ข้อมูลของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ	73
ประเด็นการสนทนากลุ่ม	85
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	141
สรุปผลการวิจัย	145
การอภิปรายผล	164
ข้อเสนอแนะ	169
บรรณานุกรม	170
ภาคผนวก	173
ภาคผนวก ก. รายชื่อกลุ่มแกนนำในประเด็นสนทนากลุ่มของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ	174
ภาคผนวก ข. แบบสอบถามชุดที่ 1	179
แบบสอบถามชุดที่ 2	190
ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview)	198
ภาคผนวก ค. เส้นทางเข้าหมู่บ้าน/แผนผังที่ตั้งหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ	200
ประวัติผู้เขียน	218

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	เพศของเกษตรกร	44
2	อายุของเกษตรกร	45
3	อาชีพของเกษตรกร	46
4	ระดับการศึกษาของเกษตรกร	47
5	รายได้ต่อปีของเกษตรกร	47
6	ภูมิฐานะของเกษตรกร	48
7	ระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อประสบการณ์ และการเรียนรู้จากกิจกรรมในหน่วยงานต่างๆ ของศูนย์ฯ	50
8	ระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้านการฝึกอบรม การประกอบอาชีพการเกษตรจากศูนย์ฯ	51
9	ระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้านการฝึกอบรม การประกอบอาชีพนอกการเกษตรจากศูนย์ฯ	53
10	ระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้านการได้รับ การส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตรจากศูนย์ฯ	54
11	ระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้านการได้รับ การส่งเสริมพัฒนาอาชีพนอกการเกษตรจากศูนย์ฯ	55
12	ปัญหาที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร	60
13	อุปสรรคที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร	61
14	ข้อจำกัดที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร	61
15	กิจกรรมส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรที่จะพัฒนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	64

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
16	66
กิจกรรมส่งเสริมอาชีพนอกรการเกษตรที่จะ สนับสนุนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	66
17	67
ระดับความพร้อมในด้านการเข้าถึงหมู่บ้าน	67
18	68
ระดับความพร้อมในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	68
19	69
ระดับความพร้อมในด้านสิ่งดึงดูดใจ	69
20	70
ระดับความพร้อมในด้านความสามารถในการ รองรับนักท่องเที่ยว	70
21	71
ระดับความพร้อมในด้านการมีส่วนร่วมในแนวทาง การท่องเที่ยวเชิงเกษตร	71
22	72
ระดับข้อจำกัดของพื้นที่ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	72
23	73
เพศของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ	73
24	74
อายุของเจ้าหน้าที่ฯ	74
25	74
ระดับการศึกษาของเจ้าหน้าที่ฯ	74
26	75
ตำแหน่ง/หน้าที่ ของเจ้าหน้าที่ฯ	75
27	75
ระยะเวลาทำงานกับศูนย์ฯ	75
28	76
ภูมิฐานะของเจ้าหน้าที่ฯ	76
29	77
ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ฯ ต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพ ด้านการเกษตร ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่สามารถพัฒนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	77
30	78
ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ฯ ต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพ นอกรการเกษตร ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่สามารถพัฒนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	78

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า	
31	ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ฯ ต่อกิจกรรมการส่งเสริม อาชีพการเกษตรของศูนย์ฯ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	79
32	ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ฯ ต่อกิจกรรมการส่งเสริม อาชีพนอกรการเกษตรของศูนย์ฯ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตร	80
33	ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ฯ ต่อศักยภาพการพัฒนาหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	81
34	ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ฯ ที่มีต่อจุดเด่นของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	82
35	ระดับความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในการพัฒนาเป็น แหล่งท่องเที่ยว	82
36	ระดับความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในแนวทางการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงเกษตร	83
37	ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก	90
38	ตารางปฏิทินประเพณี สังคม วัฒนธรรม หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่	94
39	ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่	101
40	ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน	107
41	ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่ง	113
42	ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง	118
43	ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง	123
44	ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 7 บ้านคันตี่ง	128
45	ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้	132
46	ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง	136
47	ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง	140

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แผนที่แสดงที่ตั้งหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	5
2	เส้นทางเข้าหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านตลาดชัยเหล็ก	200
3	แผนผังที่ตั้งหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านตลาดชัยเหล็ก	201
4	เส้นทางเข้าหมู่บ้าน หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่	202
5	แผนผังที่ตั้งหมู่บ้าน หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่	203
6	เส้นทางเข้าหมู่บ้าน หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน	204
7	แผนผังที่ตั้งหมู่บ้าน หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน	205
8	แผนผังที่ตั้งหมู่บ้าน หมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่ง	206
9	แผนผังที่ตั้งหมู่บ้าน หมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง	207
10	เส้นทางเข้าหมู่บ้าน หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง	208
11	แผนผังที่ตั้งหมู่บ้าน หมู่ที่ 6 บ้าน ห้วยอ่าง	209
12	เส้นทางเข้าหมู่บ้าน หมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง	210
13	แผนผังที่ตั้งหมู่บ้าน หมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง	211
14	เส้นทางเข้าหมู่บ้าน หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้	212
15	แผนผังที่ตั้งหมู่บ้าน หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้	213
16	เส้นทางเข้าหมู่บ้าน หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง	214
17	แผนผังที่ตั้งหมู่บ้าน หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง	215
18	เส้นทางเข้าหมู่บ้าน หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง	216
19	แผนผังที่ตั้งหมู่บ้าน หมู่ที่ 10 ห้วยบ่อทอง	217

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้ให้กับประเทศได้เป็นอย่างดีทำให้เงินตราต่างประเทศเข้ามาในประเทศเป็นจำนวนมากในแต่ละปี ซึ่งรายได้ของประเทศโดยส่วนใหญ่แล้วมาจากการท่องเที่ยวเป็นหลัก โดยตั้งแต่ปี พ.ศ.2525 เป็นต้นมา อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถทำรายได้ในรูปของเงินตราต่างประเทศมากเป็นอันดับหนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบกับรายได้จากสินค้าออกอื่น ๆ โดยในปี พ.ศ. 2542 ประเทศไทยมีรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจำนวน 253,018 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นจาก ปี พ.ศ. 2541 ร้อยละ 4.48 (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2543) ซึ่งปัจจัยที่สนับสนุนการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย คือ ความมั่นคงทางการเมือง การสนับสนุนด้านการบิน ความคุ้มค่าเงิน ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติ รวมถึงอภิมหาสัสมิตรีที่ดีของคนไทย และนอกจากนี้ นักท่องเที่ยวชาวไทยก็มีการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2542 มีปริมาณนักท่องเที่ยวในประเทศเพิ่มขึ้นจาก ปี พ.ศ. 2541 ร้อยละ 3.02 โดยการท่องเที่ยวภายในประเทศปรับตัวสูงขึ้น ร้อยละ 7.41

จากกิจกรรมของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ระบบเศรษฐกิจของประเทศอยู่ 3 ด้านด้วยกันคือ 1) กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเป็นสินค้าส่งออกรูปแบบการบริการ (Hospitality Export) โดยสร้างรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศแก่ประเทศเป็นอันดับหนึ่ง เมื่อเทียบกับรายได้ที่ได้จากการส่งสินค้าออก 2) กิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นตัวสร้างงาน (Jobs Requirement) และรายได้ (Income) ให้มีการกระจายออกสู่ภูมิภาคต่างๆ เมื่อมีการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในภูมิภาค 3) กิจกรรมการท่องเที่ยวช่วยกระตุ้นให้เกิดการผลิตสินค้าและบริการ โดยนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม เพื่อก่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นนั้นๆ (ททท., 2540)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้มีการแยกประเภทของทรัพยากรในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวไว้ 9 กิจกรรม และได้มีการเผยแพร่เป็นปีท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand 1998-1999) โดยร่วมกับกรมส่งเสริมการเกษตรจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งหนึ่งในกิจกรรมนี้ ได้รวมเอาการเกษตรไทยหรือ Amazing Agricultural Heritage ที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาการว่างงานในชนบทได้อีกทางหนึ่ง โดยได้ยึดแนวทางการจัดกิจกรรมลักษณะการเพิ่มคุณค่า และคุณภาพ (Value Added) ในแต่ละกิจกรรมเพื่อเสริมการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งได้กำหนดรูปแบบทรัพยากรท่องเที่ยวเกษตรไว้ 3 ประเภท ที่สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทชุมชนหรือหมู่บ้านท่องเที่ยวเกษตร แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทเฉพาะรายบุคคลหรือรายกิจกรรม และแหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทเทศกาลหรือปรากฏการณ์ (บุรีพรณ, 2545)

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism) เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในประเทศไทย โดยลักษณะเด่นของการท่องเที่ยวรูปแบบนี้คือ การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ วิธีการดำรงชีวิตของเกษตรกรที่มีการผสมผสานกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการเกษตรในท้องถิ่น เพื่อให้เป็นที่ดึงดูดความสนใจแก่นักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปท่องเที่ยว

จังหวัดเชียงใหม่เป็น จังหวัดหนึ่งที่นักท่องเที่ยวได้ให้ความสนใจที่จะมาท่องเที่ยว เนื่องจากมีปัจจัยที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นกิจกรรมของมนุษย์ ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมที่สามารถจะดึงดูดความสนใจแก่นักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ประกอบกับเป็นที่ตั้งของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งเป็นหนึ่งในหกของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั่วประเทศ ศูนย์ฯเป็นต้นแบบของการศึกษาพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ควบคู่กับการศึกษา ค้นคว้า ทดลองและวิจัยเพื่อพัฒนาด้านการเกษตรกรรมเกษตรอุตสาหกรรม ด้านปศุสัตว์และโคนม เข้าไว้ด้วยกันเพื่อเป็นศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียวแก่ผู้ที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้และท่องเที่ยว โดยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้รับพระราชดำริให้มีการก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ.2525 ณ บริเวณลุ่มน้ำห้วยฮ่องไคร้ เขตป่าสงวนแห่งชาติป่าขุนแม่กวง ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอค้อยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ บนเนื้อที่ประมาณ 8,500 ไร่ ซึ่งแต่เดิมเป็นพื้นที่ที่มีสภาพเสื่อมโทรม ดินมีลักษณะเป็นดินหินกรวดหน้าดินชั้น ภูมิอากาศมีความชุ่มชื้นต่ำ บรรยากาศแห้งแล้งมีปริมาณน้ำน้อยไม่เพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ใดๆ สภาพป่าไม้ในพื้นที่

เสื่อมโทรม ประสบปัญหาไฟป่าทุกปี อาจกล่าวได้ว่าพื้นที่แห่งนี้ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อีกต่อไป (ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ : 2545:2)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้พระราชทานแนวทางในการดำเนินโครงการคือ “ทำการศึกษาพัฒนาป่าบริเวณพื้นที่ต้นน้ำลำธารให้มีความอุดมสมบูรณ์เป็นหลักค้ำทาง ปลายทางเป็นการศึกษาด้านประมง ระหว่างทางเป็นการศึกษาด้านการเกษตรกรรม ด้านปศุสัตว์และโคนม และการเกษตรอุตสาหกรรม” (ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ, 2545) โดยมีพระราชประสงค์ที่จะให้เป็นศูนย์กลางในการศึกษา ทดลอง วิจัยเพื่อหารูปแบบการพัฒนาที่เหมาะสมให้ได้รูปแบบแห่งความสำเร็จที่ทำหน้าที่เป็นพิพิธภัณฑ์ที่มีชีวิตที่เกษตรกรและประชาชนผู้สนใจสามารถเข้าไป เรียนรู้และนำไปปฏิบัติได้จริงด้วยวิธีการที่เรียบง่าย ประหยัด และไม่ซับซ้อนเกินไปนัก

ผลการดำเนินงานศึกษาค้นคว้า ทดลองและวิจัยด้านการพัฒนาต่างๆของศูนย์ฯ ที่ประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่งได้ส่งผลให้เกิดการขยายผลการดำเนินงานจากศูนย์ฯ ไปสู่ชุมชนได้นำไปปฏิบัติ โดยได้กำหนดหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ จำนวน 10 หมู่บ้าน ในเขตตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เป็นหมู่บ้านเป้าหมายแรกในการขยายผลของศูนย์ฯ ไปสู่ราษฎร โดยมีการดำเนินงานด้านการส่งเสริมอาชีพทั้งภาคเกษตรและนอกภาคการเกษตร รวมทั้งการฝึกอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับเกษตรกร ถือได้ว่าการดำเนินงานด้านการขยายผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ไปสู่ประชาชนประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง จากผลสำเร็จของการดำเนินงานด้านการขยายผลไปสู่หมู่บ้านเป้าหมายของศูนย์ฯ ที่มีพื้นฐานทางชุมชนเป็นชุมชนเกษตรอยู่แล้วจึงทำให้เกษตรกรในชุมชนได้รับการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรที่ครบวงจรทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาศักยภาพของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่จะพัฒนาไปสู่แนวทางของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพโดยทั่วไปด้านบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่เกี่ยวข้องศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.2 เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.3 เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

3. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากผลงานวิจัยในครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงสภาพโดยทั่วไป ความพร้อม ตลอดจนจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่เอื้อต่อความเป็นไปได้ในแนวทางของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ต่อไป

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ของการศึกษา (Study Area) สำหรับการศึกษานี้ได้แก่ หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 10 หมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่งานขยายผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในตำบลแม่โป่ง มีดังนี้คือ หมู่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก หมู่ 2 บ้านป่าไผ่ หมู่ 3 บ้านห้วยบอน หมู่ 4 บ้านแม่โป่งหลวง หมู่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง หมู่ 6 บ้านห้วยอ่าง หมู่ 7 บ้านคันผึ้ง หมู่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้ หมู่ 9 บ้านป่าไม้แดง และหมู่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง (ดูแผนที่ที่ 1.1 ประกอบ)

4.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษานี้ ประกอบด้วย 2 กลุ่มหลัก ดังนี้

1. ประชากรในหมู่บ้านบริวารศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 10 หมู่บ้าน ในตำบลแม่โป่ง จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,641 ครัวเรือน สุ่มตัวอย่างแบบง่ายร้อยละ 10 จากครัวเรือนทั้งหมด ได้ประชากรตัวอย่างจำนวน 165 คน

2. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในการดำเนินงานของศูนย์ฯ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จากหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน 20 คน

- แนวเขตศูนย์ฯ และหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์
- ถนน
- - - - - แนวเขตของหมู่บ้าน
- คลองส่งน้ำสายใหญ่ (ฝิ่งซ้าย)

๐	ที่ทำการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ มีเนื้อที่ทั้งหมด	8,500	ไร่
	พื้นที่หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ มีทั้งหมด	31,551	ไร่
	รวมพื้นที่ทั้งหมดของโครงการศูนย์ฯ	40,051	ไร่
มาตราส่วน 1 : 50,000			

รูปที่ 1 แผนที่แสดงที่ตั้งหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ที่มา : ข้อมูลชุมชนศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2542

4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาของการศึกษาครั้งนี้ สามารถแบ่งเป็น 3 ส่วนโดย มีรายละเอียดดังนี้

1.) ลักษณะสภาพทั่วไปด้านบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษา
การพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประกอบด้วย

- ประวัติความเป็นมาของการก่อตั้งหมู่บ้าน
- ลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้าน
- เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ ภูมิฐานะของประชากรในหมู่บ้าน
- ประเภทและลักษณะของกิจกรรมด้านกรส่งเสริมอาชีพการเกษตรและอาชีพนอกการเกษตรของหมู่บ้านที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ

- จุดแข็ง / จุดอ่อนของหมู่บ้านด้านการพัฒนาอาชีพเกษตร
 - ปัญหา / อุปสรรคและข้อจำกัดของหมู่บ้านด้านการพัฒนาอาชีพเกษตร
- 2.) สัทธิภาพของพื้นที่ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบด้วย

- การเข้าถึง
- สิ่งอำนวยความสะดวก
- สิ่งดึงดูดใจ
- ความหลากหลายทางกิจกรรม
- ความปลอดภัย
- การรองรับนักท่องเที่ยว
- การมีส่วนร่วม
- สินค้าของที่ระลึก
- ข้อจำกัดในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

3.) สัทธิภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนา
ห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประกอบด้วย

- การจัดการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว
- สิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน
- ความหลากหลายของกิจกรรม
- การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

5. นิยามศัพท์

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการเรียนรู้และเข้าใจในธรรมชาติ วัฒนธรรมที่เกิดจากการเกษตร ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มีการนำเอาฐานทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจให้กับท้องถิ่น

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึงการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว การให้บริการ การปรับปรุงคุณภาพผลผลิต การประสานงานการตลาด การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรายได้จากการท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เน้นความสำคัญของการควบคุมคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว การให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่จะสนองความต้องการในปัจจุบันและประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก รวมถึงการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ หมายถึง หมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่งานขยายผลการดำเนินงานของศูนย์ฯ ในตำบลแม่โป่ง

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ หมายถึง ศูนย์กลางในการศึกษา ทดลอง วิจัย เพื่อหารูปแบบการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่เหมาะสมกับพื้นที่ภาคเหนือ และเผยแพร่แก่ราษฎรให้สามารถนำไปปฏิบัติได้ด้วยตัวเอง โดยการศึกษาพัฒนาป่าไม้ 3 อย่าง 3 วิธี เพื่อประโยชน์ 4 อย่าง คือ ไม้ใช้สอย ไม้ผล ไม้เชื้อเพลิง ซึ่งอำนวยประโยชน์ในการอนุรักษ์ดินและน้ำและพื้นที่ต้นน้ำลำธารให้ได้ผลอย่างสมบูรณ์ โดยต้นทางเป็นการศึกษาสภาพพื้นที่ป่าไม้ต้นน้ำลำธารและปลายทางเป็นการศึกษาด้านประมง ระหว่างทางเป็นการศึกษาด้านการเกษตรกรรม คำนปศุสัตว์และโคนม และการเกษตรอุตสาหกรรม

การเข้าถึง หมายถึง ความสะดวกในการเดินทางเข้าไปท่องเที่ยว

สิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง การให้บริการด้านปัจจัยพื้นฐานต่างๆ แก่นักท่องเที่ยว

สิ่งดึงดูดใจ หมายถึง ลักษณะเด่นของกิจกรรมการเกษตรที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

ความหลากหลายของกิจกรรม หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ทางการเกษตรที่มีอยู่ในหมู่บ้าน

ความปลอดภัย หมายถึง ความสะดวกของสถานที่ต้องไม่เกิดอันตรายใดๆ แก่นักท่องเที่ยว

การรองรับนักท่องเที่ยว หมายถึง ความพร้อมหรือขีดความสามารถของหมู่บ้านในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การมีส่วนร่วม หมายถึง ประชากรที่อาศัยอยู่ในตำบลแม่โป่งได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

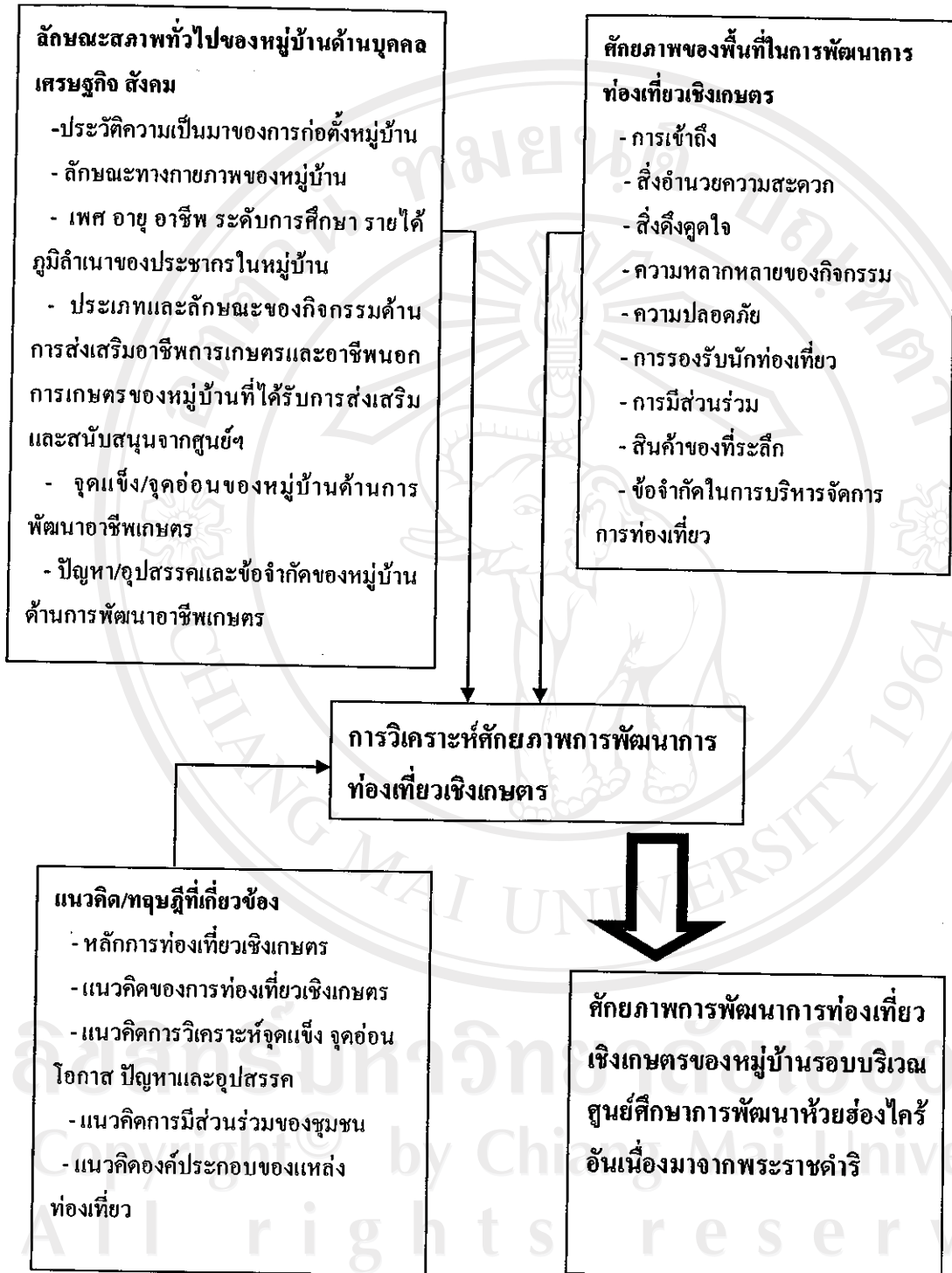
สินค้าของที่ระลึก หมายถึง ผลิตภัณฑ์ในชุมชนที่จำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว

ข้อจำกัดในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง ปัจจัยใดๆ ที่มีส่วนทำให้หมู่บ้านไม่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

6. กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

บทที่ 2

แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในโครงการไทยเที่ยวไทยและท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยอนุมัติให้กรมส่งเสริมการเกษตรประสานงานกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ดำเนินการในโครงการท่องเที่ยวเกษตรชุมชน ภายใต้มาตรการเสริมการพัฒนาชนบทและชุมชน (มพช) ในการพัฒนาพื้นที่และกิจกรรมการเกษตรที่น่าสนใจให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นในปี พ.ศ. 2544 โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหารจัดการ ส่วนภาครัฐจะสนับสนุนด้านการเพิ่มศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็จะกระจายไปสู่เกษตรกรและชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2545) ได้บรรจุโครงการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวทางการเกษตร ไว้เป็นภารกิจหนึ่งของกรมส่งเสริมการเกษตรเพื่อมารับผิดชอบการดำเนินงานโดยตรง ประกอบด้วย 4 กลุ่มงาน คือ

1. กลุ่มบริหารทั่วไป
2. กลุ่มนโยบายและพัฒนาระบบท่องเที่ยว
3. กลุ่มพัฒนาพื้นที่และบริหารจัดการ
4. กลุ่มส่งเสริมและประชาสัมพันธ์

โดยดำเนินการครอบคลุมการพัฒนาพื้นที่ พัฒนาบุคลากร ระบบบริหารจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม การจัดการรายได้และการประชาสัมพันธ์

นโยบายรัฐบาลในทุกสมัยจะให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพราะสามารถนำเงินตราเข้ามาประเทศได้ไม่ต่ำกว่าปีละสองแสนล้านบาท (วารสารส่งเสริมการเกษตร, 2544 : 2-4) ซึ่งถือเป็นรายได้หลักของประเทศ โดยที่ผ่านมามีประเทศไทยได้พัฒนาและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นหนักในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมและแหล่งช้อปปิ้ง ทำให้เกิดเมืองท่องเที่ยวหลักซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีใน หมู่นักท่องเที่ยวคนไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติ ทั่วไป เช่น กรุงเทพมหานคร ภูเก็ต กระบี่ เชียงใหม่ พัทยา และ กาญจนบุรี เป็นต้น

การดำเนินงานโครงการท่องเที่ยวชุมชนเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตรที่ผ่านมามีการจัดตั้งและพัฒนาจุดบริการนักท่องเที่ยวในชุมชนหรือหมู่บ้านเกษตรกรรมที่มีศักยภาพจำนวน 29 จังหวัด 39 แหล่งท่องเที่ยวที่สามารถจัดเป็นประเภทได้ 3 รูปแบบหลักคือ

1. ประเภทชุมชนหรือหมู่บ้านท่องเที่ยวเกษตร เป็นการดำเนินการร่วมกันของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในชุมชนซึ่งมีจุดเด่นโดยเฉพาะ เช่น หมู่บ้านหัตถกรรม หมู่บ้านชาวนาใน ภาคกลาง หมู่บ้านกล้วย หมู่บ้านดงตาล ซึ่งนอกจากมีกิจกรรมเด่นแล้วต้องมีกิจกรรมอื่นๆ ที่น่าสนใจประกอบด้วย

2. จุดท่องเที่ยวประเภทรายบุคคล และรายกิจกรรม เป็นจุดท่องเที่ยวที่เป็นสวนหรือไร่ของเกษตรกรรายใดรายหนึ่ง โดยเฉพาะที่มีความโดดเด่นและประสบความสำเร็จในกิจกรรมการเกษตรเฉพาะด้าน เช่น สวนมังคุด สวนทุเรียน สวนลองกอง การทำกิจกรรมผสมผสาน ไม้ดอกและพืชผักต่าง ๆ

3. จุดท่องเที่ยวประเภทเทศกาลหรือปรากฏการณ์เป็นจุดท่องเที่ยวเกษตรที่มีการจัดเทศกาลงานมหกรรมทางการเกษตร เช่น งานวันทุเรียนโลก งานวันเงาะ โรงเรียนหรือฤดูกาลติดดอกออกผลของผลผลิตทางการเกษตรเฉพาะช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เช่น ทุ่งดอกทานตะวัน ทุ่งดอกบัวตอง เป็นต้น

การดำเนินการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวชุมชนเกษตรมีการพัฒนาใน 3 ด้าน คือ

1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น ลานจอดรถ ห้องสุขา จุดต้อนรับ ป้ายทางเดิน ตามความเหมาะสมของพื้นที่และกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมได้

2. การปรับปรุงภูมิทัศน์และการต่อ ยอดเทคโนโลยี ภูมิทัศน์ที่สวยงามจะสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวและมีผลในด้าน การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว เช่น การจัดสวนหย่อมด้วยพืชสมุนไพรและพืชหายากในท้องถิ่น การทำสวน ทำไร่ ปลูกไม้แขวน ไม้ประดับด้วยผักสวนครัว ซึ่งการปรับปรุงภูมิทัศน์ต้องคำนึงถึงความเหมาะสม ความกลมกลืนกับวิถีชีวิตและเอกลักษณ์ เฉพาะถิ่น ส่วนการต่อยอดเทคโนโลยีการผลิตเป็นการพัฒนาการผลิตและเทคนิคการถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรให้มีความสมบูรณ์และเป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมากยิ่งขึ้น

3. การพัฒนาบุคลากร เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นเรื่องใหม่สำหรับเจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรและเกษตรกร จำเป็นที่จะต้องให้ความรู้ และสร้างความเข้าใจหลักการ พัฒนา การวางแผนพัฒนาจุดท่องเที่ยว กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และด้านการบริหารจัดการทั้งการจัดการทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดการรายได้ของชุมชน การประชาสัมพันธ์ การสร้างเอกลักษณ์เพื่อ

สร้างจุดขายและกระตุ้นนักท่องเที่ยวให้มีการมาเที่ยว ณ จุดท่องเที่ยวต่างๆ เช่น การเปิดเทศกาล ชิมผลไม้ การร่วมกิจกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร โดยการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละจุดได้คำนึงถึงสภาพภูมิทัศน์ สภาพภูมิอากาศ ความปลอดภัย ความสะดวกในการเดินทางและการเชื่อมโยงจุดท่องเที่ยวแต่ละจุดกับจุดท่องเที่ยวหลักเป็นปัจจัยสำคัญ

สำหรับสัดส่วนของการดำเนินงานที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญในด้านพัฒนาบุคลากรในการชี้แจงและทำความเข้าใจในโครงการแก่เจ้าหน้าที่ๆ เกี่ยวข้องและเกษตรกรเป็นประจำเป็นสิ่งสำคัญก่อนการลงพื้นที่ของผู้รับผิดชอบโครงการร่วมกันทุกระดับเพื่อสำรวจพื้นที่ เส้นทางและการวิเคราะห์ศักยภาพการเตรียมพร้อมให้ชุมชนไปพร้อมๆ กันกับการออกแบบสิ่งที่ก่อสร้าง โครงสร้างพื้นฐานแหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีผลการดำเนินการดังนี้

1. มีการประชุมชี้แจงเจ้าหน้าที่และเกษตรกรที่ร่วมโครงการแล้ว 260 คน ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยว 33 จุด
2. จัดอบรมหลักสูตรการบริหารจัดการ และการเป็นผู้นำชมให้แก่เกษตรกรแล้ว 330 คน ครอบคลุมแหล่งท่องเที่ยว 33 จุด
3. การปรับปรุงสิ่งก่อสร้างทั้งโครงสร้างพื้นฐาน การตกแต่งภูมิทัศน์ การพัฒนาจุดบริการข้อมูล ป้ายสื่อความหมาย ป้ายชี้ทางและจุดสาธิตแสดงกิจกรรมการเกษตร ดำเนินการแล้วเสร็จทุกจุดเมื่อเดือนธันวาคม 2540
4. มีจำนวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมเพิ่มขึ้น และแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวทั่วไป ได้แก่ เส้นทางกระบี่ พังงา ภูเก็ต

สำหรับในปี 2545 มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใน 54 จุด 49 จังหวัด มีแนวทางการดำเนินงาน 5 ขั้นตอนคือ

1. การเตรียมความพร้อมของชุมชน
2. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
3. การพัฒนาบุคลากร
4. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
5. การติดตามนิเทศน์และประเมินผล

ซึ่งได้มีจุดเน้นของการดำเนินการด้านการทำความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการและเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการถึงแนวคิดหลักของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พร้อมให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการทั้งด้านอนุรักษ์อาชีพการเกษตรและสิ่งแวดล้อม การจัดการรายได้ การพัฒนาพื้นที่ตามความเหมาะสมของสภาพภูมิทัศน์และประเพณี วัฒนธรรมเฉพาะถิ่น รวมไปถึงการดำเนินการด้านการตลาดร่วมกับหน่วยงานหลัก คือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะช่วยกระจายปริมาณนักท่องเที่ยวจากแหล่งท่องเที่ยวหลักไปสู่พื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งรายได้ที่เกิดจากนักท่องเที่ยวก็จะกระจายสู่เกษตรกรในชุมชนไม่ว่าจะเป็นรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรและรายได้จากการให้บริการ เช่น การให้บริการที่พัก อาหารและเครื่องดื่มและรายได้จากอาชีพใหม่ เช่น การเป็นวิทยากรนำชม นอกจากนี้กิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถเชื่อมโยงไปถึงการปรับปรุงคุณภาพผลผลิต การประสานงาน ด้านการตลาด การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนนักท่องเที่ยวก็ได้รับความรู้ได้ ประสบการณ์ใหม่ๆ และเกิดความประทับใจต่อวิถีชีวิตสังคมเกษตรกรรมของไทย ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนเกิด ความเข้มแข็งและเกิดความยั่งยืนในการพัฒนาอาชีพต่อไป

2. รูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากบทความของศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวเกษตร กรมวิชาการเกษตร (การท่องเที่ยวเกษตรกับการสร้างรายได้ของเกษตรกร, 2542 :3 อ้างใน นงเยาว์, 2544 :20-21) ได้กล่าวถึงลักษณะและรูปแบบของกิจกรรมที่จะให้บริการนักท่องเที่ยว ในแหล่งท่องเที่ยวเกษตรแต่ละแห่งจะมีกิจกรรมที่จะให้บริการนักท่องเที่ยวหลายๆ กิจกรรม แล้วแต่สภาพของจุดท่องเที่ยวเกษตรแต่ละแห่ง ได้แก่

1. การแสดงสินค้าหรือสาธิต แปลงสาธิตพันธุ์พืชสวยงามและหลากหลาย เช่น กล้วยไม้ ดอกไม้ พืชผักในท้องถิ่นและจากต่างประเทศที่น่าตื่นตาตื่นใจ แปลงรวบรวมพันธุ์ชนิดต่างๆ เช่น พันธุ์กล้วยไม้ พันธุ์พริก พันธุ์มะเขือ เป็นการรวมพันธุ์จากแหล่งต่างๆ ทั่วโลก การแสดงขั้นตอนการปฏิบัติต่างๆ ทางการเกษตร เช่น การปลูก ดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุภัณฑ์ การแปรรูปผลผลิต การเลี้ยงไหม การเลี้ยงผึ้ง การเลี้ยงครั่ง การแสดงประเพณีวัฒนธรรมด้านการเกษตรในอดีตที่ผ่านมา เช่น การตกกล้า การไถนา การดำนา การเก็บเกี่ยว การซ้อมข้าวหรือการดำข้าว การเก็บเกี่ยวพืชผลและแปรรูป การแสดงงานฝีมือหรือหัตถกรรมต่างๆ การแสดงอุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องไม้ และวิธีการเกษตรของไทยในอดีต

2. การให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมระยะสั้น การเข้าชมสวนเกษตร เช่น สวนดอกไม้ สวนพืชผัก สวนสมุนไพร สวนไม้ผล โดยนักท่องเที่ยวอาจเก็บผลผลิตกินเองจากต้นในสวนหรือการซื้อผลผลิตโดยเลือกเก็บเองได้ มีทั้งความสวยงาม ความแปลกตาและบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ ทำกิจกรรมพื้นบ้านระยะสั้นร่วมกับชาวบ้าน เช่น ชีควาย นั่งเกวียน ไถนา กรีดยาง ยกยอ พายเรือ ทอดแห

3.การให้นักท่องเที่ยวแพคเกจในหมู่บ้าน นักท่องเที่ยวแพคเกจในหมู่บ้านเพื่อศึกษาและสัมผัสกับการใช้ชีวิตของชาวชนบทเกษตร โดยให้นักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่อบอุ่น ปลอดภัย สะอาด และสะอาด

4. การอบรมให้ความรู้การเกษตรแผนใหม่ และความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้าน ฝึกหัดปฏิบัติเกี่ยวกับการทำการเกษตรสมัยใหม่ เช่น การปลูกและดูแลรักษาพืช การแปรรูป และเก็บรักษาผลผลิตทางการเกษตร ฯลฯ ซึ่งอาจมีประกาศนียบัตรให้ฝึกหัดปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาของชาวบ้านในหมู่บ้านชนบท เช่น ศึกษาแมลงที่เป็นประโยชน์ พืชผักพื้นเมืองที่กินได้ การเก็บเห็ดในป่า การทำข้าวเม่า การทำขนมจีน การทำน้ำตาลจากมะพร้าวและตาลโตนด การเก็บเกี่ยวข้าวด้วยแคะ การนวดแผนโบราณ การอบสมุนไพร และการเผาข้าวหลาม ฯลฯ

5.การจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์เกษตร สินค้าอาหารเกษตรแปรรูปที่หลากหลายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สินค้าหัตถกรรมพื้นเมืองของเกษตรกร ของใช้และของที่ระลึกต่างๆ ผักสด ผลไม้สด ดอกไม้สด ต้นพันธุ์พืช เมล็ดพันธุ์พืชที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวซื้อไปปลูกเอง อาหารที่ผลิตและเตรียมในพื้นที่แบบง่ายๆ แต่สะอาด เช่น ข้าวโพดต้ม ข้าวโพดคั่ว ถั่วต้ม เผือกต้ม มันต้ม อ้อยเคี้ยว ผลไม้สด อาหารสำเร็จบรรจุถุงหรือกล่อง น้ำผัก น้ำผลไม้ต่างๆ

6.การให้รู้ทางด้านธุรกิจเกษตร ในช่วงที่ธุรกิจอื่นๆ ประสบปัญหาเนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำ เช่น ปัจจุบันนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งเดินทางมาเพื่อหาช่องทางในการทำธุรกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การเกษตร เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนรวดเร็วและเป็นธุรกิจที่ยังก้าวหน้าไปได้ ให้นักท่องเที่ยวในเชิงท่องเที่ยวธุรกิจเกษตร ได้สัมผัส พบเห็น ศึกษาดูงานของเกษตรกรแล้วอาจจะเกิดแนวคิดในการทำธุรกิจ โดยร่วมลงทุนกับเกษตรกร เช่น ร่วมกับเกษตรกรทำการผลิตเพื่อแปรรูป เพื่อส่งออกและจำหน่ายภายในประเทศ หรือร่วมกันผลิตและจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมต่างๆ การท่องเที่ยวในลักษณะนี้ นอกจากจะเอื้อผลประโยชน์อย่างสูงให้กับเกษตรกรแล้ว ยังเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยเหลือภาคเอกชน จากธุรกิจอื่นที่ได้รับผลกระทบจากสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (อ้างใน นงเยาว์, 2544:21-23) ได้เสนอแนวทางการบริหารจัดการของการท่องเที่ยวเกษตรควรประกอบไปด้วย

1. ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่ กำหนดให้มีจุดที่เป็นศูนย์บริการนักท่องเที่ยวในชุมชน (Visiting Center) เพื่อเป็นศูนย์กลางที่นักท่องเที่ยวจะเข้าชมกิจกรรมการเกษตรในแหล่งชุมชนหรือหมู่บ้านท่องเที่ยวต่างๆ เป็นการเอื้ออำนวยในการให้ความรู้และข้อมูลเบื้องต้นต่างๆ ก่อนและหลังดูงานในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ซึ่งจำเป็นจะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดความสะอาดและความพร้อมสำหรับการให้บริการนักท่องเที่ยว มีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ ได้แก่ สถานที่จอดรถ จอดรถเรือ สถานที่พักผ่อน สถานที่แสดงกิจกรรมการเกษตร สถานที่จำหน่ายสินค้า สถานที่จำหน่าย

เครื่องเต็ม ห้องสุขา ส่วนแสดงวิชาการในด้านการเกษตร เช่น การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การทำนาข้าว

2. การพัฒนาจุดบริการนักท่องเที่ยว เป็นการปรับพัฒนาบริเวณศูนย์บริการนักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความพร้อมในการให้บริการนักท่องเที่ยว ตามรายละเอียดในข้อที่ 1

3. การประชุมชี้แจง จัดประชุมชี้แจงการดำเนินการ โครงการท่องเที่ยวเกษตร แก่เจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องบริษัทนำเที่ยว ผู้แทนกลุ่มเกษตรกรในชุมชน เพื่อให้ทราบวัตถุประสงค์และเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการ รูปแบบ การดำเนินงานโครงการ ตลอดจนผลตอบแทนที่เกษตรกรจะได้รับจากการเข้าร่วมดำเนินธุรกิจ การให้บริการนักท่องเที่ยว

4. การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจการท่องเที่ยว และการให้บริการนักท่องเที่ยวแก่เกษตรกรผู้ที่เข้าร่วมดำเนินธุรกิจและบริการภายในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

5. การจัดการและบริหารโครงการ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพจึงกำหนดให้มีการตั้งหน่วยงานเฉพาะกิจ คณะกรรมการและหน่วยปฏิบัติการที่รับผิดชอบโครงการดังนี้

5.1 จัดตั้ง “ศูนย์อำนวยการท่องเที่ยว” ขึ้น ที่กรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อเป็นศูนย์กลางการบริหารจัดการโครงการ และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.2 แต่งตั้ง “คณะกรรมการบริหารโครงการท่องเที่ยวเกษตร” เพื่อกำหนดแนวทางและควบคุมกำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์อำนวยการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

5.3 แต่งตั้ง “เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการท่องเที่ยวเกษตรระดับภาค” จากสำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคทั้ง 6 ภาค เพื่อติดตามงานและประสานงานการท่องเที่ยวเกษตรของสำนักงาน

5.4 แต่งตั้ง “คณะกรรมการบริหารโครงการท่องเที่ยวเกษตรในระดับจังหวัด”

6. การจัดการและการให้บริการของกลุ่มเกษตรกร ให้คำแนะนำและดูแลช่วยเหลือเกษตรกรในการวางรูปแบบการบริหารงานภายในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว โดยจัดตั้งคณะกรรมการของกลุ่มและแบ่งภารกิจในการทำงานและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่เข้าชม

7. การจัดการระบบรวบรวมและกระจายสินค้า ที่จะนำมาจำหน่ายภายในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว ได้แก่ ผลผลิตทางการเกษตร สินค้าแปรรูป หัตถกรรม ของที่ระลึก ซึ่งจำเป็นต้องจัดระบบการวางจำหน่าย เพื่อให้สินค้ามีความหลากหลาย น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว จึงจำเป็นต้อง

จะต้องจัดให้มีคณะทำงานกำหนดประเภทสินค้า รวมทั้งการจัดการในการนำสินค้าออกวางพร้อมจำหน่ายตลอดเวลา

8. การจัดการและการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร การดำเนินการของกลุ่มเกษตรกรในศูนย์บริการนักท่องเที่ยว จัดแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของกลุ่มสมาชิกในด้านต่างๆ ได้แก่

8.1 จัดทำเอกสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวเกษตร

8.2 จัดทำป้ายโฆษณาเชิญชวนนักท่องเที่ยวเข้าชมตามแหล่งท่องเที่ยวเกษตร

8.3 เชิญผู้แทนจากสื่อมวลชนประเภทต่างๆ ไปทัศนศึกษา ดูงานตามสถานที่ท่องเที่ยวเกษตร

8.4 ประสานงานกับหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น บริษัทนำเที่ยว โรงแรม การรถไฟ สายการบินต่างๆ ให้คำแนะนำ เผยแพร่และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเกษตร

8.5 ประสานงานกับบริษัทนำเที่ยวทั้งใน และต่างประเทศในการนำนักท่องเที่ยวที่เป็นลูกค้าของบริษัท เข้าชมในแหล่งท่องเที่ยวเกษตร

9. การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่โครงการ โดยใช้วิธีการดำเนินงานเหมือนในข้อที่ 1

10. การติดตามและรายงานผล ให้มีการรายงานผล การดำเนินงาน และปัญหาอุปสรรคให้ศูนย์อำนวยการ โครงการท่องเที่ยวเกษตร ออกติดตามการดำเนินงาน ให้ข้อเสนอแนะ และการปรับปรุงแก้ไขทุกเดือน พร้อมทั้งจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานเป็นประจำทุกปี

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) (อ้างโดย กนก, 2545:8-9) กล่าวถึงรูปแบบและการประกอบอาชีพของเกษตรกร วัฒนธรรมท้องถิ่น เกี่ยวข้องต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรดังนี้ คือ

1. รูปแบบการทำนา ที่ใช้วัฒนธรรมดั้งเดิมในการเตรียมดิน และเกี่ยวเกี่ยว เช่น การใช้กระบือ โคไถนา การเกี่ยวเกี่ยวและการนวด โดยใช้แรงงานคน ประกอบอาชีพเสริมได้แก่ การเพาะเห็ด ยกยอ ตกปลา เป็นต้น วัฒนธรรมการทำเกษตรแบบนี้เป็นวงจรชีวิตที่สามารถพบเห็นได้บริเวณจังหวัดอยุธยาและอ่างทอง

2. รูปแบบเกษตรผสมผสาน ได้แก่การปลูกผักปลอดสารพิษ ร่วมกับผลไม้และชุดบ่อเลี้ยงปลาหรือทำนาควบคู่กัน ไป สามารถทำผักสด ขายผลไม้ บึงปลาหรือกุ้งขายให้นักท่องเที่ยว

3. รูปแบบสวนผลไม้ ไม้ผลที่เป็นที่นิยมของชาวต่างชาติ ได้แก่ มะม่วง ส้มโอ ชมพู่ พบปลูกบริเวณจังหวัดนครปฐม เงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกอง พบปลูกบริเวณจังหวัดระยอง จันทบุรี ปราจีนบุรี ลำไย ลิ้นจี่ พบปลูกบริเวณจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ซึ่งสามารถจัดเทศกาลชิมผลไม้ของแต่ละจังหวัดได้

4. รูปแบบไม้ดอก ไม้ประดับ ได้แก่ สวนกล้วยไม้ที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี แผลงกุหลาบที่จังหวัดนครปฐม จังหวัดตากและจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

5. รูปแบบเกษตรเชิงอนุรักษ์ ผสมผสานกับวัฒนธรรมชาวไทยภูเขา ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรหลายจังหวัด เช่น สวนเมี่ยง สวนชา ที่อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่และอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

6. รูปแบบการศึกษาและศูนย์วิจัยทดลองของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ได้แก่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน จังหวัดฉะเชิงเทรา ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอ จังหวัดนครราชสีมา ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย จังหวัดเพชรบุรี ศูนย์ศึกษาพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน จังหวัดจันทบุรี ศูนย์ศึกษาพัฒนาภูพาน จังหวัดสกลนคร ศูนย์ศึกษาหน่วยราชการต่างๆ เช่น กรมประมง กรมป่าไม้ กรมวิชาการเกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น

7. โครงการหลวงและโครงการตามพระราชดำริ เช่น โครงการหลวงคอกอินทนนท์ โครงการหลวงห้วยลึก โครงการหลวงคอกอ่างช้าง และโครงการพัฒนาคอกคอง เป็นต้น

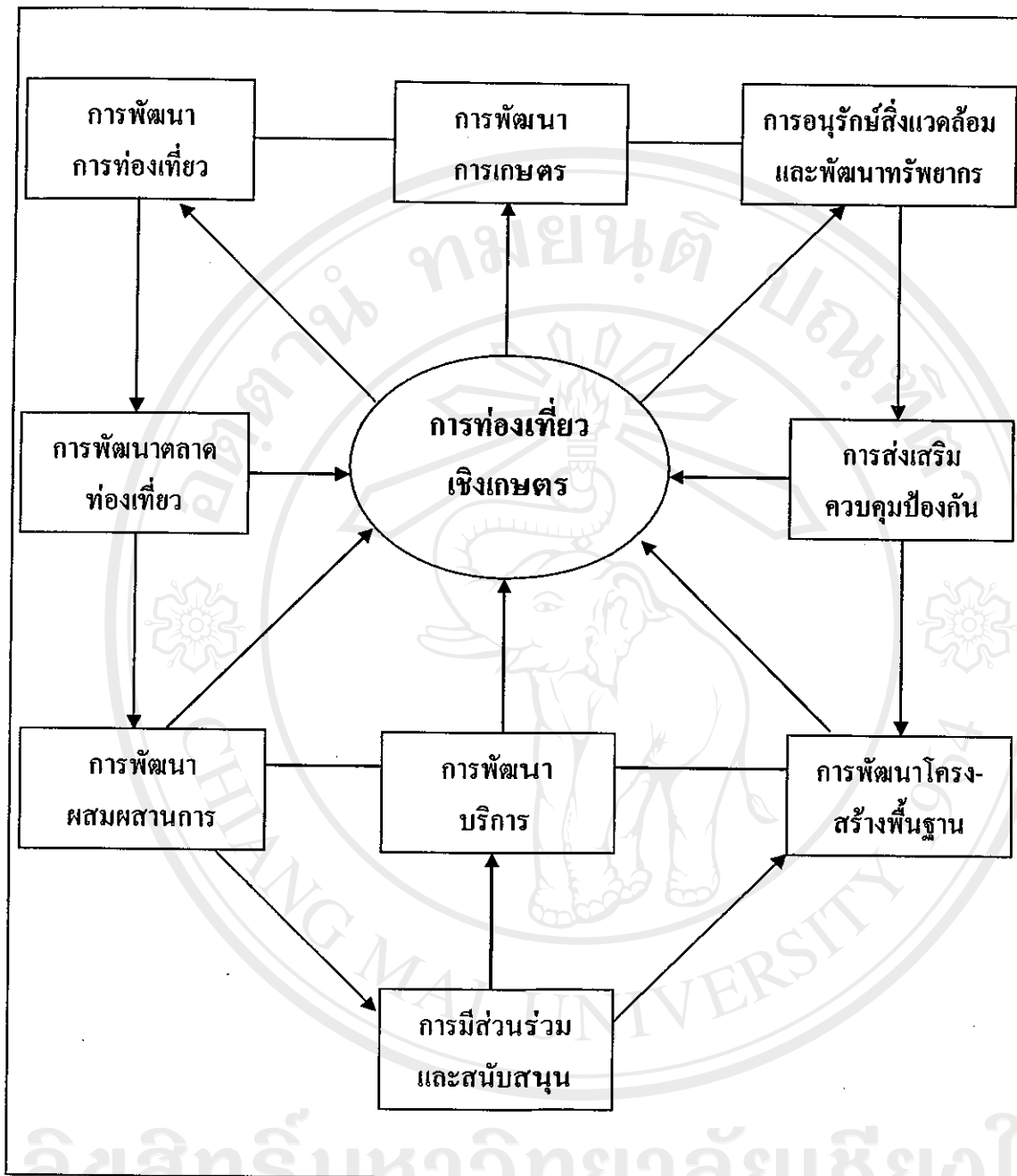
8. รูปแบบชุมชนเกษตร เช่น ชุมชนประมง ชุมชนสวนยาง ชุมชนชาวเขา สหกรณ์นิคมต่างๆ เป็นต้น ซึ่งจะรวมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมพื้นบ้านเข้าไปด้วย

9. รูปแบบสวนเกษตรหรือฟาร์มของเอกชน เช่นสวนสามพราน จังหวัดนครปฐม ไร่มีเงิน จังหวัดเพชรบูรณ์ ไร่บุญรอด จังหวัดเชียงราย ฟาร์มแม่สา และฟาร์มผีเสื้อ จังหวัดเชียงใหม่ ฟาร์มจระเข้ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นต้น

10. รูปแบบตลาดการเกษตร เช่น ตลาดดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ตลาดไทสี่มุมเมือง จังหวัดปทุมธานี ตลาดจอนตลาดผลไม้ในเทศกาลต่าง ๆ

การกำหนดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2544 :38 อ้างใน, ยุรีพรรณ 2545:13-14) ได้กล่าวถึงแนวคิดองค์ประกอบด้านนโยบายว่าต้องประกอบด้วยกระบวนการในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของนโยบายแต่ละด้านต้องสอดคล้องกับนโยบายหลักของประเทศ ซึ่งได้แก่ การกำหนดให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนเสริมสร้างการพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนาการเกษตร การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติและยังเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเป็นระบบ รวมถึงการวางแนวทางการพัฒนาควบคู่กับการพัฒนาการท่องเที่ยวประเภทอื่นอย่างผสมผสาน ดังแผนภูมิที่ 2.1

แผนภูมิที่ 2.1 แนวคิดนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

(ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2544)

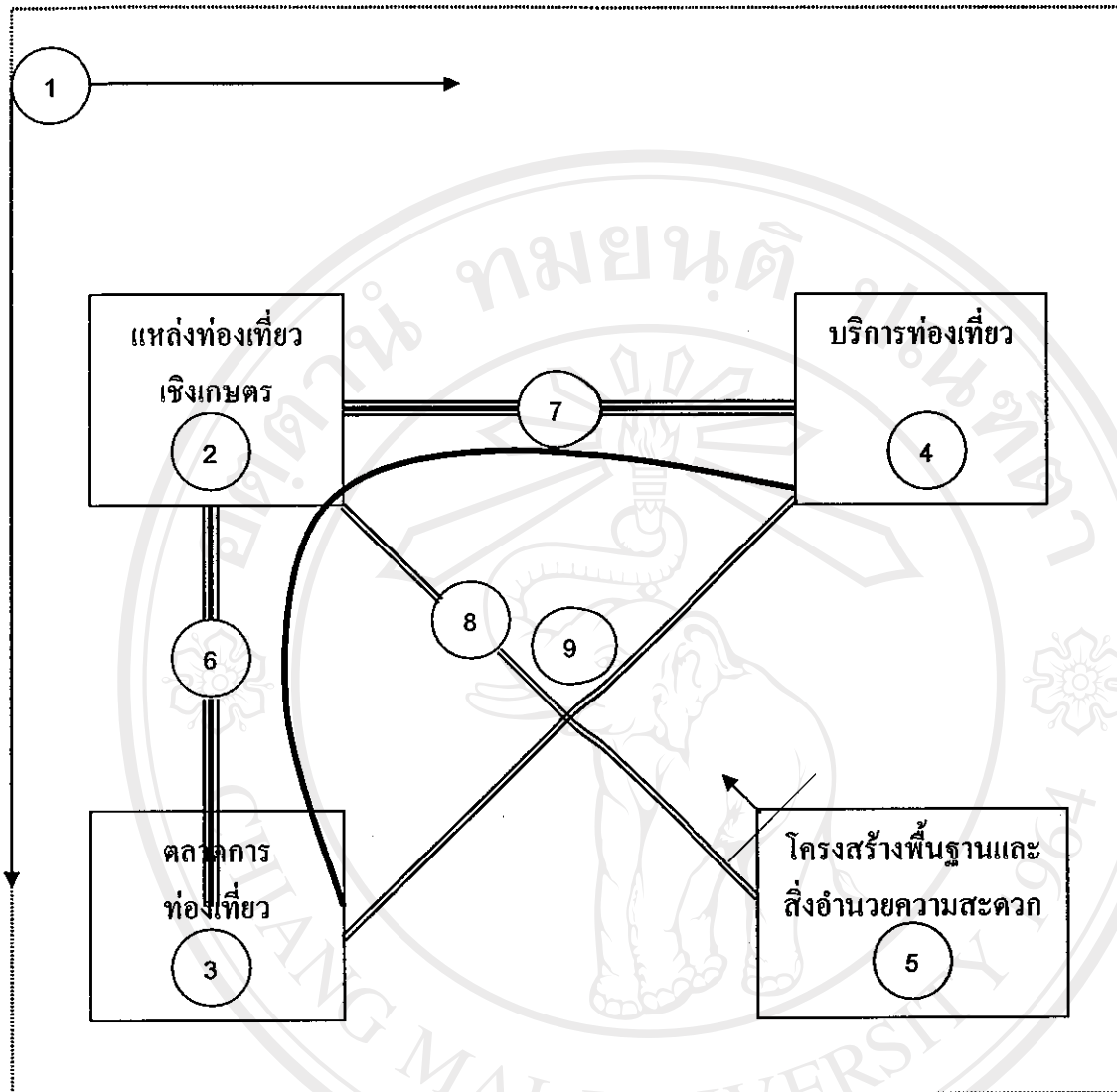
การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท., 2544 :31 อ้างใน, ยวีพรรณ 2545:15-16)) ได้กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นจะต้องมีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับการพัฒนาโดยรวม และสามารถปฏิบัติได้ ซึ่งเป็นกรอบสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยการกำหนดให้มีแผนแม่บทในการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยขึ้น เพื่อการพัฒนาได้ต่อไป ดังแผนภูมิที่ 2.2 และ 2.3

แผนภูมิที่ 2.2 แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

(ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2544)

แผนภูมิที่ 2.3 แนวคิดโครงสร้างระบบการพัฒนา และจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

(ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย,2544)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ได้ให้แนวคิดระบบการพัฒนา และจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ดังแผนภูมิที่ 2.3) โดยอธิบายในลักษณะของความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยความสัมพันธ์ของระบบพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น อันดับแรกจะต้อง เริ่มต้นที่องค์กรและสถาบันในการเป็นหน่วยงานให้การสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดการ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดการตลาดการท่องเที่ยว นอกจากนี้แล้วยังมีการ พัฒนาในด้านการบริการท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตร ซึ่งเป็นขั้นตอนในการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างตลาดกับแหล่งท่องเที่ยว การบริการ ทางการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญสอดคล้องกับแต่ละประเภทของการท่องเที่ยวเชิง เกษตร และในขั้นตอนสุดท้ายจะเป็นการจัดการควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการจัดการ ระบบข้อมูลข่าวสาร/ เครือข่ายความร่วมมือ เพื่อทำให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกิดการยั่งยืนทางการ ท่องเที่ยว

3. แนวคิดองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว

เมื่อพิจารณาจากระบบ ท่องเที่ยว มีองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สำคัญ 3 ส่วน คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวการเกษตร ตลาดการท่องเที่ยว และการบริการการท่องเที่ยว (สถาบันวิจัย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542 อ้างใน, งามศรี 2545 : 19-20) กล่าวคือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวการเกษตร ทรัพยากรการเกษตร หมายถึง ทรัพยากรที่ใช้ใน การผลิต ผลผลิตทางการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นแสงแดด ดิน น้ำ ตลอดจนพันธุ์พืช-พันธุ์สัตว์ และเกิด การจัดการโดยมนุษย์ ให้ก่อเกิดผลผลิตทางการเกษตร เพื่ออุปโภคบริโภค ซึ่งในที่นี้อาจเรียก ทรัพยากรการท่องเที่ยวการเกษตร โดยให้ความหมายคือ แหล่งเกษตรกรรมและปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อ แหล่งโดยครอบคลุมบทบาทของพื้นที่ กระบวนการ และกิจกรรมการเกษตร ซึ่งสามารถคัดเลือก นำมาใช้เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้

2. ตลาดการท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยวเฉพาะ เป็นตลาดที่ให้ความสำคัญ กับการท่องเที่ยวเฉพาะเรื่องมากขึ้น นักท่องเที่ยวประเภทนี้จะให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้กิจกรรมเฉพาะด้าน เช่น การศึกษา วิถีชีวิต การศึกษาวัฒนธรรม โบราณสถานวัตถุเฉพาะด้าน จึงทำให้มีความชัดเจน ในด้านการจัดการการตลาดมากขึ้น

3. บริเวณการท่องเที่ยว บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น ที่พัก ร้านอาหาร การบริการ นำเที่ยว จะต้องเกี่ยวเนื่องกับการเกษตรชนบท ตัวอย่างบริการที่ชัดเจนคือ ที่พักบ้าน (Home Stay) และที่พักตามสวนเกษตรต่างๆ (Farm Stay)

ชูลิทธิ (2543) ได้เสนอแนวคิดองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวไว้ว่า แหล่งท่องเที่ยวจะเป็นจุดที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลายๆ อย่างผสมผสานกัน มิลล์ (Mill) และมอร์ริสัน (Morrison) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวต้องประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) ในด้านความสวยงาม ความน่าประทับใจ สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) ในเรื่องที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ร้านซักรีด หรือบริการอื่นๆ ปัจจัยพื้นฐาน (Infrastructure) ในเรื่องระบบสื่อสารและสาธารณูปโภค การขนส่ง (Transportation) และการต้อนรับอย่างมีมิตรไมตรี (Hospitality) คือนักท่องเที่ยว

นอกจากนี้ มิลล์ (Mill, 1990 : 22-24 อ้างใน ชูลิทธิ 2543 : 32-33) กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวต้องประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการ คือ สิ่งดึงดูดใจ สิ่งอำนวยความสะดวก การขนส่ง และการต้อนรับอย่างมีมิตรไมตรี โดยอธิบายได้ดังนี้

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ด้านการท่องเที่ยวมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และการให้ความบันเทิง

1.1) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทุกๆ พื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามน่าประทับใจ ซึ่งเกิดจากลักษณะของธรรมชาติ เช่น อ่าว แลนม เกาะ หน้าผา โขดหิน ฯลฯ

1.1.1) สถานที่น่าสนใจ (Site) เช่น อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีเกาะแม่เกาะ อันเป็นบ่อเกิดของทะเลสาบในหุบเขาที่น่าประทับใจ

1.1.2) เหตุการณ์น่าสนใจ (Event) ในบางฤดูกาลจะมีการจัดกิจกรรมต่างๆ ขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับประเพณี วัฒนธรรม ของแต่ละสถานที่ กิจกรรมนั้นก็กลายเป็นเหตุการณ์ที่น่าสนใจดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น ประเพณีลอยกระทงและสงกรานต์ จังหวัดเชียงใหม่ ในประเทศไทยมีประเพณีต่างๆ ซึ่งปฏิบัติติดต่อกันมาแต่โบราณมากมาย และกระจายอยู่ทุกภูมิภาคของประเทศ ประเพณีดังกล่าว อาจเกิดจากความเชื่อ ความศรัทธา ที่แตกต่างกัน แต่พอจำแนกประเภทได้ ดังนี้

ก. ประเพณีเกิดจากความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผีหรือสิ่งลึกลับ (Animism) ก่อให้เกิดประเพณี ฟ้อนผีมด ผีเม็ง ของภาคเหนือ หรือ ประเพณีการไหว้ผีบ้าน ผีป่า ผีฝาย ของชาวเขาในภาคเหนือของประเทศไทย

ข. ประเพณีเกิดจากเรื่องของธรรมชาติ ก่อให้เกิดประเพณีการขอฝน เช่น แห่นางแมว แห่งปลาทอง จังหวัดลำพูน

ค. ประเพณีเกิดจากพุทธศาสนา ก่อให้เกิดประเพณีตักบาตรเทโว ประเพณีชักพระ ประเพณีบวชนาค ประเพณีปอยส่างลอง

ง. ประเพณีเกิดจากศาสนาพราหมณ์ ก่อให้เกิดพระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ หรือ ประเพณีอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับราชสำนัก

1.2) วัฒนธรรม วัฒนธรรมแต่ละพื้นที่ คือ วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่นั้นๆ อาจเหมือนกันหรือแตกต่างกัน วัฒนธรรมอาจแสดงออกในรูปแบบของศาสนา สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตของประชาชน จารีตประเพณี ทั้งอดีตและปัจจุบัน

1.3) ชาติพันธุ์ เหตุผลอย่างหนึ่งในการเดินทางท่องเที่ยวของประชาชนก็เพื่อต้องการเยี่ยมชมเพื่อนและญาติมิตร คนมีความต้องการที่จะกลับไปเยี่ยมเยือนแผ่นดินเดิมของตน

1.4) แหล่งบันเทิง นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยว ก็เพราะมีแหล่งบันเทิง สำหรับพักผ่อนหย่อนใจจัดไว้ให้ แหล่งบันเทิงมิใช่หมายถึง สถานเริงรมณ์ยามราตรีเพียงอย่างเดียว แต่อาจหมายถึง สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สนามกีฬา ฯลฯ แหล่งบันเทิงที่คิดควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้นด้วย มิใช่เป็นฝ่ายนั่งชมเพียงอย่างเดียว

2. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) ที่สำคัญในการท่องเที่ยวมี 4 ประการ ได้แก่ ที่พัก ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานบริการ เช่น ร้านขายของที่ระลึก สถานที่นันทนาการ ฯลฯ และปัจจัยพื้นฐาน (Mill, 1990 : 24-26 อ้างใน ชูสิทธิ์ 2543 : 40-42)

2.1) ที่พัก (Lodging) ที่พักเป็นสิ่งสำคัญในการเดินทาง นักท่องเที่ยวอาจพักกับญาติหรือเพื่อน แต่อีกส่วนหนึ่งก็ต้องการที่พัก ซึ่งต้องเช่าอาศัยอยู่ชั่วคราวในแหล่งท่องเที่ยว ที่พักอาจมีหลายประเภท เช่น โรงแรม รีสอร์ท (Resort) เกสต์เฮาส์ (Guest House) หรือที่พักลักษณะอื่นๆ

2.2) ร้านอาหารและเครื่องดื่ม (Bars and Restaurants) นักท่องเที่ยวจะใช้จ่ายเป็นค่าอาหารและเครื่องดื่มมากกว่าปกติเมื่อเดินทางท่องเที่ยว การจัดอาหารในแหล่งท่องเที่ยว ต้องมีทั้งอาหารประจำชาติของนักท่องเที่ยวและอาหารท้องถิ่น

2.3) สถานบริการ (Support Services) สถานบริการ เช่น ร้านขายของที่ระลึก ร้านซักรีด สถานที่นันทนาการ ฯลฯ เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง ในการอำนวยความสะดวกสบายให้นักท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวต้องจัดขึ้นให้เพียงพอกับความต้องการ ในด้านร้านขายของที่ระลึก นอกจากเป็นการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมแล้ว ยังเป็นการสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นแก่ประเทศชาติด้วย

2.4) ปัจจัยพื้นฐาน (Infrastructure) ในด้านการท่องเที่ยว ปัจจัยพื้นฐานทางการผลิตที่สำคัญ ได้แก่ ระบบการสื่อสาร การคมนาคม สาธารณูปโภค ในแหล่งท่องเที่ยวมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะทำให้เกิดความสะดวกในการจองที่พัก การติดต่อกับครอบครัว ความสะดวกสบายในการเดินทาง และความสุข ความเพลิดเพลินในการพักผ่อน นอกจากนี้ เพื่อให้เกิดความประทับใจในการท่องเที่ยวแล้ว ยังทำให้ท้องถิ่นเกิดการพัฒนาและส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนในท้องถิ่นด้วย

3. การขนส่ง (Transportation) การท่องเที่ยวเกิดจากการที่ประชาชนต้องการเดินทางไปสู่สถานที่ซึ่งมีความแตกต่างในด้านวัฒนธรรม ภูมิอากาศ และภูมิประเทศ เพื่อสัมผัสสิ่งแปลกออกไปจากประสบการณ์เดิม ดังนั้นการขนส่งจึงเป็นสิ่งสำคัญในการนำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวอย่างรวดเร็ว สะดวกสบาย และปลอดภัย การเดินทางของประชาชนมิได้วัดรูปแบบของระยะทางแต่วัดด้วยเวลาของการเดินทาง ถึงแม้ว่าระยะทางจะไกลแต่ถ้าประหยัดเวลาในการเดินทาง ประชาชนก็พร้อมที่จะเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว การปรับปรุงยานพาหนะ ถนน และระบบการจราจรให้ดีขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

4. การต้อนรับ (Hospitality) การต้อนรับนักท่องเที่ยวของ ประชาชนแต่ละพื้นที่ ย่อมแตกต่างกันออกไป การต้อนรับเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ทั้งนี้เพราะเมื่อนักท่องเที่ยวต้องการกลับไปยังสถานที่เดิม ความประทับใจที่เขาได้รับ เกิดจากการต้อนรับของประชาชน หรือพนักงานบริการในพื้นที่มากกว่าสภาพธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวอาจทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดเจตคติที่ดีต่อนักท่องเที่ยวได้หลายประการ และเน้นให้เห็นว่างานบริการมีลักษณะพิเศษ ซึ่งต้องใช้แรงงานคนที่มีความสุภาพอ่อนน้อม ซื่อสัตย์ รวดเร็ว ว่องไว บุคลิกดี และมีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น พร้อมจะรับใช้บุคคลอื่นตลอดเวลา โดยมีได้คิดค่าตอบแทนเป็นหลักสำคัญ

4. แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยว

บุญเลิศ (2542 : 221-225) ได้กล่าวถึงแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐบาลหลายแห่ง โดยเฉพาะการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้มีการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดต่างๆ ตั้งแต่การสำรวจเบื้องต้น การจัดทำแผนหลัก และการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้ให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการจัดการที่มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นส่วนสำคัญให้การดำเนินการต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวไปสู่จุดมุ่งหมาย มีการปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาประเทศ โดยการเพิ่มบทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมให้มากขึ้น ซึ่งก็หมายความว่า ประชาชนสามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนได้มากขึ้นกว่าเดิม อีกทั้งตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ก็ได้กำหนดแนวทางในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่น ให้สามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน ตัดสินใจ และติดตามประเมินผลในโครงการพัฒนาของรัฐ ที่มีผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนส่งเสริมองค์กรชุมชนท้องถิ่นแบบยั่งยืน ในการศึกษาแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จึงต้องมีการศึกษาถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

4.1) รูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นแนวคิดของการกระจายอำนาจจากส่วนกลางลงมาสู่ท้องถิ่น หรือเป็นความพยายามที่จะให้มีการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจากส่วนล่างขึ้นสู่ส่วนบน ทั้งนี้เพราะชุมชนท้องถิ่นคือผู้รับรู้ปัญหาและความต้องการของตนเองดีกว่าผู้อื่น หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นอยู่ที่ความเป็นอยู่และความต้องการของชุมชนท้องถิ่น โดยการกระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการเรียนรู้ร่วมกันและตัดสินใจร่วมกัน จึงมีรูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอยู่หลายรูปแบบ แต่ที่นิยมกันมีอยู่ 3 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 การชักชวนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม ในการวางแผนพัฒนา การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน รูปแบบนี้รัฐบาลจะเป็นผู้วางนโยบายและวางแผนโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วยตนเอง ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำโครงการท่องเที่ยวเลย แต่จะถูกชักชวนจากรัฐบาลให้เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการท่องเที่ยว

รูปแบบที่ 2 การให้องค์การชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการเจรจาต่อรองสำหรับวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งรูปแบบนี้รัฐบาลและตัวแทนขององค์กรชุมชนท้องถิ่นจะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แม้ว่าในความเป็นจริงการริเริ่มโครงการท่องเที่ยวจะมาจากรัฐบาลกลางก็ตาม แต่องค์กรชุมชนท้องถิ่นสามารถเข้าร่วมตัดสินใจและเจรจาต่อรองผลประโยชน์กับรัฐบาลได้ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่นให้มากที่สุด ซึ่งผลสุดท้ายของการเจรจาต่อรองนั้น รัฐบาลมักเป็นผู้ยอมโอนอ่อนผ่อนตามเสียงขององค์กรชุมชนท้องถิ่น เพื่อมิให้เกิดการขัดแย้งกับชุมชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบนี้ องค์กรท้องถิ่นจะต้องมีศักยภาพสูงและมีความตื่นตัวในการรักษาผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่นตนเองให้มากที่สุด

รูปแบบที่ 3 การให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนด้วยตนเอง รูปแบบนี้ชุมชนท้องถิ่นจะเป็นผู้จัดการควบคุมและวางแผนพัฒนาการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวด้วยตนเองอย่างสิ้นเชิง นับเป็นรูปแบบของการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่พึ่งตนเองอย่างแท้จริง โดยไม่อาศัยความคิดริเริ่มและชักชวนจากบุคคลภายนอก หรือรัฐบาลเลย ประชาชนหรือองค์กรชุมชนท้องถิ่นสามารถวิเคราะห์และตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ตลอดจนการติดตามประเมินผลสำเร็จของโครงการท่องเที่ยวด้วยตนเอง รูปแบบนี้เป็นการเปิดโอกาสอย่างเต็มที่แก่ชุมชนท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์ แต่ชุมชนท้องถิ่นต้องมีความพร้อมและประสิทธิภาพสูง

4.2) วิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนับเป็นรูปแบบที่สร้างโอกาสให้แก่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันก็ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม วิธีการทำให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสามารถทำได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้ คือ

วิธีการที่ 1 การร่วมประชุมวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการร่วมแก้ปัญหาของการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลกับชุมชนท้องถิ่น เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชนชุมชนท้องถิ่นในเรื่องการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ 2 การให้คำปรึกษาในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหาร โครงการท่องเที่ยว เพื่อให้ความมั่นใจว่ามีเสียงของประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ และร่วมในการตัดสินใจวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

วิธีการที่ 3 การสำรวจความคิดเห็นในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น โดยให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นได้มีโอกาสร่วมแสดงความคิดเห็นด้านการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

วิธีการที่ 4 การประสานงานร่วมกันในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมตั้งแต่การคัดเลือกตัวแทนกลุ่มเข้าไปร่วมงานบริหารหรือการจัดการหรือร่วมในคณะกรรมการที่ปรึกษาจากฝ่ายประชาชนในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

วิธีการที่ 5 การได้สวนสาธารณะในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการได้สวนข้อมูลจากประชาชนในชุมชนท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นได้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็น ก่อนที่รัฐบาลจะตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

วิธีการที่ 6 การออกเสียงประชามติโดยตรงในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการตอบคำถามของรัฐบาล โดยให้ประชาชนทุกคนในสังคมออกความคิดเห็น โดยตรงต่อรัฐบาล และให้ทุกคนในสังคมเป็นผู้ตัดสินใจแทนรัฐบาลในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

4.3) ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการให้โอกาสแก่สมาชิกของชุมชนท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมกัน ในการเข้าร่วมรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมในฐานะเจ้าหน้าที่หรือนักวางแผน มีการเรียนรู้ร่วมกันและเข้าร่วมประชุมตัดสินใจในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ต้องฝึกฟังความคิดเห็น ปัญหา และความต้องการของชุมชนท้องถิ่นด้วย เพื่อให้ชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทในการวางแผนกำกับดูแล ควบคุมการท่องเที่ยวให้มากขึ้น อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ เกิดความรัก ความหวงแหน และสร้างจิตสำนึกในการดูแลปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน จึงต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนทุกขั้นตอน ดังนี้ คือ

ขั้นตอนที่ 1 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการศึกษาค้นหาปัญหาทางการท่องเที่ยวและสาเหตุแห่งปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่น รวมตลอดถึงความต้องการของชุมชนท้องถิ่นด้วย

ขั้นตอนที่ 2 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ตั้งแต่ร่วมกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมาย และวิธีการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้ได้แผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถแก้ไขหรือลดปัญหาของชุมชนท้องถิ่นและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว พร้อมทั้งตอบสนองความต้องการของชุมชนท้องถิ่นด้วย

ขั้นตอนที่ 3 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีอยู่ในชุมชนท้องถิ่น ให้เกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมลงทุนในธุรกิจท่องเที่ยวตามขีดความสามารถของตนเองหรืออาจร่วมลงทุนในรูปแบบสหกรณ์ได้

ขั้นตอนที่ 5 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาการท่องเที่ยว ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ขั้นตอนที่ 6 ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม ประเมินผลแผนงานหรือโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้ร่วมกันจัดทำขึ้น

การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในทิศทางที่ถูกต้องควรให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีความสามารถในการดูแลรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการเพิ่มทักษะในการจัดการและประสานงานกับบุคคลภายนอก โดยเริ่มที่การให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับ

การท่องเที่ยวของท้องถิ่นคน การเตรียมการจัดการวางแผน การควบคุมดูแลการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยว และการได้รับประโยชน์จากการให้บริการ ในขณะที่เดียวกันก็ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ถ้าหากชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมหรือมีอำนาจเพียงพอในการร่วมควบคุมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนก็จะช่วยให้เกิดการพัฒนาคนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งสามารถจัดสรรผลประโยชน์ได้อย่างเหมาะสมและเกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น ฉะนั้นการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางด้านการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องให้มีส่วนร่วมตลอดกระบวนการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น อันเป็นการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต การได้รับผลตอบแทนมาบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว และการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวหลายรูปแบบที่ชุมชนท้องถิ่นสามารถมีส่วนร่วมได้ ซึ่งทิศทางการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นจะต้องมุ่งสู่การร่วมมือในการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อรองรับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้มีความสมบูรณ์ครบถ้วนตามกรอบและลักษณะแห่งการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในทุกระดับ ดังนี้ คือ

- 1) ระดับนโยบาย จะต้องหาทางให้ชุมชนท้องถิ่นรับทราบนโยบายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน
- 2) ระดับแผนงานหรือโครงการ จะต้องหาทางให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าใจแผนงาน หรือโครงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอย่างชัดเจน
- 3) ระดับปฏิบัติ จะต้องหาทางให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าใจแผนปฏิบัติ แนวทาง และวิธีการปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จนสามารถให้ความร่วมมือและปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง โดยมีการแนะนำอย่างใกล้ชิดทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ จนกว่าจะมั่นใจได้ว่าสมาชิกชุมชนท้องถิ่นทุกคนได้ดำเนินการอย่างถูกต้องแล้ว
- 4) ระดับการประเมิน จะต้องหาทางให้ชุมชนท้องถิ่นเข้าใจในการตัดสินใจตามผลปฏิบัติงานตามแผนงานหรือโครงการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จนสามารถประเมินผลได้อย่างถูกต้องและมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

5. แนวคิดการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis)

การดำเนินกิจกรรมของกลุ่มให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีแผนงานที่ดีและแผนงานที่ดีควรประกอบด้วยแผนกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับปัจจัยภายในและภายนอก และแผนปฏิบัติการที่ทำให้แผนกลยุทธ์เป็นจริงได้ โดยกลยุทธ์ของแต่ละองค์กรจะถูกกำหนดตามธรรมชาติและลักษณะขององค์กรนั้นๆ โดยองค์กรจะกำหนดกลยุทธ์ได้นั้น ต้องรู้สถานภาพหรือสภาวะขององค์กรของตนเสียก่อน ซึ่งต้องมีกระบวนการกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมสำหรับตนเอง วิธีการ และเทคนิคในการวิเคราะห์สภาวะขององค์กร และกระบวนการกำหนดกลยุทธ์ มีหลายวิธีด้วยกัน และรูปแบบหนึ่งที่มีความนิยมอย่างแพร่หลาย คือ SWOT ซึ่งเป็นคำย่อมาจากคำว่า Strengths,

Weaknesses, Opportunities, and Threats ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคขององค์กรนั้นๆ เพื่อกำหนดแนวทางและมาตรการที่มีประสิทธิภาพในองค์กร (นันทิยา และ ณรงค์)

5.1) กระบวนการวิเคราะห์ SWOT

กระบวนการวิเคราะห์ SWOT เป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการสร้างกลยุทธ์สำหรับองค์กรธุรกิจชุมชน โดยพบว่าคุณลักษณะที่สำคัญของกระบวนการวิเคราะห์นี้มีอยู่ 7 ประการ (นันทิยา และ ณรงค์ 2543 : 10-15) ดังจะกล่าวต่อไปนี้เป็น

5.1.1) การมีส่วนร่วมทุกระดับ

ผู้นำเป็นผู้ที่มีอิทธิพลและมีส่วนร่วมสูงสุดในการกำหนดกลยุทธ์ของกลุ่ม ผู้นำจะเป็นผู้คิดเริ่มค้นหาปัจจัย ดัดสินใจ ตลอดจนสามารถเสนอกลยุทธ์ทางเลือกได้ ส่วนผู้นำระดับรอง เช่น สมาชิกคณะกรรมการบริหารและพนักงานที่มีความรับผิดชอบสูง มีส่วนร่วมระดับกลางมักเป็นฝ่ายฟังอภิปรายบางจุดที่ตนไม่เห็นด้วย แต่ร่วมการตัดสินใจ และเข้าร่วมตลอดกระบวนการวิเคราะห์ SWOT ถึงแม้ว่าผู้นำระดับรองจะมีส่วนร่วมในระดับกลาง แต่ก็มีผลดี 3 ประการ คือ 1) ทำให้ผู้นำระดับกลางทราบภาพรวมของงานกลุ่มย่อยอย่างชัดเจน 2) มีส่วนร่วมตัดสินใจกำหนดทิศทางและกลยุทธ์ของกลุ่ม 3) ยังผลให้เกิดความเข้าใจร่วมของการทำงานเป็นทีม โดยกระบวนการวิเคราะห์ SWOT ยังเอื้อให้สมาชิกได้ซักถาม เสนอแนะ และมีส่วนร่วมจัดลำดับความสำคัญของกลยุทธ์ ซึ่งคุณค่าของ SWOT อยู่ที่ตัวกระบวนการที่อำนวยความสะดวกให้เกิดการมีส่วนร่วมจากบุคคลทุกระดับขององค์กร

5.1.2) กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการวิเคราะห์ SWOT เป็นเวทีการเรียนรู้ระหว่างผู้นำระดับต่างๆ 3 ลักษณะ คือ 1) ผู้นำหลักสามารถถ่ายทอดข้อมูลสู่ผู้นำระดับกลาง 2) ผู้นำระดับกลางได้เรียนรู้ประสบการณ์จากผู้นำหลัก และ 3) ผู้นำทุกระดับได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้เกิดจากการที่ผู้เข้าร่วม ต้องคิดอย่างจริงจัง ต้องเสนอความคิดของตนต่อกลุ่ม ต้องอภิปรายโต้แย้ง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และที่สำคัญต้องตัดสินใจเลือกทิศทางและกลยุทธ์ของกลุ่มจากขั้นตอนแต่ละขั้นตอนของกระบวนการวิเคราะห์ SWOT เอื้อให้ผู้เข้าร่วมได้เรียนรู้เรื่องหลัก 2 เรื่อง คือ 1) ผู้เข้าร่วมเรียนรู้เรื่องของกลุ่มของตนได้กระฉ่งขึ้น 2) กระบวนการวิเคราะห์ SWOT ยังเป็นเวทีการเรียนรู้เรื่องการวางแผนแบบทีมและเป็นระบบ ผู้เข้าร่วมเกิดการเรียนรู้วิธีการวางแผน และเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการ ผู้เข้าร่วมจะได้แผนกลยุทธ์ที่มาจาก การสร้างสรรค์ของเขาเอง

5.1.3) การใช้เหตุผล

กระบวนการวิเคราะห์ SWOT เป็นกระบวนการที่เป็นระบบ ซึ่งเอื้อให้เกิดการใช้เหตุผลในการคิดและตัดสินใจกำหนดกลยุทธ์ ในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ ผู้เข้าร่วมต้องใช้ความคิดและอภิปรายถึงเหตุผลต่างๆ ในการตัดสินใจ ซึ่งทำให้เกิดความรอบคอบในการกำหนดกลยุทธ์ หลายครั้งที่กลุ่มมีการโต้แย้งอภิปราย และแบ่งเป็นฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายค้าน กระทั่งต้องใช้คะแนนเสียงเป็นตัวชี้วัดขาดการเลือกหัวข้อสรุปหนึ่งๆ กระบวนการวิเคราะห์ SWOT จึงเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจ กำหนดกลยุทธ์

5.1.4) การใช้ข้อมูล

การใช้ข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในกระบวนการวิเคราะห์ SWOT หรืออาจกล่าวได้ว่า ผู้เข้าร่วมจะต้องใช้ข้อมูลในการวางแผนกลยุทธ์ หากผู้เข้าร่วมมีข้อมูลน้อยหรือไม่มีข้อมูลกลยุทธ์ที่ได้จะไม่มีฐานของความจริงกลุ่ม โอกาสที่จะกำหนดกลยุทธ์ผิดพลาดเป็นไปได้มาก ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในกระบวนการวิเคราะห์ SWOT มาจาก 3 แหล่ง คือ 1) จากประสบการณ์ทำงานของผู้เข้าร่วม 2) จากผลการศึกษาวิเคราะห์ห้องศักร และ 3) จากแหล่งข้อมูลภายนอก เช่น วิทยากรที่เชิญมาให้ความรู้และเพิ่มเติมข้อมูล เป็นต้น ซึ่งข้อมูลที่นำมาใช้ในกระบวนการวิเคราะห์ SWOT นั้นต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง โดยข้อมูลจากทั้งสามแหล่งจะตรวจสอบความถูกต้องซึ่งกันและกัน ยิ่งไปกว่านั้น ข้อมูลนั้นๆ ต้องเป็นข้อมูลที่มีความสำคัญต่อกลุ่มทั้งทางบวกและลบ ข้อมูลที่สำคัญและถูกต้องนี้ ทำให้เกิดผลดีต่อกระบวนการ SWOT 3 ประการ คือ 1) เอื้อให้เกิดการมองการณ์ไกล ได้ดี 2) กำหนดภารกิจและวัตถุประสงค์สอดคล้องกับสถานการณ์ และ 3) ระบุ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคได้ใกล้เคียงกับความเป็นจริง

5.1.5) การกระตุ้นให้คิดและเปิดเผยประเด็นที่ซ่อนเร้น

กระบวนการวิเคราะห์ SWOT อำนวยให้เกิดการคิด วิเคราะห์ เพราะผู้เข้าร่วมจะเป็นศูนย์กลางของกระบวนการ ผู้เข้าร่วมจะเป็นผู้กระทำการต่างๆ ในแต่ละขั้นตอน หากผู้เข้าร่วมทำไม่ได้ในขั้นตอนใดก็ไม่สามารถข้ามไปได้ ดังนั้นกระบวนการวิเคราะห์ SWOT จึงเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ความคิด การวิเคราะห์ และการอภิปรายโต้เถียงเพื่อบรรลุถึงการตัดสินใจร่วมกัน ทำให้เกิดการคิด การมอง และความเข้าใจแง่มุมใหม่ โดยผู้เข้าร่วมอาจจะยังไม่เคยคิดหรือเห็นแง่มุมใหม่นี้มาก่อน ซึ่งก่อให้เกิดการเปิดเผยประเด็นที่ซ่อนเร้นของกลุ่มหรือคลัสเตอร์ สถานการณ์ที่ซับซ้อนให้เห็นได้ชัดเจนขึ้น ไม่ได้เป็นประเด็นซ่อนเร้นโดยความตั้งใจของใคร แต่เป็นประเด็นซ่อนเร้นโดยสถานการณ์ ทำให้ความชัดเจนดังกล่าวมีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์ที่ถูกต้องยิ่งขึ้น

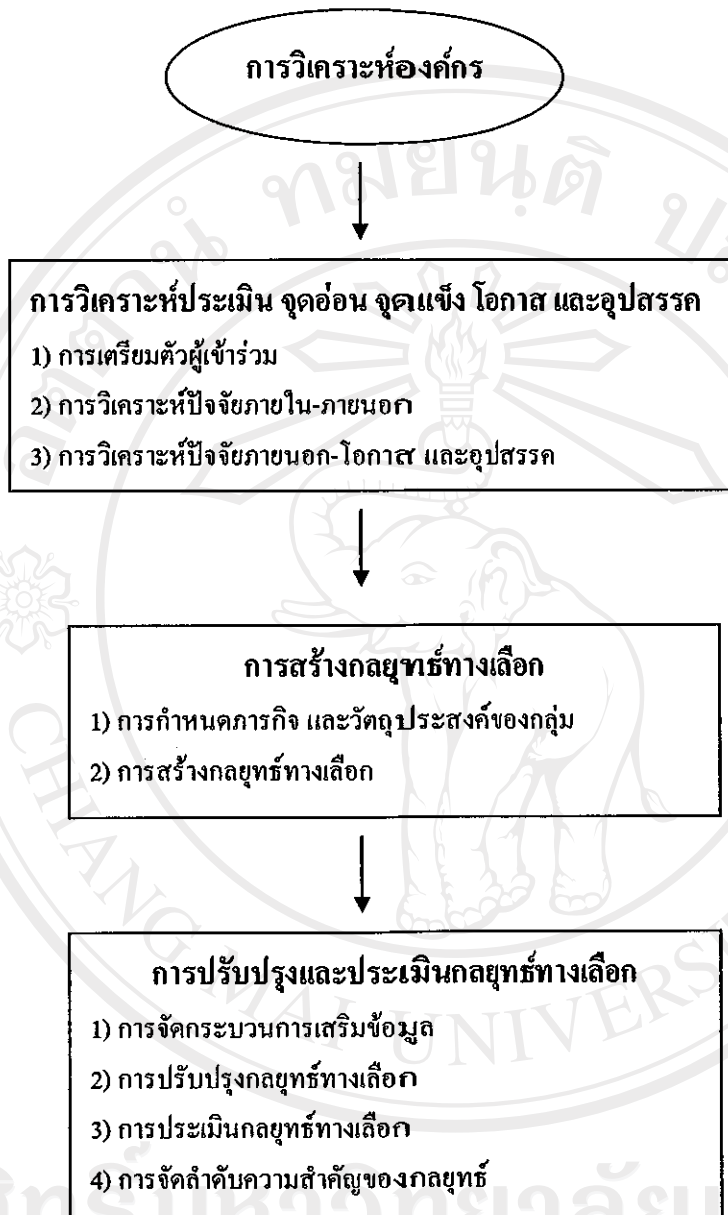
5.1.6) การเป็นเจ้าของและพันธะสัญญา

จากการที่ผู้เข้าร่วมเป็นผู้คิด วิเคราะห์ ใช้เหตุผล อภิปรายและแลกเปลี่ยน จนกระทั่งนำไปสู่การตัดสินใจของเขาเองในการกำหนดภารกิจ วัตถุประสงค์ และกลยุทธ์ของกลุ่ม กระบวนการวิเคราะห์ SWOT จึงช่วยให้ผู้เข้าร่วมเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของแผนงานและเกิดความผูกพันต่อการนำแผนกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และการปฏิบัติตามแผนยังต้องขึ้นอยู่กับเงื่อนไข หรือมีตัวแปรบางอย่างที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต ซึ่งอาจทำให้ไม่สามารถปฏิบัติตามแผนนั้นๆ ได้ ดังนั้นกระบวนการวิเคราะห์ SWOT จึงควรใช้อย่างต่อเนื่องเป็นประจำ เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนให้ทันต่อสถานการณ์และเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลง

5.1.7) การปฏิบัติทันที

จากการที่กระบวนการวิเคราะห์ SWOT เปิดเผยให้เห็นจุดอ่อนที่เป็นปัญหา ซึ่งผู้ร่วมพิจารณาว่าเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ต้องแก้ไข เมื่อเสร็จสิ้นการวางแผน ผู้เข้าร่วมจะลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้นๆ ทันที หรือบางที่อาจจะไม่รอสิ้นสุดกระบวนการ เขาตัดสินใจแก้ไขปัญหานั้นๆ เลย จึงอาจกล่าวได้ว่า กระบวนการวิเคราะห์ SWOT ทำให้เกิดผลการปฏิบัติทันที

ขั้นตอนกระบวนการวิเคราะห์ SWOT

ในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ถือได้ว่าเป็นเครื่องมือและวิธีการสำหรับนักวางแผนในการกำหนดแนวทาง และมาตรการในการพัฒนาการดำเนินงานหรือโครงการใดๆ ของกลุ่มองค์กร ชุมชน ให้เป็นไปอย่างมีเป้าหมาย สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์หรือศักยภาพพื้นที่ที่จะพัฒนา ซึ่ง การกำหนดแผนกลยุทธ์มีความสำคัญมากขั้นตอนหนึ่ง โดยในการกำหนดแผนกลยุทธ์สำหรับการพัฒนาจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นของพื้นที่ ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับจุดเด่น จุดด้อย หรือที่เรียกว่าเป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคร่วมด้วย

หลักในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อกำหนดแผนแนวทางและมาตรการในการพัฒนา ถือเป็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่นั้นๆ ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิเคราะห์มากที่สุด โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบเป็นผู้ประสานงานให้ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมเป็นคณะเพื่อทำการบ่งชี้จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของพื้นที่ โดยคณะที่เข้าร่วมต้องมีความจริงใจในการเปิดเผยข้อมูลที่แท้จริงของพื้นที่ในทุกๆ มิติ ซึ่งข้อมูลพื้นฐานทั้ง 4 มิติ จะถูกนำไปวิเคราะห์เบื้องต้นด้วยคณะกรรมการอีกครั้งหนึ่งเพื่อดูว่าเป็นสิ่งที่ปรากฏหรือเกิดขึ้นจริงในพื้นที่หรือไม่ โดยรวมถึงการให้คณะกรรมการได้ให้ลำดับความสำคัญในแต่ละประเด็น เพื่อนำไปวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อกำหนดแนวทางและมาตรการในการพัฒนา ต่อไป

หลักการของการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เป็นการนำข้อมูลพื้นฐานทั้ง 4 มิติ ของชุมชนมาจัดทำเป็นตารางไขว้ (Matrix) ซึ่งข้อมูลที่ผ่านการจัดลำดับมาแล้วโดยคณะกรรมการหรือคณะผู้ทำงานจะถูกนำมาจัดเรียงเพื่อวิเคราะห์เป็นกรณี ดังตารางที่ 5.1

	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
	1. _____	1. _____
	2. _____	2. _____
	3. _____	3. _____
	4. _____	4. _____
	5. _____	
โอกาส (O)	กลยุทธ์จุดแข็ง-โอกาส (S×O)	กลยุทธ์จุดอ่อน-โอกาส (W×O)
1. _____		
2. _____	1. _____	1. _____
3. _____	2. _____	2. _____
	3. _____	
	4. _____	
อุปสรรค (T)	กลยุทธ์จุดแข็ง-อุปสรรค (S×T)	กลยุทธ์จุดอ่อน-อุปสรรค (W×T)
1. _____		
2. _____	1. _____	1. _____
3. _____	2. _____	
4. _____		

ตารางที่ 5.1 แสดงการจัดเรียงข้อมูลการวิเคราะห์ SWOT

จากตารางดังกล่าว (ตาราง 5.1) ทำให้ได้กลยุทธ์ 4 แบบด้วยกัน คือ กลยุทธ์จุดแข็ง-โอกาส กลยุทธ์จุดแข็ง-อุปสรรค กลยุทธ์จุดอ่อน-โอกาส กลยุทธ์จุดอ่อน-อุปสรรค ซึ่งกลยุทธ์ดังกล่าวมาจากตารางไขว้ (Matrix) ดังนี้

1. จุดแข็ง (S) × โอกาส (O) หมายถึง มีความสำคัญสูงและมีศักยภาพสูง
2. จุดแข็ง (S) × อุปสรรค (T) หมายถึง มีความสำคัญสูงแต่มีอุปสรรค
3. จุดอ่อน (W) × โอกาส (O) หมายถึง มีความสำคัญต่ำแต่มีศักยภาพสูง
4. จุดอ่อน (W) × อุปสรรค (T) หมายถึง มีความสำคัญต่ำและมีอุปสรรค

ศักยภาพของพื้นที่ที่ได้จากการวิเคราะห์จุดแข็งกับโอกาส (S×O) คือ สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญในการกำหนดแนวทางและมาตรการในการพัฒนา และในขณะเดียวกันก็ต้องหาทางส่งเสริมปรับปรุงเพื่อให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ในการวิเคราะห์จุดแข็งกับอุปสรรค (S×T) คือ สิ่งที่ต้องให้ความสนใจกับสิ่งคุกคามที่เกิดขึ้น โดยต้องพยายามกำหนดแนวทางและมาตรการในการพัฒนา เพื่อเป็นการกำจัดอุปสรรคที่เกิดขึ้น

ในการวิเคราะห์จุดอ่อนกับโอกาส (S×O) คือ สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษในแผนพัฒนาที่จะกำจัดจุดอ่อนของพื้นที่ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วน เพราะมีโอกาที่จะประสบความสำเร็จ

ในการวิเคราะห์จุดอ่อนกับอุปสรรค (W×T) มิติคู่นี้จะให้ความสนใจน้อยที่สุด ให้ความสำคัญไว้หลังสุด ถ้าต้องมีการกำหนดแนวทางและมาตรการในการพัฒนา

ในการวิเคราะห์ SWOT Analysis เพื่อกำหนดแนวทางและมาตรการในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านบริวารศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เพียงการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของชุมชนจากประเด็นการสนทนากลุ่มที่จะมีการพัฒนาให้ครบทั้ง 4 มิติ คือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค จากนั้นก็นำมิติทั้ง 4 มาสร้างตาราง Matrix เพื่อให้ได้ทราบถึงกลยุทธ์ทางเลือกในการกำหนดแนวทางและมาตรการสำหรับการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านบริวารศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อไป

6. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพในการวิจัยทางสังคมศาสตร์

คุชฎี (2543 : 218-219) ได้เสนอวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) โดยได้กล่าวว่า การสนทนากลุ่มเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งวิธีนี้ผู้เก็บข้อมูลจะนัดหมายผู้ให้ข้อมูลมาประชุมร่วมกัน โดยใช้ผู้ร่วมประชุมประมาณ

12 คน ซึ่งจะเป็นตัวแทนของประชากรที่จะทำการประเมิน กลุ่มจะทำการวิเคราะห์หัวข้อต่างๆ ตามลำดับของคำถามที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า ซึ่งการสนทนากลุ่มมีประโยชน์อย่างมากในการศึกษาความคิดเห็น และทัศนคติของประชากร โดยวิธีนี้จะได้ข้อมูลเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ ซึ่งผู้ประเมินผลสามารถดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อนำมาประกอบกันได้ วิธีการนี้จะทำให้ประชากรแสดงความคิดเห็นได้มากขึ้น เมื่อประชากรเห็นผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นก็จะทำให้ง่ายขึ้นในการแสดงความคิดเห็นของตนเอง โดยสิ่งสำคัญในการสนทนากลุ่มก็คือ การแสดงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมทุกคน และการจัดสนทนากลุ่มบางครั้งจำเป็นต้องตั้งคำถามตรงต่อผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดการแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม แต่ไม่ควรเป็นคำถามที่ชี้แนะให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นไปในทางใดทางหนึ่ง ซึ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1. เลือกประเด็นที่ชัดเจนในการสนทนากลุ่ม
2. ออกแบบคำถามในประเด็นต่างๆ เพื่อการสนทนากลุ่ม
3. เลือกประชากรที่จะมาร่วมสนทนากลุ่ม ประมาณ 8-12 คน โดยเป็นตัวแทนของประชากรในพื้นที่ที่จะประเมินผล การใช้จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมน้อยก็เพราะต้องการให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่
4. เลือกสถานที่ที่สะดวกในการเดินทาง และบรรยากาศเหมาะสมสำหรับการประชุม เช่น โรงเรียน วัด หรือที่ทำการของชุมชน เป็นต้น
5. ใช้วิธีการที่เหมาะสมในการเลือกผู้เข้าร่วมประชุม เพื่อให้ได้ตัวแทนของประชากรอย่างแท้จริง
6. ฝึกอบรมผู้ดำเนินการประชุม และผู้จดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการจัดสนทนากลุ่มให้ชัดเจน การใช้คำถามต่างๆ ในการประชุม และเทคนิคที่เหมาะสมในการดำเนินการประชุมกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ

7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศักดิ์ชาย (2541) ได้ศึกษาทัศนคติของเกษตรกรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ต่อการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ พบว่าขนาดของพื้นที่ถือครอง การได้รับข่าวสาร ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ มีความสัมพันธ์กับทัศนคติในการอนุรักษ์พัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

สันสนีย์ (2538) ได้ศึกษาการประเมินผลการดำเนินงานหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พบว่า ความก้าวหน้าของการดำเนินงานภายในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ มีความก้าวหน้าไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับการยอมรับกิจกรรมต่างๆ ของคนใน

หมู่บ้านและเกษตรกรในหมู่บ้านนั้นๆ ที่สามารถปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องมากน้อยเพียงใด

นางเยาว์ (2544) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเรื่องศักยภาพของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism) พบว่า ศูนย์ฯ มีความพร้อมในระดับสูงในด้านความดึงดูดใจ และความสวยงาม รวมถึงความสะดวกในการเดินทางเข้าถึงยังแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่ความพร้อมในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านบุคลากรและการจัดการในพื้นที่ รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นกับแหล่งท่องเที่ยว ยังอยู่ในระดับปานกลาง

รามศรี (2545) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา บ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาทั้งสามด้าน คือ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการบริการการท่องเที่ยว และการตลาดท่องเที่ยว ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ มีการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ

เดชา (2543) ได้ศึกษาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเกษตร กรณีศึกษา บ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เจ้าหน้าที่และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเกษตรบ้านม่วงคำยังขาดความรู้ ความเข้าใจในระบบการท่องเที่ยว ซึ่งระบบการท่องเที่ยวยังต้องมีส่วนประกอบในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การตลาด และการบริการภายในแหล่งท่องเที่ยวด้วย

กนก (2545) ได้ศึกษาความรู้และความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของมัคคุเทศก์ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มัคคุเทศก์มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับดีและมัคคุเทศก์ที่มีปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลต่างกันมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่แตกต่างกัน

ยุรีพรรณ (2545) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาไร้ชาสุวิรุฬห์ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ไร้ชาสุวิรุฬห์ มีศักยภาพและความเหมาะสมที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับสูง เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ตั้งอยู่ในเส้นทางแหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวเข้าไปยังพื้นที่ได้สะดวก มีความปลอดภัย ชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่

ภาวินี (2543) ได้ศึกษาศักยภาพและปัญหาของการท่องเที่ยวเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวของชุมชนอยู่ในระดับต่ำ เพราะขาดปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวเกษตรหลายปัจจัย โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวและคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว

วรพล (2544) ได้ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระบบเหมืองฝายของภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษา หมู่บ้านห้วยอีค่าง ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า วิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่น ยังยึดติดกับความเชื่อในพิธีกรรมต่างๆ ที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์ สืบทอดจากบรรพบุรุษนำมาประยุกต์เข้าสู่งการท่องเที่ยว เพื่อร่วมกันอนุรักษ์ฟื้นฟูภูมิปัญญาดั้งเดิมคู่กับชุมชนท้องถิ่น โดยให้ความสำคัญในการศึกษาภูมิปัญญา การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวแบบครบวงจร คือ มีระบบการให้ข้อมูลข่าวสาร ความพร้อมด้านที่พัก กิจกรรมการท่องเที่ยว การแสดงและจำหน่ายของที่ระลึก ให้ชุมชนมีส่วนร่วม สร้างความเข้าใจและความมีจิตสำนึกในแหล่งท่องเที่ยว

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในครั้งนี ทำให้ผู้วิจัยทราบว่า กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว ควรให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีบทบาท และมีส่วนร่วมมากที่สุด รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาศักยภาพและความพร้อมของพื้นที่ในการศึกษา เช่น การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อม จิตความสามารถในการรองรับของพื้นที่ เพื่อทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยความรู้ที่ได้รับจะเป็นประโยชน์เบื้องต้นสำหรับการทำวิจัยครั้งนี้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาศักยภาพและความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อวางแผนทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ตลอดจน การบริหารจัดการที่จะนำไปสู่การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย คือ หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 10 หมู่บ้าน ในตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ประชากรที่ใช้ประกอบด้วย 2 กลุ่ม หลัก ดังนี้

1. ประชากรในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 10 หมู่บ้าน ในตำบลแม่โป่ง จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,641 ครัวเรือน ซึ่งทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) ร้อยละ 10 ได้ประชากรตัวอย่าง จำนวน 165 คน ดังแสดงในตาราง

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือนทั้งหมด	จำนวนครัวเรือนที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง
1	บ้านตลาดขี้เหล็ก	124	12
2	บ้านป่าไผ่	234	23
3	บ้านห้วยบอน	150	15
4	บ้านแม่โป่ง	261	26
5	บ้านแม่โป่งหลวง	205	21
6	บ้านห้วยอ่าง	156	16
7	บ้านต้นผึ้ง	88	9
8	บ้านแม่ฮ่องไคร้	93	9
9	บ้านป่าไม้แดง	176	18
10	บ้านห้วยบ่อทอง	154	16
	รวม	1,641	165

2. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในการดำเนินงานของศูนย์ฯ จากหน่วยงานต่างๆ เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling Technique) ได้ประชากรกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน

2. ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

2.1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร 2 กลุ่ม คือ ประชากรในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ หรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในการดำเนินงานของศูนย์ฯ จากหน่วยงานต่างๆ

2.2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการต่างๆ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมวิชาการเกษตร สำนักงานเกษตรจังหวัด แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รายงานผลการศึกษาวิจัยตลอดจนรวมไปถึงข้อมูลพื้นฐานของพื้นที่ที่ได้จากศูนย์ฯ เป็นต้น

3. เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นจากหลายแหล่งทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม

และสามารถนำไปวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณ
ศูนย์ฯ ต่อไป ซึ่งเครื่องมือที่สำคัญประกอบด้วย

3.1 แบบสอบถาม

ใช้ในการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง คือ ประชากรในหมู่บ้านรอบ
บริเวณศูนย์ฯ และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ซึ่งแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มี 2 ชุด
ประกอบด้วย

ชุดที่ 1 ใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ลักษณะ
แบบสอบถามมีทั้งแบบปลายปิด (Close-ended Question) และปลายเปิด (Open-ended Question)
โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปด้านบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ของ
ประชากร เช่น เพศ อายุ สถานภาพตำแหน่งทางสังคม อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มีต่อศูนย์ฯ โดยในส่วนี้ได้แบ่ง
แบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อประสบการณ์และการเรียนรู้
จากกิจกรรมในหน่วยงานต่างๆ ของศูนย์ฯ โดยมีการกำหนดการประเมินผลตามเกณฑ์ ดังนี้

ความกว้างของแต่ละระดับ = $\frac{\text{คะแนนมากที่สุด} - \text{คะแนนน้อยที่สุด}}{\text{จำนวนระดับ}}$

$$= \frac{5-1}{5} = 0.8$$

ดังนั้นเกณฑ์ การตีความจึงเป็นดังนี้

4.21-5.00 หมายถึง มีการเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด

3.41-4.20 หมายถึง มีการเข้าร่วมกิจกรรมมาก

2.61-3.40 หมายถึง มีการเข้าร่วมกิจกรรมปานกลาง

1.80-2.60 หมายถึง มีการเข้าร่วมกิจกรรมน้อย

1.00-1.80 หมายถึง มีการเข้าร่วมกิจกรรมน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มีต่อกิจกรรมด้านการส่งเสริม
อาชีพการเกษตรและนอกภาคการเกษตรของศูนย์ฯ

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของหมู่บ้านในการพัฒนาอาชีพ
การเกษตร

ส่วนที่ 3 ศักยภาพและความพร้อมของพื้นที่ในการรองรับต่อแนวทางการพัฒนา และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ โดยในส่วนนี้ได้แบ่งแบบ สอบถามออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ศักยภาพและความพร้อมของพื้นที่โดยทั่วไป

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านความคิดเห็นต่อศักยภาพและความพร้อมของพื้นที่ในการพัฒนาไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีการกำหนดการประเมินผลตามเกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของแต่ละระดับ} &= \frac{\text{คะแนนมากที่สุด} - \text{คะแนนน้อยที่สุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\ &= \frac{5-1}{5} \\ &= 0.8 \end{aligned}$$

ดังนั้นเกณฑ์ การตีความจึงเป็นดังนี้

- 4.21-5.00 หมายถึง มีสภาพความพร้อมมากที่สุด
- 3.41-4.20 หมายถึง มีสภาพความพร้อมมาก
- 2.61-3.40 หมายถึง มีสภาพความพร้อมปานกลาง
- 1.80-2.60 หมายถึง มีสภาพความพร้อมน้อย
- 1.00-1.80 หมายถึง มีสภาพความพร้อมน้อยที่สุด

ชุดที่ 2 ใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ลักษณะแบบสอบถาม มีทั้งแบบปลายปิด (Close-ended Question) และปลายเปิด (Open-ended Question) โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปด้านบุคคล เศรษฐกิจ สังคม เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง/หน้าที่ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อศักยภาพและความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ

3.2 ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview)

ใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่มีบทบาทและหน้าที่สำคัญในหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน (Key Informants) เช่น ผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ประธานกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน เป็นต้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.2.1 บริบททั่วไปของหมู่บ้าน

- ประวัติความเป็นมาของการก่อตั้งหมู่บ้าน
- ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขต
- แผนผังแสดงที่ตั้งหมู่บ้าน
- เส้นทาง การเข้าถึงหมู่บ้าน
- ลักษณะภูมิประเทศ
- จำนวนประชากร

3.2.2 กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรที่เด่นและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.2.3 กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตรที่เด่นและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.2.4 แนวทางการพัฒนากิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพทั้งการเกษตรและนอกการเกษตรในหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.2.5 ศักยภาพและความพร้อมของหมู่บ้านในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในด้านการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก และสิ่งดึงดูดใจ

3.2.6 แนวทางในการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาเรียบเรียงแล้ววิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อการทำวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science or SPSS for Windows) สถิติที่ใช้มี ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ด้านลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าสูงสุด (Maximum)

4.2 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis)

วิธีการนี้จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่มีผลต่อศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อที่จะนำไปสู่ การกำหนดแนวทางและมาตรการในการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้านต่อไป ประกอบด้วย

4.2.1 ข้อมูลที่ได้จาก 4 มิติ คือ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่รวบรวมได้ จะถูก นำมาทำเป็นตารางไขว้ (Matrix)

4.2.2 ประเด็นที่มีความสำคัญในแต่ละมิติที่ได้จากการทำตารางไขว้ (Matrix) จะเป็นตัว ชี้แนะว่าควรจะมีแนวทางและมาตรการในการพัฒนาไปในทิศทางใดได้บ้าง

4.2.3 นำแนวทางและมาตรการที่ได้จากการทำตารางไขว้ (Matrix) มาพิจารณา เพื่อจัด เรียงลำดับความสำคัญในการพัฒนา

4.2.4 กำหนดแนวทางและมาตรการในการพัฒนา เพื่อความสะดวกในการนำไปปฏิบัติ ต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการศึกษาศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลในการวิเคราะห์เพื่อการอธิบายผล และการแปลผลการวิเคราะห์นั้น ได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วนคือ

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่เป็นแบบสอบถามประชากรในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่เป็นแบบสอบถามเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
3. ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ด้านศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview)

1. การวิเคราะห์ข้อมูลของเกษตรกรในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปด้านบุคคล เศรษฐกิจ สังคมของประชากร

1. เพศ จากการศึกษา พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 และเพศหญิงจำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 จะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เพศชายถือได้ว่าเป็นผู้นำครอบครัว และได้รับการยอมรับมากกว่าเพศหญิงในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกสังคม (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 เพศของเกษตรกร

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	121	73.33
หญิง	44	26.67
รวม	165	100.00

2. อายุ จากการศึกษาพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 43.03 รองลงมาคืออายุระหว่าง 60 ปีขึ้นไป จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 21.21 รองลงมาคืออายุระหว่าง 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.36 รองลงมาคืออายุระหว่าง 51 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.15 และพบว่าประชากรที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีจำนวนน้อยที่สุดคือ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 4.24 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมด จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 41 – 50 ปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะช่วงอายุดังกล่าวเป็นวัยทำงานและมีบทบาทสำคัญของครอบครัวในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ ที่อาจมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของครอบครัว (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 อายุของเกษตรกร

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	7	4.24
31 – 40 ปี	27	16.36
41 – 50 ปี	71	43.03
51 – 60 ปี	25	15.15
60 ปีขึ้นไป	35	21.21
รวม	165	100.00

3. อาชีพ จากการศึกษาพบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 55.15 รองลงมาคืออาชีพเกษตรกร จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 23.03 รองลงมาคืออาชีพอื่นๆ ได้แก่การทำอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ มะม่วง ที่ทำกันเป็นส่วนใหญ่ในหมู่ที่ 1 บ้านคันผึ้ง จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 11.52 รองลงมาคือเจ้าของกิจการมีจำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 และพบว่าอาชีพรับราชการมีจำนวนน้อยที่สุด กล่าวคือ มีจำนวน 6 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.64 ของประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จากการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า โดยพื้นฐานที่แท้จริงของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ จะมีอาชีพเกษตรกร แต่จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นสาเหตุทำให้ประชากรโดยส่วนใหญ่ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ พลิกผันตนเองเข้าสู่อาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ อาจเพราะประชากรส่วนใหญ่มองว่าอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพที่ต้องลงทุนทุกๆ ด้าน แต่ผลตอบแทนไม่แน่นอนและค่อนข้างต่ำ ซึ่งมีผลทำให้รายได้ไม่สอดคล้องกับรายจ่าย จึงต้องเอาอาชีพที่สามารถยกฐานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นด้วยการประกอบอาชีพรับจ้าง (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 อาชีพของเกษตรกร

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รับจ้าง	91	55.15
เกษตรกร	38	23.08
เจ้าของกิจการ	11	3.64
รับราชการ	6	6.67
อื่นๆ	19	11.52
รวม	165	100.00

4. ระดับการศึกษา จากการศึกษาพบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 69.09 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 9.70 รองลงมาคือระดับสูงกว่าประถมศึกษา จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.85 รองลงมาคือระดับ ปวส. / อนุปริญญาและปริญญาตรี จำนวน 5 คนเท่าๆ กัน คิดเป็นร้อยละ 3.03 รองลงมาคือไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.42 และพบว่าการศึกษาในระดับปวช. มีจำนวนน้อยที่สุด คือ มีจำนวน 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 1.21 ของประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด สาเหตุที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา อาจเป็นเพราะข้อจำกัดในเรื่องของการกระจายการศึกษาของรัฐบาล และประกอบกับการที่ประชาชนโดยส่วนใหญ่ขาดแคลนทุนทรัพย์และในอดีตประชาชนไม่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษามากนัก (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 ระดับการศึกษาของเกษตรกร

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้รับการศึกษา	4	2.42
ต่ำกว่าประถมศึกษา	11	6.67
ประถมศึกษา	114	69.09
มัธยมศึกษาตอนต้น	16	9.70
มัธยมศึกษาตอนปลาย	8	4.85
ปวช.	2	1.21
ปวส. / อนุปริญญา	5	3.03
ปริญญาตรี	5	3.03
รวม	165	100.00

5. รายได้ของครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 39.39 มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท / ปี รองลงมาคือร้อยละ 32.73 มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท / ปี รองลงมาคือร้อยละ 17.58 มีรายได้ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาท / ปี และร้อยละ 10.30 มีรายได้ระหว่าง 40,001 – 50,000 บาท / ปี โดยมีรายได้เฉลี่ย 53,421.45 บาท / ปี (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 รายได้ต่อปีของเกษตรกร

จำนวนเงิน (บาท)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เกิน 30,000	65	39.39
30,001 – 40,000	29	17.58
40,001 – 50,000	17	10.30
มากกว่า 50,001	54	32.73
รวม	165	100.00

รายได้ต่ำสุด 5,000 บาท/ปี

รายได้สูงสุด 468,000 บาท/ปี

รายได้เฉลี่ย 53,421.45 บาท/ปี

ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 54,755.12 บาท/ปี

6. ภูมิสำเนา พบว่า ประชากรส่วนใหญ่ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ เป็นคนในหมู่บ้าน จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 89.09 รองลงมาเป็นคนที่ย้ายมาจากตำบลอื่นและอำเภออื่นที่มีจำนวนเท่ากันคือ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.03 ของประชากรกลุ่มตัวอย่างและคนที่ย้ายมาจากหมู่บ้านอื่นและย้ายมาจากจังหวัดอื่นมีจำนวนเท่ากันคือ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.42 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 ภูมิสำเนาของเกษตรกร

ภูมิสำเนา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เป็นคนในหมู่บ้าน	147	89.09
ย้ายมาจากหมู่บ้านอื่น	4	2.42
ย้ายมาจากตำบลอื่น	5	3.03
ย้ายมาจากอำเภออื่น	5	3.03
ย้ายมาจากจังหวัดอื่น	4	2.42
รวม	165	100.00

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มีต่อศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อประสบการณ์และการเรียนรู้จากกิจกรรมใน
หน่วยงาน ต่างๆ ของศูนย์

ระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อประสบการณ์และการเรียนรู้จากกิจกรรมในหน่วย
งานต่างๆ ของศูนย์ฯ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อประสบการณ์และการเรียนรู้จากกิจกรรมในหน่วยงานต่างๆ ของศูนย์ฯ หากกล่าวโดยภาพรวมแล้ว คนในชุมชนได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้จากกิจกรรมของศูนย์ฯ ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.78) เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างได้มีการเข้าร่วมอยู่ในระดับมากในจำนวนกิจกรรมทั้งหมดคือ งานอนุรักษ์และพัฒนาอาชีพเพาะเลี้ยงกบ (ค่าเฉลี่ย 2.98) รองลงมาคือ งานศึกษาและพัฒนาแหล่งน้ำ งานศึกษาและพัฒนาป่าไม้ งานศึกษาและพัฒนาปศุสัตว์ และโคนม งานศึกษาและทดสอบการปลูกพืช งานศึกษาและพัฒนาที่ดิน งานศึกษาและพัฒนาการประมง และงานศึกษาพัฒนาเกษตรกรรมแบบประณีต ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวเท่ากับ 2.92, 2.86, 2.78, 2.75, 2.67, 2.65 และ 2.64 ตามลำดับ (ตารางที่ 7)

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อกิจกรรมในหน่วยงานต่างๆ ของศูนย์ฯ อยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากงานขยายผลของศูนย์ฯ เป็นการขยายผลการศึกษาให้กับหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในแต่ละหมู่บ้านในลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งมีได้เป็นการส่งเสริมให้ทุกหมู่บ้านได้ทุกกิจกรรม ดังนั้นจึงทำให้การมีส่วนร่วมของประชากรกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมและสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของตนเอง

ตารางที่ 7 ระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อประสบการณ์และการเรียนรู้จากกิจกรรมใน
หน่วยงานต่างๆ ของศูนย์ฯ

โดยมีเกณฑ์ในการประเมินผลดังนี้

4.21 – 5.00	หมายถึง	มีการเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด
3.41 – 4.20	หมายถึง	มีการเข้าร่วมกิจกรรมมาก
2.61 – 3.40	หมายถึง	มีการเข้าร่วมกิจกรรมปานกลาง
1.80 – 2.60	หมายถึง	มีการเข้าร่วมกิจกรรมน้อย
1.00 – 1.80	หมายถึง	มีการเข้าร่วมกิจกรรมน้อยที่สุด

กิจกรรม	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	ระดับการมี ส่วนร่วม
1. งานศึกษาและพัฒนาแหล่งน้ำ	2.92	0.78	ปานกลาง
2. งานศึกษาและพัฒนาป่าไม้	2.86	0.73	ปานกลาง
3. งานศึกษาและพัฒนาที่ดิน	2.67	0.68	ปานกลาง
4. งานศึกษาและทดสอบการปลูกพืช	2.75	0.61	ปานกลาง
5. งานศึกษาและพัฒนาเกษตรกรรมแบบประณีต	2.64	0.63	ปานกลาง
6. งานศึกษาและพัฒนาปศุสัตว์และโคนม	2.78	0.87	ปานกลาง
7. งานศึกษาและพัฒนาการประมง	2.65	0.77	ปานกลาง
8. งานอนุรักษ์และพัฒนาอาชีพเพาะเลี้ยงกบ	2.98	0.87	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.78	0.74	ปานกลาง

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มีต่อกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรและนอก
การเกษตรของศูนย์ฯ

2.1 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้านการฝึกอบรมการประกอบอาชีพการเกษตรจาก ศูนย์ฯ

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้านการฝึกอบรมการ
ประกอบอาชีพการเกษตรจากศูนย์ฯ ในหลักสูตรต่างๆ นั้น หลักสูตรที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างมี
ส่วนร่วมในระดับมาก คือหลักสูตรการเพาะเลี้ยงกบ จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 89.90 ของ
ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาคือหลักสูตรการเกษตรผสมผสาน จำนวน 145 คน คิด
เป็น ร้อยละ 87.88 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือหลักสูตรการเลี้ยงสัตว์ปีก (ไก่พื้น
เมือง) จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 55.15 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือหลักสูตรการ
ปลูกผักปลอดสารพิษ จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 54.55 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมา
คือหลักสูตรการเลี้ยงสัตว์น้ำ จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 49.70 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รอง
ลงมาคือหลักสูตรการเลี้ยงโคนม จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 47.27 ของประชากรกลุ่มตัว
อย่าง รองลงมาคือหลักสูตรการเลี้ยงสุกร จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 41.82 ของประชากรกลุ่ม
ตัวอย่าง รองลงมาคือหลักสูตรการเพาะเห็ดเศรษฐกิจ จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 3.18 ของ
ประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือหลักสูตรการเกษตรทฤษฎีใหม่ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ
25.45 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือหลักสูตรการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำเบื้องต้น จำนวน 30
คน คิดเป็นร้อยละ 18.18 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือหลักสูตรการเพาะเลี้ยงหมูป่า

จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือหลักสูตรการเลี้ยงสัตว์ปีก (นกกกระทา) จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.85 ของประชากรกลุ่มตัวอย่างและหลักสูตรการเลี้ยงสัตว์ปีก (เป็ดเทศ) จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.03 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งอาจเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมกิจกรรมด้านการฝึกอบรมการประกอบอาชีพการเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ นั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละหมู่บ้านที่แตกต่างกันในด้านสภาพแวดล้อมในการทำการเกษตร (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 ระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้านการฝึกอบรมการประกอบอาชีพการเกษตรจากศูนย์ฯ

หลักสูตรของกิจกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. หลักสูตรการเลี้ยงกบ	147	89.09
2. หลักสูตรการเกษตรผสมผสาน	145	87.88
3. หลักสูตรการเลี้ยงสัตว์ปีก (ไก่พื้นเมือง)	91	55.15
4. หลักสูตรการปลูกผักปลอดสารพิษ	90	54.55
5. หลักสูตรการเลี้ยงสัตว์น้ำ	82	49.70
6. หลักสูตรการเลี้ยงโคนม	78	47.27
7. หลักสูตรการเลี้ยงสุกร	69	41.82
8. หลักสูตรการเพาะเห็ดเศรษฐกิจ	63	38.18
9. หลักสูตรการเกษตรทฤษฎีใหม่	42	25.45
10. หลักสูตรการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำเบื้องต้น	30	18.18
11. หลักสูตรการเพาะเลี้ยงหอยป่า	11	6.67
12. หลักสูตรการเลี้ยงสัตว์ปีก (เป็ดเทศ)	8	4.85
13. หลักสูตรการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำเบื้องต้น	5	3.03

* เกษตรกร 1 ราย สามารถเข้าร่วมฝึกอบรมได้มากกว่า 1 หลักสูตร

2.2 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้านการฝึกอบรมการประกอบอาชีพนอกรเกษตร จากศูนย์ฯ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้านการฝึกอบรมการประกอบอาชีพนอกรเกษตรจากศูนย์ฯ ในหลักสูตรต่างๆ นั้น หลักสูตรที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในระดับมากคือหลักสูตรการแปรรูปและถนอมอาหาร จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 73.94 ของประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาคือหลักสูตรการตัดเย็บเสื้อผ้าชั้นพื้นฐาน จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 41.21 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือหลักสูตรการทำผลิตภัณฑ์กระดาษ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 23.64 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือหลักสูตรการทำของชำร่วยของที่ระลึก จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือหลักสูตรการทอผ้าที่กระทัด จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 16.97 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือหลักสูตรการตัดเย็บเสื้อผ้าชั้นสูง จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 13.94 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือหลักสูตรการอ็อกเชื่อมโลหะด้วยไฟฟ้า จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 12.12 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือหลักสูตรการจักสานไม้ไผ่และหวาย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 10.91 ของประชากร กลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือหลักสูตรการทำผ้ามัดย้อม จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 9.09 ของประชากร กลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือหลักสูตรการทำผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 3.64 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือหลักสูตรการตีเหล็กเส้นชั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.03 ของประชากรกลุ่มตัวอย่างและหลักสูตรการตีเหล็กเส้นชั้นสูง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 1.21 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยอาจเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านฝึกอบรมการประกอบอาชีพนอกรเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ นั้นอาจขึ้นอยู่กับประสบการณ์และความสามารถ ความชำนาญและความสนใจของประชากรในแต่ละหมู่บ้านที่แตกต่างกันออกไปเป็นหลัก (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 ระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้านการฝึกอบรมการประกอบอาชีพนอกการ
เกษตรจากศูนย์ฯ

หลักสูตรของกิจกรรม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. หลักสูตรการแปรรูปและถนอมอาหาร	122	73.94
2. หลักสูตรการตัดเย็บเสื้อผ้าขั้นพื้นฐาน	68	41.21
3. หลักสูตรการทำผลิตภัณฑ์กระดาษสา	47	28.48
4. หลักสูตรการประดิษฐ์ดอกไม้กระดาษสา	39	23.64
5. หลักสูตรการทำของชำร่วยของที่ระลึก	33	20.00
6. หลักสูตรการทอผ้าที่กระตุก	28	16.97
7. หลักสูตรการตัดเย็บเสื้อผ้าขั้นสูง	23	13.94
8. หลักสูตรการอ้อเชื่อมโลหะด้วยไฟฟ้า	20	12.12
9. หลักสูตรการจักสานไม้ไผ่และหวาย	18	10.91
10. หลักสูตรการทำผ้ามัดย้อม	15	9.09
11. หลักสูตรการทำผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง	6	3.64
12. หลักสูตรการตีเหล็กเส้นขั้นพื้นฐาน	5	3.03
13. หลักสูตรการตีเหล็กเส้นขั้นสูง	2	1.21

* เกษตรกร 1 ราย สามารถเข้าร่วมฝึกอบรมได้มากกว่า 1 หลักสูตร

2.3 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้านการได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตรจาก ศูนย์ฯ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้านการได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตรจากศูนย์ฯ นั้น การได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตรที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในระดับมากคือ การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกบ จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 87.27 ของประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาคือการส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมือง จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 52.73 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำทั่วไปและการส่งเสริมการเลี้ยงปลาเพื่อยังชีพที่มีจำนวนเท่ากันคือ 68 คน คิดเป็นร้อยละ 41.21 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการประมงและการส่งเสริมการเลี้ยงสุกรขุนที่มีจำนวนเท่ากันคือ 65 คน คิดเป็นร้อยละ 39.39 ของ

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือการส่งเสริมการทำเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 23.03 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงสัตว์ปีก จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 14.55 ของประชากรกลุ่มตัวอย่างและการส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงเป็ดเทศ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 4.24 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง เห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ นั้น อาจขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละกิจกรรมการส่งเสริมที่เอื้อต่อสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมรวมถึงสภาพแวดล้อมต่างๆ ในแต่ละหมู่บ้านรวมถึงการยอมรับและนำไปสู่ปฏิบัติในแต่ละหมู่บ้านด้วย (ตารางที่ 10) ตารางที่ 10 ระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้านการได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตรจากศูนย์ฯ

กิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกบ	144	87.27
2. การส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน	110	66.67
3. การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมือง	87	52.73
4. การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำทั่วไป	68	41.21
5. การส่งเสริมการเลี้ยงปลาเพื่อขังซีฟ	68	41.21
6. การส่งเสริมการเพาะเห็ด	67	40.61
7. การส่งเสริมการพัฒนาอาชีพการประมง	65	39.39
8. การส่งเสริมการเลี้ยงสุกรขุน	65	39.39
9. การส่งเสริมการเลี้ยงโคนเนื้อขุน	58	35.15
10. การส่งเสริมการทำเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่	38	32.03
11. การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงสัตว์ปีก	24	14.55
12. การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงเป็ดเทศ	7	4.24

* เกษตรกร 1 ราย สามารถรับการส่งเสริมได้มากกว่า 1 กิจกรรม

2.4 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้านการได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพนอกรเกษตร จากศูนย์ฯ

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้านการได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพนอกรเกษตรจากศูนย์ฯ นั้น การได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพนอกรเกษตรที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในระดับมาก คือการส่งเสริมอาชีพการแปรรูปและถนอมอาหาร จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 76.97 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือการส่งเสริมอาชีพการทำผลิตภัณฑ์จากกระดาษ จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 40.61 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือการส่งเสริมอาชีพการทอผ้าที่กระทก จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 16.97 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคืออุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วงที่ทำกันมากในกลุ่มประชากรตัวอย่างหมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ไม่ได้รับการส่งเสริมจากศูนย์ฯ โดยมีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 9.70 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือการส่งเสริมอาชีพการทำผ้ามัดย้อม จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ของประชากรกลุ่มตัวอย่างและการส่งเสริมอาชีพการอ็อกเชื่อมโลหะด้วยไฟฟ้า จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.06 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาอาชีพนอกรเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ นั้น อาจขึ้นอยู่กับลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละหมู่บ้านในระดับความพร้อม ความสามารถรวมถึงทักษะและความชำนาญที่จะพัฒนาอาชีพนอกรเกษตรของตนเอง (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 ระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้านการได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพนอกรเกษตรจากศูนย์ฯ

กิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพนอกรเกษตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การส่งเสริมอาชีพการแปรรูปและถนอมอาหาร	127	76.97
2. การส่งเสริมอาชีพการทำผลิตภัณฑ์จากกระดาษ	67	40.61
3. การส่งเสริมอาชีพการทอผ้าที่กระทก	28	16.97
4. การส่งเสริมอาชีพการการทำผ้ามัดย้อม	11	6.67
5. การส่งเสริมอาชีพการอ็อกเชื่อมโลหะด้วยไฟฟ้า	10	6.06
6. อื่นๆ	16	9.70

* เกษตรกร 1 ราย สามารถรับการส่งเสริมได้มากกว่า 1 กิจกรรม

2.5 กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรที่เป็นกิจกรรมเด่นในหมู่บ้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากความคิดเห็นของกลุ่มประชากรตัวอย่าง พบว่า หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ แต่ละหมู่บ้านนั้นมีความแตกต่างกันออกไปในด้านของกิจกรรมการเกษตรที่เด่น โดยสรุปได้ดังนี้คือ

หมู่ที่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก โดยความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการเกษตรที่เด่นของหมู่บ้าน คือ การเพาะเห็ดเศรษฐกิจที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ ซึ่งเห็ดที่ได้เพาะกันเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ เห็ดนางฟ้า เห็ดนางฟ้าภูฐาน เห็ดนางรมฮังการี โดยกิจกรรมดังกล่าวมีผู้ให้ความสนใจในการเข้ามาศึกษาดูงานอยู่เป็นประจำ

หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ โดยความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการเกษตรที่เด่นของหมู่บ้านคือการปลูกกระเทียม ซึ่งเป็นอาชีพการเกษตรดั้งเดิมของคนในหมู่บ้าน และเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับคนในหมู่บ้าน รวมถึงเป็นแปลงสาธิตการเกษตร แก่ผู้ที่สนใจได้เข้ามาศึกษาดูงาน

หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน โดยความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการเกษตรที่เด่นของหมู่บ้าน คือ การทำเกษตรผสมผสานที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเบื้องต้นจากศูนย์ฯ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในหมู่บ้าน

หมู่บ้าน 4 บ้านแม่โป่ง โดยความคิดเห็นของ ประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการเกษตรที่เด่นของหมู่บ้านคือ การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกบ ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้เสริมจากการเกษตรหลักได้ในระดับหนึ่ง

หมู่บ้าน 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง โดยความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่ากิจกรรมการเกษตรที่เด่นของหมู่บ้านคือ การปลูกกระเทียม ซึ่งเป็นอาชีพการเกษตรดั้งเดิมของคนในหมู่บ้านที่สร้างรายได้หลักให้กับคนในหมู่บ้าน

หมู่บ้าน 6 บ้านห้วยอ่าง โดยความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการเกษตรที่เด่นของหมู่บ้าน คือ การทำเกษตรผสมผสานที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ ประกอบกับเป็นกิจกรรมที่มีผู้สนใจเข้ามาศึกษาดูงาน และคนในหมู่บ้านมีรายได้เสริมนอกจากการทำเกษตรหลักได้อีกแนวทางหนึ่ง

หมู่บ้าน 7 บ้านต้นผึ้ง โดยความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการเกษตรที่เด่นของหมู่บ้านคือ การเลี้ยงกบ ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ ที่สามารถสร้างรายได้เสริมให้กับคนในหมู่บ้านได้

หมู่บ้าน 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้ โดยความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการเกษตรในหมู่บ้านไม่ถือว่ามีกิจกรรมใดที่เด่นเป็นการทำการเกษตรโดยทั่วไป เช่น การปลูกกระเทียม การเพาะเห็ด ซึ่งเป็นการทำการเกษตรแบบยั่งยืน

หมู่บ้าน 9 บ้านป่าไม้แดง โดยความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการเกษตรที่เด่นในหมู่บ้าน คือ การเลี้ยงกบ ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ ในเบื้องต้น ที่สามารถสร้างรายได้ให้กับคนในหมู่บ้าน ได้อีกทางหนึ่งและประกอบกับยังเป็นกิจกรรมที่มีผู้สนใจได้เข้ามาศึกษาดูงาน

หมู่บ้าน 10 บ้านห้วยบ่อทอง โดยความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการเกษตรในหมู่บ้านไม่ถือว่ามีกิจกรรมใดที่เด่น เป็นการทำการเกษตรโดยทั่วไปเพื่อยังชีพ เช่น การปลูกหอมแดง การปลูกถั่วลิสง การทำนา เป็นต้น

2.6 กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอกรการเกษตรที่เป็นกิจกรรมเด่นในหมู่บ้าน

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากความคิดเห็นของประชากรตัวอย่าง พบว่า หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ แต่ละหมู่บ้านนั้นมีความแตกต่างกันไปในด้านของกิจกรรมนอกรการเกษตรที่เด่น โดยสรุปได้ดังนี้คือ

หมู่ที่ 1 บ้านตลาดชัยหลีก ความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมนอกรการเกษตรของหมู่บ้านยังถือว่ามีอยู่ยังไม่เด่นมากนัก คือ กลุ่มแปรรูปและถนอมอาหารของกลุ่มสตรีแม่บ้าน (แหมมเห็ด เห็ดสวรรค์) โดยได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ฯ ซึ่งนับว่าเป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับกลุ่มสมาชิก ได้อีกทางหนึ่ง

หมู่ที่ 2 บ้านป่าไร่ ความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมนอกรการเกษตรของหมู่บ้าน คือ กลุ่มแปรรูปกระเทียมโทน ซึ่งกลุ่มดังกล่าว ได้รับรางวัลหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของตำบลแม่โป่ง ที่สามารถสร้างชื่อเสียงให้กับหมู่บ้าน ประกอบกับยังเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ และหน่วยงานต่างๆ

หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน ความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมนอกรการเกษตร ของหมู่บ้านถือได้ว่า มีกิจกรรมอยู่ค่อนข้างน้อย และกิจกรรมยังเป็น กิจกรรมที่ไม่เด่นพอจะเป็นที่ดึงดูดความสนใจให้คนได้เข้าไปเที่ยวชมได้ ซึ่งกิจกรรมที่มีอยู่ ได้แก่ กลุ่มจักสานของผู้สูงอายุ ที่ทำเฉพาะบางช่วงเวลาเท่านั้น

หมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่ง ความคิดเห็น ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็น ว่า กิจกรรมนอกรายการเกษตรของหมู่บ้านถือได้ว่า กิจกรรมที่มีอยู่ไม่เด่นเท่าที่ควร เป็นเพียงกิจกรรม ที่ทำเพื่อเสริมรายได้ให้กับครอบครัวซึ่งกิจกรรมที่ทำ คือ การแปรรูปและถนอมอาหารของกลุ่มแม่บ้าน การทำผ้ามัดข้อม โดยกิจกรรมดังกล่าวไม่ได้ทำอย่างต่อเนื่อง

หมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง ความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิด เห็นว่ากิจกรรมนอกรายการเกษตรของหมู่บ้าน คือ การทอผ้าที่กระทึก และการทำผ้าบาติกของกลุ่มสตรี แม่บ้าน ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวได้รับรางวัลหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ของตำบลแม่โป่ง ถือได้ว่าเป็น กิจกรรมที่สร้างรายได้ให้กับกลุ่มสมาชิกได้ในระดับหนึ่งและยังเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ และ หน่วยงานต่างๆ

หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง ความคิดเห็น ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็น ว่า กิจกรรมนอกรายการเกษตรของหมู่บ้าน คือ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้าง รายได้เสริมให้กับคนในหมู่บ้านได้อีกทางหนึ่ง โดยผลิตภัณฑ์ที่ทำ เช่น พวงกุญแจ กรอบรูป เป็นต้น

หมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง ความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็น ว่า กิจกรรมนอกรายการเกษตรของหมู่บ้าน คือ การทำอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง ซึ่งเป็น ผลิตภัณฑ์ประเภทเฟอร์นิเจอร์ตกแต่งบ้าน เช่น แจกัน โคมไฟ เป็นต้น

หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้ ความคิดเห็น ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ มีความคิด ว่า กิจกรรมนอกรายการเกษตรของหมู่บ้านยังมีกิจกรรมอยู่ค่อนข้างน้อยประกอบกับกิจกรรมยังไม่เด่นพอ ที่จะเป็นที่ดึงดูดความสนใจให้คนเข้ามาเยี่ยมชมได้ เป็นเพียงกิจกรรมที่ทำเพื่อเสริมรายได้ในครอบครัว เช่น การแปรรูปและถนอมอาหาร การเย็บผ้า ของกลุ่มสตรีแม่บ้าน เป็นต้น

หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง ความคิดเห็น ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็น ว่า กิจกรรมนอกรายการเกษตรของหมู่บ้าน คือ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกระดาษ ที่ทำเป็นอาชีพเสริม ของคนในหมู่บ้านซึ่งกิจกรรมสามารถทำได้ในบางช่วงเวลาที่ว่างเว้นจากการทำอาชีพหลักก็ยังคง ถือได้ว่ามี กิจกรรมค่อนข้างน้อยในหมู่บ้าน

หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง ความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็น ว่ากิจกรรมนอกรายการเกษตรของหมู่บ้าน คือ การทำอุตสาหกรรมครัวเรือน (การแปรรูปผลิตภัณฑ์ จากไม้ยางพารา) ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ทำกันเป็นส่วนใหญ่ เช่น ที่ตั้งโทรศัพท์มือถือ ไม้เกาหลัง กรอบรูป ตะเกียบ ประกอบกับยังเป็นที่สนใจของคนทั่วไปที่ได้เข้ามาดูงาน

2.7 กิจกรรมด้านการเกษตรที่นอกเหนือจากการส่งเสริมและสนับสนุนของศูนย์ฯ

ในส่วนของกิจกรรมด้านการเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่นอกเหนือจากการส่งเสริมและสนับสนุนของศูนย์ฯ โดยภาพรวมแล้วยังมีหน่วยงานที่ให้การส่งเสริมและสนับสนุนอีกส่วนหนึ่ง จากสำนักงานเกษตรอำเภอคอยสะเก็ดที่ได้เข้ามาช่วยเหลือด้านการฝึกอบรม ให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่ประชากรในตำบลแม่โป่ง รวมถึงการช่วยเหลือในด้านการแก้ไขปัญหาการเกษตรของประชากรด้วย

2.8 กิจกรรมนอกการเกษตรที่นอกเหนือจากการส่งเสริมและสนับสนุนของศูนย์ฯ

ในส่วนของกิจกรรมนอกการเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่นอกเหนือจากการส่งเสริมและสนับสนุนของศูนย์ฯ โดยภาพรวมแล้วได้มีหน่วยงานที่ให้การส่งเสริมและสนับสนุนอีกส่วนหนึ่ง จากพัฒนาชุมชนในด้าน ของเลกกิจชุมชนที่ได้เข้ามาช่วยเหลือด้านการฝึกอบรมวิชาชีพ ระยะสั้นให้แก่คนในชุมชนได้มีอาชีพเสริมมีรายได้ในครอบครัว

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดของหมู่บ้านในการพัฒนาอาชีพการเกษตร

3.1 ปัญหาที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพเกษตร

ผลจากวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัญหาที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพเกษตร ของคนในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ โดยการวิเคราะห์จากประชากรกลุ่มตัวอย่างทำให้ทราบระดับของปัญหาที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพเกษตร ที่มีปัญหามาก คือ ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 75.76 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือปัญหารายได้จากการเกษตรน้อยลง จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 69.09 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือปัญหาไม่มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ (มีอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่) จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 51.52 ของประชากร กลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือปัญหาไม่มีที่ทำกินเป็นของตนเอง จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 38.79 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือปัญหาพื้นที่ถือครองในการเกษตรน้อย จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 31.52 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง และปัญหาในพื้นที่การเกษตรมีคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 28.48 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง โดยประชากรกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นในประเด็นปัญหาที่มีต่อการพัฒนาอาชีพเกษตรหลายประการ (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 ปัญหาที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพเกษตรกร

ประเด็นปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน	125	75.76
2. มีรายได้น้อยจากการเกษตรน้อยลง	114	69.09
3. ไม่มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ (มีอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่)	85	51.52
4. ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง	64	38.79
5. มีพื้นที่ถือครองในการเกษตรน้อย	52	31.52
6. ดินในพื้นที่การเกษตรมีคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร	47	28.48

* เกษตรกร 1 ราย มีปัญหาการพัฒนาอาชีพเกษตรกร มากกว่า 1 ปัญหา

3.2 อุปสรรคที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพเกษตรกร

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า อุปสรรคที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพเกษตรกรของคนในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ โดยการวิเคราะห์จากประชากรกลุ่มตัวอย่างทำให้ทราบว่าระดับของอุปสรรคที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่เป็นอุปสรรคมากคือ ขาดเงินทุนในการทำกรเกษตร จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 76.36 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือ ภาระหนี้สินมีมาก จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 60.61 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือปริมาณผลผลิตการเกษตรไม่เพียงพอ จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 58.18 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือขาดความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพการเกษตร จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 49.70 ของประชากร กลุ่มตัวอย่าง รองลงมา คือแรงงานไม่พอเพียง จำนวน 64 คน คิดเป็น ร้อยละ 38.79 ของประชากร

กลุ่มตัวอย่าง รองลงมา คือ การขนส่งไม่สะดวก จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 16.36 ของประชากรกลุ่มตัวอย่างและ อื่นๆ เช่น ขาดวิทยากรในการฝึกอบรมวิชาชีพการเกษตร จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.85 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 อุปสรรคที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพเกษตรกร

ประเด็นของอุปสรรค	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ขาดเงินทุนในการทำการเกษตร	126	76.36
2. แรงงานไม่เพียงพอภาระหนี้สินมีมาก	100	60.61
3. ปริมาณผลผลิตการเกษตรไม่เพียงพอ	96	58.18
4. ขาดความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพการเกษตร	82	49.70
5. แรงงานไม่เพียงพอ	64	38.79
6. การขนส่งไม่สะดวก	27	16.36
7. อื่นๆ	8	4.85

* เกษตรกร 1 ราย มีอุปสรรคต่อการพัฒนาอาชีพเกษตรกร มากกว่า 1 อย่าง

3.3 ข้อจำกัดที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพเกษตรกร

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ข้อจำกัดที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพเกษตรกรของคนในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ โดยการวิเคราะห์จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ทราบว่าระดับของข้อจำกัดที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพเกษตรกรที่เป็นข้อจำกัดมาก คือ ขาดแหล่งทุนในการสนับสนุน จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 80.61 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมา คือ ข้อจำกัดด้านตลาดในการรองรับผลผลิตการเกษตรมีน้อย จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 77.58 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง และ ข้อจำกัดอื่นๆ เช่น ถูกกดราคาผลผลิตการเกษตรจากพ่อค้าคนกลางจำนวน 7 คนจำนวนเป็นร้อยละ 4.24 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 ข้อจำกัดที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร

ข้อจำกัด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ขาดแหล่งทุนในการสนับสนุน	133	80.61
2. ตลาดในการรองรับผลผลิตการเกษตร	128	77.58
3. อื่น ๆ	7	4.24

* เกษตรกร 1 ราย มีข้อจำกัดต่อการพัฒนาอาชีพเกษตรกร มากกว่า 1 อย่าง

ส่วนที่ 3 ศักยภาพและความพร้อมของพื้นที่ในการรองรับต่อแนวทางการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.1.1 กิจกรรมส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กิจกรรมส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรในแต่ละหมู่บ้านมีความแตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาอาชีพการประมง พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 หมู่บ้านได้รับการส่งเสริม โดยมีหมู่ที่ 4 ได้รับการส่งเสริมมากที่สุด คือ 14 คน จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง
2. กิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำจืด พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 หมู่บ้านได้รับการส่งเสริม โดยมีหมู่ที่ 9 ได้รับการส่งเสริมมากที่สุด คือ 10 คน จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 18 คน
3. กิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงปลาเพื่อยังชีพ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างหมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 8 ได้รับการส่งเสริมมากที่สุดและเท่ากันคือ 8 คน จาก 23 และ 9 คน ตามลำดับ และหมู่ที่ 10 ได้รับการส่งเสริมรองลงมาคือ 5 คน จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 16 คน
4. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเพาะเห็ด พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างหมู่ที่ 1 และหมู่ที่ 8 ได้รับการส่งเสริมมากที่สุดและเท่ากันคือ 12 คนและ 9 คน จากประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และหมู่ที่ 4 ได้รับการส่งเสริม 14 คน จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 26 คน
5. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกบ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างหมู่ที่ 9 และหมู่ที่ 4 ได้รับการส่งเสริมมากที่สุดและเท่ากันคือ 18 คน จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 18 และ 26 คน ตามลำดับ รองลงมาคือ หมู่ที่ 7 ได้รับการส่งเสริม 7 คน จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 9 คน รองลงมาคือ หมู่ที่ 5 ได้รับการส่งเสริม 14 คน จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 21 คน รองลงมาคือหมู่ที่ 2 ได้รับการส่งเสริม 13 คน จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 23 คน และหมู่ที่ 3 ได้รับการส่งเสริม 8 คน จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 15 คน
6. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงสัตว์ปีก พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 หมู่บ้านไม่ได้รับการส่งเสริม
7. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมือง พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างหมู่ที่ 10 ได้รับการส่งเสริมมากที่สุด คือ 7 คน จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 16 คน รองลงมาคือ หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 ที่มีจำนวนเท่ากันคือ 4 คน จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 23 และ 15 คน ตามลำดับ
8. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงเป็ดเทศ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 หมู่บ้านไม่ได้รับการส่งเสริม

9. กิจกรรมอื่นๆ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 หมู่บ้านยังมีกิจกรรมที่นอกเหนือจากการสนับสนุนของศูนย์ฯ อีก เช่น ในหมู่ที่ 6 มีการเลี้ยงโค จำนวน 10 คน จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 16 คน (ตารางที่ 15)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 15 กิจกรรมอาชีพด้านการเกษตรที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

กิจกรรมการเกษตร	หมู่บ้าน									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาอาชีพการประมง	1 (8.33%)	6 (26.09%)	2 (13.33%)	14 (53.85%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)
2. กิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำจืด	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	1 (3.85%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	10 (55.56%)	2 (12.50%)
3. กิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงปลาเพื่อขังชีพ	0 (0.00%)	8 (34.78%)	3 (20.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	1 (6.25%)	1 (11.11%)	8 (88.89%)	0 (0.00%)	5 (31.25%)
4. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเพาะเห็ด	12 (100%)	5 (21.74%)	0 (0.00%)	14 (53.85%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	2 (22.22%)	9 (100%)	0 (0.00%)	1 (6.25%)
5. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกบ	1 (8.33%)	13 (56.52%)	8 (53.33%)	18 (69.23%)	14 (66.67%)	11 (68.75%)	7 (77.78%)	1 (11.11%)	18 (100%)	4 (25.00%)
6. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมือง	0 (0.00%)	4 (17.39%)	4 (26.67%)	1 (3.85%)	0 (0.00%)	1 (6.25%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	7 (43.75%)
7.. กิจกรรมอื่น ๆ	0 (0.00%)	0 (0.00%)	11 (73.33%)	0 (0.00%)	7 (33.33%)	10 (62.50%)	0 (0.00%)	8 (88.89%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)

* เกษตรกร 1 ราย สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้มากกว่า 1 กิจกรรม

3.1.2 กิจกรรมส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตร

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า กิจกรรมส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตรในแต่ละหมู่บ้านมีความแตกต่างกัน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการอ็อกเชื่อมโลหะด้วยไฟฟ้า พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 หมู่บ้านไม่ได้รับการส่งเสริม
2. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการทำผ้ามัดข้อม พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างหมู่ที่ 3 ได้รับการส่งเสริม จำนวน 3 คน จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 26 คน
3. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการทำผลิตภัณฑ์จากกระดาษ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างหมู่ที่ 9 ได้รับการส่งเสริมมากที่สุดคือ 9 คน จากประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
4. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการทอผ้าที่กระตุก พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างหมู่ที่ 5 ได้รับการส่งเสริมมากที่สุด คือ 6 คน จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 21 คน และหมู่ที่ 2 ได้รับการส่งเสริมจำนวน 3 คน จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 23 คน
5. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการแปรรูปและถนอมอาหาร พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างหมู่ที่ 8 ได้รับการส่งเสริมมากที่สุด คือ 25 คน จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 26 คน รองลงมาคือหมู่ที่ 2 ได้รับการส่งเสริม จำนวน 17 คน จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 23 คน และหมู่ที่ 10 ได้รับการส่งเสริม 13 คน จากประชากรกลุ่ม 16 คน
6. กิจกรรมอื่นๆ พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 หมู่บ้านยังมีกิจกรรมที่นอกเหนือจากการสนับสนุนของศูนย์ฯ อีก เช่น ในหมู่ที่ 6 มีการทำอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วง จำนวน 8 คน จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง 16 คน (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 กิจกรรมส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตรที่สนับสนุนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จำนวนและร้อยละ แยกตามหมู่บ้าน	หมู่บ้าน									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
กิจกรรมนอกการเกษตร	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (13.33%)	3 (11.54%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)
1.กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการทำผ้ามัดย้อม	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	1 (3.85%)	0 (0.00%)	2 (12.50%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	9 (100%)	2 (12.50%)
2.กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการทำผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา	0 (0.00%)	3 (13.04%)	0 (0.00%)	1 (3.85%)	6 (28.57%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)
3.กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการทำกระทง	4 (33.33%)	17 (73.91%)	1 (6.67%)	25 (96.15%)	0 (0.00%)	8 (50.00%)	7 (77.78%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	13 (81.25%)
4.กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการแปรรูปและถนอมอาหาร	0 (0.00%)	0 (0.00%)	0 (0.00%)	8 (30.77%)	17 (80.95%)	8 (50.00%)	2 (22.22%)	9 (100%)	0 (0.00%)	1 (6.25%)
5. กิจกรรมอื่นๆ										

* เกษตรกร 1 ราย สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้มากกว่า 1 กิจกรรม

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านความคิดเห็นต่อศักยภาพ และความพร้อมของพื้นที่ในการพัฒนาไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.2.1. ความพร้อมในการเข้าถึงหมู่บ้าน

ผลจากการวิเคราะห์ด้านความพร้อมในการเข้าถึงหมู่บ้าน พบว่า ระดับความพร้อมโดยภาพรวมของประชากรกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.97) เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดซึ่งระดับความพร้อมด้านการเข้าถึงหมู่บ้านที่ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เห็นว่ามีความพร้อมมาก คือ ความสะดวกต่อการใช้ยานพาหนะและบริการของรถโดยสารเข้าสู่หมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 3.05) รองลงมาคือสภาพของถนนที่เข้าไปในหมู่บ้าน ที่ตั้งใกล้ถนนสายหลักและสายรองและความชัดเจนของป้ายแสดงเส้นทาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของระดับความพร้อม ดังกล่าวเท่ากับ 3.02, 2.88 และ 2.86 ตามลำดับ ซึ่งอาจเห็นได้ว่าการมีการปรับปรุงการคมนาคมให้เกิดความสะดวกเพิ่มขึ้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ดียิ่งขึ้น โดยการเข้าไปถึงนับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าไปถึงที่สนใจได้สะดวกโดยหากแหล่งท่องเที่ยวได้ที่การคมนาคมขนส่งไม่สะดวกเท่าที่ควร แหล่งท่องเที่ยวนั้นไม่อาจสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวได้มากนัก (ตารางที่ 17)

โดยมีเกณฑ์ในการประเมินผล ดังนี้

4.21 – 5.00	หมายถึง	มีสภาพความพร้อมมากที่สุด
3.41 – 4.20	หมายถึง	มีสภาพความพร้อมมาก
2.61 – 3.40	หมายถึง	มีสภาพความพร้อมปานกลาง
1.80 – 2.60	หมายถึง	มีสภาพความพร้อมน้อย
1.00 – 1.80	หมายถึง	มีสภาพความพร้อมน้อยที่สุด

ตารางที่ 17 ระดับความพร้อมในด้านการเข้าถึงหมู่บ้าน

ความพร้อมในแต่ละด้าน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	ระดับความ พร้อม
1. สภาพของถนนที่เข้าไปในหมู่บ้าน	3.02	0.51	ปานกลาง
2. ที่ตั้งใกล้ถนนสายหลักและสายรอง	2.88	0.59	ปานกลาง
3. ความสะดวกต่อการใช้ยานพาหนะ	3.05	0.57	ปานกลาง
4. ความชัดเจนของป้ายแสดงเส้นทาง	2.84	0.59	ปานกลาง
5. การบริการของรถโดยสารเข้าสู่หมู่บ้าน	3.05	0.84	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.97	0.62	ปานกลาง

3.2.2 ความพร้อมในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ผลจากการวิเคราะห์ ด้านความพร้อมในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่า ระดับความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกที่ประชากรกลุ่มตัวอย่างได้ให้ความพร้อมในระดับปานกลาง-น้อย ทั้งนี้จากการศึกษาสภาพความเป็นจริงของชุมชนโดยภาพรวมทั่วไปของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ พบว่า สอดคล้องกับผลวิเคราะห์ดังกล่าว คือ ด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว สถานที่จอดรถ การนำเที่ยวชมสถานที่ และร้านค้า / ร้านอาหาร ในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของระดับความพร้อมดังกล่าวเท่ากับ 3.30, 3.00, 2.86 และ 2.85 ตามลำดับ และในส่วนของสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีความพร้อมอยู่ในระดับน้อย คือ การบริการห้องน้ำ ศาลาที่พัก การบริการโทรศัพท์สาธารณะและการจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของระดับความพร้อมดังกล่าวเท่ากับ 2.58, 2.50, 2.46 และ 2.40 ตามลำดับ โดยในระดับความพร้อมดังกล่าวยังคงต้องปรับปรุงและพัฒนาเพื่อสามารถที่จะรองรับกับการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (ตารางที่ 18)

ตารางที่ 18 ระดับความพร้อมในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ความพร้อมในแต่ละด้าน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)	ระดับความพร้อม
1. สถานที่จอดรถ	3.00	0.57	ปานกลาง
2. ร้านค้า / ร้านอาหาร	2.85	0.87	ปานกลาง
3. บริการห้องน้ำ	2.58	0.78	น้อย
4. บริการโทรศัพท์สาธารณะ	2.46	0.91	น้อย
5. ศาลาที่พัก	2.50	0.80	น้อย
6. การนำเที่ยวชมสถานที่	2.86	0.72	ปานกลาง
7. การจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก	2.40	0.79	น้อย
8. ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว	3.30	0.72	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.74	0.77	ปานกลาง-น้อย

3.2.3 สิ่งดึงดูดใจ

ผลจากการวิเคราะห์ด้านสิ่งดึงดูดใจ พบว่า ระดับความพร้อม โดยภาพรวมของประชากรกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.02) โดยกลุ่มประชากรตัวอย่างได้ให้ระดับความพร้อมของสิ่งดึงดูดใจด้านวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ย 3.16) รองลงมาคือ ความสวยงามโดยรอบและสภาพภูมิทัศน์ ความหลากหลายของกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรและความหลากหลายของกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอการเกษตร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระดับความพร้อมดังกล่าวเท่ากับ 3.13, 3.01 และ 2.78 ตามลำดับ ทั้งนี้ที่ระดับความพร้อมปานกลางอาจเนื่องด้วยกิจกรรมการเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ เป็นกิจกรรมที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ เพื่อให้สามารถทำให้คนในชุมชนมีอาชีพและเกิดรายได้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเป็นอันดับแรก จึงทำให้กิจกรรมทั้งด้านการเกษตรและนอการเกษตรมีความหลากหลายอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งถ้ากิจกรรมในด้านต่างๆ ดังกล่าวได้รับการพัฒนาให้มีจุดเด่นหรือเป็นที่สนใจผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงานหรือท่องเที่ยวได้ก็สามารถที่จะรองรับกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ในอนาคตต่อไป (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 19 ระดับความพร้อมในด้านสิ่งดึงดูดใจ

ความพร้อมในแต่ละด้าน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	ระดับความ พร้อม
1. ความหลากหลายของกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตร	3.01	0.72	ปานกลาง
2. ความหลากหลายของกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอการเกษตร	2.78	0.68	ปานกลาง
3. ความสวยงามโดยรอบและสภาพภูมิทัศน์	3.13	0.61	ปานกลาง
4. วิถีชีวิต / ภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.16	0.62	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	3.02	0.67	ปานกลาง

All rights reserved

3.2.4 ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

ผลจากการวิเคราะห์ด้านความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว พบว่า ระดับความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวในความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.99) โดยประชากรกลุ่มตัวอย่างได้ให้ระดับความสามารถในการรองรับด้านขนาดของพื้นที่เป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ย 3.20) รองลงมาคือการให้บริการ ความเหมาะสมของวันเวลาในการเข้าชมกิจกรรมการท่องเที่ยวและมัคคุเทศก์/วิทยากรในชุมชน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของระควมพร้อมดังกล่าวเท่ากับ 3.10, 2.98, 2.86, และ 2.83 ตามลำดับ ทั้งนี้ที่ระดับความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องด้วยหมู่บ้านรอบบวรวิถุนศูนย์ฯ ยังไม่ได้มีแผนในการพัฒนากิจกรรมด้านการเกษตรและนอกรเกษตรไปสู่แนวทางของการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบมีเพียงบางจุดที่สามารถใช้เป็นจุดศึกษาดูงาน ซึ่งยังต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาในด้านความสามารถดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อให้สามารถรองรับต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 ระดับความพร้อมในด้านความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

ความพร้อมในแต่ละด้าน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	ระดับความ พร้อม
1. ขนาดของพื้นที่ต่อการรองรับ	3.20	2.39	ปานกลาง
2. กิจกรรมการท่องเที่ยว	2.86	0.74	ปานกลาง
3. การให้บริการ	3.10	0.61	ปานกลาง
4. มัคคุเทศก์ / วิทยากรในชุมชน	2.83	0.80	ปานกลาง
5. ความเหมาะสมของวันเวลาในการเข้าชม	2.98	0.43	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.99	0.99	ปานกลาง

3.2.5 การมีส่วนร่วมของชุมชนในแนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลจากการวิเคราะห์ด้านความพร้อมในการมีส่วนร่วมของชุมชนในแนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชากรกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.87) โดยประชากรกลุ่มตัวอย่างได้ให้ระดับการมีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือวิทยากรผู้ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ย 3.13) รองลงมาคือ การให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมระยะสั้นๆ และการมีส่วนร่วมในการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์การเกษตร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมดังกล่าวเท่ากับ 2.75 และ 2.74 ตามลำดับ ทั้งนี้ในระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนยังอยู่ในระดับปานกลาง ยังต้องมีการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อสามารถตอบสนองและพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนโดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดรูปแบบการท่องเที่ยว (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 ระดับความพร้อมในด้านการมีส่วนร่วมในแนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความพร้อมในแต่ละด้าน	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	ระดับความ พร้อม
1. มีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น / วิทยากรผู้ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว	3.13	0.65	ปานกลาง
2. มีส่วนร่วมในการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์การเกษตร	2.74	0.65	ปานกลาง
3. การให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมระยะสั้น ๆ	2.75	0.57	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.87	0.62	ปานกลาง

3.2.6 ข้อจำกัดของพื้นที่ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ผลจากการวิเคราะห์ด้านข้อจำกัดของพื้นที่ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว พบว่า ระดับข้อจำกัดที่ได้ออกมาไม่แตกต่างกันคืออยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.78) โดยประชากรกลุ่มตัวอย่างได้ให้ระดับข้อจำกัดด้านเวลาในการเที่ยวชมเป็นอันดับแรก (ค่าเฉลี่ย 3.00) รองลงมาคือความสะดวกในการติดต่อประสานงาน ความยากในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว กฎระเบียบของชุมชนและการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของระดับข้อจำกัดดังกล่าวเท่ากับ 2.98, 2.72, 2.64 และ 2.63 ตามลำดับ ทั้งนี้ในด้านของข้อจำกัดของชุมชนยังไม่ได้มีการกำหนดเป็นที่ชัดเจน โดยเฉพาะในด้านของเวลาในการเที่ยวชมเนื่องจากคนในชุมชนโดยส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่การงานที่ต้องทำเป็นอาชีพหลัก ซึ่งถ้าจะให้มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกิดขึ้น จึงควรต้องมีการกำหนดเวลาในการเที่ยวชมเป็นอันดับแรก (ตารางที่ 22)

ตารางที่ 22 ระดับข้อจำกัดของพื้นที่ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ข้อจำกัด	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D)	ระดับความ พร้อม
1. ด้านเวลาในการเที่ยวชม	3.00	0.45	ปานกลาง
2. ความยากในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว	2.72	0.51	ปานกลาง
3. ความสะดวกในการติดต่อประสานงาน	2.89	0.49	ปานกลาง
4. การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว	2.63	0.57	ปานกลาง
5. กฎระเบียบของชุมชน	2.64	0.84	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.78	0.57	ปานกลาง

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้าน

ประชากรกลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้าน โดยภาพรวมแล้ว สรุปได้ว่า ในการที่จะพัฒนาหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้นั้น คนในชุมชนต้องได้รับความรู้ด้านการเกษตรที่ดีจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์ฯ รวมถึงคนในชุมชนควรมีความสามัคคีในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมด้านการเกษตรและนอกรถเกษตรเพื่อทำให้เกิดความหลากหลายของกิจกรรมเป็นที่สนใจให้คนได้เข้ามาท่องเที่ยวและคนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการวางแผนการท่องเที่ยว มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การต้อนรับและการแนะนำสถานที่โดยต้องมีวิทยากรหรือมัคคุเทศก์ในชุมชนที่สามารถรองรับกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี ในอีกประเด็นหนึ่งคือ การปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่และเป็นที่สนใจแก่ผู้เข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งถ้าสามารถพัฒนาหมู่บ้านไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ในอนาคต ทำให้คนในชุมชนเกิดรายได้จากการท่องเที่ยวได้อีกแนวทางหนึ่ง

2. การวิเคราะห์ข้อมูลของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ

จากการสำรวจข้อมูลเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ จำนวน 20 คน สามารถวิเคราะห์ผลการสำรวจแยกเป็นส่วนได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปด้านบุคคล เศรษฐกิจ สังคม

1. เพศ จากการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 60 ของตัวอย่างทั้งหมด และเพศชายจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40 ของกลุ่มตัวอย่าง (ตารางที่ 23)

ตารางที่ 23 เพศของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	8	40
หญิง	12	60
รวม	20	100.00

2. อายุ จากการศึกษพบว่า เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ของกลุ่มประชากรทั้งหมด รองลงมาคืออายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคืออายุระหว่าง 41 – 50 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ของประชากรกลุ่มตัวอย่างและพบว่าผู้ที่มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คือ 1 คน คิดเป็น ร้อยละ 5 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง (ตารางที่ 24)

ตารางที่ 24 อายุของเจ้าหน้าที่ฯ

อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 30 ปี	6	30
31 – 40 ปี	10	50
41 – 50 ปี	3	15
51 – 60 ปี	1	5
60 ปีขึ้นไป	0	0
รวม	20	100.00

3.ระดับการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่จบการศึกษา ในระดับปริญญาตรี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 75 ของประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาคือการศึกษาในระดับอนุปริญญา (ปวส.) จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง และพบว่าผู้มีจบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีน้อยที่สุด จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง (ตารางที่ 25)

ตารางที่ 25 ระดับการศึกษาของเจ้าหน้าที่ฯ

ระดับการศึกษาสูงสุด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อนุปริญญา (ปวส.)	4	20
ปริญญาตรี	15	75
สูงกว่าปริญญาตรี	1	5
รวม	20	100

4. ตำแหน่ง / หน้าที่ จากการศึกษาพบว่า เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่มีตำแหน่ง / หน้าที่ในระดับเจ้าหน้าที่หรือพนักงาน จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 75 ของประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดและอยู่ในระดับของลูกจ้าง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง (ตารางที่ 26)

ตารางที่ 26 ตำแหน่ง / หน้าที่ ของเจ้าหน้าที่ฯ

ตำแหน่ง / หน้าที่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เจ้าหน้าที่ / พนักงาน	15	75
ลูกจ้าง	5	25
รวม	20	100

5. ระยะเวลาทำงาน จากการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ที่ทำงานในระยะเวลาต่ำกว่า 5 ปีและอยู่ในระหว่าง 5 – 8 ปี มีจำนวนเท่ากันคือ 6 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมา มีระยะเวลาในการทำงานระหว่าง 9 – 12 ปี และอยู่ในระหว่าง 13 ปี – ปัจจุบัน ที่มีจำนวนเท่ากัน คือ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง (ตารางที่ 27)

ตารางที่ 27 ระยะเวลาทำงานกับศูนย์ฯ

ระยะเวลาทำงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5 ปี	6	30
5 – 8 ปี	6	30
9 – 12 ปี	4	20
13 – ปัจจุบัน	4	20
รวม	20	100.00

6. ภูมิสำเนา จากการศึกษพบว่า เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เป็นคนต่างจังหวัด จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 45 ของประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาเป็นคนในพื้นที่ (อำเภอคอยสะเก็ด) จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40 ของประชากรกลุ่มตัวอย่างและพบว่าเจ้าหน้าที่เป็นคนเชียงใหม่มีน้อยที่สุดคือ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง (ตารางที่ 28)

ตารางที่ 28 ภูมิสำเนาของเจ้าหน้าที่ฯ

ภูมิสำเนา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เป็นคนในพื้นที่ (อำเภอคอยสะเก็ด)	8	40
เป็นคนเชียงใหม่	3	15
เป็นคนจังหวัดอื่น	9	45
รวม	20	100.00

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อศักยภาพ และความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2.1 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง ต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าหมู่บ้านป่าไผ่ มีศักยภาพและความพร้อมมากที่สุด ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ มีจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ เห็นด้วย จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด รองลงมาเห็นว่าหมู่บ้านที่มีศักยภาพและความพร้อม คือ หมู่ที่ 1 บ้านตลาดจี้เหล็ก จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาเห็นว่าหมู่บ้านที่มีศักยภาพและความพร้อมที่เท่ากัน คือ หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้ และหมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาเห็นว่าหมู่บ้านที่มีศักยภาพและความพร้อมที่เท่ากัน คือ หมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่ง และหมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง และพบว่าหมู่บ้านที่มีศักยภาพและความพร้อมน้อยที่สุด คือ หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง และหมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง ตามลำดับ (ตารางที่ 29)

ตารางที่ 29 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ฯ ต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร ของหมู่บ้าน
รอบบริเวณศูนย์ฯ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

หมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หมู่ที่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก	5	25.00
หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่	20	100.00
หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน	0	0.00
หมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่ง	2	10.00
หมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง	2	10.00
หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง	0	0.00
หมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง	0	0.00
หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้	3	15.00
หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง	3	15.00
หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง	1	5.00

* เจ้าหน้าที่ 1 ราย สามารถแสดงความคิดเห็นได้มากกว่า 1 กิจกรรม

2.2 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตร

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง ต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าหมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ มีศักยภาพและความพร้อมมากที่สุด ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ มีจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ เห็นด้วยจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 60 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาเห็นว่าหมู่บ้านที่มีศักยภาพและความพร้อม คือหมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาเห็นว่าหมู่บ้านที่มีศักยภาพและความพร้อม คือหมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่ง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาเห็นว่า หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดงและหมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง มีศักยภาพและความพร้อมที่เท่ากันคือจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาเห็นว่า หมู่ที่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก และหมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่างมีศักยภาพและความพร้อมที่เท่ากันคือ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง และพบว่าหมู่บ้านที่มีศักยภาพและความพร้อมน้อยที่สุด คือ หมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง และ หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน ตามลำดับ (ตารางที่ 30)

ตารางที่ 30 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ฯ ต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพนอกรการเกษตร ของหมู่บ้าน
รอบบริเวณศูนย์ฯ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

หมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หมู่ที่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก	2	10.00
หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่	12	60.00
หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน	0	0.00
หมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่ง	5	25.00
หมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง	8	40.00
หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง	2	10.00
หมู่ที่ 7 บ้านคันผึ้ง	1	5.00
หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้	1	5.00
หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง	3	15.00
หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง	3	15.00

* เจ้าหน้าที่ 1 ราย สามารถแสดงความคิดเห็นได้มากกว่า 1 กิจกรรม

2.3 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพการเกษตร ของศูนย์ฯ

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากร
กลุ่มตัวอย่าง ต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพการเกษตรของศูนย์ฯ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว
เชิงเกษตร ส่วนใหญ่มีความเห็นว่ากิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเพาะเห็ด เป็นกิจกรรมที่สามารถ
พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ โดยมีจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ เห็นด้วยจำนวน 12
คน คิดเป็นร้อยละ 60 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาเห็นว่า กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยง
กบ สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ของประชา
กรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาเห็นว่า กิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงปลาเพื่อยังชีพ สามารถพัฒนาเป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 45 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาเห็นว่า
กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาอาชีพการประมง สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ จำนวน 8
คน คิดเป็นร้อยละ 40 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง และเห็นว่า กิจกรรมอื่น คือ กิจกรรมส่งเสริม
อาชีพการเลี้ยงเป็ดเทศ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงสัตว์ปีก กิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำ

จัดทั่วไป และ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงเป็ดเทศ ก็สามารถที่จะพัฒนาไปเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้แต่อยู่ในระดับน้อย (ตารางที่ 31)

ตารางที่ 31 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ฯ ต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพการเกษตร ของศูนย์ฯ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

กิจกรรมการส่งเสริมอาชีพการเกษตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาอาชีพการประมง	8	40.00
2. กิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำจัดทั่วไป	2	10.00
3. กิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงปลาเพื่อยังชีพ	9	45.00
4. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเพาะเห็ด	12	60.00
5. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกบ	10	50.00
6. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงสัตว์ปีก	5	25.00
7. กิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมือง	2	10.00
8. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงเป็ดเทศ	6	30.00

2.4 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพนอกรการเกษตร

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง ต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพนอกรการเกษตรของศูนย์ฯ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่วนใหญ่มีความเห็นว่ากิจกรรมส่งเสริมอาชีพการแปรรูปและถนอมอาหาร เป็นกิจกรรมที่สามารถเป็นจุดท่องเที่ยว นอกเหนือจากกิจกรรมการเกษตรได้ คือ มีจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ เห็นด้วยจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 85 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาเห็นว่า กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการทอผ้ากระตุก สามารถเป็นจุดท่องเที่ยวได้อีกจุดหนึ่ง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 45 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาเห็นว่า กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการทำผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา สามารถเป็นจุดท่องเที่ยวได้ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 40 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง และเห็นว่ากิจกรรมอื่นๆ คือ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการทำผ้ามัดย้อม และกิจกรรมส่งเสริมอาชีพการปักเข็มโลหะด้วยไฟฟ้า ยังต้องได้รับการพัฒนาอยู่ (ตารางที่ 32)

ตารางที่ 32 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ฯ ต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพนอกรการเกษตรของศูนย์ฯ ที่
สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

กิจกรรมการส่งเสริมอาชีพนอกรการเกษตร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการทำผ้ามัดข้อม	4	20.00
2. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการทำผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา	8	40.00
3. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการทอผ้าที่กระทง	9	45.00
4. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการแปรรูปและถนอมอาหาร	17	85.00
5. กิจกรรมอื่นๆ	2	10.00

* เจ้าหน้าที่ 1 ราย สามารถแสดงความคิดเห็นได้มากกว่า 1 กิจกรรม

2.5 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ต่อกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านเป็น
แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากการวิเคราะห์ พบว่า ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากรกลุ่ม
ตัวอย่างต่อกิจกรรม การพัฒนาหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่วนใหญ่
เห็นว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีความสำคัญมากที่สุด คือมีจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
ศูนย์ฯ เห็นด้วยจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 70 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาให้ความสำคัญ
สำคัญด้าน สิ่งดึงดูดใจและความหลากหลายของกิจกรรม ที่มีจำนวนเท่ากันคือ 11 คน คิดเป็นร้อย
ละ 55 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาให้ความสำคัญด้านการเข้าถึงหมู่บ้าน จำนวน 8 คน คิด
เป็นร้อยละ 25 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง และได้ให้ความสำคัญในด้านความสามารถในการรอง
รับนักท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับที่เท่ากัน คือ 6 และ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 30
และ 25 ของประชากรกลุ่มเป้าหมายตามลำดับ (ตารางที่ 33)

ตารางที่ 33 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ฯ ต่อศักยภาพการพัฒนาหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การเข้าถึงหมู่บ้าน	8	40.00
2. สิ่งอำนวยความสะดวก	5	25.00
3. สิ่งดึงดูดใจ	11	55.00
4. ความหลากหลายของกิจกรรม	11	55.00
5. ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว	6	30.00
6. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน	14	70.00
7. อื่นๆ	1	5.00

* เจ้าหน้าที่ 1 ราย สามารถแสดงความคิดเห็นได้มากกว่า 1 กิจกรรม

2.6 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ต่อจุดเด่นของหมู่บ้าน

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง ในด้านจุดเด่นของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่ามีกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตรและนอกรการเกษตร ที่ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ฯ เป็นจุดเด่นมากที่สุด คือ มีจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ เห็นด้วย 7 คน คิดเป็นร้อยละ 35 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง จุดเด่นรองลงมาเห็นว่าเป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง จุดเด่นรองลงมาเห็นว่ามีหลากหลายของกิจกรรมการเกษตร จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 15 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง และจุดเด่นรองลงมาที่น้อยที่สุดเห็นว่าการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและชุมชนมีความเข้มแข็ง ที่มีจำนวนเท่ากันคือ 2 คน คิดเป็นร้อยละ 10 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง (ตารางที่ 34)

ตารางที่ 34 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ฯ ที่มีต่อจุดเด่น ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ประเด็น	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ	6	30.00
2. มีกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตร และนอกการเกษตรที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ	7	35.00
3. ความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตร	3	15.00
4. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน	2	10.00
5. ชุมชนมีความเข้มแข็ง	2	10.00
รวม	20	100.00

* เจ้าหน้าที่ 1 ราย สามารถแสดงความคิดเห็นได้มากกว่า 1 กิจกรรม

2.7 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ต่อความพร้อมของหมู่บ้าน
ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อระดับความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ว่ามีความพร้อมในระดับปานกลาง – น้อย คือมีจำนวน 7 คน และ 5 คน คิดเป็นร้อยละ 35 และ 25 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ตามลำดับ (ตารางที่ 35)

ตารางที่ 35 ระดับความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว

ระดับความพร้อม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีความพร้อมมากที่สุด	4	20.00
มีความพร้อมมาก	3	15.00
มีความพร้อมปานกลาง	7	35.00
มีความพร้อมน้อย	5	25.00
มีความพร้อมน้อยที่สุด	1	5.00
รวม	20	100.00

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ และแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบ
บริเวณศูนย์ฯ

3.1 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ต่อความพร้อมของหมู่บ้าน

ผลจากการวิเคราะห์ พบว่า ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากร
กลุ่มตัวอย่าง ได้มีความคิดเห็นต่อระดับความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ว่าหมู่บ้านที่มี
ระดับความพร้อมมากที่สุด คือ หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ คือมีจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ เห็นด้วย
ทั้งหมดของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือ หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง มีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อย
ละ 25 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง รองลงมาคือ หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง และ หมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง ที่มี
ระดับความพร้อมเท่ากัน จากความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ จำนวน 4 คน คิดเป็น
ร้อยละ 20 ของประชากรกลุ่มตัวอย่าง และพบว่า หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้ หมู่ที่ 1 บ้านตลาดชัยเหล็ก
หมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง และหมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง ยังมีระดับความพร้อมน้อยในแนวทาง
การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (ตารางที่ 36)

ตารางที่ 36 ระดับความพร้อม ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว
เชิงเกษตร

หมู่บ้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หมู่ที่ 1 บ้านตลาดชัยเหล็ก	0	0.00
หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่	20	100.00
หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน	0	0.00
หมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่ง	3	15.00
หมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง	0	0.00
หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง	4	20.00
หมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง	4	20.00
หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้	1	5.00
หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง	5	25.00
หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง	0	0.00

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณ
ศูนย์ฯ

ประชากรกลุ่มตัวอย่างได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ โดยภาพรวมแล้วสรุปได้ว่า แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ นั้นต้องเกิดจาก

1. ความพร้อมของชุมชน คือ คนในชุมชนต้องมีความสามัคคี ร่วมมือ ร่วมใจ กันทั้งชุมชน เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง รวมถึงกิจกรรมทั้งการเกษตรและนอการเกษตรที่หลากหลาย เนื่องจากปัจจุบันการเกษตรของคนในชุมชนเป็นการเกษตรแบบยังชีพ จึงทำให้กิจกรรมไม่ค่อยเป็นจุดเด่นหรือจุดสนใจของผู้คนมากนัก โดยควรมีการพัฒนาอาชีพในด้านต่างๆ ของคนในชุมชนให้เป็นรูปธรรมและชัดเจนมากขึ้น

2. ความพร้อมด้านเส้นทางคมนาคม นับว่ามีความจำเป็นและความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อที่นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจ สามารถจะเดินทางเข้าไปในจุดท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

3. ความพร้อมของหน่วยงานรัฐในระดับพื้นที่ เช่น อบต.(องค์การบริหารส่วนตำบล) อำเภอ ที่จะเป็นผู้ประสานความร่วมมือกับคนในชุมชน แล้วนำเสนอความต้องการของชุมชน หรือพื้นที่ไปสู่จังหวัด เพื่อจัดเป็นแผนพัฒนาต่อไป

3. การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ของหมู่บ้าน รอบบริเวณศูนย์ฯ ด้านศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) สำหรับ Key Informants ในชุมชน

1. บริบททั่วไปของหมู่บ้านตลาดซี้เหล็ก

ประวัติความเป็นมา

บ้านตลาดซี้เหล็ก ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2420 เดิมมี 5 หมู่บ้าน คือ บ้านตลาดซี้เหล็ก บ้านท่ามะกัม บ้านห้วยกำ บ้านเรียบเรือ และบ้านแม่ฮ่องไคร้ ต่อมาได้มีการรวมกันทั้ง 5 หมู่บ้าน เป็นบ้านตลาดซี้เหล็ก หมู่ที่ 1 ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขต

บ้านตลาดซี้เหล็ก หมู่ที่ 1 ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พิกัดที่ 47 QNA 220-830 ของแผนที่ภูมิประเทศ กรมแผนที่ทหาร มาตราส่วน 1:50,000 ชื่อแผนที่ อำเภอสันทราย ระบาย 4846 IV มีขอบเขตในการปกครอง 4.8 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,000 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดสวนป่าห้วยหลวง หมู่ที่ 1 ตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ ติดต่อบ้านแม่ฮ่องไคร้ หมู่ที่ 8 ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันออก ติดต่อบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดต่อบ้านป่าไผ่ หมู่ที่ 2 ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

จำนวนประชากร

มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 339 คน แยกเป็นชาย 176 คน หญิง 163 คน รวมมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 124 ครัวเรือน

การคมนาคม

การเดินทางเข้าสู่หมู่บ้านตลาดขี้เหล็ก เส้นทางหลักเดินทางจากอำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 118 สายเชียงใหม่-คอยสะเก็ด-เชียงราย เป็นถนนราดยาง กว้าง 4 เลน สภาพดีมาก ถึงกิโลเมตรที่ 18 เลี้ยวขวาไปตามถนน คอยสะเก็ด-บ่อสร้าง ระยะทาง ประมาณ 500 เมตร เลี้ยวซ้ายไปตามถนนเร่งรัดพัฒนาชนบท บ้านป่าคา-ป่าไม้แดง ประมาณ 4 กิโลเมตร จากนั้นไปต่อตามถนนบ้านห้วยอ่าง-ห้วยบ่อทอง ถึงบ้านป่าไผ่ ระยะทางประมาณ 5.25 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวซ้ายไปตามถนนบ้านท่ามะกัม ระยะทางประมาณ 3 กิโลเมตร ถึงบ้านตลาด ขี้เหล็ก รวมระยะทางจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ถึงบ้านตลาดขี้เหล็กประมาณ 31 กิโลเมตร ใช้เวลา ประมาณ 25-30 นาที

ลักษณะภูมิประเทศ

หมู่บ้านตลาดขี้เหล็กเป็นหมู่บ้านที่มีลักษณะเป็นป่าล้อมรอบ พื้นที่ราบสลับลอนเนินเขา มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 350 เมตร ด้านทิศตะวันตก เป็นพื้นที่ทำนา แต่ไม่มากนัก ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่า

2. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรในหมู่บ้านที่เด่นและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

กิจกรรมด้านการเกษตรที่เด่นของหมู่บ้าน คือ กลุ่มเพาะเห็ด ซึ่งเห็ดที่ทางกลุ่มเพาะได้แก่ เห็ดนางฟ้า เห็ดนางฟ้าภูฐาน เห็ดนางรมฮังการี ประกอบด้วยเป็นกิจกรรมที่มีแขกหรือผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาดูงานอยู่เป็นประจำจากทางหน่วยงานของภาครัฐและเอกชนที่ได้เข้ามาศึกษาดูงานที่ศูนย์ ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เนื่องจากเป็นหมู่บ้านขยายผลที่อยู่ใกล้เคียงกับศูนย์ฯ เป็นหมู่บ้านแรกที่ค่อนข้างสะดวกในการเดินทาง นอกจากนี้ในหมู่บ้านยังมีกิจกรรมการเกษตรที่น่าสนใจอื่นๆ อีก คือ กลุ่มผู้เลี้ยงหมูป่า กลุ่มผู้เลี้ยงโค การเลี้ยงกบ การเลี้ยงปลา รวมถึงการเกษตรที่คนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านยึดเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ การปลูกข้าวโพดหวาน การปลูกแตงกวา ที่เป็นอาชีพดั้งเดิมของคนในหมู่บ้าน

3. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตรในหมู่บ้านที่เด่นและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

กิจกรรมนอกการเกษตรที่สามารถพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ คือ การพัฒนาป่าชุมชนของหมู่บ้านเพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของผู้ที่สนใจ ซึ่งป่าชุมชนได้เริ่มพัฒนาขึ้นมาในปี 2545 โดยการสนับสนุนจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และสำนักงานป่าไม้อำเภอคอยสะเก็ด ในการนำกล้าพันธุ์ของสมุนไพรมาปลูกในป่าชุมชนเพื่อจัดเป็นสวนสมุนไพร ซึ่งสมุนไพรที่ได้นำมาปลูก เช่น เหงือกปลาหมอ ทองพันชั่ง ญ่าหวอดแมว

เพชรสังฆาต มะขามป้อม มะเขือแจ้เครือ ปิคิว ฮ้อสะพายควาย รวมไปถึงยังมีกิจกรรมการทำพิธีบวชป่า เพื่อเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ประกอบกับในพื้นที่ของหมู่บ้านเป็นที่ตั้งของอ่างเก็บน้ำห้วยก้ำ ซึ่งสามารถที่จะพัฒนาไปเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้อีกแนวทางหนึ่ง โดยในปัจจุบันมีการดำเนินการไปแล้วในบางส่วน เช่น การปล่อยพันธุ์ปลา

4. ศักยภาพ ความพร้อม และความเป็นไปได้ของหมู่บ้านในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ประชากรในหมู่บ้านมีความสามัคคีกันเป็นอย่างดีในการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมด้านการเกษตรและนอกรการเกษตร แต่เนื่องจากโดยส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ซึ่งถือได้ว่าหมู่บ้านมีความพร้อมในระดับปานกลาง โดยถ้าได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็สามารถพัฒนาหมู่บ้านไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ ทั้งในกิจกรรมด้านการเกษตรที่มีกลุ่มเพาะเห็ด ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของคนในชุมชนและผู้สนใจ รวมถึงยังเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ และหน่วยงานต่างๆ ได้เป็นอย่างดี รวมถึงกิจกรรมนอกรการเกษตรที่หมู่บ้านได้จัดตั้งขึ้นคือ ป่าชุมชนที่สามารถพัฒนาไปเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ ซึ่งถ้าหากสามารถจะพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน โดยความร่วมมือของคนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็สามารถทำให้คนในชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่ง และทำให้อาชีพรับจ้างมีน้อยลง

ในส่วนของการเข้าถึงหมู่บ้าน ยังต้องมีการปรับปรุงด้านการคมนาคมให้สะดวกยิ่งขึ้น เนื่องจากสภาพของถนนลาดยางที่เข้าสู่หมู่บ้านค่อนข้างแคบทำให้รถโดยสารขนาดใหญ่ไม่สามารถจะเดินทางได้สะดวก ประกอบกับถนนยังมีหลุม บ่อ อยู่เป็นระยะๆ

สิ่งอำนวยความสะดวก ยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของคนในชุมชนและยังไม่สามารถจะรองรับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ เช่น โทรศัพท์สาธารณะ ร้านค้า ร้านอาหาร ซึ่งยังต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงค่อนข้างมาก

สิ่งดึงดูดใจ ของนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงานในกิจกรรมด้านการเกษตรและนอกรการเกษตรของหมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มเพาะเห็ด ป่าชุมชน และนอกจากนี้ยังมีอ่างเก็บน้ำห้วยก้ำที่เป็นอีกแนวทางหนึ่งของการพัฒนาไปเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว

5. แนวทางการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แนวทางที่ 1 การพัฒนาป่าชุมชน โดยจากการสนทนากลุ่มของแกนนำในหมู่บ้านได้มีการแสดงความคิดเห็นในแนวทางการดำเนินงานด้านการพัฒนาป่าชุมชนไว้ดังนี้ คือ

1. การปลูกพืชสมุนไพร โดยเป็นการรวบรวมสมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาปลูกในบริเวณป่าชุมชน เพื่อเป็นการอนุรักษ์สมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่น และเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ให้แก่คนในท้องถิ่นด้วย

2. การทำแนวกันไฟ และปักแนวเขตของป่าชุมชน เพื่อเป็นการป้องกันผู้บุกรุกพื้นที่ป่าชุมชนและเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของหมู่บ้านไม่ให้ถูกทำลาย

แนวทางที่ 2 การพัฒนาอ่างเก็บน้ำห้วยแก้ว ซึ่งจากการสนทนาสามารถสรุปแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้ คือ

1. การปล่อยพันธุ์ปลาในอ่างเก็บน้ำ โดยได้เริ่มดำเนินการไปแล้ว พันธุ์ปลาที่ปล่อย ได้แก่ ปลานิลดำ และปลานิลแดง

2. การสร้างถนนตัดผ่านเข้าไปสู่อ่างเก็บน้ำ ซึ่งอยู่ในระหว่างการเสนอโครงการสนับสนุนการก่อสร้าง

3. การจัดตั้งร้านค้าชุมชนในบริเวณอ่างเก็บน้ำ เพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน ถือว่าเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในหมู่บ้านได้อีกทางหนึ่ง

6. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้าน

จากประเด็นในการสนทนา ของกลุ่มแกนนำ สามารถสรุปในข้อเสนอแนะต่างๆ ได้ ดังนี้

6.1 ควรมีการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์แม่บ้าน เพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม (แหม่มเห็ดเห็ดสวรรค์)

6.2 ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้คนในหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมการเกษตรเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัว และลดปัญหาการว่างงาน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

จากการวิเคราะห์ประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำของหมู่บ้านในประเด็น ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้ทราบถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาไปเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น ว่ามีอะไรที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุน อะไรที่เป็นปัจจัยขัดขวางในการพัฒนา โดยสาระสำคัญ สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

จุดแข็ง (Strengths) ที่สำคัญมี ดังนี้

1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ และเป็นหมู่บ้านแรกที่เป็นเขตติดต่อกับศูนย์ฯ
2. มีกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรและนอการเกษตรที่ได้รับการสนับสนุน

จากศูนย์ฯ

3. ผลผลิตทางการเกษตรค่อนข้างมีคุณภาพดี

จุดอ่อน (Weaknesses) ที่สำคัญมี ดังนี้

1. เกษตรกรขาดที่ดินทำกิน ซึ่ง ส่วนใหญ่เป็นที่ดินที่ติดแนวเขตป่า
2. เกษตรกรขาดอำนาจในการครอบครองที่ดิน โดยที่ดินส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการออก

โฉนด

3. คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง
4. เกษตรกรขาดอำนาจในการต่อรองเรื่องตลาดจำหน่ายผลผลิต

โอกาส (Opportunity) ที่สำคัญมี ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาป่าชุมชน ให้เป็นสวนสมุนไพร เพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของคนในชุมชน และผู้ที่สนใจ

2. แนวทางการพัฒนาอ่างเก็บน้ำห้วยก้า เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว

อุปสรรค (Threats) ที่สำคัญมี ดังนี้

1. งบประมาณสนับสนุนการพัฒนาหมู่บ้านด้านท่องเที่ยว

2. แหล่งเงินทุนสนับสนุนการประกอบอาชีพ

3. ตลาดในการรองรับผลผลิตการเกษตร

จากประเด็นในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) ทำให้ผู้ศึกษาสามารถนำเอาสาระสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านตลาดขี้เหล็กมาวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) โดยการทำตารางเมตริกซ์ (Matrix) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

ตารางที่ 37 ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 1 บ้านตลาดชัยเหล็ก

	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ และเป็นหมู่บ้านแรกที่เป็นเขตติดต่อกับศูนย์ 2. ได้รับการสนับสนุนในกิจกรรมพัฒนาอาชีพการเกษตรและนอกรการเกษตรจากศูนย์ฯ 3. ผลผลิตทางการเกษตรส่วนใหญ่คุณภาพดี (ข้าวโพดหวานแดงกวาง) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดที่ดิน ทำกิน 2. เกษตรกรขาดอำนาจในการครอบครองที่ดิน 3. เกษตรกรขาดอำนาจในการต่อรองเรื่องตลาดในการจำหน่ายผลผลิต 4. ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง
โอกาส (O)	กลยุทธ์จุดแข็งและโอกาส(SXO)	กลยุทธ์จุดอ่อนและโอกาส(WXO)
<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวทางการพัฒนาป่าชุมชน เพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของชุมชนและผู้สนใจ 2. แนวทางการพัฒนาอ่างเก็บน้ำห้วยก้า เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อเพิ่มโอกาสในการพัฒนา 2. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ด้านการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมด้านการเกษตร นอกรการเกษตร หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน เช่น การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน การจัดตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพของสตรีแม่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประสานความร่วมมือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ราษฎร เช่น กรมพัฒนาที่ดิน 2. วางแผนการรองรับผลผลิตการเกษตรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ

ตารางที่ 37 ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก (ต่อ)

อุปสรรค (T)	กลยุทธ์จุดแข็งและอุปสรรค(SXT)	กลยุทธ์จุดอ่อนและอุปสรรค(WXT)
<p>1. แหล่งเงินทุนสนับสนุนการประกอบอาชีพ</p> <p>2. งบประมาณสนับสนุนการพัฒนาหมู่บ้านด้านการท่องเที่ยว</p>	<p>1. การประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัด อำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชน องค์กรการบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการให้ความรู้แก่ ประชาชนในหมู่บ้านเกี่ยวกับแหล่งเงินทุนต่างๆ ในการสนับสนุนการประกอบอาชีพ</p> <p>2. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในการเข้าไปร่วมวางแผนการดำเนินงานและการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน</p>	<p>จัดตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรและนอการเกษตรในชุมชนเพื่อลดปัญหาการว่างงานและอาชีพรับจ้าง</p>

1. บริบททั่วไปของหมู่บ้านป่าไผ่

ประวัติความเป็นมา

หมู่บ้านป่าไผ่ ได้รับการจัดตั้งขึ้นเป็นหมู่บ้านตามกฎหมาย เมื่อ พ.ศ. 2469 โดยมี นายสิงห์ ทิศลังกา เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก สำหรับที่มาของชื่อหมู่บ้าน เพราะว่าสภาพโดยทั่วไปของบริเวณหมู่บ้านมีต้นไม้ไผ่ขึ้นอยู่เป็นจำนวนมาก จึงได้ชื่อว่า “หมู่บ้านป่าไผ่”

ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขต

บ้านป่าไผ่ หมู่ที่ 2 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พิกัดที่ 47 QNA 200-820 ตามแผนที่ภูมิประเทศของกรมแผนที่ทหาร มาตรฐาน 1:50,000 ชื่อแผนที่อำเภอสันทราย ระบาย 4846 IV มีขอบเขตการปกครอง ประมาณ 5.6 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 3,523 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านห้วยบ่อทอง หมู่ที่ 10 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านห้วยอ่าง หมู่ที่ 6 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านตลาดขี้เหล็ก หมู่ที่ 1 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านห้วยบอน หมู่ที่ 3 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

จำนวนประชากร

มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 764 คน แยกเป็นชาย 387 คน หญิง 377 คน รวมมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 234 ครัวเรือน

การคมนาคม

การเดินทางเข้าสู่หมู่บ้านป่าไผ่ เส้นทางหลักเดินทางโดยรถยนต์ ไปตามถนนหลวงแผ่นดินหมายเลข 118 สายเชียงใหม่-ดอยสะเก็ด-เชียงใหม่ ถึงกิโลเมตรที่ 18 แล้วเลี้ยวขวาเข้าอำเภอดอยสะเก็ด ไปตามถนน ดอยสะเก็ด-บ่อสร้าง ระยะทางประมาณ 500 เมตร เลี้ยวซ้ายไปตามถนนเร่งรัดพัฒนาชนบท บ้านป่าคา-ป่าไม้แดง ระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร จากนั้นไปต่อตามถนนเส้นทางบ้านห้วยอ่าง-ห้วยบ่อทอง เป็นระยะทางประมาณ 5.25 กิโลเมตร ถึงบ้านป่าไผ่ เป็นถนนราดยางสภาพใช้ได้ดี รวมระยะทางจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ ถึงบ้านป่าไผ่ ประมาณ 24.5 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 25-30 นาที

ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านป่าไผ่ตั้งอยู่บริเวณชายขอบป่า พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ประมาณ 350 เมตร ทิศเหนือของหมู่บ้านเป็นทุ่งนาปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ กข.6 ทิศใต้เป็นที่ลาดลอนเนินเขาสลับภูเขาเป็นป่าเต็งรังและมีคลองชลประทานไหลผ่านระหว่างเขตป่าและหมู่บ้าน ส่วนทางทิศตะวันออกของหมู่บ้านเป็นป่าเช่นกัน และมีลำน้ำโป่ง ไหลผ่าน

2. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรในหมู่บ้านที่เด่นและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

กิจกรรมเกษตรที่เด่นของหมู่บ้านคือ การปลูกกระเทียม การทำประมงน้ำไหล การเลี้ยงกบ การทำนา ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่โดยส่วนใหญ่ผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงานให้ความสนใจและเข้ามาศึกษาดูงานอยู่เป็นประจำจากทั้งหน่วยของรัฐและเอกชนรวมถึงผู้ที่เป็นแขกของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ให้ความสนใจในกิจกรรมดังกล่าว เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์และหมู่บ้านยังเป็นจุดศึกษาดูงานของงานขยายผลของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ รวมถึงการมีเกษตรกรตัวอย่างที่ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์คือนายสุรชัย มรกตวิจิตรการ โดยมีกิจกรรมการเกษตรที่หลากหลายในรูปแบบของการเกษตรผสมผสานในพื้นที่เดียวกัน เช่น การเลี้ยงกบนา การเลี้ยงกบบูลฟร็อก การเลี้ยงปลาควักพันธุ์บึกอู การเลี้ยงสุกร การเลี้ยงไก่บนบ่อปลา ซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของคนในชุมชนและผู้ที่ไม่ใจได้เป็นอย่างดี ประกอบกับที่ตั้งของหมู่บ้านอยู่ในบริเวณที่ใกล้เคียงกับศูนย์ฯ ง่ายต่อการเดินทาง และนอกจากนี้ในหมู่บ้านได้มีกิจกรรมการเกษตรอื่นๆ ที่น่าสนใจดังนี้ คือ กลุ่มผู้เลี้ยงสัตว์ กลุ่มผู้ใช้น้ำ (การจัดการน้ำเพื่อการเกษตร) กลุ่มเกษตรอินทรีย์ (การทำปุ๋ยหมัก, ปุ๋ยน้ำชีวภาพ (EM)) และรวมถึงการปลูกหอมแดงและถั่วลิสงที่เป็นอาชีพดั้งเดิมของหมู่บ้าน

3. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอกจากการเกษตรในหมู่บ้านที่เด่นและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

กิจกรรมนอกการเกษตรที่สามารถพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้คือการพัฒนา กลุ่มแปรรูปกระเทียมโทน และกลุ่มแปรรูปสมุนไพร ซึ่งทั้งสองกลุ่มเป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนด้านการฝึกอบรมจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และเคทกิจชุมชน โดยเฉพาะในด้านของกลุ่มแปรรูปกระเทียมโทน ที่ได้รับรางวัลหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์และยังเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์และหน่วยงานต่างๆ ที่สนใจ นอกจากนี้แล้วยังมีกิจกรรมด้านวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนที่สามารถมีให้ชมในทุกเดือนแล้ว แต่ว่าจะเข้าไปในช่วงเดือนไหนซึ่งในแต่ละเดือนก็จะมีประเพณีที่ต่างกัน ไปดังปฏิทินคือ

ตารางที่ 38 ตารางปฏิทินประเพณี สังคม วัฒนธรรม

เดือน	ประเพณี	ตรงกับวัน	ประวัติความเป็นมา	ลักษณะกิจกรรม
ม.ค.	-ข้าวจี, ข้าวหลาม	เดือน 4 เหนือ ขึ้น 15 ค่ำ	ชาวบ้านเชื่อกันว่าหลังจากเกิดภัยไข้เจ็บแล้วจะนำข้าวไปบริโภคนำข้าวที่เก็บเกี่ยวได้ไปถวายพระก่อน เพราะถ้าไม่นำไปถวายพระในนี้ต่อไปข้าวจะไม่ให้ผลผลิตที่ดี ทำให้ขาดทุนในการผลิตข้าว	-ชาวบ้านจะนำข้าวจี, ข้าวหลามไปถวายพระที่วัดเพื่อเป็นการบูชาข้าวใหม่
	- ผิงไฟพระเจ้า	เดือน 4 เหนือ ขึ้น 15 ค่ำ (วลาตี 3)	เป็นการบูชาข้าวหน้าใหม่เหมือนกัน นอกจากนั้นวัน ผิงไฟพระเจ้าจะบ่งบอกถึงฤดูหนาวแล้ว	- มีการก่อไฟหน้าโบสถ์ - เปิดประตูโบสถ์ นิมนต์พระสงฆ์มาผิงไฟ
ก.พ.	- มาชบูชา	เดือน 3 เหนือ ขึ้น 15 ค่ำ		- ตอนเช้าทำบุญต่อกับบุตร - ตอนกลางวันฟังเทศน์ - ตอนเย็นเวียนเทียนรอบโบสถ์
มี.ค.	-สร้างน้ำพระธาตุ	เดือน 6 เหนือ ขึ้น 15 ค่ำ	การสร้างน้ำพระธาตุเป็นการระลึกถึงคุณงามความดีของ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์และพระพุทธรูปเจ้า	- ตอนกลางวันจะมีการสร้างน้ำพระธาตุ โดยน้ำจะมี ส่วนผสมของขมิ้นและส้มป่อย - ตอนกลางคืนจะมีการเวียนเทียนมีดนตรีขอ ฟันเมือง

ตารางที่ 38 (ต่อ)

เดือน	ประเพณี	ตรงกับวัน	ประวัติความเป็นมา	ลักษณะกิจกรรม
เม.ย.	- แห่ไม้ค้ำสติ	14 เมษายน	เชื่อกันว่าต้นโพธิ์เป็นต้นไม้แห่งปัญญา และเป็นสิ่งที่เกิดของพระพุทธเจ้าจึงต้องมีการค้ำกิ่งต้นโพธิ์ไม่ให้หัก และเป็นการอนุรักษ์ประเพณีอันดีงามที่สืบทอดมา ส่วนการขนทรายเข้าวัดก็เพื่อนำทรายที่ติดออกมาเวลาที่เราไปที่วัดแล้วมีทรายติดมา ดังนั้นเราจึงต้องมีการขนทรายไปคืนให้วัดเป็นการทำบุญอย่างหนึ่ง	- มีการแห่ไม้ค้ำสติของรอบๆ หมู่บ้าน ก่อนที่จะนำมากำกับกิ่งต้นสติหรือต้นโพธิ์แล้วนำผ้าหรือพวงมาลัยมาผูกกรอบๆ ต้นโพธิ์ - ตอนเย็นขนทรายเข้าวัด
	- ทำบุญใส่บาตรพรตวัน	15 เมษายน	เชื่อกันว่าเป็นวันที่ใหญ่กว่าวันอื่น ๆ หรือเป็นวันขึ้นปีใหม่ของชาวบ้าน	- มีการทำบุญตักบาตรในตอนเช้า - ตอนกลางวันฟังเทศน์
	- วันกตัญญูและสงเคราะห์บ้าน	16 เมษายน	- ในแต่ละปีได้มีการลวงเงินผู้ดูแลแก่ ดังนั้นจึงได้มีการขอขมาเพื่อให้ผู้ดูแลเป็นสุข - การสงเคราะห์บ้านเชื่อกันว่าคนในหมู่บ้านจะต้องมีเคราะห์และอาจจะมีความไม่สงบสุขร่มเย็นได้ จึงต้องมีการสงเคราะห์บ้าน	- จะมีการขอขมาผู้ดูแลผู้ดูแลที่ลวงเงินในปีที่ผ่านมาทั้งทางกาย วาจาและใจ - จะมีการนิมนต์พระสงฆ์มาทำการส่งเคราะห์บ้านและคนที่อยู่ในบ้านคุ้มครองเด็กในโรงเรียน
พ.ค.	- วันวิสาขบูชา - แห่ลูกแก้ว - ปอยหลวง		งานแห่ลูกแก้วจะมีขึ้นทุกปี โดยเด็กจะมาบวชพระ เพื่อที่จะบวชเรียนในทางธรรม ส่วนงานปอยหลวงเป็นการฉลองสิ่งก่อสร้างเพื่อเป็นสิริมงคลกับวัด	- มีการทำบุญตักบาตร ตอนเย็นมีการเวียนเทียน - แห่ลูกแก้วจะมีมีการแห่เด็กที่มาบวชพระ โดยจะให้ขี่บนม้าแล้วแห่กลับบ้าน ไปวัด - ปอยหลวงจะมีลพาวะมีการก่อสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในวัด มีการทำบุญที่วัด กลางคืนมีการละเล่น

ตารางที่ 38 (ต่อ)

เดือน	ประเพณี	ตรงกับวัน	ประวัติความเป็นมา	ลักษณะกิจกรรม
มิ.ย.	- เลี้ยงผีขุนน้ำ - ฉลากของฝน - เลี้ยงผีปู่ย่า		เชื่อกันว่าจะต้องมีการครอบเทพพระคุณน้ำที่ช่วยคนในหมู่บ้านมาใช้ประโยชน์ ซึ่งถ้าไม่มีการเช่นนี้ให้ว่ำน้ำก็จะเหือดแห้งทำให้ไม่มีน้ำใช้ ฉลากของฝนก็เพื่อให้มีฝนตกถูกต้องตามฤดูกาลไม่ให้แห้งแล้ง ส่วนการเลี้ยงผีปู่ย่าก็เพื่อตอบแทนบุญคุณของปู่ย่าตาขาย	- เลี้ยงผีขุนน้ำจะมีการนำวัวไปชนให้หัวตอแบทมนบุญคุณของลำน้ำ - ฉลากของฝนมีการเทศักดิ์น้ำ เช่น ปลูก กุ้งที่ ทำจากมีมีน้ำนอง แล้วนำไปปล่อยในลำน้ำ - การเลี้ยงผีปู่ย่าจะมีการนำข้าว ถั่วรับอาหารมาทำบุญให้ญาติผู้ใหญ่ที่ล่วงลับไปแล้ว
ก.ค.	- เข้าพรรษา - ทานขันข้าว	เดือนสิบเหนือ ขึ้น 15 ค่ำ	ทานขันข้าวเชื่อกันว่าญาติหรือผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว จะต้องมาขอส่วนบุญในวันนี้ จึงต้องมีการทำทานทำบุญอาหารให้กับผู้ที่ล่วงลับไปและเป็นการสร้างกุศลเสริมบุญบารมีให้กับตัวเอง	- เข้าพรรษาก็มีการแห่เทียนพรรษาไปวัด ทำบุญตักบาตร - ทานขันข้าวจะมีการเตรียมอาหารให้กับญาติที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งเป็นอาหารที่ผู้ล่วงลับชื่นชอบ ตอนบายก็พึ่งเทศน์ถือศีล 8 กลางคืนกินอนวัตร
ส.ค.	- วันปล่อยผี ทำบุญ บรรพบุรุษ	เดือนสิบเอ็ดเหนือ ขึ้น 15 ค่ำ	เชื่อกันว่าในวันนี้อยู่ที่ล่วงลับไปแล้วจะมาเยี่ยมที่บ้าน จึงต้องมีการทำอาหารถวายให้กับญาติๆ เหล่านั้น	- ญาติพี่น้องที่อยู่บ้าน ในแต่ละบ้านจะต้องทำ ถั่วรับกับข้าว เตรียมทำบุญให้กับญาติที่ล่วงลับไปแล้วที่จะมาขอส่วนบุญที่บ้านของตัวเอง
ก.ย.	- ออกพรรษา	เดือน 11เหนือ		- มีการถวายผ้าอาบน้าฝน ทำบุญตักบาตรเทโว
ต.ค.	- งานประจำปีกล้วยฉลาก	เดือน 11เหนือ	เป็นการหาเงินเพื่อนำมาบูรณะปฏิสังขรณ์วัด หรือการสร้างสิ่งต่างๆ ในวัด	- มีการถวายภัตตาหารแก่พระภิกษุสามเณร

ตารางที่ 38 (ต่อ)

เดือน	ประเพณี	ตรงกับวัน	ประวัติความเป็นมา	ลักษณะกิจกรรม
พ.ย.	- ประเพณีแข่ง	เดือน 2 เหนือ		ตอนเช้าทำบุญตักบาตร กลางวันปล่อยโคมลอย ตอนบ่ายฟังเทศน์ ฟังธรรม กลางคืนปล่อยประทีปโคมไฟ ประกวดนางนพมาศ ประกวดคนใจเพชร ลอยกระทง
ธ.ค.	ไม่มีกิจกรรมอะไร			

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © by Chiang Mai University
 All rights reserved

4. ศักยภาพ ความพร้อมและความเป็นไปได้ของหมู่บ้านในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ประชากรในหมู่บ้านมีการรวมกลุ่มกันได้เป็นอย่างดี ทำให้มีกลุ่มต่างๆ ในชุมชนค่อนข้างมาก จนทำให้กลุ่มมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป เช่น กลุ่มแปรรูปกระเทียมโทน รวมไปถึงกิจกรรมด้านการเกษตรที่มีความหลากหลาย เนื่องจากประชากรโดยส่วนใหญ่ในหมู่บ้านมีอาชีพการเกษตรเป็นพื้นฐานและประกอบกับมีเกษตรกรตัวอย่างที่สามารถเป็นที่ปรึกษาและเป็นแบบอย่างให้กับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งโดยศักยภาพและความพร้อมของหมู่บ้านแล้ว สามารถที่จะพัฒนาไปสู่แนวทางของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคตได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุผลหลายๆ ประการ เช่น เป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในด้านงานขยายผลของศูนย์ฯ เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้และดูงานของคนในชุมชนและหน่วยงาน องค์กรต่างๆ รวมถึงผู้ที่สนใจโดยทั่วไป ซึ่งโดยภาพรวมแล้ว ความพร้อมและความเป็นไปได้ในเรื่องของกิจกรรมค่อนข้างมีความพร้อมในระดับสูง แต่ในส่วนที่จะต้องมีการพัฒนาควบคู่กันไปก็จะเป็นในด้านของสาธารณูปโภคและสาธารณูปการต่างๆ เพื่อรองรับต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเป็นระบบมากขึ้น รวมไปถึง ความสามัคคีและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการรองรับกับการท่องเที่ยว ว่ามีความสามารถที่จะรองรับได้มากน้อยเพียงใด ตลอดจนการคำนึงถึงผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และวัฒนธรรม ประเพณี ของคนในหมู่บ้านต้องไม่มีการเปลี่ยนแปลง เมื่อมีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น เพราะนักท่องเที่ยวสามารถที่จะเข้าไปเรียนรู้ วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณีของคนในชุมชนได้ เนื่องจากหมู่บ้านมีปฏิทินกิจกรรมวัฒนธรรม ประเพณีของชุมชนในแต่ละเดือน ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาท่องเที่ยวและร่วมกิจกรรมได้ตามวันเวลาที่กำหนดไว้ในปฏิทินดังกล่าว

จากกิจกรรมทั้งในด้านการเกษตรและนอการเกษตรของหมู่บ้านที่มีค่อนข้างหลากหลาย ซึ่งสามารถทำให้คนในชุมชนมีรายได้จากกิจกรรมดังกล่าวได้เป็นอย่างดี โดยต้องมีการจัดรูปแบบและระบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสม เพื่อสามารถที่จะรองรับกับการท่องเที่ยว

ในส่วนของการเข้าถึงหมู่บ้าน เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่เชื่อมต่อมาจากหมู่ที่ 1 บ้านตลาดจี้เหล็ก ซึ่งยังต้องมีการปรับปรุงด้านการคมนาคมให้สะดวกยิ่งขึ้น ควรมีการขยายถนน เพื่อที่รถโดยสารขนาดใหญ่สามารถที่จะเข้ามายังหมู่บ้านได้สะดวกขึ้น ในส่วนของรถโดยสารประจำทางมีผ่านเข้า-ออก หมู่บ้านตลอด สะดวกในการเดินทาง

สิ่งอำนวยความสะดวก ยังมีไม่เพียงพอต่อการรองรับของนักท่องเที่ยวและผู้เข้ามาศึกษาดูงาน เช่น ร้านอาหาร ร้านค้า ร้านอาหาร โทรศัพท์สาธารณะ ตลาดที่พัก ยังต้องมีการเพิ่มจำนวนมากขึ้น

สิ่งดึงดูดใจ ของนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงานในกิจกรรมที่หลากหลายด้านการเกษตร ได้แก่ การปลูกกระเทียม การทำประมงน้ำไหล การเลี้ยงกบ การทำนา ในส่วนของกิจกรรม

นอกรการเกษตร ได้แก่ กลุ่มแปรรูปกระเทียมโทน กลุ่มแปรรูปสมุนไพร รวมถึงงานประเพณี วัฒนธรรมของหมู่บ้านที่มีให้ได้เที่ยวชมได้ตลอดทั้งปี

5. แนวทางในการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แนวทางที่ 1 การพัฒนาชุมชน โดยต้องการปรับปรุงด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ ในชุมชนให้เพียงพอต่อการรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น อาคารศูนย์เรียนรู้ของชุมชนที่พัก ศาลาที่พัก ร้านค้า ร้านอาหาร ที่จอดรถ และโทรศัพท์สาธารณะ เป็นต้น

แนวทางที่ 2 การพัฒนาด้านตลาดเพื่อจำหน่ายผลผลิตการเกษตร โดยต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงพาณิชย์ เข้ามาจัดตั้งตลาดกลางในชุมชน เพื่อจำหน่ายผลผลิตการเกษตรและนอกรการเกษตรในชุมชน เพื่อเป็นศูนย์รวมสินค้าของชุมชน และทำให้ลดปัญหาพ่อค้าคนกลางได้ในอีกแนวทางหนึ่ง

6. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้าน

จากประเด็นในการสนทนาของกลุ่มแกนนำ สามารถสรุปข้อเสนอแนะในแนวทางต่างๆ ได้ ดังนี้

6.1 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้เข้ามาดูพื้นที่แล้ว เพื่อพิจารณาว่าสามารถจะจัดทำเป็นการท่องเที่ยวแบบ Home Stay ได้หรือไม่ ซึ่งทางชุมชนไม่สามารถจัดทำได้ แต่ก็ได้เสนอแนะแนวทางให้มีการจัดสร้างอาคารที่พักนักท่องเที่ยวแยกไปต่างหาก เนื่องจากคนในชุมชนเห็นว่านักท่องเที่ยวอาจเข้ามาทำให้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมอันดีงามของชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งถ้าหากแยกที่พักของนักท่องเที่ยวออกไปต่างหากกลุ่มแกนนำได้ให้ความเห็นว่า เป็นการสร้างรายได้ให้คนในชุมชนเพิ่มจากการจำหน่ายสินค้า และการบริการให้แก่นักท่องเที่ยว

6.2 การท่องเที่ยวสามารถจัดในรูปแบบของการท่องเที่ยวเกษตรเชิงวิชาการ เนื่องจากมีการสาธิตให้เห็นจริงในทุกขั้นตอนของการทำการเกษตร

6.3 ในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน ควรมีการระบุช่วงเวลาที่ชัดเจนและแน่นอนของผู้ที่จะเข้ามาท่องเที่ยว เนื่องจากคนในชุมชนต้องมีเวลาในการทำการเกษตรของตนเอง

จากการวิเคราะห์ประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำของหมู่บ้านในประเด็นศักยภาพ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้ทราบถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาไปเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงการเกษตรนั้น ว่ามีปัจจัยอะไรที่สนับสนุนส่งเสริมหรือมีปัจจัยอะไรที่เป็นอุปสรรคโดยสาระสำคัญ สามารถสรุปได้ ดังนี้ คือ

จุดแข็ง (Strengths) ที่สำคัญมี ดังนี้

1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ
2. เป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ และหน่วยงาน/ องค์กรต่างๆ เป็นประจำ
3. มีกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตร และนอกรการเกษตรที่ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ฯ
4. เป็นหมู่บ้านที่ได้รับรางวัลหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (กลุ่มแปรรูปกระเทียมโทน)
5. มีความหลากหลายของกิจกรรมด้านการเกษตร
6. เป็นหมู่บ้านที่เด่นในบรรดาหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ทั้งหมด ในกิจกรรมด้านการเกษตร และนอกรการเกษตร

7. คนในชุมชนมีความสามัคคีกันเป็นอย่างดีในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน

8. มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง และมีพื้นที่ในการทำการเกษตรอย่างเพียงพอ

จุดอ่อน (Weaknesses) ที่สำคัญมี ดังนี้

1. สภาพดินในการทำการเกษตรยังต้องมีการปรับปรุง
2. ขาดตลาดในการรองรับผลผลิตการเกษตร

โอกาส (Opportunity)

ทั้งกิจกรรมด้านการเกษตร และนอกรการเกษตร สามารถที่จะพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ แต่ยังคงต้องมีการปรับปรุงในด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการต่างๆ ให้มีเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อการรองรับกับการท่องเที่ยว รวมถึงการปรับปรุงและพัฒนาในด้านการจัดระเบียบของชุมชน เพื่อนำไปสู่การวางแผนการจัดระบบการท่องเที่ยวของชุมชนต่อไป

อุปสรรค (Threats)

การสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ยังมีไม่เพียงพอต่อการรองรับกับการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวได้ เช่น ห้องน้ำ ร้านค้า ร้านอาหาร ศาลาที่พัก ที่พัก ที่จอดรถ อาคารศูนย์เรียนรู้ของชุมชน

จากประเด็นในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) ทำให้ผู้ศึกษาสามารถนำเอาสาระสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านป่าไผ่ มาวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) โดยการทำตารางเมตริกซ์ (Matrix) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

ตารางที่ 39 ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่

จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ 2. เป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ และหน่วยงาน/ องค์กรต่างๆ 3. ได้รับการสนับสนุนในกิจกรรมการพัฒนาอาชีพการเกษตร และนอกรการเกษตรจากศูนย์ฯ 4. เป็นหมู่บ้านที่ได้รับรางวัลหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ 5. มีความหลากหลายของกิจกรรมด้านการเกษตร 6. เป็นหมู่บ้านที่เด่นในบรรดาหมู่บ้านบริวารศูนย์ฯ ในด้านการเกษตร และนอกรการเกษตร 7. ชุมชนมีความสามัคคีเป็นอย่างดีในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน 8. ส่วนใหญ่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง 9. มีปฎิทินกิจกรรมประเพณีวัฒนธรรมของชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สภาพดินในการทำการเกษตรต้องมีการปรับปรุง 2. ขาดตลาดในการรองรับผลผลิตการเกษตร

ตารางที่ 39 ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ (ต่อ)

โอกาส (O)	กลยุทธ์จุดแข็งและโอกาส(SXO)	กลยุทธ์จุดอ่อนและโอกาส(WXO)
<p>1. แนวทางการปรับปรุงด้าน สาธารณูปโภค สาธารณูปการของชุมชน</p> <p>2. แนวทางการจัดระเบียบของชุมชน</p> <p>3. แนวทางการจัดระบบการท่องเที่ยวของชุมชน</p>	<p>1. การประสานความร่วมมือกับ หน่วยงาน/ องค์กร ที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อวางแผนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน</p> <p>2. การวางแผนการจัดระบบ และ ระเบียบของชุมชน ในการรองรับการท่องเที่ยว</p> <p>3. พัฒนาด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ให้เพียงพอต่อการ รองรับกับนักท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ศาลาที่พัก ห้องน้ำ ที่จอดรถ ร้านค้า ร้านอาหาร โทรศัพท์สาธารณะ อาคารศูนย์เรียนรู้ของชุมชน เป็นต้น</p>	<p>1. ประสานความร่วมมือให้ หน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง ได้เข้ามาปรับปรุงสภาพดิน เพื่อการทำการเกษตร เช่น สำนักงาน เกษตรอำเภอ กรมพัฒนาที่ดิน</p> <p>2. การจัดตลาดรองรับผลผลิตการ เกษตรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงพาณิชย์</p>

ตารางที่ 39 ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ (ต่อ)

อุปสรรค (T)	กลยุทธ์จุดแข็งและอุปสรรค(SXT)	กลยุทธ์จุดอ่อนและอุปสรรค(WXT)
<p>สาธารณูปโภค สาธารณูปการยังมีไม่เพียงพอต่อการรองรับกับการท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ศาลาที่พัก อาคารศูนย์เรียนรู้ของชุมชน โทรศัพท์ สาธารณะ ร้านอาหาร เป็นต้น</p>	<p>1. การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการของชุมชน ให้เข้ามาช่วยเหลือ และจัดระบบของชุมชน เพื่อสามารถรองรับต่อการท่องเที่ยว เช่น สาธารณสุข องค์การโทรศัพท์ สำนักงานไฟฟ้า พัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นต้น</p> <p>2. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว เพื่อทำให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง</p>	<p>1. ปรับปรุงและพัฒนาการใช้พื้นที่ในการทำการเกษตรให้เหมาะสม</p> <p>2. ปรับปรุงและพัฒนาในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้แก่ นักท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกเส้นทางเข้า-ออกหมู่บ้าน ที่จอดรถ รวมถึงการต้อนรับ และการบริการความสะดวกในด้านต่างๆ</p>

1. บริบททั่วไปของหมู่บ้านห้วยบอน

ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขต

บ้านห้วยบอน หมู่ที่ 3 ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พิกัดที่ 47 QNA 190-800 ของแผนที่ภูมิประเทศ กรมแผนที่ทหาร มาตราส่วน 1:50,000 ชื่อแผนที่อำเภอสันทราย ราววง 4846 IV มีขอบเขตในการปกครอง ประมาณ 650 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดป่าสงวน หมู่ที่ 3 ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ ติดต่อบ้านพระนอนแม่โป่ง หมู่ที่ 5 ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันออก ติดต่อบ้านห้วยบ่อทอง หมู่ที่ 10 ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดต่อบ้านป่าไม้แดง หมู่ที่ 9 ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

จำนวนประชากร

มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 582 คน แยกเป็นชาย 292 คน หญิง 290 คน รวมมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 150 ครัวเรือน

การคมนาคม

การเดินทางเข้าสู่หมู่บ้านห้วยบอน เส้นทางหลักจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ ไปตามทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 118 สาย เชียงใหม่-เชียงใหม่ เป็นถนนลาดยางกว้าง 4 เลน สภาพดี ถึงกิโลเมตรที่ 18 เลี้ยวขวาเข้าอำเภอคอยสะเก็ด ถนนสายคอยสะเก็ด-บ่อสร้าง ระยะทางประมาณ 500 เมตร เลี้ยวซ้ายไปตามถนนเร่งรัดพัฒนาชนบท บ้านป่าคา-ป่าไม้แดง เป็นระยะทางประมาณ 6 กิโลเมตร ถึงหมู่บ้าน รวมระยะทางจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ ถึงบ้านห้วยบอน ประมาณ 2.05 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ประมาณ 20-25 นาที

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบและเป็นบริเวณที่ตั้งบ้านเรือน ทางด้านทิศใต้ของหมู่บ้าน มีคลองส่งน้ำชลประทานจากเขื่อนแม่กวงอุดมธารามไหลผ่าน บริเวณหมู่บ้านสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 250 เมตร

2. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรในหมู่บ้านที่เด่นและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

กิจกรรมด้านการเกษตรที่เด่นของหมู่บ้าน คือ การเลี้ยงกบ และการเลี้ยงปลา ที่ได้รับการสนับสนุนและฝึกอบรม จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งในกิจกรรมดังกล่าวมีผู้เข้ามาศึกษาดูงานจากหน่วยงานและองค์กรต่างๆ และนอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการเกษตรที่น่าสนใจอื่นๆ อีก คือ กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ การปลูกถั่วลิสงที่เป็นอาชีพดั้งเดิมของคนในชุมชน

3. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตรในหมู่บ้านที่เด่นและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

ในด้านกิจกรรมนอกการเกษตรของหมู่บ้านมีกิจกรรมค่อนข้างน้อย ในด้านการจัดตั้งหรือการรวมกลุ่มทำกิจกรรมในชุมชน แต่กิจกรรมที่ทำอยู่ก็มีบ้าง ได้แก่ กลุ่มจักรยานของผู้สูงอายุ ทำจักรยานตะกร้า ไม้กวาด แต่ก็ยังถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่ไม่เด่นเท่าใดนัก

4. ศักยภาพ ความพร้อมและความเป็นไปได้ของหมู่บ้านในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความพร้อมของหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง ยังต้องได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาไปสู่แนวทางของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ในอนาคต ซึ่งความเป็นไปได้ในการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรมีมากกว่าอาชีพนอกการเกษตร โดยทางหมู่บ้านกำลังดำเนินโครงการขอความสนับสนุนจากทางศูนย์ฯ ในโครงการปลูกผักปลอดสารพิษ ซึ่งถ้าโครงการนี้ ได้รับการสนับสนุนก็สามารถทำให้เกิดการรวมกลุ่มและเป็นกิจกรรมการเกษตรที่เด่นอีกกิจกรรมหนึ่ง

ในส่วนของการเข้าถึง ถนนเข้าสู่หมู่บ้านมีสภาพดี และมีรถประจำทางผ่านเข้า - ออกตลอดสะดวกในการเดินทาง

สิ่งอำนวยความสะดวก ยังคงต้องมีการปรับปรุงให้เพียงพอ เช่น ศาลาที่พัก ร้านค้า ร้านอาหาร โทรศัพท์สาธารณะ

สิ่งดึงดูดใจ โดยส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมด้านการเกษตรที่คนในชุมชนทำกันทั่วไป คือ การปลูกถั่วลิสง ที่สามารถเข้าไปศึกษาให้เห็นในทุกชั้นตอนตั้งแต่การปลูกจนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต และ กิจกรรมที่ส่วนใหญ่มีผู้เข้ามาศึกษาดูงาน ได้แก่ การเลี้ยงกบ และการเลี้ยงปลา

5. แนวทางในการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การดำเนินโครงการปลูกผักปลอดสารพิษ ที่สามารถทำให้เกิดการรวมกลุ่มในชุมชนได้ และเป็นกิจกรรมการเกษตรที่เด่นของชุมชนได้อีกกิจกรรมหนึ่ง

จากการวิเคราะห์ประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชนของหมู่บ้านในประเด็นศักยภาพ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้ทราบถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตรว่ามีอะไรเป็นปัจจัยเกื้อหนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว โดยสาระ สำคัญสามารถสรุปได้ ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths) ที่สำคัญมี ดังนี้

1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ
2. มีกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรและนอกรการเกษตร ที่ได้รับการสนับสนุน จากศูนย์ฯ

จุดอ่อน (Weaknesses) ที่สำคัญมี ดังนี้

1. ขาดการรวมกลุ่มทางการเกษตรในการจำหน่ายผลผลิต
2. ขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการทำการเกษตร
3. มีการทำเกษตรเกือบทุกอย่าง แต่ถูกพ่อค้าคนกลางกดราคาผลผลิต
4. ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง
5. คนในชุมชนโดยส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง

โอกาส (Opportunity)

โอกาสความพร้อมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากคนในชุมชนยังต้อง ประสบปัญหาในการทำการเกษตรอยู่เป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ความพร้อมที่จะพัฒนาไปเป็นการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นไปได้บ้าง รวมถึงกิจกรรมการรวมกลุ่มต่างๆ ในชุมชนยังไม่มีหลากหลาย

อุปสรรค (Threats) ที่สำคัญมี ดังนี้

1. สภาพดินในการทำการเกษตร ไม่สมบูรณ์ ส่วนใหญ่เป็นดินทราย
2. ขาดอำนาจในการต่อรองเรื่องตลาด
3. ขาดแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ
4. การรับการอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรของคนในชุมชนมีค่อนข้างน้อย

จากประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) ทำให้ผู้ศึกษาได้ทราบว่าปัญหา หลักของชุมชนเป็นปัญหาด้านการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสามารถนำสาระสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านห้วยบอน มาวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) โดยทำตารางเมตริกซ์ (Matrix) เพื่อเป็นแนวทางในการ พัฒนาได้ ดังนี้

ตารางที่ 40 ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน

	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ 2. ได้รับการสนับสนุนในกิจกรรมพัฒนาการเกษตรและนอกรการเกษตรจากศูนย์ฯ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดการรวมกลุ่มในการจำหน่ายผลผลิตการเกษตร 2. ขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการทำการเกษตร 3. ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง 4. คนในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง
โอกาส (O) <ol style="list-style-type: none"> 1. แนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรที่ประสบปัญหาการเกษตรในด้านต่างๆ 2. การรวมกลุ่มของคนในชุมชนด้านการพัฒนาอาชีพการเกษตรและนอกรการเกษตร 	กลยุทธ์จุดแข็งและโอกาส(SXO) <ol style="list-style-type: none"> 1. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์ฯ ในการให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร 2. การจัดตั้งการรวมกลุ่มของคนในชุมชนด้านการเกษตรและนอกรการเกษตร 3. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการรองรับการท่องเที่ยวในอนาคต 	กลยุทธ์จุดอ่อนและโอกาส(WXO) <ol style="list-style-type: none"> 1. การส่งเสริมและสนับสนุนความรู้ด้านการเกษตรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชน ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นต้น 2. ส่งเสริมการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน 3. การจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ราษฎรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมพัฒนาที่ดิน

ตารางที่ 40 ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน (ต่อ)

อุปสรรค (T)	กลยุทธ์จุดแข็งและอุปสรรค(SXT)	กลยุทธ์จุดอ่อนและอุปสรรค(WXT)
1. สภาพดินในการทำการเกษตรไม่สมบูรณ์ 2. ขาดอำนาจในการต่อรองเรื่องตลาดผลผลิตการเกษตร 3. ขาดแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ 4. การเข้ารับการอบรมด้านการพัฒนาอาชีพการเกษตรมีน้อย	1. ปรับปรุงสภาพดินให้เหมาะสมในการทำการเกษตร 2. การจัดตั้งตลาดกลางในการจำหน่ายผลผลิตการเกษตรของชุมชน 3. ฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรที่ถูกต้องเหมาะสมแก่เกษตรกรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นต้น	1. ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีการทำการเกษตรมากขึ้น เพื่อลดอาชีพรับจ้างให้น้อยลง 2. การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานราชการในการแนะนำและจัดหาแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพให้แก่คนในชุมชน

1. บริบททั่วไปของหมู่บ้านแม่โป่ง

ประวัติความเป็นมา

บ้านแม่โป่ง ก่อตั้งมานานเป็นเวลาประมาณหนึ่งร้อยกว่าปี โดยมีผู้ปกครองหมู่บ้านมาแล้ว
ดังนี้

1. นายปราชิด	รงชีว	เป็นนายแสน (หรือกำนัน)
2. นายสม	ทองอาญา	เป็นกำนัน
3. นายด้บ	ไทย์ขันโต	เป็นกำนัน
4. นายลือ	ทะนิวทอง	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
5. นายกุก	รงชีว	เป็นผู้ใหญ่บ้าน
6. นายอ้าย	สุพรรณมณี	เป็นกำนัน
7. นายจำปา	เทศขมภู	เป็นกำนัน
8. นายพีระ	งามเหลือ	เป็นกำนัน
9. นายแก้ว	รงชีว	เป็นกำนัน
10. นายโกศล	ธรรมพุทธ	เป็นกำนัน
11. นายวันชัย	ทะนันตา	กำนันคนปัจจุบัน

ขนาด ที่ตั้ง และอาณาเขต

บ้านแม่โป่ง หมู่ที่ 4 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีอาณาเขตติดต่อ
ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อบ้านป่าไผ่ หมู่ที่ 2 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัด
เชียงใหม่

ทิศใต้ ติดต่อบ้านต้นผึ้ง หมู่ที่ 7 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัด
เชียงใหม่

ทิศตะวันออก ติดต่อบ้านห้วยอ่าง หมู่ที่ 6 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัด
เชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดต่อบ้านพระนอนแม่โป่ง หมู่ที่ 5 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด
จังหวัดเชียงใหม่

จำนวนประชากร

มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 920 คน แยกเป็นชาย 432 คน หญิง 488 คน รวมมีจำนวนครัว
เรือนทั้งสิ้น 261 ครัวเรือน

การคมนาคม

การเดินทางเข้าสู่หมู่บ้านแม่โป่ง เส้นทางหลักเดินทางจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ไปตามทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 118 สายเชียงใหม่-ดอยสะเก็ด-เชียงใหม่ เป็นถนนลาดยางกว้าง 4 เลน สภาพดีมาก ถึงกิโลเมตรที่ 18 เลี้ยวขวา เข้าอำเภอดอยสะเก็ดไปตามถนนสายบ่อสร้าง-ดอยสะเก็ด ประมาณ 500 เมตร เลี้ยวซ้ายไปตามถนนเร่งรัดพัฒนาชนบท ป่าคา-ป่าไม้แดง ระยะทางประมาณ 6 กิโลเมตร ถนนในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นถนนลาดยาง สภาพใช้ได้ดี โดยรวมระยะทางแล้ว จากตัวเมืองเชียงใหม่ ถึงหมู่บ้านแม่โป่ง ประมาณ 24 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ ประมาณ 30-35 นาที

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบและเป็นบริเวณที่ตั้งบ้านเรือน ทางด้านทิศใต้ของหมู่บ้าน มีคลองส่งน้ำชลประทานจากเขื่อนแม่กวงอุดมธารามไหลผ่าน บริเวณหมู่บ้านสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 250 เมตร

2. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรในหมู่บ้านที่เด่น และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

กิจกรรมด้านการเกษตรที่เด่นของหมู่บ้าน ถือได้ว่าไม่มีกิจกรรมการเกษตรใดที่เด่น ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นการเกษตรที่ทำกันโดยทั่วไป เช่น การปลูกกระเทียม การปลูกหอมแดง การเลี้ยงโคเนื้อ การเลี้ยงกบ เนื่องจากคนส่วนใหญ่ในชุมชนมีอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ ประกอบกับไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง ที่มีโดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เช่า จึงทำให้ความหลากหลายของกิจกรรมด้านการเกษตรมีค่อนข้างน้อย

3. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตรในหมู่บ้านที่เด่น และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

กิจกรรมนอกการเกษตรของหมู่บ้านมีค่อนข้างน้อย เนื่องจากยังมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมหรือการทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ยังมีไม่มาก โดยทั่วไปเป็นเพียงการทำเพื่อยังชีพ เช่น การเย็บผ้า การปักผ้า แต่กิจกรรมที่ทำอยู่ก็มีบ้าง ได้แก่ กลุ่มจักรยานของผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่เด่นเท่าใดนัก

4. ศักยภาพ ความพร้อม และความเป็นไปได้ของหมู่บ้านในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิง

เกษตร

ความพร้อมของหมู่บ้านมีค่อนข้างน้อย เนื่องจากคนในชุมชนโดยส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง จึงทำให้ความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตรมีค่อนข้างน้อย และ กิจกรรมนอกการเกษตรก็เป็นการทำเพื่อยังชีพเป็นส่วนใหญ่ (เย็บผ้า ปักผ้า) ซึ่งหมู่บ้านยังคงต้องได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร และการรวมกลุ่มของคนในหมู่บ้าน เพื่อพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ในอนาคตต่อไป

ในส่วนการเข้าถึง สภาพของถนนเข้าสู่หมู่บ้านมีสภาพดี มีรถโดยสารประจำทางผ่านเข้า-ออก

สิ่งอำนวยความสะดวก มีเพียงพอต่อความต้องการของคนในชุมชน และสามารถรองรับต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ในระดับหนึ่ง เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร โทรศัพท์สาธารณะ เนื่องจากเป็นหมู่บ้านศูนย์กลางของตำบลแม่โป่ง

สิ่งดึงดูดใจ ยังต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนาด้านความหลากหลายของกิจกรรมด้านการเกษตร และการรวมกลุ่มการทำกิจกรรมนอกการเกษตรของคนในชุมชน

5. แนวทางในการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แนวทางที่ 1 การจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปกระเทียม เนื่องจากคนในชุมชนที่ปลูกกระเทียมยังไม่มีตลาดรองรับผลผลิตได้อย่างเพียงพอ ต้องขนส่งไปจำหน่ายที่จังหวัดลำพูน

แนวทางที่ 2 การจัดตั้งกลุ่มแปรรูปและถนอมอาหารของกลุ่มสตรีแม่บ้าน ที่กำลังอยู่ในระหว่างการดำเนินโครงการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

แนวทางที่ 3 การจัดตั้งกลุ่มปักผ้า เพื่อพัฒนาเป็นอาชีพหลักของคนในชุมชน

จากการวิเคราะห์ประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำของหมู่บ้านในประเด็นศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อทราบถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ว่ามีอะไรเป็นปัจจัยเกื้อหนุนหรือปัจจัยใดที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยสาระสำคัญ สามารถสรุปได้ ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths) ที่สำคัญมี ดังนี้

1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ
2. มีกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตร และนอกการเกษตร ที่ได้รับการสนับสนุน

จากศูนย์ฯ

3. เป็นหมู่บ้านศูนย์กลางของตำบลแม่โป่ง

จุดอ่อน (Weaknesses) ที่สำคัญมี ดังนี้

1. ขาดที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง
2. การว่างงานของคนในชุมชน
3. การพัฒนาอาชีพการเกษตรมีน้อย
4. คนในชุมชนมีอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่

โอกาส (Opportunity)

โอกาสที่จะพัฒนาหมู่บ้านไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากคนในชุมชนยังต้องประสบปัญหาในการทำการเกษตรอยู่ และคนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง จึงทำให้ความหลากหลายของกิจกรรมทั้งสองด้านมีค่อนข้างน้อย ยังต้องมีการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร และการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเป็นเบื้องต้นก่อน

อุปสรรค (Threats) ที่สำคัญมี ดังนี้

1. ตลาดในการรองรับผลผลิตการเกษตร
2. แหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ
3. การรวมกลุ่มของคนในชุมชน

จากประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) ทำให้ผู้ศึกษาสามารถนำเสนอสาระสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านแม่โป่ง มาวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) โดยทำตารางเมตริกซ์ (Matrix) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

ตารางที่ 41 ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่ง

	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ 2. ได้รับการสนับสนุน ในกิจกรรมพัฒนาอาชีพการเกษตร และนอกรการเกษตรจากศูนย์ฯ 3. เป็นหมู่บ้านศูนย์กลางของตำบลแม่โป่ง 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนาอาชีพการเกษตรมีน้อย 2. ขาดที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง 3. การว่างงานของคนในชุมชน 4. คนในชุมชนมีอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่
โอกาส (O)	กลยุทธ์จุดแข็งและโอกาส(SXO)	กลยุทธ์จุดอ่อนและโอกาส(WXO)
<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวทางการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรที่ประสบปัญหาการเกษตร 2. แนวทางการแก้ไขปัญหาการว่างงานของคนในชุมชน 3. การรวมกลุ่มของคนในชุมชนด้านการพัฒนาอาชีพการเกษตร และนอกรการเกษตร 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ประสานงานกับหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร 2. จัดตั้งการรวมกลุ่มของคนในชุมชนด้านการเกษตร และนอกรการเกษตร เพื่อลดปัญหาการว่างงาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ราษฎรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมพัฒนาที่ดิน 2. ส่งเสริมการรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพการเกษตร และนอกรการเกษตรของคนในชุมชน
อุปสรรค (T)	กลยุทธ์จุดแข็งและอุปสรรค(SXT)	กลยุทธ์จุดอ่อนและอุปสรรค(WXT)
<ol style="list-style-type: none"> 1. การรวมกลุ่มของคนในชุมชน 2. แหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. จัดตั้งตลาดกลางในการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร 2. จัดหาแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพของคนในชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพการเกษตรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล 2. จัดตั้งการรวมกลุ่มของเกษตรกรในการจำหน่ายผลผลิตการเกษตร

1. บริบททั่วไปของหมู่บ้านพระนอนแม่โป่ง

ประวัติความเป็นมา

บ้านพระนอนแม่โป่ง หมู่ที่ 5 เป็นหมู่บ้านที่มีลำห้วยหรือลำน้ำแม่โป่งไหลผ่านจากทิศตะวันออกเฉียงใต้ไปยังทิศตะวันตก มีความยาวประมาณ 1,800 เมตร ลำน้ำแม่โป่งนี้เป็นลำน้ำเดิมไหลมาจากยอดคอย 3 สาย สายที่ 1 มาจากคอยจอมแจ้ง ไหลผ่านห้วยก้าในอดีต ปัจจุบันได้พัฒนาเป็นอ่างห้วยก้า สายที่ 2 มาจากคอยหล่อหน้อย คอยหล่อหลวงและวังมนหลวงไหลผ่านห้วยป่าไม้เรียบเรือในอดีต ปัจจุบันได้พัฒนาเป็นอ่างเก็บน้ำห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ สายที่ 3 มาจากโป่งน้ำร้อนไหลผ่านบ้านโป่งหอมในอดีต ปัจจุบันได้พัฒนามาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดแห่งหนึ่ง คือ น้ำพุร้อน ราษฎรบ้านพระนอนแม่โป่ง หมู่ที่ 5 ส่วนใหญ่จะสร้างบ้านเรือนอยู่ริมน้ำทั้งสองลำห้วยตลอดทั้งหมู่บ้าน

ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อบ้านป่าไม้แดง หมู่ที่ 9 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ ติดต่อบ้านหนองสะ หมู่ที่ 1 ตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันออก ติดต่อบ้านแม่โป่ง หมู่ที่ 4 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดต่อบ้านแม่ฮ้อยเงิน หมู่ที่ 1 ตำบลแม่ฮ้อยเงิน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

จำนวนประชากร

มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 743 คน แยกเป็นชาย 357 คน หญิง 368 คน รวมมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 205 ครัวเรือน

การคมนาคม

หมู่บ้านมีทางติดต่อจากภายนอกโดยรถยนต์และรถจักรยานยนต์ มีทางเข้า-ออก ได้ 4 เส้นทาง คือ ทิศตะวันออกใช้ถนน รพช. ไปน้ำพุร้อน ถึงแม่ออน ระยะทาง 8 กิโลเมตร ทิศตะวันตก ใช้ถนน รพช. ผ่านแม่ฮ้อยเงิน สันทราย แม่จ้อง ถึงถนนใหญ่สายคอยสะเกิด-บ่อสร้าง ระยะทาง 8 กิโลเมตร ทิศเหนือใช้ถนนคันคลองชลประทานแม่กวัง ผ่านหมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง และบ้านป่าป้อ ถึงอำเภอ คอยสะเกิด ระยะทาง 9 กิโลเมตร ทิศใต้ใช้ถนน รพช. ผ่านบ้านหนองสะ ไปอำเภอ สันกำแพง ระยะทาง 10 กิโลเมตร

ลักษณะภูมิประเทศ

มีพื้นที่เป็นที่ราบและมีที่ลุ่มเป็นบางส่วน พื้นที่ไม่ติดกับป่า ที่สาธารณะประโยชน์ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เหลือจากลำน้ำหรือเนื้อที่งอก

2. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรในหมู่บ้านที่เด่น และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

กิจกรรมด้านการเกษตรที่เด่นของหมู่บ้าน ซึ่งมีผู้สนใจเข้ามาศึกษาดูงาน คือ การเลี้ยงกบ การเลี้ยงปลา โดยได้รับการส่งเสริม สนับสนุนจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการเกษตรอื่นๆ ที่ทำกันในหมู่บ้าน คือ การทำนา การปลูกกระเทียม การปลูกหอมแดง การปลูกถั่วลิสง การทำฟาร์มไก่ ถือได้ว่ามีความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตรในระดับหนึ่ง

3. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตรในหมู่บ้านที่เด่น และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

กิจกรรมนอกการเกษตรของหมู่บ้านที่เด่น คือ กลุ่มทอผ้า และกลุ่มผ้าบาติก ที่ได้รับรางวัลหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นการรวมกลุ่มของสตรีแม่บ้านในชุมชน เพื่อให้มีรายได้เสริมจากการทำการเกษตร ประกอบกับมีผู้สนใจเข้ามาศึกษาดูงานอยู่เป็นประจำ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มจักรสานของผู้สูงอายุที่มีการทำในบางช่วงเวลา

4. ศักยภาพ ความพร้อม และความเป็นไปได้ของหมู่บ้านในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความพร้อมของหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง แต่ถ้าจะพัฒนาไปเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในส่วนของกิจกรรมนอกการเกษตรมีความเป็นไปได้และมีความพร้อมมากกว่ากิจกรรมด้านการเกษตร เนื่องจากกิจกรรมการเกษตรยังไม่มีจุดเด่นพอที่จะดึงดูดความสนใจให้ผู้เข้ามาท่องเที่ยวได้ เป็นเพียงการทำการเกษตรโดยทั่วไป

ในส่วนการเข้าถึง สภาพของถนนยังต้องมีการปรับปรุง ถนนแคบทำให้รถโดยสารขนาดใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงหมู่บ้านได้อย่างสะดวก มีรถโดยสารประจำทางผ่านเข้า-ออก ตลอด

สิ่งอำนวยความสะดวก มีเพียงพอต่อความต้องการของคนในชุมชน และสามารถรองรับต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ในระดับหนึ่ง เช่น ร้านอาหาร โทรศัพท์สาธารณะ

สิ่งดึงดูดใจ ผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายของกลุ่มทอผ้า และกลุ่มผ้าบาติก ที่จำหน่ายให้แก่นักท่องเที่ยวได้เลือกซื้อ รวมถึงยังเป็นแหล่งศึกษาดูงานของผู้ที่สนใจและเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อการประกอบอาชีพของคนในชุมชนด้วย

5. แนวทางในการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แนวทางที่ 1 การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการเกษตรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการให้ความช่วยเหลือด้านการผลิตไปจนถึงการจำหน่ายผลผลิต

แนวทางที่ 2 การพัฒนาคนในชุมชน โดยมีแนวทาง ดังนี้

1. ขยายการรวมกลุ่มสตรีแม่บ้าน
2. เพิ่มการรวมกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน
3. การสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมทั้งการเกษตร และนอการเกษตร

การรวมกลุ่มทั้งการเกษตร และนอการเกษตร

แนวทางที่ 3 การฝึกอบรมให้ความรู้แก่กลุ่มสตรีแม่บ้าน ด้านการแปรรูปผลผลิตการเกษตรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาชุมชน เคนกิจชุมชน

แนวทางที่ 4 การพัฒนาเส้นทางเข้าสู่หมู่บ้าน

แนวทางที่ 5 การประชาสัมพันธ์หมู่บ้าน ให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว และผู้ที่สนใจให้เข้ามาศึกษาดูงาน

จากการวิเคราะห์ประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำของหมู่บ้านในประเด็นศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อทราบถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ว่ามีปัจจัยเกื้อหนุน หรือปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการท่องเที่ยว โดยสาระสำคัญ สามารถสรุปได้ ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths) ที่สำคัญมี ดังนี้

1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ
2. มีกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตร และนอการเกษตร ที่ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ฯ

สนับสนุนจากศูนย์ฯ

3. เป็นหมู่บ้านที่ได้รับรางวัลหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์

จุดอ่อน (Weaknesses) ที่สำคัญมี ดังนี้

1. ขนาดที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง
2. ราคาผลผลิตการเกษตรตกต่ำ
3. สภาพดินในการทำการเกษตรไม่สมบูรณ์ ส่วนใหญ่เป็นดินทราย

โอกาส (Opportunity)

การพัฒนาไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร อยู่ในระดับปานกลางทั้งด้านการเกษตร และนอกรการเกษตร โดยในด้านของการเกษตรเป็นกิจกรรมที่ทำกันโดยทั่วไปในชุมชนไม่ถือเป็นกิจกรรมที่เด่นพอที่จะเป็นจุดสนใจ แต่ในส่วนของกิจกรรมนอกรการเกษตร ถ้าหากได้รับการพัฒนาด้านศักยภาพให้สามารถรองรับต่อการท่องเที่ยวได้ก็สามารถที่จะสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

อุปสรรค (Threats) ที่สำคัญมี ดังนี้

1. แหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ
2. ตลาดรองรับผลผลิตการเกษตร
3. การขยายการรวมกลุ่มในชุมชน

จากประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) ทำให้ผู้ศึกษาสามารถนำสาระสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านพระนอนแม่โป่ง มาวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) โดยทำตารางเมตริกซ์ (Matrix) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

ตารางที่ 42 ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง

	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ 2. ได้รับการสนับสนุนในกิจกรรมพัฒนาอาชีพการเกษตร และนอกการเกษตรจากศูนย์ฯ 3. เป็นหมู่บ้านที่ได้รับรางวัลหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดที่ดินทำกินเป็นของตัวเอง 2. ราคาผลผลิตการเกษตรตกต่ำ 3. สภาพดินในการทำเกษตรไม่สมบูรณ์
โอกาส (O) <ol style="list-style-type: none"> 1. แนวทางการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร 2. แนวทางพัฒนาการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ทั้งกิจกรรมด้านการเกษตร และนอกการเกษตร 3. แนวทางการพัฒนาเส้นทางเข้าสู่หมู่บ้าน 	กลยุทธ์จุดแข็งและโอกาส(SXO) <ol style="list-style-type: none"> 1. การส่งเสริมการพัฒนาอาชีพการเกษตรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์ฯ 2. การจัดตั้งการรวมกลุ่มของคนในชุมชนด้านการเกษตร และนอกการเกษตร 3. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนในการพัฒนาชุมชนให้น่าอยู่ และเป็นที่น่าสนใจประทับใจแก่ผู้เข้ามาเยี่ยมชม 	กลยุทธ์จุดอ่อนและโอกาส(WXO) <ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ราษฎร ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมพัฒนาที่ดิน 2. การรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิตการเกษตรของคนในชุมชน 3. ส่งเสริมการปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพดิน
อุปสรรค (T) <ol style="list-style-type: none"> 1. แหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ 2. ตลาดรองรับผลผลิตการเกษตร 3. การขยายการรวมกลุ่มในชุมชน 	กลยุทธ์จุดแข็งและอุปสรรค(SXT) <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพของคนในชุมชน 2. จัดตั้งตลาดกลาง ในการจำหน่ายผลผลิตการเกษตรของชุมชน 	กลยุทธ์จุดอ่อนและอุปสรรค(WXT) <ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมการขยายกลุ่มในชุมชน เช่น กลุ่มทอผ้า กลุ่มผ้าบาติก 2. จัดตั้งร้านค้าชุมชน เพื่อจำหน่ายผลผลิตการเกษตร และผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของชุมชน

1. บริบททั่วไปของหมู่บ้านห้วยอ่าง

ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขต

บ้านอ่างทองหรือห้วยอ่าง หรือห้วยอ่างทอง ตามคำเรียกของชาวบ้าน หมู่ที่ 6 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พิกัดที่ 47 QNA 190-800 ของแผนที่ภูมิประเทศ กรมแผนที่ทหาร มาตราส่วน 1:50,000 ชื่อแผนที่อำเภอสันทราย ราวาง 4846 IV มีขอบเขตในการปกครอง ประมาณ 2.4 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 1,500 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อบ้านป่าไผ่ หมู่ที่ 2 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ ติดต่อบ้านต้นผึ้ง หมู่ที่ 7 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันออก ติดต่อกิ่งอำเภอแม่ออน อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดต่อบ้านแม่โป่ง หมู่ที่ 4 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

จำนวนประชากร

มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 615 คน แยกเป็นชาย 320 คน หญิง 295 คน รวมมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 156 ครัวเรือน

การคมนาคม

การเดินทางเข้าสู่หมู่บ้านห้วยอ่าง เส้นทางหลักเดินทางจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 118 สายเชียงใหม่-ดอยสะเก็ด-เชียงใหม่ เป็นถนนลาดยางกว้าง 4 เลน สภาพดีมาก ถึงกิโลเมตรที่ 18 เลี้ยวขวาเข้าอำเภอดอยสะเก็ด ตามถนนสายดอยสะเก็ด-บ่อสร้าง ระยะทางประมาณ 500 เมตร เลี้ยวซ้ายไปตามถนนเร่งรัดพัฒนาชนบท บ้านป่าคา-ป่าไม้แดง ผ่านหมู่บ้านห้วยบอน ห้วยบ่อทอง ป่าไผ่ ถึงบ้านห้วยอ่างระยะทางประมาณ 7 กิโลเมตร สภาพถนนลาดยางพอใช้ รวมระยะทางจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ ถึงบ้านห้วยอ่าง มีระยะทางประมาณ 27.5 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ประมาณ 25-30 นาที

ลักษณะภูมิประเทศ

หมู่บ้านห้วยอ่างมีลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสลับลอนเนินเขา อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 350 เมตร ด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของหมู่บ้านเป็นพื้นที่ทำนาปลูกข้าวพันธุ์ กข.6 ส่วนใหญ่ปลูกเพื่อการบริโภค ทางด้านทิศเหนือมีลำน้ำแม่โป่งไหลผ่านระหว่างบริเวณบ้านป่าไผ่และบ้านห้วยอ่างทอง และมีลำห้วยอ่างไหลผ่านบริเวณกลางหมู่บ้าน ส่วนทาง

ด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้านติดป่า ชื่อ ป่าขุนห้วยอ่าง มีการตั้งบ้านเรือนกระจายอยู่บริเวณพื้นราบ เป็นส่วนใหญ่ ที่เหลือตั้งอยู่บริเวณเชิงเขา

2. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรในหมู่บ้านที่เด่นและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

กิจกรรมด้านการเกษตรที่เด่นของหมู่บ้านคือ กลุ่มผู้เลี้ยงโคที่มีผู้สนใจเข้ามาศึกษาดูงาน ซึ่งได้รับการสนับสนุนพันธุ์โคเนื่องจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ฯ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมอื่นๆ อีก เช่น การปลูกหอมแดง โครงการเกษตรผสมผสานที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ

3. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตรในหมู่บ้านที่เด่นและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

กิจกรรมนอกการเกษตรของหมู่บ้านที่เด่น คือ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วง (พวงกุญแจ กรอบรูป ตุ๊กตาประดับ) ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้คนในชุมชนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ก็ยังมี กิจกรรมของกลุ่มสตรีแม่บ้านในด้านของการเย็บผ้า การแปรรูปและถนอมอาหาร การปักผ้า การประดิษฐ์ดอกไม้แห้งจากกระดาษ

4. ศักยภาพ ความพร้อมและความเป็นไปได้ของหมู่บ้านในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความพร้อมของหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยกิจกรรมในด้านการเกษตร กำลังอยู่ในช่วงการดำเนินการพัฒนา ในส่วนของกลุ่มผู้เลี้ยงโคที่มีการดำเนินการ ในด้านต่างๆ เพื่อจัดทำเป็นศูนย์เรียนรู้ของชุมชน และผู้ที่สนใจ ซึ่งได้มีการดำเนินการในด้านต่าง ๆ ไปบางส่วนแล้ว เช่น การปรับปรุงสายพันธุ์ การผสมเทียม การปรับปรุงโรงเรือนเลี้ยงโค และในส่วนของกิจกรรมนอกการเกษตรที่สามารถพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวได้ คือ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วง ที่ถือได้ว่าเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ และหน่วยงานต่างๆ อยู่เป็นประจำแต่ก็ยังคงต้องมีการพัฒนาด้านสถานที่ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ซึ่งกำลังอยู่ในระหว่างการพัฒนาศูนย์แปรรูปของชุมชน ให้เป็นศูนย์รวมของผลผลิตและ ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของชุมชน

ในส่วนของ การเข้าถึง สภาพของถนนเข้าสู่หมู่บ้านยังต้องมีการปรับปรุง ส่วนการเดินทาง มีความสะดวกเป็นอย่างยิ่งมีรถโดยสารประจำทางผ่าน และประกอบกับเป็นเส้นทางที่ผ่านไปยังแหล่งท่องเที่ยว (น้ำพุร้อนสันกำแพง)

สิ่งอำนวยความสะดวก มีพอเพียงต่อความต้องการของคนในชุมชนและสามารถรองรับต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ในระดับหนึ่ง เช่น ร้านอาหาร โทรศัพท์สาธารณะ

สิ่งดึงดูดใจ ในกิจกรรมด้านการเกษตรมีกลุ่มผู้เลี้ยงโคที่เป็นจุดศึกษาเรียนรู้ของชุมชนและผู้ที่สนใจได้เป็นอย่างดี และในส่วนของกิจกรรมนอกจากเกษตรมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วงที่นักท่องเที่ยวสามารถเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ได้

5. แนวทางในการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แนวทางที่ 1 การพัฒนากลุ่มผู้เลี้ยงโค ซึ่งอยู่ในระหว่างการดำเนินการ

แนวทางที่ 2 การพัฒนาการรวมกลุ่มของผู้แปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วงเพื่อสามารถต่อรองราคาได้

แนวทางที่ 3 การปรับปรุงศูนย์แปรรูป เพื่อเป็นศูนย์รวมในการจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของชุมชน

แนวทางที่ 4 การจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วง เพื่อสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนและลดอาชีพรับจ้าง

จากการวิเคราะห์ประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำ ของหมู่บ้าน ในประเด็นศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อทราบถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่เกี่ยวข้อง โดยสาระสำคัญสามารถสรุปได้ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths) ที่สำคัญมีดังนี้

1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ
2. มีกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรและนอการเกษตรที่ได้รับการสนับสนุน

จากศูนย์ฯ

3. การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วงที่เป็นอาชีพดั้งเดิมของคนในชุมชน

จุดอ่อน (Weaknesses) ที่สำคัญมีดังนี้

1. สภาพดินในการทำการเกษตรไม่สมบูรณ์ ส่วนใหญ่เป็นดินทราย
2. ที่ดินทำกิน ไม่เพียงพอ
3. คนในชุมชนมีอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่
4. รายได้ของคนในชุมชนไม่สม่ำเสมอมีงานทำเป็นช่วง ๆ

โอกาส (Opportunity) ที่สำคัญมีดังนี้

การพัฒนาไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลางยังต้องมีการพัฒนาด้านการรวมกลุ่มของคนในชุมชนรวมถึงสถานที่ในการจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นศูนย์รวมของผลิตภัณฑ์ต่างๆ ในชุมชน

อุปสรรค (Threats) ที่สำคัญมีดังนี้

1. การรวมกลุ่มของคนในชุมชนค่อนข้างเป็นไปได้น้อย
2. แหล่งเงินทุน

จากประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) ทำให้ผู้ศึกษาสามารถนำสาระสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านห้วยอ่างมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) โดยทำตารางเมตริกซ์ (Matrix) เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 43 ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง

	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ 2. ได้รับการสนับสนุนในกิจกรรมพัฒนาการเกษตรและนอกรการเกษตรจากศูนย์ฯ 3. การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วงที่เป็นอาชีพดั้งเดิมของคนในชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ที่ดินทำกินไม่เพียงพอ 2. สภาพดินในการทำการเกษตรไม่สมบูรณ์ 3. คนในชุมชนมีอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ 4. รายได้ของคนในชุมชนไม่สม่ำเสมอมีงานทำเป็นช่วงๆ
โอกาส (O) <ol style="list-style-type: none"> 1. แนวทางการพัฒนาการรวมกลุ่มของคนในชุมชน 2. แนวทางการปรับปรุงศูนย์แปรรูปของชุมชน 	กลยุทธ์จุดแข็งและโอกาส(SXO) <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรและนอกรการเกษตร 2. การปรับปรุงศูนย์แปรรูปของชุมชนเพื่อเป็นสถานที่จำหน่ายผลผลิตการเกษตรและผลิตภัณฑ์ต่างๆ ในชุมชน 3. การประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของชุมชนให้เป็นที่รู้จักแก่ผู้สนใจหรือนักท่องเที่ยว 	กลยุทธ์จุดอ่อนและโอกาส(WXO) <ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ราษฎรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมพัฒนาที่ดิน 2. การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรและนอกรการเกษตรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตร ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
อุปสรรค (T) <ol style="list-style-type: none"> 1. การรวมกลุ่มของคนในชุมชนมีน้อย 2. แหล่งเงินทุน 	กลยุทธ์จุดแข็งและอุปสรรค (SXT) <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพของคนในชุมชน 2. ส่งเสริมการรวมกลุ่มของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมด้านการเกษตรและนอกรการเกษตร 	กลยุทธ์จุดอ่อนและอุปสรรค (WXT) <ol style="list-style-type: none"> 1. การสร้างงานในชุมชนเพื่อลดปริมาณอาชีพรับจ้าง เช่น การรวมกลุ่มแปรรูปและถนอมอาหารของกลุ่มสตรีแม่บ้าน 2. การฝึกอบรมด้านพัฒนาอาชีพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาชุมชน เคหกิจ สำนักงานเกษตร

1. บริบททั่วไปของหมู่บ้านต้นผึ้ง

ประวัติความเป็นมา

หมู่บ้านต้นผึ้ง ก่อตั้งมาเป็นเวลาประมาณ 20 ปี โดยแยกมาจากบ้านอ่างทอง หมู่ที่ 6 ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ชาวบ้านส่วนใหญ่ย้ายมาจากบ้านหนองสะ หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นเขตติดต่อระหว่างอำเภอสันกำแพง และอำเภอ คอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขต

บ้านต้นผึ้ง หมู่ที่ 7 ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พิกัดที่ 47 QNA 200-790 ของแผนที่ภูมิประเทศกรมแผนที่ทหาร มาตราส่วน 1:50,000 ชื่อแผนที่อำเภอสันทราย ราววง 4846 IV มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านห้วยอ่าง หมู่ที่ 6 ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านห้วยทราย หมู่ที่ 8 ตำบลห้วยทราย อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันออก ติดภูเขา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านแม่ฮ้อยเงิน หมู่ที่ 5 ตำบลแม่ฮ้อยเงิน อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

จำนวนประชากร

มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 306 คน แยกเป็นชาย 158 คน หญิง 148 คน รวมมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 88 ครัวเรือน

การคมนาคม

การเดินทางเข้าสู่หมู่บ้านต้นผึ้ง เส้นทางหลักเดินทางโดยรถยนต์จากอำเภอเมืองเชียงใหม่ ไปตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 118 สายเชียงใหม่-คอยสะเก็ด-เชียงราย เป็นถนนราดยาง กว้าง 4 เลน สภาพดีมาก ถึงกิโลเมตรที่ 18 เลี้ยวขวา เข้าอำเภอคอยสะเก็ด ถึงสี่แยกคอยสะเก็ดแล้ว เลี้ยวขวาอีกครั้งไปตามถนนคอยสะเก็ด-บ่อสร้าง ระยะทางประมาณ 500 เมตร เลี้ยวซ้ายไปตาม ถนนเร่งรัดพัฒนาชนบท บ้านป่าคา-ป่าไม้แดง ระยะทางประมาณ 4.75 กิโลเมตร แล้วไปต่อตาม ถนนบ้านห้วยบอน- ห้วยบ่อทอง-ป่าไผ่-ห้วยอ่าง ถึงหมู่บ้านต้นผึ้ง ระยะทางประมาณ 4.5 กิโลเมตร รวมระยะทาง จากอำเภอเมืองเชียงใหม่ ถึงหมู่บ้านต้นผึ้ง ระยะทางประมาณ 27.75 กิโลเมตร ใช้ เวลาประมาณ 30-40 นาที

ลักษณะภูมิประเทศ

หมู่บ้านต้นผึ้ง มีลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ลาดสลับลอนเนินเขา มีความสูงจากระดับน้ำ ทะเลปานกลาง ประมาณ 350 เมตร บริเวณหมู่บ้านตั้งอยู่ชายขอบป่าด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของ หมู่บ้านตึกภูเขา และทางด้านทิศตะวันออกเป็นพื้นที่ทำนา ปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ กข. 6 ส่วนใหญ่จะ ปลูกเพื่อการบริโภค มีคลองชลประทานและถนนเรียบคันคลองชลประทานผ่านกลางหมู่บ้าน บ้าน เรือนส่วนใหญ่ ตั้งอยู่บริเวณที่ราบตามสองฝั่งข้างคลองชลประทาน

2. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรในหมู่บ้านที่เด่นและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

กิจกรรมด้านการเกษตรที่เด่นของหมู่บ้านที่มีผู้สนใจเข้ามาศึกษาดูงาน โดยได้รับการ สนับสนุนจากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ คือ การเลี้ยงกบและ นอกจากนี่ยังมีกิจกรรมการเกษตรอื่นๆ อีกคือ การทำนา การปลูกพริก การปลูกถั่วลิสง การปลูกมัน ฝรั่ง การเลี้ยงปลาในบ่อดิน(โครงการสนับสนุนของศูนย์ฯ)ซึ่งเป็นกิจกรรมการเกษตรที่ทำกันโดย ทั่วไปในชุมชน ประกอบกับยังมีสวนกล้วยไม้และสวนเกษตรผสมผสานซึ่งเป็นกิจการส่วนตัวที่ เปิดให้บริการแก่นักท่องเที่ยวได้เข้าชม

3. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตรในหมู่บ้านที่เด่นและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

กิจกรรมนอกการเกษตรของหมู่บ้านที่เด่นและสร้างรายได้แก่คนในชุมชนได้เป็นอย่างดีคือ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วง ซึ่งผลิตภัณฑ์เป็นประเภทของเฟอร์นิเจอร์ตกแต่งบ้าน (แจกัน โคมไฟ) ผลิตภัณฑ์โดยส่วนใหญ่เป็นสินค้าส่งออกในประเทศต่างๆ เช่น เยอรมัน ญี่ปุ่น สิงคโปร์ สหรัฐ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มแปรรูปและถนอมอาหารของกลุ่มแม่บ้านที่ทำกันเป็นบางช่วงเวลา

4. ศักยภาพ ความพร้อมและความเป็นไปได้ของหมู่บ้านในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ความพร้อมและความเป็นไปได้ของกิจกรรมทั้งในภาคการเกษตรและนอการเกษตรยังอยู่ในระดับปานกลางซึ่งสามารถจะพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ถ้าได้รับความช่วยเหลือและส่งเสริมสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตร ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

ในส่วนการเข้าถึง สภาพของถนนดีสามารถเข้าถึงตัวหมู่บ้านได้อย่างสะดวก

สิ่งอำนวยความสะดวก ยังต้องปรับปรุงให้เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร โทรศัพท์สาธารณะ

สิ่งดึงดูดใจ ในกิจกรรมด้านการเกษตรมีส่วนกล้วยไม้ สวนเกษตรผสมผสานที่เป็นกิจการส่วนตัวและยังมีแปลงเกษตรของคนในชุมชนที่สามารถเข้าเที่ยวชมได้และในส่วนของกิจกรรมมีกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วงที่นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจเข้าเที่ยวชมได้

5. แนวทางการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แนวทางที่ 1 การพัฒนาการรวมกลุ่มของคนในชุมชน เพื่อสามารถมีอำนาจในการต่อรองราคาผลผลิตการเกษตรได้

แนวทางที่ 2 การพัฒนาด้านตลาดรองรับผลผลิตการเกษตร โดยมีการรวมกลุ่มลงหุ้นเพื่อสามารถกำหนดราคาผลผลิตได้เอง

แนวทางที่ 3 การพัฒนาบริหารจัดการกลุ่ม ในด้านของการได้รับความรู้ที่ถูกต้องในการทำบัญชีการตลาด

แนวทางที่ 4 การจัดตั้งร้านค้าชุมชน เพื่อเป็นศูนย์รวมในการจำหน่ายผลผลิตและผลิตภัณฑ์ของชุมชน

จากการวิเคราะห์ประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำของหมู่บ้านในประเด็นศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อทราบถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ว่ามีปัจจัยใดที่เกี่ยวข้อง โดยสาระสำคัญสามารถสรุปได้ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths) ที่สำคัญมีดังนี้

1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ
2. มีกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรและนอการเกษตรที่ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ฯ
3. มีความหลากหลายด้านกิจกรรมการเกษตร
4. มีกิจกรรมที่สามารถเข้าไปศึกษาดูงานหรือท่องเที่ยวได้ (สวนเกษตรผสมผสาน สวนกล้วยไม้)

จุดอ่อน (Weaknesses) ที่สำคัญมีดังนี้

1. ขาดการส่งเสริมด้านการตลาด
2. ความรู้ด้านการเกษตรของคนในชุมชนมีน้อย
3. ดินในการทำเกษตรไม่มีคุณภาพ

โอกาส (Opportunity) ที่สำคัญมีดังนี้

การพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรยังอยู่ในระดับปานกลางทั้งกิจกรรมด้านการเกษตร และนอกการเกษตรซึ่งถ้าได้รับการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาอาชีพการเกษตรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรสามารถนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้รวมถึงการประชาสัมพันธ์ผ่านหน่วยงานต่างๆ ให้หมู่บ้านเป็นที่รู้จักแก่คนทั่วไปได้เข้ามาศึกษาดูงานหรือท่องเที่ยว

อุปสรรค (Threats) ที่สำคัญดังนี้

1. พื้นที่ทำการเกษตรไม่เพียงพอ
2. ตลาดในการรองรับผลผลิต
3. แหล่งเงินทุน

จากประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) ทำให้ผู้ศึกษาสามารถนำเสนอสาระสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านต้นผึ้งมาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) โดยทำตารางเมตริกซ์ (Matrix) เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

ตารางที่ 44 ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง

	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ 2. ได้รับการสนับสนุนในกิจกรรมพัฒนาการเกษตรและนอกรการเกษตรจากศูนย์ฯ 3. มีความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตร 4. มีแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดการส่งเสริมด้านการตลาด 2. ขาดความรู้ด้านการเกษตร 3. คิในการทำการเกษตรขาดคุณภาพ
โอกาส (O) <ol style="list-style-type: none"> 1. แนวทางการพัฒนาอาชีพการเกษตร 2. แนวทางการประชาสัมพันธ์หมู่บ้านให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป 	กลยุทธ์จุดแข็งและโอกาส(SXO) <ol style="list-style-type: none"> 1. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความรู้ด้านการพัฒนาอาชีพการเกษตร เช่น สำนักงานเกษตร ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ศูนย์ฯ 2. การประชาสัมพันธ์ผ่านหน่วยงานต่างๆ ในกิจกรรมของชุมชนให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป 	กลยุทธ์จุดอ่อนและโอกาส(WXO) <ol style="list-style-type: none"> 1. การอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่คนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตร 2. ส่งเสริมการปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพของดิน
อุปสรรค (T) <ol style="list-style-type: none"> 1. พื้นที่ทำการเกษตรไม่เพียงพอ 2. ตลาดรองรับผลผลิตการเกษตร 3. แหล่งเงินทุน 	กลยุทธ์จุดแข็งและอุปสรรค (SXT) <ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ราษฎรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมพัฒนาที่ดิน 2. จัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพของคนในชุมชน 	กลยุทธ์จุดอ่อนและอุปสรรค (WXT) <ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดตั้งตลาดในการรองรับผลผลิตการเกษตร 2. การรวมกลุ่มการจำหน่ายผลผลิตการเกษตร

1. บริบททั่วไปของหมู่บ้านแม่ฮ่องไคร้

ประวัติความเป็นมา

หมู่บ้านแม่ฮ่องไคร้ ได้แยกการปกครองออกจากหมู่บ้านตลาดซี้เหล็ก ซึ่งแต่เดิมบ้านตลาดซี้เหล็กเกิดจากการรวมกันของ 5 หมู่บ้าน คือ บ้านตลาดซี้เหล็ก บ้านท่ามะกัม บ้านเรียบเรือ บ้านแม่ฮ่องไคร้ และบ้านห้วยคำ เป็นหมู่ที่ 1 บ้านตลาดซี้เหล็ก ต่อมาบ้านแม่ฮ่องไคร้ มีความเจริญมากขึ้น จึงได้แยกการปกครองออกจากหมู่บ้านตลาดซี้เหล็ก มาตั้งใหม่เป็นหมู่บ้านแม่ฮ่องไคร้ หมู่ที่ 8 ในปัจจุบัน

ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขต

บ้านแม่ฮ่องไคร้ หมู่ที่ 8 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พิกัดที่ 47 QNA 220-820 ของแผนที่ภูมิประเทศ กรมแผนที่ทหาร มาตราส่วน 1:50,000 ชื่อแผนที่อำเภอสันทราย ระบาย 4846 IV มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านตลาดซี้เหล็ก หมู่ที่ 1 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านเนินเขาหลวง ตำบลห้วยทราย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านสหกรณ์ หมู่ที่ 4 ตำบลออนเหนือ กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านป่าไผ่ หมู่ที่ 2 ตำบลแม่โป่ง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

จำนวนประชากร

มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 281 คน แยกเป็นชาย 144 คน หญิง 137 คน รวมมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 93 ครัวเรือน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

การคมนาคม

การเดินทางเข้าสู่หมู่บ้านตลาดขี้เหล็ก เส้นทางหลักเดินทางจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 118 สายเชียงใหม่-ดอยสะเก็ด-เชียงราย เป็นถนนราดยางกว้าง 4 เลน สภาพดี ถึงกิโลเมตรที่ 18 เลี้ยวขวาเข้าอำเภอดอยสะเก็ดไปตามถนน ดอยสะเก็ด-บ่อสร้าง ระยะทางประมาณ 500 เมตร แล้วเลี้ยวซ้ายไปตามถนนเร่งรัดพัฒนาชนบท บ้านป่าคา-ป่าไม้แดง ระยะทางประมาณ 4 กิโลเมตร จากนั้นไปต่อตามถนนบ้านห้วยอ่าง-ห้วยบ่อทอง ถึงบ้านป่าไผ่เลี้ยวซ้ายไปตามถนนบ้านท่ามะกัม-บ้านตลาดขี้เหล็ก ถึงบ้านแม่ฮ่องไคร้ ระยะทางประมาณ 10 กิโลเมตร รวมระยะทางจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ถึงบ้านแม่ฮ่องไคร้ ประมาณ 32 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 30-35 กิโลเมตร

ลักษณะภูมิประเทศ

หมู่บ้านแม่ฮ่องไคร้ เป็นหมู่บ้านที่มีบริเวณป่าล้อมรอบ พื้นที่ราบสลับลอนเนินเขาอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 350 เมตร

2. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรในหมู่บ้านที่เด่นและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

กิจกรรมการเกษตรของหมู่บ้านเป็นการทำการเกษตรแบบยังชีพเป็นส่วนใหญ่ไม่ถึงขั้นที่เป็นกิจกรรมเด่นพอที่จะให้คนเข้ามาศึกษาดูงานหรือท่องเที่ยวได้ ประกอบกับการที่คนในชุมชนมีอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ทำให้ความหลากหลายของกิจกรรมมีค่อนข้างน้อย ซึ่งการเกษตรที่ทำคือการทำนา

3. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตรในหมู่บ้านที่เด่นและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

กิจกรรมการเกษตรของหมู่บ้านยังถือได้ว่าไม่มีกิจกรรมใดที่เด่นพอที่จะพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวได้ เนื่องจากคนในชุมชนมีการรวมกลุ่มการทำกิจกรรมน้อย โดยส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง ซึ่งกลุ่มที่มีอยู่ในชุมชนคือ กลุ่มเย็บผ้า การจักรสาน การแปรรูปผลผลิตจากไม้ยางพารา (ทำเป็นรายบุคคลมี 1 ราย)

4. ศักยภาพ ความพร้อมและความเป็นไปได้ของหมู่บ้านในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความพร้อมและความเป็นไปได้ของกิจกรรมทั้งในด้านการเกษตรและนอกการเกษตรยังต้องได้รับการพัฒนาและส่งเสริมสนับสนุนเป็นส่วนใหญ่ประกอบกับคนส่วนใหญ่ในชุมชนมีอาชีพรับจ้างจึงทำให้ความหลากหลายของกิจกรรมทั้งการเกษตรและนอกการเกษตรมีน้อย

ในส่วนการเข้าถึง สภาพของของถนนดี มีรถโดยสารประจำทางผ่านและยังเป็นทางผ่านไปสู่แหล่งท่องเที่ยว (น้ำพุร้อน สันกำแพง)

สิ่งอำนวยความสะดวก ยังต้องปรับปรุงและพัฒนาให้เพียงพอ เช่น ร้านอาหาร ศาลาที่พัก

สิ่งดึงดูดใจ ยังต้องมีการพัฒนากิจกรรมด้านการเกษตรและนอกรการเกษตรให้เป็นที่สนใจแก่คนทั่วไปและเป็นจุดเด่นของชุมชน

5. แนวทางในการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แนวทางที่ 1 การพัฒนาอาชีพการเกษตร

แนวทางที่ 2 การพัฒนาการรวมกลุ่มของคนในชุมชน

แนวทางที่ 3 การจัดตั้งร้านค้าชุมชน

จากการวิเคราะห์ประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำของหมู่บ้านในประเด็นศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อทราบถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ว่ามีปัจจัยใดที่เกี่ยวข้อง โดยสาระสำคัญสามารถสรุปได้ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths) ที่สำคัญมีดังนี้

1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ
2. มีกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรและนอกรการเกษตรที่ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ฯ

3. อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว (น้ำพุร้อนสันกำแพง)

จุดอ่อน (Weaknesses) ที่สำคัญมีดังนี้

1. ขาดการรวมกลุ่มในการทำการเกษตร
2. คนในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง
3. ขาดตลาดในการรองรับผลผลิตการเกษตร

โอกาส (Opportunity) ที่สำคัญมีดังนี้

1. เป็นทางผ่านไปสู่แหล่งท่องเที่ยว (น้ำพุร้อนสันกำแพง)
2. การพัฒนาหนองน้ำสาธารณะเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยว

อุปสรรค (Threats) ที่สำคัญมีดังนี้

1. คนในชุมชนขาดความรู้ด้านการเกษตรที่ถูกต้อง
2. ขาดแหล่งเงินทุนสนับสนุนในการประกอบอาชีพ
3. ขาดความรู้ในด้านการบริหารจัดการ เช่นการทำบัญชีฟาร์ม การบริหารกลุ่ม
4. ขาดแบบอย่างหรือตัวอย่างของการทำการเกษตร

จากประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) ทำให้ผู้ศึกษาสามารถนำสาระสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านแม่ฮ่องไคร้ มาวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) โดยทำตารางเมตริกซ์ (Matrix) เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

ตารางที่ 45 ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้

	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ 2. ได้รับการสนับสนุนในกิจกรรมพัฒนาการเกษตรและนอกรการเกษตรจากศูนย์ฯ 3. อยู่ใกล้แหล่งท่องเที่ยว 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดการรวมกลุ่มในการเกษตร 2. คนส่วนใหญ่ในชุมชนมีอาชีพรับจ้าง 3. ขาดตลาดในการรองรับผลผลิต
โอกาส (O)	กลยุทธ์จุดแข็งและโอกาส(SXO)	กลยุทธ์จุดอ่อนและโอกาส(WXO)
<ol style="list-style-type: none"> 1. แนวทางการพัฒนาหนองน้ำสาธารณะเป็นแหล่งท่องเที่ยว 2. เป็นทางผ่านไปสู่แหล่งท่องเที่ยว 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนาหนองน้ำสาธารณะให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว 2. การจัดตั้งร้านค้าชุมชนเพื่อจำหน่ายผลผลิตต่างๆ ของชุมชนแก่นักท่องเที่ยวที่ผ่านไปยังแหล่งท่องเที่ยว 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมการรวมกลุ่มทำกิจกรรมด้านการเกษตรและนอกรการเกษตรในชุมชน 2. ส่งเสริมการรวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิต
อุปสรรค (T)	กลยุทธ์จุดแข็งและอุปสรรค (SXT)	กลยุทธ์จุดอ่อนและอุปสรรค (WXT)
<ol style="list-style-type: none"> 1. คนในชุมชนขาดความรู้ด้านการเกษตร 2. ขาดแหล่งเงินทุนสนับสนุนการประกอบอาชีพ 3. ขาดความรู้ด้านการบริหารจัดการ 4. ขาดแบบอย่างหรือตัวอย่างของการทำการเกษตร 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตร ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล 2. การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการฟาร์ม จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ปศุสัตว์จังหวัด 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตรของคนในชุมชน 2. การคัดเลือกเกษตรกรตัวอย่างในชุมชนเพื่อเป็นแบบอย่างแก่เกษตรกรในชุมชน

1. บริบททั่วไปของหมู่บ้านป่าไม้แดง

ประวัติความเป็นมา

บ้านป่าไม้แดง จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย เมื่อปี พ.ศ. 2531 โดยแยกการปกครองมาจากหมู่บ้านห้วยบอน หมู่ที่ 3 ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากบ้านห้วยบอนมีประชากรหนาแน่นมากขึ้น

ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับ บ้านทุ่งยาว หมู่ที่ 1 ตำบลป่าป้อ อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศใต้ ติดต่อกับ บ้านแม่โป่ง หมู่ที่ 5 ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ บ้านตลาดขี้เหล็ก หมู่ที่ 1 ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทิศตะวันตก ติดต่อกับ บ้านห้วยบอน หมู่ที่ 3 ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

จำนวนประชากร

มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 554 คน แยกเป็นชาย 266 คน หญิง 288 คน รวมมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 176 ครัวเรือน

การคมนาคม

การเดินทางเข้าสู่หมู่บ้านป่าไม้แดง เส้นทางหลักเดินทางจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ ไปตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 118 สายเชียงใหม่-คอยสะเก็ด-เชียงราย เป็นถนนลาดยางกว้าง 4 เลน สภาพดีมาก ถึงกิโลเมตรที่ 18 เลี้ยวขวาเข้าอำเภอคอยสะเก็ด ไปตามถนนสายคอยสะเก็ด-บ่อสร้าง ประมาณ 500 เมตร เลี้ยวซ้ายไปตามถนนเร่งรัดพัฒนาชนบท สายป่าคา-ป่าไม้แดง ระยะทางประมาณ 5 กิโลเมตร ถนนในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นถนนลาดยางสภาพใช้ได้ดี และมีถนนซอยในหมู่บ้านเป็นถนนลูกรังสภาพพอใช้ รวมระยะทางจากตัวเมืองเชียงใหม่ถึงหมู่บ้านป่าไม้แดง ประมาณ 23.5 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์ประมาณ 20-25 นาที

ลักษณะภูมิประเทศ

หมู่บ้านป่าไม้แดงมีลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ อยู่สูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ประมาณ 350 เมตร ด้านทิศตะวันตกของหมู่บ้าน พื้นที่ส่วนใหญ่ทำนา ปลูกข้าวพันธุ์ กข.6 โดยมากจะปลูกเพื่อบริโภค มีคลองชลประทานไหลผ่านกลางหมู่บ้าน ซึ่งถือเป็นแม่น้ำสายหลักของหมู่บ้าน ทางด้านทิศเหนือของหมู่บ้านเป็นชายขอบป่าพื้นที่ลาดลอนเนินเขาสภาพป่าเป็นป่าเต็งรัง

2. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรในหมู่บ้านที่เด่นและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

กิจกรรมการเกษตรของหมู่บ้านเป็นการทำการเกษตรแบบยังชีพเป็นส่วนใหญ่ไม่มีกิจกรรมการเกษตรที่เด่นพอให้คนเข้ามาศึกษาดูงานหรือท่องเที่ยวได้ ซึ่งกิจกรรมการเกษตรที่ทำโดยทั่วไปในชุมชนคือ การทำนา การปลูกหอมแดง การปลูกกระเทียม การเลี้ยงกบ(โครงการสนับสนุนของศูนย์ฯ)

3. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอกรการเกษตรในหมู่บ้านที่เด่นและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

กิจกรรมนอกรการเกษตรของหมู่บ้านถือว่ายังไม่มีกิจกรรมใดที่เด่นพอจะพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวได้ เนื่องจากการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่างๆ ของคนในชุมชนยังมีอยู่น้อย ซึ่งปัจจุบันมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในบางกลุ่มคือ กลุ่มแปรรูปและถนอมอาหารของกลุ่มสตรีแม่บ้านเป็นกิจกรรมที่ทำเพื่อเสริมรายได้หลักของครอบครัว ซึ่งถือได้ว่าความหลากหลายของกิจกรรมยังมีอยู่น้อย

4. ศักยภาพ ความพร้อมและความเป็นไปได้ของหมู่บ้านในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความพร้อมและความเป็นไปได้ของกิจกรรมทั้งในด้านการเกษตรและนอกรการเกษตรของหมู่บ้านในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้นยังไม่สามารถที่จะทำได้ เนื่องจากความหลากหลายของกิจกรรมยังมีอยู่น้อยประกอบกับคนในชุมชนโดยส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง การทำการเกษตรมีอยู่น้อย

ในส่วนการเข้าถึง สภาพของถนนที่เข้าสู่หมู่บ้านมีสภาพดี มีรถโดยสารประจำทางผ่านสะดวกในการเดินทาง

สิ่งอำนวยความสะดวก ยังต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาให้เพียงพอกับความต้องการของคนในชุมชน เช่น ร้านค้า ร้านอาหาร โทรศัพท์สาธารณะ

สิ่งดึงดูดใจ ยังต้องมีการพัฒนากิจกรรมด้านการเกษตรและนอกรการเกษตรให้มีความหลากหลายและเป็นที่น่าสนใจแก่คนทั่วไป

5. แนวทางในการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ในอนาคตต้องการพัฒนาป่าชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว แต่ยังไม่ได้มีการวางแผนดำเนินการใดๆ

จากการวิเคราะห์ประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำของหมู่บ้านในประเด็นศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อทราบถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ว่ามีปัจจัยใดที่เกี่ยวข้อง โดยสาระสำคัญสามารถสรุปได้ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths) ที่สำคัญมีดังนี้

1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ
2. มีกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรและนอการเกษตรที่ได้รับการสนับสนุน

จากศูนย์ฯ

จุดอ่อน (Weaknesses) ที่สำคัญมีดังนี้

1. ขาดที่ดินทำกิน
2. มีรายได้น้อย
3. ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง
4. ขาดความรู้ความสามารถที่จะนำไปประกอบอาชีพ
5. ดินในพื้นที่ทำการเกษตรคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร

โอกาส (Opportunity) ที่สำคัญมีดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร
2. แนวทางการพัฒนาความรู้ด้านการเกษตร
3. แนวทางการรวมกลุ่มของคนในชุมชน

อุปสรรค (Threats) ที่สำคัญมีดังนี้

1. ขาดแหล่งเงินทุนสนับสนุนในการประกอบอาชีพ
2. ขาดตลาดรองรับผลผลิตการเกษตร
3. ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ

จากประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) ทำให้ผู้ศึกษาสามารถนำสาระสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านป่าไม้แดง มาวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) โดยทำตารางเมตริกซ์ (Matrix) เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

ตารางที่ 46 ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง

	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ 2. ได้รับการสนับสนุนในกิจกรรมพัฒนาการเกษตรและนอกรการเกษตรจากศูนย์ฯ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดที่ดินทำกิน 2. มีรายได้น้อย 3. ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง 4. ขาดความรู้ความสามารถที่จะนำไปประกอบอาชีพ 5. ดินในพื้นที่ทำการเกษตรขาดคุณภาพ
โอกาส (O) <ol style="list-style-type: none"> 1. แนวทางการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร 2. แนวทางการพัฒนาความรู้ด้านการเกษตร 3. แนวทางการรวมกลุ่มของคนในชุมชน 	กลยุทธ์จุดแข็งและโอกาส(SXO) <ol style="list-style-type: none"> 1. การส่งเสริมพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น สำนักงานเกษตร ศูนย์ถ่ายทอดและเผยแพร่เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ศูนย์ฯ 2. การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น สำนักงานเกษตร ศูนย์ถ่ายทอดและเผยแพร่เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ศูนย์ฯ 	กลยุทธ์จุดอ่อนและโอกาส(WXO) <ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดการที่ดินทำกินให้แก่ราษฎรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมพัฒนาที่ดิน 2. ส่งเสริมการรวมกลุ่มทำกิจกรรมด้านการพัฒนาอาชีพต่างๆ ของคนในชุมชน 3. การปรับปรุงและส่งเสริมการปลูกพืชให้เหมาะสมกับสภาพดิน
อุปสรรค (T) <ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ 2. ขาดตลาดรองรับผลผลิตการเกษตร 3. ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ 	กลยุทธ์จุดแข็งและอุปสรรค(SXT) <ol style="list-style-type: none"> 1. จัดหาแหล่งเงินทุนเพื่อการประกอบอาชีพของคนในชุมชน 2. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดตั้งตลาดกลางเพื่อจำหน่ายผลผลิตการเกษตร เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ 	กลยุทธ์จุดอ่อนและอุปสรรค(WXT) <ol style="list-style-type: none"> 1. การรวมกลุ่มการจำหน่ายผลผลิตการเกษตร 2. การจัดตั้งร้านค้าชุมชนเพื่อจำหน่ายผลผลิตของคนในชุมชนได้เอง

1. บริบททั่วไปของหมู่บ้านห้วยบ่อทอง

ประวัติความเป็นมา

บ้านห้วยบ่อทองเดิมรวมการปกครองอยู่ในหมู่บ้านเดียวกันกับหมู่บ้านป่าไผ่ ต่อมาเมื่อความเจริญได้แผ่ขยายเข้ามา ประกอบกับจำนวนประชากรหนาแน่นมากขึ้น จึงได้แยกเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่ง คือหมู่บ้าน หมู่ที่ 10 ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม พ.ศ. 2532

ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขต

ทิศเหนือ ติดเขตป่าสงวน หมู่ที่ 1 ตำบลเชิงคอย อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
 ทิศใต้ ติดต่อบ้านป่าไผ่ หมู่ที่ 2 ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
 ทิศตะวันออก ติดต่อบ้านตลาดขี้เหล็ก หมู่ที่ 1 ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่
 ทิศตะวันตก ติดต่อบ้านห้วยบอน หมู่ที่ 3 ตำบลแม่โป่ง อำเภอคอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

จำนวนประชากร

มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 529 คน แยกเป็นชาย 271 คน หญิง 258 คน รวมมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 154 ครัวเรือน

การคมนาคม

การเดินทางเข้าสู่หมู่บ้านห้วยบ่อทอง เดินทางโดยรถยนต์เส้นทางหลักเดินทางจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ไปเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 118 สายเชียงใหม่-เชิงราช เป็นถนนลาดยางกว้าง 4 เลน สภาพดี ถึงกิโลเมตรที่ 18 เลี้ยวขวาไปตามถนนสายคอยสะเก็ด-บ่อสร้าง ระยะทางประมาณ 500 เมตร จากนั้นเลี้ยวซ้ายไปตามถนนเร่งรัดพัฒนาชนบท บ้านป่าคา-ป่าไม้แดง เป็นถนนลาดยางสภาพพอใช้ ระยะทางประมาณ 9 กิโลเมตร ถึงบ้านห้วยบ่อทอง รวมระยะทางจากอำเภอเมืองเชียงใหม่ ถึงบ้านห้วยบ่อทองประมาณ 21.5 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทางประมาณ 25 นาที

ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านห้วยบ่อทองเป็นบ้านที่อยู่บริเวณชายขอบป่า พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสลับลอนเนินเขา บ้านเรือนส่วนใหญ่ตั้งอยู่บริเวณที่ราบ ดินเป็นดินเหนียวมีการเพาะปลูกข้าวเหนียวพันธุ์ กข.6 ทางบริเวณทิศใต้ของหมู่บ้าน ส่วนทางทิศเหนือมียอดคอยที่สำคัญ คือ คอยน้อยโม๊ะ และคอยผาผึ้ง บริเวณป่าเป็นป่าเบญจพรรณ มีของป่า เช่น ผักหวาน เห็ด และหน่อไม้ ให้ชาวบ้านเก็บบริโภคและ

ขายได้ตามฤดูกาล จุดสูงสุดของหมู่บ้าน คือ บริเวณยอดคอกยผาฝั่ง ความสูงจากระดับน้ำทะเล ประมาณ 350 เมตร

2. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรในหมู่บ้านที่เด่นและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

กิจกรรมด้านการเกษตรที่เด่นของหมู่บ้านที่มีผู้สนใจเข้ามาศึกษาดูงานโดยได้รับการสนับสนุน จากศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริคือ การเลี้ยงกบ และนอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการเกษตรอื่นๆ อีกที่ทำกัน โดยทั่วไปในชุมชนคือ การปลูกถั่วลิสง การปลูกกระเทียม การปลูกหอมแดง

3. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอกรการเกษตรในหมู่บ้านที่เด่นและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

กิจกรรมนอกรการเกษตรของหมู่บ้านที่เด่นและสร้างรายได้แก่คนในชุมชน ได้เป็นอย่างดีคือการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ยางพาราที่ได้รับรางวัลหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ทำ ได้แก่ที่ตั้ง โทรศัพท์มือถือ ไม้เกาหลี กรอบรูป นอกจากนี้ก็ยังมีกลุ่มแปรรูปและถนอมอาหารของกลุ่มสตรีแม่บ้านที่ทำเป็นบางช่วงเวลาเพื่อเป็นรายได้เสริม

4. ศักยภาพ ความพร้อมและความเป็นไปได้ของหมู่บ้านในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความพร้อมและความเป็นไปได้ของกิจกรรมด้านการเกษตรถือว่ายังอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากโดยส่วนใหญ่ยังขาดที่ดินในการทำกิน พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ติดภูเขา สภาพดินไม่ค่อยสมบูรณ์เป็นดินทราย ดินลูกรัง ประกอบกับพื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เช่าและเป็นที่ดินสทก. ในส่วนของกิจกรรมนอกรการเกษตรนั้นสามารถที่จะพัฒนาไปเป็นการท่องเที่ยวได้แต่ยังต้องพัฒนาในเรื่องของศูนย์กลางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

ในส่วนการเข้าถึง สภาพของถนนอยู่ในสภาพดี สามารถเข้าถึงตัวหมู่บ้านได้อย่างสะดวกมีรถโดยสารผ่านเข้าออกตลอดเวลา

สิ่งอำนวยความสะดวก ยังต้องมีการปรับปรุงให้เพียงพอกับต่อคนในชุมชน เช่น ร้านค้า โทรศัพท์สาธารณะ

สิ่งดึงดูดใจ ในกิจกรรมด้านการเกษตรมีการเลี้ยงกบที่มีคนเข้ามาศึกษาดูงานอยู่อย่างสม่ำเสมอ และในด้านของกิจกรรมนอกรการเกษตรมีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ยางพาราที่สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ได้เป็นอย่างดี

5. แนวทางการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร

แนวทางที่ 1 การพัฒนาอาชีพการเกษตรของคนในชุมชน

แนวทางที่ 2 การพัฒนาศูนย์กลางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน

แนวทางที่ 3 การพัฒนาการรวมกลุ่มของคนในชุมชน เพื่อสามารถมีอำนาจในการต่อรองราคาผลผลิตการเกษตรได้

จากการวิเคราะห์ประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำของหมู่บ้านในประเด็นศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อทราบถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ว่ามีปัจจัยใดที่เกี่ยวข้อง โดยสาระสำคัญสามารถสรุปได้ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths) ที่สำคัญมีดังนี้

1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ
2. มีกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรและนอกรการเกษตรที่ได้รับการสนับสนุน

จากศูนย์ฯ

3. หมู่บ้านที่ได้รับรางวัลหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ยางพารา)

จุดอ่อน (Weaknesses) ที่สำคัญมีดังนี้

1. พื้นที่ติดภูเขาเป็นส่วนใหญ่
2. สภาพดินไม่เหมาะสมในการทำเกษตร
3. ที่ดินทำกินไม่เพียงพอ
4. คนในชุมชนมีอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่

โอกาส (Opportunity) ที่สำคัญมีดังนี้

การพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านยังต้องได้รับการพัฒนาทั้งในส่วนของการเกษตรและนอกรการเกษตรเช่น การพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ยางพาราที่ต้องมีการพัฒนาในส่วนของคุณภาพการผลิต รูปแบบของสินค้า รวมถึงศูนย์รวมในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

อุปสรรค (Threats) ที่สำคัญมีดังนี้

1. ที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินยังเป็นที่ สก.
2. แหล่งเงินทุนประกอบอาชีพ
3. ตลาดรองรับผลผลิตการเกษตร
4. ขาดแคลนแหล่งน้ำในการทำเกษตร

จากประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) ทำให้ผู้ศึกษาสามารถนำสาระสำคัญต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านช่วยบ่งชี้

วิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) โดยทำตารางเมตริกซ์ (Matrix) เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

ตารางที่ 47 ตารางแสดงเมตริกซ์ หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง

	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
	<ol style="list-style-type: none"> 1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ 2. ได้รับการสนับสนุนในกิจกรรมพัฒนาการเกษตรและนอกรการเกษตรจากศูนย์ฯ 3. เป็นหมู่บ้านที่ได้รับรางวัลหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. พื้นที่ติดเขาเป็นส่วนใหญ่ 2. สภาพดินไม่เหมาะสมในการทำการเกษตร 3. ที่ดินทำกินไม่เพียงพอ 4. คนในชุมชนมีอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่
โอกาส (O) <ol style="list-style-type: none"> 1. แนวทางการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร 2. แนวทางการพัฒนากลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ยางพารา 	กลยุทธ์จุดแข็งและโอกาส(SXO) <ol style="list-style-type: none"> 1. การส่งเสริมพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น สำนักงานเกษตร ศูนย์ถ่ายทอดและเผยแพร่เทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล 2. การพัฒนากลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ยางพารา ในด้านต่างๆ เช่น รูปแบบการผลิต รูปแบบสินค้า 	กลยุทธ์จุดอ่อนและโอกาส(WXO) <ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมการประกอบอาชีพด้านการเกษตรแก่คนในชุมชน 2. จัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ราษฎรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น กรมพัฒนาที่ดิน
อุปสรรค (T) <ol style="list-style-type: none"> 1. ที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินเป็นที่ สทก. 2. แหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ 3. ตลาดรองรับผลผลิตการเกษตร 4. ขาดแคลนแหล่งน้ำในการเกษตร 	กลยุทธ์จุดแข็งและอุปสรรค (SXT) <ol style="list-style-type: none"> 1. การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน เช่น กรมพัฒนาที่ดิน 2. จัดตั้งตลาดกลางในการจำหน่ายผลผลิตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตร 	กลยุทธ์จุดอ่อนและอุปสรรค (WXT) <ol style="list-style-type: none"> 1. การรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อการประกอบอาชีพ 2. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดสรรแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เช่น กรมชลประทาน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 บทนำ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นศูนย์กลางในการศึกษา เพื่อหารูปแบบ ในการพัฒนาในด้านต่างๆ ในบริเวณพื้นที่ดินน้ำ ที่เหมาะสม และเผยแพร่ให้แก่ราษฎร ได้นำไปปฏิบัติได้ โดยจากผลการศึกษา และพัฒนาที่ผ่านมา จนถึงปัจจุบัน ศูนย์ฯ สามารถนำเนิ การในกิจกรรมต่างๆ ได้สำเร็จในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะงานการก่อสร้างขั้นพื้นฐาน การศึกษา ค้นคว้า ทดลอง และวิจัย ที่สามารถขยายผลสู่ราษฎรได้ ในด้านการบริการ ให้การสนับสนุน พันธุ์ สัตว์ พันธุ์พืช กล้าไม้ เมล็ดพันธุ์พืช รวมถึงการให้คำปรึกษา แนะนำทางวิชาการ และการส่งเสริม การพัฒนาอาชีพ ซึ่งพอสรุปได้ว่าศูนย์ฯ มีแนวทางและวัตถุประสงค์ในการพัฒนา ดังนี้

1. ทำการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง วิจัย เพื่อแสวงหาแนวทาง และวิธีการพัฒนาในด้านต่างๆ ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ซึ่งศูนย์ฯ จึงเปรียบเสมือน “ต้นแบบ” ของความสำเร็จ ที่จะ เป็นแนวทาง และตัวอย่างของผลสำเร็จให้แก่พื้นที่อื่นๆ โดยรอบ ได้ทำการศึกษา
2. การแลกเปลี่ยนสื่อสารระหว่างนักวิชาการ นักปฏิบัติ และประชาชน การศึกษาค้นคว้า ทดลอง วิจัยต่างๆ ที่ได้ผลแล้ว ควรจะนำไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่จริงได้ ศูนย์ฯ ควรเป็นแหล่ง ผลผสมผสานวิชาการและการปฏิบัติ เป็นแหล่งความรู้ของราษฎร เป็นแหล่งศึกษาทดลองของ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงเป็นแหล่งแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดประสบการณ์ และแนวทางแก้ไข ปัญหาระหว่างบุคคล 3 กลุ่ม คือ นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ และราษฎร
3. การพัฒนาแบบผสมผสาน ศูนย์ฯ เป็นตัวอย่างที่ดีของแนวความคิดแบบสหวิทยาการ ซึ่ง ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในพื้นที่นั้นๆ โดยศูนย์ฯ จะเป็นแบบจำลองของพื้นที่และรูปแบบการ พัฒนาที่ควรจะเป็น ว่าในพื้นที่ลักษณะหนึ่งๆ นั้น จะสามารถใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ได้อย่างไร โคบ้าง มิใช่การพัฒนาเฉพาะทางใดทางหนึ่ง แต่พยายามใช้ความรู้มากสาขาที่สุด แต่ละสาขาก็ให้ เป็นประโยชน์เกื้อหนุนกับการพัฒนาสาขาอื่นๆ และระบบของศูนย์ฯ ก็ควรเป็นการผสมผสานไม่ เพียงเฉพาะเรื่องความรู้เท่านั้น แต่ต้องมีการผสมผสานการดำเนินงาน และการบริหารที่เป็น ระบบด้วย
4. การประสานงานระหว่างส่วนราชการ ซึ่งนับว่าเป็นแนวทาง และวัตถุประสงค์สำคัญยิ่ง ประการหนึ่ง เนื่องจากกระบวนการพัฒนาและระบบราชการไทย มีปัญหานี้โดยพื้นฐาน จึงทำให้ แนวทางดำเนินงานของศูนย์ฯ เน้นการประสานงานและการจัดการระหว่างกรม กอง และส่วน ราชการต่างๆ

5. เป็นศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) กล่าวคือ ศูนย์ฯ มีการศึกษาทดลอง และสาธิตให้เห็นถึงความสำเร็จของการดำเนินงานพร้อมๆ กันในทุกด้าน ทั้งด้านการเกษตร ปศุสัตว์ ประมง ตลอดจนการพัฒนาทางด้านสังคม ในลักษณะของ “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” เมื่อสนใจเข้าไปศึกษาดูงาน ก็จะมีให้ดูได้ทุกอย่างในบริเวณศูนย์ฯ ซึ่งนำไปสู่การได้รับประโยชน์สูงสุด

จากผลการศึกษาของศูนย์ฯ นั้น จะเป็นความรู้ที่นำไปส่งเสริมให้กับประชากร กลุ่มเป้าหมายและมีการสาธิตไว้ในพื้นที่ของศูนย์ฯ ซึ่งประชากรที่อยู่ในหมู่บ้านรอบๆ พื้นที่ศูนย์ฯ จะเป็นประชากรเป้าหมายกลุ่มแรกที่จะได้รับประโยชน์ กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเรื่องงานส่งเสริมจะนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาในศูนย์ฯ ที่ได้ผลดี ไปแนะนำให้กับเกษตรกรหมู่บ้านเป้าหมาย ซึ่งเรียกว่า “หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ” โดยในการส่งเสริมนั้น ทำหลายวิธีด้วยกันทั้งนี้แล้วแต่สภาพสังคม วัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ ซึ่งจากผลการศึกษา และการพัฒนาที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน ศูนย์ฯ สามารถดำเนินการในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งการดำเนินการสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะงานด้านการก่อสร้างพื้นฐาน การศึกษา การค้นคว้า ทดลอง วิจัย สามารถขยายผลสู่ราษฎรได้ ในด้านการบริการให้การสนับสนุนด้านพันธุ์สัตว์ พันธุ์พืช กล้าไม้ เมล็ดพันธุ์พืช การให้คำปรึกษา แนะนำทางวิชาการ และให้การส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ โดยในปีงบประมาณ 2543 ได้ดำเนินการขยายผลสู่หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ 18 หมู่บ้านเป้าหมายหลัก มุ่งการผลิตเพื่อการยังชีพแบบพออยู่พอกิน โดยการพัฒนาอาชีพ พัฒนาทางสังคม และคุณภาพชีวิตของราษฎร ให้มีอาชีพและรายได้ เพื่อเป็นการยกระดับความจำเป็นพื้นฐานให้สูงขึ้น ซึ่ง ได้มีแผนงานขยายผลหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ(แผนแม่บทงานขยายผลหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ,2542) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. เพื่อพัฒนาอาชีพให้ราษฎรให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการประกอบอาชีพให้สามารถทำการผลิตเพื่อยังชีพสอดคล้องกับความพร้อมของคน ชุมชนและศักยภาพของพื้นที่

2. เพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชนให้มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. เพื่อพัฒนาทางสังคมและคุณภาพชีวิต และเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชนให้สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของราษฎร

และมีเป้าหมาย เพื่อ

1. สร้างโอกาสให้ราษฎรในการประกอบอาชีพเกษตรให้มีรายได้พอเพียง และมีทางเลือกที่จะดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างมั่นคง มีแนวทาง ดังนี้

1.1) พัฒนาศักยภาพของการเกษตร ในการวางแผนการผลิต และการตัดสินใจ ในการเรียนรู้ เพื่อปรับระบบการเกษตร ไปสู่การเกษตรที่ยั่งยืน และดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่าง

มั่นคง และจัดทำคู่มือทางเลือกการประกอบอาชีพเกษตร ให้สอดคล้องกับความพร้อมของเกษตรกร
ในชุมชน และศักยภาพของพื้นที่

1.2) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ ในการเลือกประกอบ
อาชีพ และพัฒนาเกษตรกรรมผ่านสื่อต่างๆ ที่หลากหลาย เช่น ข้อมูลวิชาการเกษตร ข้อมูลระบบ
เกษตรทางเลือก ในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น

1.3) เผยแพร่ และให้โอกาสประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างกว้างขวางในการ
พัฒนาอาชีพ โดยความร่วมมือในการเผยแพร่ข่าวสารระหว่างหน่วยงาน ปฏิบัติงาน ตำบล อำเภอ
และจังหวัด

2. ขยายพื้นที่ปรับโครงสร้าง การเกษตรแบบยั่งยืน เกษตรผสมผสาน เกษตรกรรมทฤษฎี
ใหม่ตามแนวพระราชดำริ โดยให้มีพื้นที่ของเกษตรกรตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน เพื่อสนับสนุน
รูปแบบเศรษฐกิจพอเพียง มีแนวทาง ดังนี้

2.1) สร้างโอกาสมีงานทำ โดยมุ่งปรับโครงสร้างการเกษตรตามแนวทางเกษตร
ยั่งยืน ได้แก่ เกษตรกรรมตามแนวทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน และวนเกษตร มุ่งเน้นการผลิตเพื่อ
ยังชีพ

2.2) ขยายพื้นที่การจัดทำแปลงสาธิต และพื้นที่ขยายผล ปรับโครงสร้างการเกษตร
แบบยั่งยืน เกษตรผสมผสาน เกษตรกรรมทฤษฎีใหม่ตามแนวพระราชดำริ โดยให้มีพื้นที่ของ
เกษตรกรตัวอย่างในแต่ละหมู่บ้าน

3. เพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรให้แก่เกษตรกรมากขึ้น มีแนวทาง
ดังนี้

3.1) ส่งเสริมชุมชนให้มีอาชีพนอกภาคเกษตรในหมู่บ้าน ทั้งเป็นอาชีพเสริมรายได้
และธุรกิจประเภทรับเหมาช่วงงาน เช่น การทอผ้า การผลิตชิ้นส่วน การตัดเย็บเสื้อผ้าต่างๆ

3.2) ถ่ายทอดความรู้ และทักษะในเชิงธุรกิจ เช่น การผลิต การตลาด การบัญชี การ
จัดการทั่วไป และสหกรณ์ เพื่อวางรากฐานความคิดเชิงธุรกิจ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมในการ
พัฒนาชุมชนด้วยตนเอง

4. ให้ทุกชุมชนมีบทบาทขึ้นในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม มีแนวทาง ดังนี้

4.1) สร้างความตระหนัก และความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ฟื้นฟู
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการบริหารจัดการ

4.2) เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการอนุรักษ์ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ ให้สมบูรณ์ ตลอดจนให้มีการใช้ประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติ ในท้องถิ่นของตนเอง อย่างมีความ สมดุล ประหยัด มีประสิทธิภาพ

5. ให้ทุกชุมชนมีพัฒนาการด้านสังคมและคุณภาพชีวิต พัฒนาศักยภาพคนด้านสุขภาพ เสริมสร้างโอกาสทางการศึกษา และพัฒนาความคิดและการเรียนรู้ มีแนวทาง ดังนี้

5.1) ส่งเสริมด้านสุขภาพ และพละอนามัย ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และการตระหนัก ถึงความสำคัญ ของการป้องกันโรค และดูแลสุขภาพของตนเอง ครอบครัว และชุมชน

5.2) ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษา เพื่อการอ่านออกเขียนได้ สนับสนุนการค้นคว้า หาความรู้ การบริหารด้านวิชาการ และการจัดการศึกษาที่ให้ทางเลือกหลากหลาย ตามความ เหมาะสมทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน

5.3) กระตุ้น และสนับสนุนการพัฒนาความคิด และการเรียนรู้ มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง

จากแผนงานขยายผลหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ได้ส่งผลให้ราษฎรมีอาชีพ ที่สามารถพึ่งพา ตนเองได้ ในระดับหนึ่ง พร้อมทั้งยกระดับรายได้ และคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในหมู่บ้านรอบ บริเวณศูนย์ฯ ให้เป็นไปในแนวทางของแผนงานขยายผลดังกล่าว โดยมีเป้าหมายหลักที่มุ่งการผลิต เพื่อการยังชีพแบบพออยู่พอกินเป็นพื้นฐานอันดับแรก ซึ่งทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง สักยภาพการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ เพื่อต้องการทราบถึงสภาพโดยทั่วไป ความพร้อม ตลอดจน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และปัญหาอุปสรรค ของหมู่บ้านรอบบริเวณ ศูนย์ฯ ที่เอื้อต่อความเป็นไปได้ และแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณ ศูนย์ฯ ซึ่งผลการศึกษา สามารถสรุปได้ ดังนี้

5.2 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพโดยทั่วไปด้านบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ที่เอื้อต่อศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. เพื่อศึกษา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ตลอดจนปัญหาและอุปสรรค ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
3. เพื่อวิเคราะห์ และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถาม และประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำในชุมชน เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยแบ่งประชากรกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประชากรในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ กลุ่มแกนนำในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ และกลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ข้อมูลที่รวบรวมได้ทั้งหมดถูกนำมาวิเคราะห์หาค่าศักยภาพ ความพร้อม เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ซึ่งผลการศึกษา สามารถสรุปได้ ดังต่อไปนี้

5.2.1 สรุปผลการศึกษาสภาพโดยทั่วไปด้านบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่เอื้อต่อศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ โดยมากสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา และประกอบอาชีพรับจ้าง มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท ต่อ ปี

5.2.2 สรุปผลการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มีต่อศูนย์ฯ

ผู้ศึกษาได้สรุปประเด็นการมีส่วนร่วมของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อกิจกรรมในหน่วยงานต่างๆ ของศูนย์ฯ โดยสามารถสรุปได้ ดังนี้

5.2.2.1 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อประสบการณ์และการเรียนรู้ จากกิจกรรมในหน่วยงานต่างๆ ของศูนย์ฯ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่กลุ่มประชากรตัวอย่าง ได้เข้าร่วมเป็น

ส่วนมาก คือ งานอนุรักษ์และพัฒนาอาชีพเพาะเลี้ยงกบ เนื่องจากสภาพพื้นที่ และลักษณะภูมิประเทศ ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ มีความเหมาะสมกับกิจกรรมนี้ ประกอบกับคนในชุมชนหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ได้ให้ความสนใจในกิจกรรมดังกล่าวเป็นส่วนใหญ่

5.2.2.2 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อกิจกรรมการฝึกอบรมการประกอบอาชีพการเกษตรจาก

ศูนย์ฯ กิจกรรมที่คนส่วนใหญ่ในชุมชน ได้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นส่วนใหญ่ คือ หลักสูตรการเพาะเลี้ยงกบ และหลักสูตรเกษตรผสมผสาน เนื่องจากชุมชนในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ มีสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมในการส่งเสริมกิจกรรมดังกล่าว

5.2.2.3 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อกิจกรรมการฝึกอบรมการประกอบอาชีพนอกการเกษตรจากศูนย์ฯ กิจกรรมที่คนในชุมชน ได้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นส่วนใหญ่ คือ หลักสูตรการแปรรูปและถนอมอาหาร ที่ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มสตรีแม่บ้าน โดยศูนย์ฯ ได้เห็นถึงการมีอาชีพเสริมของคนในชุมชน นอกจากการส่งเสริมด้านการเกษตร เพื่อให้คนในชุมชนหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ได้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

5.2.2.4 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้านการได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตรจากศูนย์ฯ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนั้น กิจกรรมที่คนส่วนใหญ่ในชุมชนได้รับการส่งเสริม คือ การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกบ และการส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน

5.2.2.5 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนด้านการได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพนอกการเกษตรจากศูนย์ฯ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนั้น กิจกรรมส่วนใหญ่ที่ได้รับการส่งเสริม คือ การส่งเสริมอาชีพการแปรรูปและถนอมอาหาร

5.2.3 สรุปผลกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรที่เป็นกิจกรรมเด่นในหมู่บ้าน

ผู้ศึกษาได้สรุปความคิดเห็น ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้ง 10 หมู่บ้านที่มีกิจกรรมเด่น ด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรที่แตกต่างกัน ได้ ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก มีกิจกรรมที่เด่น คือ การเพาะเห็ดเศรษฐกิจ ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ

หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ มีกิจกรรมที่เด่น คือ การปลูกกระเทียม ที่เป็นอาชีพดั้งเดิมของคนในชุมชน

หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน มีกิจกรรมที่เด่น คือ การทำเกษตรผสมผสาน ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ

หมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่ง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกบ ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ

หมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การปลูกกระเทียม ที่เป็นอาชีพดั้งเดิมของคนในชุมชน

หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การทำเกษตรผสมผสาน ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ

หมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การเลี้ยงกบ ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ

หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้ ยังไม่ถือว่ามีกิจกรรมใดที่เด่น เป็นกิจกรรมที่ทำกันโดยทั่วไป เช่น การปลูกกระเทียม

หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การเลี้ยงกบ ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ

หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง ยังไม่ถือว่ามีกิจกรรมใดที่เด่น เป็นภารกิจที่ทำกันโดยทั่วไป เช่น การปลูกหอมแดง การปลูกถั่วลิสง

5.2.4 สรุปผลกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตรที่เป็นกิจกรรมเด่นในหมู่บ้าน

ผู้ศึกษาได้สรุปความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 หมู่บ้าน ที่มีกิจกรรมเด่น ด้านการส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตรที่แตกต่างกันได้ ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก ยังถือได้ว่าไม่มีกิจกรรมใดที่เด่น แต่ที่มีในชุมชน ได้แก่ กลุ่มแปรรูปและถนอมอาหาร ของกลุ่มสตรีแม่บ้าน (แหนมเห็ด เห็ดสวรรค์) โดยได้รับการฝึกอบรมจากศูนย์ฯ

หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ มีกิจกรรมที่เด่น คือ กลุ่มแปรรูปกระเทียมโทน ซึ่งกลุ่ม ได้รับรางวัลหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ที่สร้างรายได้ให้สมาชิกกลุ่มได้ในระดับหนึ่ง ประกอบกับยังเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ และหน่วยงานต่างๆ ค้ำย

หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน และ หมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่ง ยังถือได้ว่าไม่มีกิจกรรมใดที่เด่นพอจะสามารถพัฒนาไปสู่การรองรับต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

หมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การทอผ้ากี่กระตุก และการทำผ้าบาติก ที่ได้รับรางวัล หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ช่วยให้สมาชิกกลุ่มมีรายได้เสริมจากการเกษตร และยังเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ และหน่วยงานต่างๆ ค้ำย

หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วง(พวงกุดญแจ กรอบรูป ตุ๊กตาประดับ) ที่ถือว่าเป็นอาชีพดั้งเดิมของคนในชุมชนรองจากการเกษตร

หมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง มีกิจกรรมที่เด่น คือ อุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วง ประเภทเฟอร์นิเจอร์ตกแต่งบ้าน (แจกัน โคมไฟ) ที่สามารถสร้างรายได้ให้คนในชุมชนได้เป็นอย่างดีในระดับที่ใกล้เคียงกับการทำเกษตร

หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้ ยังไม่ถึงว่ามีกิจกรรมใดที่เด่นพอจะพัฒนาไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ เนื่องจากคนส่วนใหญ่ในชุมชนมีอาชีพรับจ้าง

หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา ที่สร้างรายได้เสริมให้คนในชุมชนได้ แต่ก็สามารถทำได้ในบางเวลาที่ว่างเว้นจากการทำอาชีพหลัก

หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ยางพารา (ที่ตั้งโทรศัพท์มือถือ ไม้เกาหลี กรอบรูป) ที่คนในชุมชน สามารถทำได้อย่างต่อเนื่อง

5.2.5 สรุปผลด้านปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของหมู่บ้านในการพัฒนาอาชีพการเกษตร

ผู้ศึกษาสามารถสรุปความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ต่อ ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัด ของหมู่บ้านในการพัฒนาอาชีพการเกษตร ได้ ดังนี้

ปัญหา ที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรมากที่สุดของประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน ส่งผลให้รายได้จากการเกษตรน้อยลง และปัญหาความไม่มั่นคงในการประกอบอาชีพ เนื่องจากประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง

อุปสรรค ที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรมากที่สุด คือขาดเงินทุนในการทำ การเกษตร ซึ่งเกษตรกรโดยส่วนใหญ่ ไม่สามารถหาแหล่งทุนได้เพียงพอกับการลงทุน และ รองลงมา มีภาระหนี้สิน ปริมาณผลผลิต จึงทำให้เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดกำลังใจที่จะทำการเกษตร และประสบกับปัญหาการขาดทุน

ข้อจำกัด ที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรมากที่สุด คือ แหล่งเงินทุน และตลาดในการรองรับผลผลิต ที่เป็นปัจจัยหนึ่งทำให้คนในชุมชนต้องเลิกหรือลดการทำ การเกษตรลง

5.2.6 สรุปผลการศึกษาศักยภาพ และความพร้อมของพื้นที่ในการรองรับต่อแนวทางการพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ

ผู้ศึกษาสามารถสรุปความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ต่อ ศักยภาพ และความพร้อมของพื้นที่ในการรองรับต่อ แนวทางการพัฒนา และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ศักยภาพและความพร้อมของพื้นที่โดยทั่วไป สามารถสรุปได้จากกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพจากศูนย์ฯ ได้ ดังนี้

1.1 กิจกรรมส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กิจกรรมส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรในแต่ละหมู่บ้าน มีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งส่งผลให้กิจกรรมที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแตกต่างกันไปด้วย แต่โดยภาพรวมแล้ว กิจกรรมที่ทุกหมู่บ้านสามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ ถ้าหากได้รับการพัฒนาและปรับปรุงกิจกรรมให้เป็นที่น่าสนใจ และเป็นจุดเด่นของหมู่บ้าน คือ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเพาะเห็ด กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกบ และกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาอาชีพการประมง

1.2 กิจกรรมส่งเสริมอาชีพนอการเกษตรที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กิจกรรมส่งเสริมอาชีพนอการเกษตร ในแต่ละหมู่บ้านมีความแตกต่างกันออกไป จึงทำให้กิจกรรมที่สามารถจะพัฒนาเพื่อรองรับต่อการท่องเที่ยวแตกต่างกันด้วย ซึ่งโดยภาพรวมแล้วกิจกรรมที่ทุกหมู่บ้านสามารถจะพัฒนาเพื่อรองรับเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ เช่น อุตสาหกรรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้มะม่วง และไม้ยางพารา ในหมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง และหมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง ตามลำดับ ที่สามารถสร้างรายได้ให้คนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

5.2.7 ความคิดเห็นต่อศักยภาพ และความพร้อมของพื้นที่ในการพัฒนาไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผู้วิจัยสามารถสรุปความคิดเห็นของประชากรกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อศักยภาพ และความพร้อมของพื้นที่ ในการพัฒนาไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

การเข้าถึงหมู่บ้าน โดยภาพรวมมีระดับความพร้อมปานกลาง โดยเห็นว่า ความสะดวกต่อการใช้ยานพาหนะ และการบริการของรถโดยสารเข้าสู่หมู่บ้าน มีความพร้อมค่อนข้างมาก ในการรองรับต่อการท่องเที่ยว ในส่วนที่ยังต้องมีการปรับปรุง คือ สภาพของถนนที่เข้าไปในหมู่บ้าน และความชัดเจนของป้ายแสดงเส้นทาง

สิ่งอำนวยความสะดวก โดยภาพรวมมีความพร้อมในระดับ ค่อนข้างน้อย โดยเห็นว่า ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวมีความพร้อมค่อนข้างมาก ในการรองรับต่อการท่องเที่ยว ในส่วนที่ยังต้องมีการปรับปรุง คือ สถานที่จอดรถ การนำเที่ยวชมสถานที่ ร้านค้า/ร้านอาหาร การบริการห้องน้ำ ศาลาที่พัก การบริการโทรศัพท์สาธารณะ และการจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก

สิ่งดึงดูดใจ โดยภาพรวมมีความพร้อมในระดับปานกลาง โดยเห็นว่า วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความพร้อมค่อนข้างมาก สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้ และเห็นว่าความสวยงามโดยรอบและภูมิทัศน์ ความหลากหลายของกิจกรรมด้านส่งเสริมอาชีพการเกษตร และนอกการเกษตร มีระดับความพร้อมรองลงมาหากได้รับการส่งเสริมและพัฒนาเพิ่มขึ้น

ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยภาพรวมมีความพร้อมในระดับปานกลาง โดยเห็นว่า ขนาดของพื้นที่ การให้บริการ ความเหมาะสมของเวลาในการเข้าชม มีความพร้อมที่สามารถรองรับต่อการท่องเที่ยวได้ในระดับหนึ่ง ในส่วนที่ยังต้องมีการปรับปรุง คือ กิจกรรมการท่องเที่ยว และมีคฤหบดี/วิทยากรในชุมชน ซึ่งหากได้รับการพัฒนา ก็สามารถที่จะรองรับการท่องเที่ยวได้

การมีส่วนร่วมของชุมชนในแนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมมีความพร้อมในระดับปานกลาง โดยเห็นว่า การมีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือวิทยากรผู้ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว มีความพร้อมค่อนข้างมาก และเห็นว่า การให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมระยะสั้นๆ การมีส่วนร่วมในการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์การเกษตร ซึ่งหากได้รับการพัฒนา ก็สามารถที่จะรองรับการท่องเที่ยวได้

ข้อจำกัดของพื้นที่ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยภาพรวมข้อจำกัดของหมู่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเห็นว่า ข้อจำกัดด้านเวลาในการเที่ยวชม เป็นข้อจำกัดที่สำคัญ และเห็นว่าความสะดวกในการติดต่อประสานงาน ความยากในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว เป็นข้อจำกัดรองลงมา และเห็นว่า กฎระเบียบของชุมชน การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว ยังต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนา เพื่อให้สามารถรองรับต่อการท่องเที่ยว

5.3 สรุปผลการศึกษา จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ปัญหาและอุปสรรค ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากผลการดำเนินงานด้านงานขยายผลของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ตามเป้าหมายดังกล่าวที่ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งที่สามารถทำให้เกษตรกร ในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตามแนวทางของการดำเนินงาน ในส่วนนี้ พบว่า มีปัจจัยหลายประการที่จัดว่าเป็นปัจจัยสนับสนุน ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปจากการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่มีทั้งข้อได้เปรียบ ซึ่งถือว่าเป็นจุดแข็ง ข้อเสียเปรียบที่ถือว่าเป็นจุดอ่อนที่มีส่วนส่งเสริม สนับสนุน และขัดขวางให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีศักยภาพ

ความพร้อม และความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งสามารถสรุปได้ในภาพรวมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ได้ ดังนี้

5.3.1 แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ

ผู้ศึกษาได้สรุปความคิดเห็นจากประเด็นสนทนากลุ่มแกนนำชุมชนในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ จากทั้ง 10 หมู่บ้านที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งผู้ศึกษาสามารถสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในแต่ละหมู่บ้าน ได้ ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก

จากประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชน (Focus Group Interview) ผู้วิจัยได้นำเอาสาระสำคัญต่างๆ ในเกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านตลาดขี้เหล็ก ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. ชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อเพิ่มโอกาส ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน
2. คนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในด้านการรวมกลุ่ม เพื่อทำกิจกรรมด้านการเกษตร และนอกการเกษตร หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่เป็นการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน เช่น การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ป่าชุมชน การจัดตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพของสตรีแม่บ้าน
3. ชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่คนในชุมชน เช่น กรมพัฒนาที่ดิน เพื่อที่คนในชุมชนสามารถมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตรเพิ่มมากขึ้น
4. ควรมีการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัด อำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชน องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการให้ความรู้แก่คนในชุมชน เกี่ยวกับแหล่งเงินทุนต่างๆ ในการสนับสนุนการประกอบอาชีพ
5. ชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กรมส่งเสริมการเกษตร ในการเข้าไปร่วมวางแผนการดำเนินงาน และการจัดสรรงบประมาณสนับสนุน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน
6. ชุมชนควรมีการจัดตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร และนอกการเกษตรในชุมชน เพื่อลดปัญหาการว่างงาน และอาชีพรับจ้างให้มีน้อยลง

หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่

จากประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชน (Focus Group Interview) ผู้วิจัยได้นำเอาสาระสำคัญต่างๆ ในเกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านป่าไผ่ ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. ชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน/ องค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานเกษตรอำเภอ กรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อวางแผนการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน
2. ชุมชนควรมีการวางแผนการจัดระบบ และระเบียบของชุมชนในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
3. ชุมชนควรมีการพัฒนาด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ให้เพียงพอต่อการรองรับกับนักท่องเที่ยว เช่น ที่พัก ศาลาที่พัก ห้องน้ำ ที่จอดรถ ร้านค้า ร้านอาหาร โทรศัพท์สาธารณะ อาคารศูนย์เรียนรู้ของชุมชน เป็นต้น
4. ชุมชนควรประสานความร่วมมือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้เข้ามาปรับปรุงสภาพดินเพื่อการทำการเกษตร เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ กรมพัฒนาที่ดิน เป็นต้น
5. ชุมชนควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการของชุมชน ให้เข้ามาช่วยเหลือ และจัดระบบของชุมชน เพื่อให้สามารถรองรับต่อการท่องเที่ยว เช่น สาธารณสุข องค์กร โทรศัพท์ สำนักงานไฟฟ้า พัฒนาชุมชน องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นต้น
6. คนในชุมชนควรให้ความร่วมมือในด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หรือจุดศึกษาดูงาน ให้เป็นที่น่าสนใจ ของนักท่องเที่ยว หรือผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงาน เพื่อทำให้เกิดรายได้แก่คนในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง
7. ชุมชนควรปรับปรุง และพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน ให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกเส้นทางเข้า-ออกชุมชน ที่จอดรถ รวมถึงการต้อนรับ และการบริการความสะดวกในด้านต่างๆ

หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน

จากประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชน (Focus Group Interview) ผู้วิจัยได้นำเอาสาระสำคัญต่างๆ ในเกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านห้วยบอน ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. ชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์ฯ ในการให้ความช่วยเหลือแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร
2. ชุมชนควรได้รับการส่งเสริม และสนับสนุนความรู้ด้านการเกษตร จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชน ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นต้น เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำการเกษตรของคนในชุมชนให้มีเพิ่มมากขึ้น
3. ชุมชนควรมีการจัดตั้งการรวมกลุ่มในด้านการทำกิจกรรมการเกษตร และนอกรการเกษตร เพื่อให้คนในชุมชนได้มีส่วนร่วม ในการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ในการรองรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในอนาคต
4. ชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือ ให้นักเรียนที่ข้องจัดสรรที่ดิน ทำกินให้แก่คนในชุมชน เช่น กรมพัฒนาที่ดิน เพื่อเป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีการทำการเกษตรเพิ่มมากขึ้น และยังช่วยลดอาชีพการรับจ้างให้น้อยลงได้
5. คนในชุมชนควรได้รับการฝึกอบรม ให้ความรู้ด้านการเกษตรที่ถูกต้องเหมาะสมแก่เกษตรกร จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นต้น
6. ชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านการแนะนำ และจัดหาแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ ให้แก่คนในชุมชน เพื่อเป็นการพัฒนาอาชีพของคนในชุมชน ให้มีเพิ่มมากขึ้น

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

หมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่ง

จากประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชน (Focus Group Interview) ผู้วิจัยได้นำเอาสาระสำคัญต่างๆ ในเกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านแม่โป่ง ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. ชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น จังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ในการให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร
2. ชุมชนควรมีการส่งเสริม และจัดตั้งการ รวบรวมกลุ่มของคนในชุมชนด้านการพัฒนาอาชีพการเกษตร นอกการเกษตร และการจำหน่ายผลผลิตการเกษตร เพื่อลดปัญหาการว่างงาน
3. ชุมชนควรได้รับการส่งเสริม และพัฒนาอาชีพการเกษตรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
4. ชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดสรรที่ดินทำกินให้แก่คนในชุมชน เช่น กรมพัฒนาที่ดิน เพื่อเป็นการพัฒนาอาชีพการเกษตรของคนในชุมชนเพิ่มมากขึ้น
5. ชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดหาแหล่งทุนในการประกอบอาชีพ ของคนในชุมชน เพื่อให้มีแนวทางในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น

หมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง

จากประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชน (Focus Group Interview) ผู้วิจัยได้นำเอาสาระสำคัญต่างๆ ในเกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านพระนอนแม่โป่ง ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. ชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตรของคนในชุมชน ให้มีเพิ่มมากขึ้น เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์ฯ
2. ชุมชนควรมีการจัดตั้งการรวมกลุ่มด้านการเกษตร นอกการเกษตร และการจำหน่ายผลผลิตการเกษตร
3. คนในชุมชนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ให้นำอยู่ และเป็นที่สนใจ ประทับใจ แก่ผู้เข้ามาเยี่ยมชม
4. ชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำการจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่คนในชุมชน เช่น กรมพัฒนาที่ดิน

5. ชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านการจัดหาแหล่งทุน เพื่อการประกอบอาชีพ ของคนในชุมชน ให้สามารถมีทางเลือกในการประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น

6. ชุมชนควรมีการจัดตั้งร้านค้าชุมชน และจัดตั้งตลาดกลาง เพื่อการจำหน่ายผลผลิต การเกษตร และผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของหมู่บ้าน

7. กลุ่มทอผ้า และกลุ่มผ้าบาติก ในชุมชน ควรได้รับการส่งเสริมด้านการขยายกลุ่ม ให้มีจำนวนสมาชิกเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการสร้างงาน และรายได้ให้คนในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง

หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง

จากประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชน (Focus Group Interview) ผู้วิจัยได้นำเอาสาระสำคัญต่างๆ ในเกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านห้วยอ่าง ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. ชุมชนควรมีการจัดตั้งกลุ่มพัฒนาอาชีพการเกษตร และนอกรการเกษตร

2. ชุมชนควรได้รับการส่งเสริม และพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร และนอกรการเกษตร จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

3. ชุมชนควรมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ในการทำกิจกรรมด้านการเกษตร และนอกรการเกษตร เพื่อเป็นการสร้างงานในชุมชน และลดปริมาณอาชีพรับจ้าง เช่น การรวมกลุ่มแปรรูปและถนอมอาหาร ของกลุ่มสตรีแม่บ้าน

4. ชุมชนควรได้รับการฝึกอบรม ในกิจกรรมด้านพัฒนาอาชีพ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พัฒนาชุมชน เคหกิจ สำนักงานเกษตรอำเภอ

5. ชุมชนควรมีการปรับปรุงศูนย์แปรรูปของชุมชน เพื่อเป็นสถานที่จำหน่ายผลผลิต การเกษตร และผลิตภัณฑ์ต่างๆ ในชุมชน

6. ชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านการจัดหาแหล่งเงินทุน เพื่อการประกอบอาชีพของคนในชุมชน ให้สามารถมีแนวทางในการประกอบอาชีพ

7. ชุมชนควรมีการประสานความร่วมมือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่คนในชุมชน เช่น กรมพัฒนาที่ดิน เพื่อให้คนในชุมชนมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง และยังเป็นการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตรให้เพิ่มมากขึ้น

8. ชุมชนควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ให้เป็นที่รู้จักแก่ผู้ที่สนใจ หรือนักท่องเที่ยว เพื่อให้เข้ามาศึกษาดูงาน หรือท่องเที่ยวในชุมชนเพิ่มขึ้น

หมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง

จากประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชน (Focus Group Interview) ผู้วิจัยได้นำเอาสาระสำคัญต่างๆ ในเกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านต้นผึ้ง ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. ชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการให้ความรู้ด้านการพัฒนาอาชีพการเกษตร เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ศูนย์ฯ
2. คนในชุมชนควรได้รับการฝึกอบรม ให้ความรู้ด้านการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อให้คนในหมู่บ้านสามารถพัฒนาอาชีพการเกษตรของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง
3. ชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านการจัดสรรที่ดินทำกิน ให้แก่คนในชุมชน เช่น กรมพัฒนาที่ดิน เพื่อให้คนในชุมชนมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง
4. ชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านการจัดหาแหล่งทุน เพื่อการประกอบอาชีพของคนในชุมชน เพื่อให้สามารถมีแนวทางในการประกอบอาชีพที่มากขึ้น
5. ชุมชนควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ในชุมชนผ่านหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) อำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ เพื่อให้เป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไปได้เข้ามาศึกษาดูงาน หรือท่องเที่ยว

หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้

จากประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชน (Focus Group Interview) ผู้วิจัยได้นำเอาสาระสำคัญต่างๆ ในเกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านแม่ฮ่องไคร้ ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. ชุมชนควรได้รับการฝึกอบรม ให้ความรู้ ด้านการเกษตร จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นต้น
2. ชุมชนควรมีการส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตร ของคนในชุมชน ให้มีเพิ่มมากขึ้น
3. คนในชุมชนควรได้รับการส่งเสริมการรวมกลุ่มทำกิจกรรมด้านการเกษตร และนอกการเกษตร รวมถึงการจำหน่ายผลผลิตการเกษตร เพื่อให้สามารถมีอำนาจในการต่อรองมากขึ้น

4. ชุมชนควรมีการจัดตั้งร้านค้าชุมชน เพื่อจำหน่ายผลผลิตต่างๆ ของชุมชน เนื่องจากเป็นเส้นทางที่ผ่านไปยังแหล่งท่องเที่ยว (น้ำพุร้อนสันกำแพง) ซึ่งมีนักท่องเที่ยวใช้เส้นทางนี้เป็นประจำ

5. ควรมีการพัฒนาหนองน้ำสาธารณะ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสามารถทำให้คนในชุมชนสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพหลักได้อีกทางหนึ่ง

หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง

จากประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชน (Focus Group Interview) ผู้วิจัยได้นำเอาสาระสำคัญต่างๆ ในเกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านป่าไม้แดง ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. ชุมชนควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพ ด้านการเกษตรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ศูนย์ฯ เป็นต้น
2. คนในชุมชนควรได้รับการฝึกอบรม ให้ความรู้ด้านการเกษตรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ศูนย์ฯ เป็นต้น
3. ชุมชนควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านการจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่คนในชุมชน เช่น กรมพัฒนาที่ดิน เพื่อสามารถทำให้คนในชุมชนมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง
4. ชุมชนควรมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มทำกิจกรรม ด้านการพัฒนาอาชีพต่างๆ และการจำหน่ายผลผลิตการเกษตร ของคนในชุมชน
5. ชุมชนควรมีการจัดตั้งร้านค้าชุมชน เพื่อจำหน่ายผลผลิตของชุมชน

หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง

จากประเด็นการสนทนากลุ่มแกนนำชุมชน (Focus Group Interview) ผู้วิจัยได้นำเอาสาระสำคัญต่างๆ ในเกี่ยวข้องกับศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของหมู่บ้านห้วยบ่อทอง ในด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค (SWOT Analysis) ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ ดังนี้

1. ชุมชนควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพด้านการเกษตรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ ศูนย์เผยแพร่และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เป็นต้น
2. ชุมชนควรมีการส่งเสริมการประกอบอาชีพด้านการเกษตร แก่คนในชุมชน

3. ชุมชนควรมีการพัฒนากลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ยางพารา ในด้านต่างๆ เช่น รูปแบบการผลิต รูปแบบสินค้า เป็นต้น

4. คนในชุมชนควรมีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพทั้งการเกษตร และนอกการเกษตร

5. ชุมชนควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน เช่น กรมพัฒนาที่ดิน

6. ชุมชนควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดสรรแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร ให้เพียงพอต่อความต้องการของคนในชุมชน เช่น กรมชลประทาน

7. ชุมชนควรประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในด้านการจัดสรรที่ดินทำกิน ให้แก่คนในชุมชน เช่น กรมพัฒนาที่ดิน เพื่อสามารถทำให้คนในชุมชนมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

5.3.2 กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรที่เด่น และสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผู้ศึกษาได้สรุปความคิดเห็นจากประเด็นสนทนากลุ่มแกนนำชุมชนในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ จากทั้ง 10 หมู่บ้าน ซึ่งพบว่า ในแต่ละหมู่บ้านมีกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตร ที่เด่นแตกต่างกันออกไป ผู้ศึกษาสามารถสรุปได้ ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านตลาดชัยเหล็ก มีกิจกรรมที่เด่น คือ การเพาะเห็ด ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มีผู้เข้ามาศึกษาดูงานเป็นประจำ จากทั้งศูนย์ฯ และหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเห็นได้ว่าความคิดเห็นของกลุ่มแกนนำเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ มีกิจกรรมที่เด่น คือ การปลูกกระเทียม การทำประมงน้ำไหล การเลี้ยงกบ การทำนา ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่โดยส่วนใหญ่มีผู้เข้ามาศึกษาดูงานอยู่เสมอ ประกอบกับยังเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ ด้วย ซึ่งเห็นได้ว่าความคิดเห็นของกลุ่มแกนนำเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน มีกิจกรรมที่เด่น คือ การเลี้ยงกบ และการเลี้ยงปลา โดยกิจกรรมที่คนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านทำกันโดยทั่วไป ยังไม่เป็นที่น่าสนใจต่อบุคคลภายนอกเท่าใดนัก เป็นการทำการเกษตรแบบยังชีพเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเห็นได้ว่าความคิดเห็นของกลุ่มแกนนำเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่ง ยังถือได้ว่าไม่มีกิจกรรมใดการเกษตรใดที่เด่น เป็นเพียงการทำเกษตรแบบยังชีพโดยทั่วไป เช่น การปลูกกระเทียม หอมแดง การเลี้ยงโคเนื้อ และประกอบกับคนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง จึงทำให้กิจกรรมการเกษตร ไม่มีความหลากหลาย และเด่นพอที่จะเป็น

จุดสนใจของคนโดยทั่วไป ซึ่งเห็นได้ว่าความคิดเห็นของกลุ่มแกนนำเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การเลี้ยงกบ และการเลี้ยงปลา ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ โดยได้มีผู้เข้ามาศึกษาดูงานจากหน่วยงานต่างๆ ซึ่งเห็นได้ว่าความคิดเห็นของกลุ่มแกนนำเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง มีกิจกรรมที่เด่น คือ กลุ่มผู้เลี้ยงโค ซึ่งกลุ่มยังเป็นจุดสนใจของตำบล และประกอบกับมีผู้สนใจเข้ามาศึกษาดูงาน โดยผ่านทางศูนย์ฯ เป็นส่วนใหญ่ และหน่วยงานต่างๆ

หมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การเลี้ยงกบ ที่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากศูนย์ฯ ประกอบกับเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ ในกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งเห็นได้ว่าความคิดเห็นของกลุ่มแกนนำเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้ ยังถือได้ว่าไม่มีกิจกรรมใดที่เด่น เป็นการทำเกษตรแบบยังชีพ และประกอบกับคนในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง จึงทำให้กิจกรรมการเกษตร เป็นกิจกรรมโดยทั่วไป เช่น การทำนา การปลูกกระเทียม การเลี้ยง ไก่ เป็นต้น ซึ่งเห็นได้ว่าความคิดเห็นของกลุ่มแกนนำเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับประชากรกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง ยังถือว่ากิจกรรมที่มีอยู่เป็นการทำแบบยังชีพ ไม่มีกิจกรรมใดที่เด่น เช่น การเลี้ยงกบ การปลูกหอมแดง การปลูกกระเทียม โดยมีสภาพทางสังคมอยู่ในระดับเดียวกับหมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้

หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง มีกิจกรรมที่เด่น คือ การเลี้ยงกบ ที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ รวมทั้งยังเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ ด้วย

5.3.3 กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตรที่เด่น และสามารถพัฒนาเป็นแหล่ง

ท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผู้ศึกษาได้สรุปความคิดเห็นจากประเด็นสนทนากลุ่มแกนนำในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ จากทั้ง 10 หมู่บ้าน ซึ่งพบว่า ในแต่ละหมู่บ้านมีกิจกรรมนอกการเกษตรที่เด่น แตกต่างกันไป ผู้ศึกษาสามารถสรุปได้ ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก มีกิจกรรมที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ คือ การพัฒนาป่าชุมชน เพื่อเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของคนในชุมชน และผู้ที่สนใจ โดยทั้งนี้ยังอยู่ในระหว่างการดำเนินการขอสนับสนุนด้านงบประมาณการพัฒนา

หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ มีกิจกรรมที่สามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ คือ การพัฒนากลุ่มแปรรูปกระเทียมโทน ที่ได้รับรางวัลหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และกลุ่มแปรรูปสมุนไพร

ซึ่งปัจจุบันได้มีผู้เข้ามาศึกษาดูงานอยู่เป็นประจำ และยังเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ และหน่วยงานต่างๆ ด้วย

หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน และหมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่ง นับว่ายังไม่มิจกกรรมใดที่สามารถจะพัฒนาไปเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ เนื่องจากคนในชุมชนยังขาดความพร้อมในด้านนี้อยู่มาก

หมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง มีกิจกรรมที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ คือ การพัฒนากลุ่มทอผ้า และกลุ่มผ้าบาติก ที่ได้รับรางวัลหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ โดยปัจจุบันมีผู้เข้ามาศึกษาดูงานเป็นประจำ รวมทั้งยังเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ ด้วย

หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง มีกิจกรรมที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ คือ การพัฒนาการรวมกลุ่มการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ระมวง ซึ่งนับว่าเป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้ในระดับหนึ่ง

หมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง มีกิจกรรมที่สามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ คือ การพัฒนาการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ระมวง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่คนในชุมชนทำกันเป็นส่วนใหญ่ รองจากการทำการเกษตร โดยสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้ และหมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง นับว่ายังไม่มิจกกรรมใดที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ คือ เนื่องจากคนในชุมชนมีอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่ และยังคงขาดในด้านการรวมกลุ่มของคนในชุมชน

หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง มีกิจกรรมที่สามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ คือ การพัฒนากลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไม้ยางพารา เป็นกิจกรรมที่สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งปัจจุบันมีผู้สนใจได้เข้ามาศึกษาดูงานอยู่บ้าง

5.3.4 ศักยภาพ และความพร้อมของหมู่บ้านในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผู้ศึกษาได้สรุปความคิดเห็น จากประเด็นสนทนากลุ่มแกนนำในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ จากทั้ง 10 หมู่บ้าน ซึ่งสามารถสรุปศักยภาพ และความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยภาพรวมในด้านต่างๆ ได้ ดังนี้

การเข้าถึง โดยภาพรวมแล้ว หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ยังต้องได้รับการพัฒนาในด้านเส้นทางคมนาคม ที่จะเข้าไปยังหมู่บ้าน จุดศึกษาดูงาน หรือจุดท่องเที่ยวต่างๆ ของกิจกรรม เนื่องจากรถโดยสารขนาดใหญ่ไม่สามารถที่จะเข้าถึงหมู่บ้าน จุดศึกษาดูงาน หรือจุดท่องเที่ยวได้อย่างสะดวก

สิ่งอำนวยความสะดวก โดยภาพรวมแล้ว ยังต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้สามารถรองรับกับความต้องการของคนในชุมชน และผู้ที่เดินทางเข้ามาศึกษาดูงาน หรือท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นด้านสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ เช่น ร้านอาหาร ศาลาที่พัก ที่จอดรถ ห้องน้ำ โทรศัพท์สาธารณะ อาคารศูนย์เรียนรู้ของชุมชน เป็นต้น

สิ่งดึงดูดใจ โดยภาพรวมแล้ว ยังถือว่าทั้งกิจกรรมการเกษตรและนอกรการเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ เป็นกิจกรรมที่สร้างอาชีพเบื้องต้นให้คนในชุมชนเกิดรายได้ มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ยังไม่ได้อยู่ในระดับที่เป็นกิจกรรม เพื่อพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวได้ ซึ่งถ้าหากได้รับการพัฒนาและส่งเสริมในกิจกรรมดังกล่าวให้สามารถเป็นกิจกรรมที่ทำให้มีผู้สนใจได้เข้ามาศึกษาดูงาน หรือท่องเที่ยวได้ ก็ทำให้คนในชุมชนมีรายได้อีกทางหนึ่งจากการท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความพร้อมของชุมชนและการประสานงานร่วมมือกันของหน่วยงานในระดับพื้นที่ เช่น อบต. (องค์การบริหารส่วนตำบล) อำเภอ เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ด้านศักยภาพ และความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในด้านต่างๆ ที่กล่าวข้างต้น สามารถสรุปภาพรวมด้าน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ ดังนี้

จุดแข็ง โดยภาพรวมแล้ว จุดแข็งหรือจุดเด่นของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ทั้ง 10 หมู่บ้าน คือ การเป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ และการได้รับการส่งเสริมสนับสนุนด้านการพัฒนาอาชีพ ด้านการเกษตร และนอกรการเกษตรจากศูนย์ฯ

จุดอ่อน โดยภาพรวมแล้ว จุดอ่อนหรือจุดด้อย ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ทั้ง 10 หมู่บ้าน คือ ขาดการพัฒนาอาชีพการเกษตรที่ต่อเนื่อง ขาดการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมด้านการเกษตร และนอกรการเกษตร รวมถึงที่คืนในการทำการเกษตรที่มีไม่เพียงพอ สภาพดินในการทำ การเกษตรไม่สมบูรณ์ ส่งผลให้อาชีพการเกษตรของคนในชุมชนลดน้อยลง ประกอบกับที่คืนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างด้วย

โอกาส โดยภาพรวมแล้ว หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ มีโอกาสที่จะพัฒนาไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวได้ โดยคนในชุมชนต้องมีความสามัคคี เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการรวมกลุ่มในการทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีพการเกษตร และนอกรการเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่มีอยู่ รวมถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อมในชุมชนให้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว หรือผู้ที่เข้าไปศึกษาดูงาน และความหลากหลายของกิจกรรม ซึ่งนับว่าเป็นจุดเด่นของชุมชนที่สามารถจะพัฒนาไปเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้

อุปสรรค โดยภาพรวมแล้ว หมู่บ้านรอบบรีเวณศูนย์ฯ ยังประสบกับปัญหาด้านแหล่งทุน ในการประกอบอาชีพ ซึ่งไม่สามารถทำให้คนในชุมชนมีทุนที่เพียงพอในการประกอบอาชีพ จึงทำให้คนส่วนใหญ่ หันไปประกอบอาชีพรับจ้างมากขึ้น ทำให้อาชีพการเกษตรลดลง ซึ่งถ้าคนในชุมชนมีแหล่งทุนที่เพียงพอก็สามารถจะพัฒนาอาชีพการเกษตรของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยถ้าคนในชุมชนมีความพร้อมในด้านความเป็นอยู่ก็สามารถจะพัฒนาชุมชนไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ ในอนาคตต่อไป

ในด้านความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ต่อศักยภาพ และความพร้อมของหมู่บ้านรอบบรีเวณศูนย์ฯ ในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้ศึกษาได้สรุปความคิดเห็นจากข้อมูลที่ได้เก็บโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งสามารถสรุปศักยภาพและความพร้อมของหมู่บ้านรอบบรีเวณศูนย์ฯ ในการพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมในด้านต่างๆ ได้ ดังนี้

5.3.5 ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร ของหมู่บ้านรอบบรีเวณศูนย์ฯ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมแล้วเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ มีศักยภาพและความพร้อมมากที่สุด เนื่องจาก หมู่ที่ 2 มีความหลากหลายทางด้านกิจกรรมการเกษตร ที่สามารถเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ และหน่วยงานต่างๆ ได้เป็นอย่างดีในปัจจุบัน โดยมีกิจกรรมการเกษตรที่น่าสนใจ เช่น การปลูกกระเทียม การทำประมงน้ำไหล การทำเกษตรผสมผสาน ประกอบกับในหมู่ที่ 2 ยังมีเกษตรกรตัวอย่างที่สามารถเป็นตัวอย่าง หรือแบบอย่างในการทำเกษตรของคนในชุมชนและผู้สนใจได้ ประกอบกับทางศูนย์ฯ ยังได้ใช้กิจกรรมการเกษตรของเกษตรกรตัวอย่างเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ ด้วย ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นลักษณะของการเกษตรผสมผสาน ที่สามารถเป็นจุดเด่นของชุมชน ส่งผลให้มีคนเข้ามาศึกษาดูงานอยู่เป็นประจำ

5.3.6 ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตร ของหมู่บ้านรอบบรีเวณศูนย์ฯ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมแล้วเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ มีศักยภาพ และความพร้อมมากที่สุด เนื่องจาก หมู่ที่ 2 มีการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งในการทำกิจกรรม ซึ่งโดยพื้นฐานทางสังคม คนในชุมชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จึงทำให้คนในชุมชนออกไปทำงานนอกชุมชนน้อย ทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมในชุมชน เช่น กลุ่มแปรรูปกระเทียมโทน ที่ได้รับรางวัลหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ กลุ่มแปรรูปสมุนไพร ที่ช่วยสร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชนได้เป็นอย่างดี

5.3.7 ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพการเกษตรของศูนย์ฯ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการส่งเสริมอาชีพการเกษตรของศูนย์ฯ สามารถที่จะพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้ทุกกิจกรรม โดยต้องขึ้นอยู่กับความพร้อมของหมู่บ้านนั้นๆ เป็นหลัก เนื่องจากกิจกรรมในการส่งเสริมทุกกิจกรรมต้องคำนึงถึง ความเหมาะสมด้านสภาพภูมิประเทศ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านนั้นๆ เป็นสำคัญ จึงทำให้กิจกรรมในการส่งเสริมมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละหมู่บ้าน โดยกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพการเกษตรของศูนย์ฯ ที่สามารถจะส่งเสริมได้ในเกือบทุกหมู่บ้าน เช่น กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเพาะเห็ด กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกบ กิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงปลาเพื่อยังชีพ เป็นต้น

5.3.8 ความคิดเห็นต่อกิจกรรมการส่งเสริมอาชีพนอกรการเกษตรของศูนย์ฯ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กิจกรรมการส่งเสริมอาชีพนอกรการเกษตรของศูนย์ฯ สามารถที่จะพัฒนาไปสู่การรองรับกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ในทุกกิจกรรม โดยทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับความสามัคคีของคนในชุมชน ในการรวมกลุ่มทำกิจกรรม รวมถึงความพร้อมในด้านต่างๆ ของคนในชุมชนที่เอื้อต่อกิจกรรมการส่งเสริมนั้นๆ เช่น ความสามารถทางทักษะกระบวนการในกิจกรรม ความถนัด ความชำนาญเฉพาะด้านของแต่ละคนในชุมชนนั้นๆ ซึ่งกิจกรรมในการส่งเสริมก็ต้องขึ้นอยู่กับความเหมาะสมทางสภาพสังคม และเศรษฐกิจ ของชุมชนนั้นด้วย โดยกิจกรรมส่งเสริมอาชีพนอกรการเกษตรของศูนย์ฯ ที่สามารถส่งเสริมได้เกือบทุกหมู่บ้าน เช่น กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการแปรรูปและถนอมอาหาร ซึ่งหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดีในบรรดาหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ คือหมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ (กลุ่มแปรรูปกระเทียมโทน) ที่สามารถสร้างรายได้ให้คนในชุมชนได้

5.3.9 ความคิดเห็นต่อศักยภาพการพัฒนาหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง มีความเห็นว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีความสำคัญมากที่สุด คือ คนในชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะร่วมมือ ร่วมใจกัน ในการมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนของตนเองในด้านต่างๆ ที่เอื้อต่อแนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น การรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน การพัฒนาสภาพแวดล้อมในชุมชนให้น่าอยู่ และเป็นที่น่าสนใจของผู้เข้าไปศึกษาดูงาน หรือท่องเที่ยวในชุมชน การพัฒนากิจกรรมการเกษตร และนอกรการเกษตรให้มีความหลากหลายในกิจกรรม และรวมไปถึง

การพัฒนาด้านเส้นทางคมนาคมที่เข้าสู่หมู่บ้าน ที่ต้องอำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่เข้าไปศึกษา ใช้งาน หรือท่องเที่ยว ได้อย่างสะดวก และปลอดภัย

5.3.10 ความคิดเห็นต่อจุดเด่นของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า กิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตร และนอกรการเกษตรที่ได้รับการส่งเสริม และสนับสนุนจากศูนย์ฯ เป็นกิจกรรมที่มีจุดเด่นมากที่สุด ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ และรองลงมาเห็นว่าจุดเด่นที่เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ รวมถึงความหลากหลายของ กิจกรรมการเกษตรการเกษตร ก็นับว่าเป็นจุดเด่นอีกประการหนึ่ง

5.3.11 ความคิดเห็นต่อระดับความพร้อม ของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยภาพรวมแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ฯ ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ระดับความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ อยู่ในระดับ ปานกลาง-น้อย เนื่องจากคนในชุมชนยังต้องได้รับการพัฒนาอาชีพด้านการเกษตร และนอกรการเกษตร เพื่อให้คนในชุมชนมีสภาพความเป็นอยู่ และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นพื้นฐานสำคัญก่อน ซึ่งหากจะพัฒนาไปสู่แนวทางของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น หมู่บ้านที่มีระดับความพร้อมมากที่สุด คือ หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ เนื่องจากหมู่บ้านนี้มีกิจกรรมทั้งการเกษตร และนอกรการเกษตรที่เป็นจุดเด่นของชุมชน และสามารถจะรองรับต่อการท่องเที่ยวได้ในระดับหนึ่ง

5.4 การอภิปรายผล

ในการอภิปรายผลการศึกษา ผู้ศึกษาได้ดำเนินการอภิปรายผลตามกรอบแนวคิดของการศึกษา เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ โดยมีประเด็นต่างๆ ดังนี้

5.4.1 แนวคิด “การท่องเที่ยวเชิงเกษตร”

จากการที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบใน โครงการไทยเที่ยวไทย และท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่มีการอนุมัติ ให้กรมส่งเสริมการเกษตร ประสานความร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ดำเนินการใน โครงการท่องเที่ยวเกษตรชุมชน ภายใต้มาตรการเสริมการพัฒนาชนบทและชุมชน ในการพัฒนาพื้นที่ และกิจกรรมการเกษตรที่น่าสนใจให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในปี พ.ศ. 2544 โดยให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการ การบริหารจัดการ ในส่วนของภาครัฐจะสนับสนุนด้านการเพิ่มศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาบุคลากร เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ซึ่งรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรก็สามารถกระจายไปสู่เกษตรกร และชุมชน

กรณีของศักยภาพ และความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในการพัฒนาไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น อยู่ในรูปแบบของการดำเนินงานโครงการท่องเที่ยวชุมชนเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งสามารถจัดอยู่ในประเภทการท่องเที่ยวได้ คือ

1. ประเภทชุมชน หรือหมู่บ้านท่องเที่ยวเกษตร โดยภาพรวมแล้ว หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ มีการร่วมกันของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในการทำกิจกรรม แต่ก็ยังถือว่าไม่มีจุดเด่นของกิจกรรมเท่าที่ควร ยังต้องมีการพัฒนากิจกรรมให้เป็นที่น่าสนใจ และมีความหลากหลายมากขึ้น ซึ่งหมู่บ้านที่ค่อนข้างมีความพร้อมในบรรดาหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ทั้งหมด คือ หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่

2. จุดท่องเที่ยวประเภทรายบุคคล และรายกิจกรรม โดยภาพรวมแล้ว หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ มีเพียงบางหมู่บ้านที่สามารถเป็นจุดท่องเที่ยวประเภทรายบุคคล และรายกิจกรรม เช่น หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ ที่มีจุดท่องเที่ยวทั้งด้านการเกษตร และนอการเกษตร ประกอบกับยังเป็นหมู่บ้านที่ใช้เป็นจุดศึกษาฐานของศูนย์ฯ ด้วย

ในด้านของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่ต้องมีการพัฒนาใน 3 ด้าน ตามที่กรมส่งเสริมการเกษตร ได้เสนอแนวทางไว้ นั้น ในส่วนของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ยังต้องได้รับการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน คือ

1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น ศาลาที่พัก ที่จอดรถ ร้านค้า ร้านอาหาร โทรศัพท์สาธารณะ ป้ายบอกเส้นทาง เส้นทางเข้าสู่หมู่บ้าน โดยภาพรวมแล้วหมู่บ้านมีศักยภาพและความพร้อมค่อนข้างมาก คือ หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่

2. การปรับปรุงภูมิทัศน์ เพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว โดยภาพรวมแล้วหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ มีสภาพภูมิทัศน์ที่สวยงามอยู่แล้ว โดยเฉพาะวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของคนในชุมชน

3. การพัฒนาบุคลากร การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ยังต้องมีการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้คนในชุมชนด้านต่างๆ เช่น การวางแผนพัฒนาจุดท่องเที่ยวในชุมชน การพัฒนากิจกรรมให้มีความหลากหลายทั้งในด้านการเกษตร และนอการเกษตร การบริหารจัดการด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดการรายได้ของชุมชน รวมถึงการประชาสัมพันธ์ และการสร้างเอกลักษณ์ของชุมชน เพื่อเป็นจุดเด่น และจุดขายของ ชุมชนนั้นๆ เช่น การมีส่วนร่วมใน กิจกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของนักท่องเที่ยว เป็นต้น ที่หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ต้องมีการพัฒนาในด้านดังกล่าวไปพร้อมๆ กัน

5.4.2 แนวคิด “การมีส่วนร่วมของชุมชน”

ในการศึกษาถึงศักยภาพ และความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในการพัฒนาไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนั้น การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนนับว่ามีความสำคัญที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนชุมชนให้พัฒนาไปสู่แนวทางดังกล่าว ซึ่งรูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ดังที่ บุญเลิศ (2542 : 221-223) ได้กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมที่สามารถสรุปเป็นหลักการได้ว่า การจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถตอบสนองและพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนได้ ซึ่งหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ สามารถนำรูปแบบมาเป็นแบบอย่างได้ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การชักชวนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งรูปแบบนี้สามารถทำให้คนในชุมชนได้เข้าใจถึงหลักการ และวิธีการในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนของตนได้

รูปแบบที่ 2 การให้องค์กรชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อที่จะทำให้คนในชุมชนเกิดการตื่นตัว และตระหนักในการรักษาผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่น

รูปแบบที่ 3 การให้ชุมชนท้องถิ่นจัดการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนด้วยตัวเอง โดยให้ชุมชนเป็นผู้จัดการ ควบคุม และวางแผน ซึ่งสามารถทำให้ชุมชนวิเคราะห์และตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางการพัฒนาได้เอง ซึ่งในประเด็นนี้ หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ยังต้องมีความพร้อมและประสิทธิภาพในการพัฒนาที่ค่อนข้างมาก หากจะพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

5.4.3 แนวคิด “องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยว”

การศึกษาศักยภาพ ความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในการพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสำคัญ เพื่อที่จะทำให้ทราบถึงระดับความพร้อมในการท่องเที่ยว ซึ่งองค์ประกอบที่หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ควรประกอบด้วยองค์ประกอบตามที่ชูสิทธิ์ (2543) ได้กล่าวว่า แหล่งท่องเที่ยวต้องประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการ คือ (1) สิ่งดึงดูดใจ ที่โดยภาพรวมแล้วหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ยังต้องได้รับการพัฒนา ด้านกิจกรรมการเกษตร และนอกรการเกษตร เพื่อให้เป็นจุดเด่นที่น่าสนใจแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงานในชุมชน โดยอาจเห็นได้ว่าหมู่บ้านที่มีศักยภาพและความพร้อมค่อนข้างมากในบรรดาหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ คือ หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่ เนื่องจากเป็นจุดศึกษาดูงานของศูนย์ฯ ที่มีผู้สนใจเข้ามาศึกษาดูงานเป็นประจำ (2) ความหลากหลายของกิจกรรม มีกิจกรรมที่เป็นจุดเด่นใน

หมู่บ้านทั้งด้านการเกษตร และนอกการเกษตร ที่สามารถทำให้เป็นที่น่าสนใจแก่นักท่องเที่ยว หรือ ผู้ที่เข้ามาศึกษาดูงาน มีการสาธิตวิธีการให้ได้เห็น (3) สิ่งอำนวยความสะดวก หมู่บ้านรอบบริเวณ ศูนย์ฯ ยังต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนาเป็นส่วนใหญ่ เช่น ศาลาที่พัก ที่จอดรถ ร้านค้า ร้านอาหาร โทรศัพท์สาธารณะ ป้ายบอกเส้นทาง เป็นต้น ในด้านการขนส่ง หมู่บ้านรอบบริเวณ ศูนย์ฯ ทุกหมู่บ้านมีรถโดยสารประจำทางผ่าน ถือได้ว่ามีความสะดวกในการเดินทางระดับหนึ่ง และประการสุดท้าย (4) การต้อนรับ เป็นการสร้างความประทับใจให้แก่ผู้ที่เข้ามาเที่ยวชม ซึ่งประเด็นนี้ ทุกชุมชนในหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ มีความพร้อมค่อนข้างมาก เนื่องจากคนในชุมชน มีอริยาศัยไมตรีที่ดี เป็นพื้นฐานอยู่แล้ว ที่จะต้อนรับผู้ที่เข้าไปในชุมชน

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมองเห็นว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว เป็นปัจจัยที่สำคัญเป็นอันดับแรก ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าประชาชนในชุมชนพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยว มีบทบาทสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมาก เนื่องจากประชาชนเป็นเจ้าของท้องถิ่นที่สามารถเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงกับหน่วยงานของรัฐ หรือเอกชนที่เกี่ยวข้องใน กระบวนการท่องเที่ยวในระดับต่างๆ ให้เข้ามาช่วยเหลือ ในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนนั้นๆ ได้ โดยประชาชนในชุมชนต้องเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่น มีความรัก ความหวงแหน พึ่งพิง และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวอยู่แล้ว ซึ่งชุมชนจะต้องมีการพัฒนาตนเอง ให้มีศักยภาพที่สามารถเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชนเอง และระหว่างชุมชนกับเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งในการสร้างการมีส่วนร่วม เป็นเรื่องที่ต้องได้รับความร่วมมือ และความเข้าใจ จากทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยในกรณีของหมู่บ้าน รอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในแต่ละหมู่บ้านก็มี ศักยภาพ และความพร้อม ในการรองรับต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งหากมีการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้น อันดับแรกที่หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ควรมีการพัฒนาในด้านการรวมกลุ่มในการพัฒนาอาชีพ และนอกการเกษตร ของคนในชุมชน ให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่ม เพื่อที่เป็นจุดแข็งของชุมชนเป็นพื้นฐานเบื้องต้น เมื่อกลุ่มมีความเข้มแข็ง ส่งผลให้คนในชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้การพัฒนากิจกรรมด้านการเกษตร และนอกการเกษตรมีมากขึ้น มีความหลากหลายของกิจกรรม ซึ่งในความหลากหลายนั้น สามารถที่จะพัฒนากิจกรรมต่างๆ ให้เป็นกิจกรรมที่เด่นได้ และจากกิจกรรมต่างๆ ที่มีความเด่นในชุมชน ก็สามารถพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือ ร่วมใจ และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เป็นสำคัญที่จะพัฒนาศักยภาพของชุมชนไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้มากน้อยเพียงใด โดยคนในชุมชนมีบทบาทสำคัญที่สุด เพราะการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งเป็นการส่งผลกระทบต่อชุมชน โดยตรง ทั้งทางบวก และทางลบ เนื่องจากการ

ห้องที่ช่วยสามารถก่อให้เกิดปัญหา หรือผลกระทบกับชุมชนเป็นอย่างมาก ถ้าคนในชุมชนไม่มีส่วนร่วม ไม่ช่วยกันดูแลทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในชุมชน ไม่สนใจกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไม่ได้เกิดขึ้นจากการร่วมมือกันของคนในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่ต้องเกิดขึ้นจากความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมของคนทั้งชุมชน ในการที่จะพัฒนาชุมชนของตนเอง ไปสู่แนวทางของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นพื้นฐานเบื้องต้น ซึ่งเมื่อชุมชนมีความเข้มแข็ง มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาตนเอง ไปสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ เป็นเบื้องต้น ก็มีความง่ายขึ้น ในการได้รับความช่วยเหลือ และสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เข้ามาวางแผนการจัดรูปแบบ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน โดยหน่วยงานที่สามารถให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนในด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยตรง คือ กรมส่งเสริมการเกษตร ที่ได้บรรจุโครงการ ส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวทางการเกษตร ไว้เป็นภารกิจหนึ่ง เพื่อเข้ามารับผิดชอบการ ดำเนินงานโดยตรงใน 4 กลุ่มงาน คือ กลุ่มบริหารทั่วไป กลุ่มนโยบาย และพัฒนาระบบท่องเที่ยว กลุ่มพัฒนาพื้นที่ และบริหารจัดการ และกลุ่มส่งเสริม และประชาสัมพันธ์

ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการท่องเที่ยว สามารถ นำไปสู่การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนได้ในอนาคต ซึ่งหากชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม หรือมีอำนาจที่ เพียงพอในการควบคุมการท่องเที่ยวได้เองแล้ว ก็จะสามารถช่วยให้เกิดการพัฒนาคมนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังสามารถจัดสรรผลประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม และเกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น ให้มีมากขึ้น ส่งผลให้ระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้นตามไปด้วย

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.5.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ หากต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้ศึกษาได้มีข้อเสนอแนะในแนวทางการพัฒนาศักยภาพ และความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่น่าจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพใน ประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. ควรมีการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ โดยการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแก่คนในชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้เข้าถึงระบบของการท่องเที่ยวที่ถูกต้อง ตลอดจนสร้างความตระหนักให้คนในชุมชนรู้สึกห่วงหาพันทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นได้เป็นไปในทิศทางที่ยั่งยืน

2. ควรให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการ พัฒนาศักยภาพ ความพร้อมของชุมชนในด้านต่างๆ ที่เอื้อต่อแนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยพิจารณาจากความพร้อมและความต้องการของชุมชนเป็นหลัก

3. ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชน ทำกิจกรรมด้านการเกษตร และนอกการเกษตรที่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ หรือจากหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้เกิดจุดเด่น และมีความหลากหลายของกิจกรรม ให้สามารถรองรับต่อแนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

4. ควรมีการวางแผนในการพัฒนาศักยภาพ ความพร้อม ของชุมชนหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ โดยเฉพาะด้าน โครงสร้างพื้นฐานของชุมชน เช่น เส้นทางคมนาคมเข้าสู่หมู่บ้าน ที่สภาพของเส้นทางยังต้องมีการปรับปรุง เพื่อความสะดวก และปลอดภัยของนักท่องเที่ยว หรือผู้ที่เข้ามาศึกษา ดูงาน รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เช่น ที่จอดรถ ศาลาที่พัก ร้านค้า ร้านอาหาร ห้องน้ำ โทรศัพท์สาธารณะ การต้อนรับ เป็นต้น

5. ควรมีการจัดแบ่งพื้นที่ในการศึกษา ดูงาน หรือท่องเที่ยว ตามความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ โดยจัดเป็นสัดส่วน ตามขีดความสามารถของชุมชนที่จะรองรับได้ โดยต้องไม่กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน รวมถึงสิ่งแวดล้อมด้วย

6. ควรมีการประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรในท้องถิ่น เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มแกนนำต่างๆ ในชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและสนับสนุน เพื่อพัฒนาศักยภาพ และความพร้อมของชุมชน ไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

7. ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน ให้เป็นที่รู้จักของผู้สนใจเข้ามาศึกษา ดูงาน นักท่องเที่ยว โดยผ่านทางหน่วยงาน หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล

5.5.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติของคนในชุมชนหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ต่อการพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับระบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ในแต่ละหมู่บ้าน

บรรณานุกรม

- กนก เย็นขุนทด. 2546. “ความรู้และความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของมัคคุเทศก์ในจังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ส่งเสริมการเกษตร, กรม 2545. โครงการท่องเที่ยวเกษตร. กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2540. นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- _____. 2543. โครงการศึกษาเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษา
ระบบนิเวศ : เอกสารประกอบการประชุม คณะกรรมการ ททท. ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : การ
ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- เกษตรอำเภอคอยสะแกด, สำนักงาน. 2546. “แผนงานการพัฒนาการเกษตรระดับตำบล”. กรม
ส่งเสริมการเกษตร เชียงใหม่.
- ส่งเสริมการท่องเที่ยวเกษตร. โครงการ. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.doae.go.th/toue/projtour/tourist1>. (27 มกราคม 2544)
- ชาญยุทธ เทพา. 2545. “การศึกษาศักยภาพการจัดการองค์กรชุมชนที่มีผลต่อระบบการผลิต
การเกษตร อาชีพ การใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในระดับชุมชน : ในเชิง
สังคม วัฒนธรรม การเมืองและการปกครอง กรณีศึกษา : บ้านตลาดขี้เหล็ก ตำบลแม่โป่ง
อำเภอคอยสะแกด จังหวัดเชียงใหม่. รายงานรายบุคคล. (อัคราณา)
- สุทธิศรี ชูชาติ 2543. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. ตำราวิชาการเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวโรกาส
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระเจริญพระชนมพรรษา 6 รอบ โปรแกรมวิชา
อุตสาหกรรมท่องเที่ยว. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏ
เชียงใหม่.
- คุณฎี ณ ลำปาง. 2543. “การวางแผนและการประเมินผลโครงการส่งเสริมการเกษตร”. ใน การ
วางแผนและประเมินผลงานส่งเสริมการเกษตร. เชียงใหม่ : ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่
การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- เดชา ได้สูงเนิน. 2543. “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเกษตร กรณีศึกษา บ้านม่วงคำ ตำบลโป่งแยงอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่”. การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นงเยาว์ ใจหื้อ. 2544. “ความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องเรื่องศักยภาพของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism)”. การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นันทิยา หุดานูวัตร และณรงค์ หุดานูวัตร. 2543. “SWOT การวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจชุมชน”. ใน การวางแผนกลยุทธ์ธุรกิจชุมชน. กุ่มมี้อ. อุบลราชธานี. คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2542. “การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน”. ใน การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญส่ง นิลแก้ว. 2526. สถิติวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์. เชียงใหม่ : ภาควิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ไพบุลย์ สุทธสุภา. 2544. วิธีวิจัยทางส่งเสริมการเกษตร. เชียงใหม่ : ภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภาวิณี เวชสิทธิ์นिरภัย. 2543. “ศักยภาพและปัญหาของการท่องเที่ยวเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยุวีพรรณ แสนยาใจ. 2545. “แนวทางการพัฒนาไร้ชาสุวิวิฬ์ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร”. การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รามสรรค์ พรหมชาติ. 2545. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษา บ้านโป่ง ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรพล วัฒนเหลืออรุณ. 2544. การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระบบเหมืองฝายของภูมิปัญญาชาวบ้าน : กรณีศึกษาหมู่บ้านห้วยอีค่าง ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วินัส พิษวณิชย์ และสมจิต วัฒนาศยากุล. 2537. สถิติสำหรับนักสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศักดิ์ชาย สมไส. 2541. “ทัศนคติของเกษตรกรหมู่บ้านรอบบวรวิบูลย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ต่อการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ”. การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศันสนีย์ นิดิธรรมขง. 2538. “การประเมินผลการดำเนินงานหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ”. การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. ศูนย์ 2545. รายงานผลการศึกษาวิจัย ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. เชียงใหม่ : ทิพย์เนตร.

สันติ พัฒนศักดิ์. 2539. “การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการอนุรักษ์ป่าชุมชน บ้านตลาดขี้เหล็ก ตำบลแม่โป่ง อำเภอค้อยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่”. การค้นคว้าแบบอิสระ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. สำนักงาน. 2542. แผนแม่บทงานขยายผลหมู่บ้านบวรวิบูลย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์พรินติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

องค์การบริหารส่วนตำบลแม่โป่ง, สำนักงาน. 2547. แผนพัฒนาตำบล. เชียงใหม่ : กระทรวงมหาดไทย

สุรพล กาญจนะจิตรา. 2530. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : กองวิจัยและประเมินผลกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.

อคิน รพีพัฒน์. 2537. คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา. ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อมรทิพย์ ภิรมย์บุรณ. 2544. “การท่องเที่ยวเกษตร”. วารสารส่งเสริมการเกษตร. 32 (สิงหาคม) :

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ภาคผนวก ก

รายชื่อกลุ่มแกนนำในประเด็นการสนทนากลุ่มของหมู่บ้านรอบบริเวณ
ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มแกนนำ

หมู่ที่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก

1. นายสมบูรณ์	ไทยขันโต	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายบุญมี	เทศนา	ประธานประชาคมหมู่บ้าน, อดีตผู้ใหญ่บ้าน
3. นางวรา	จินะใจ	ประธานแม่บ้าน
4. นายดี๊ะ	ทิสลังกา	ตัวแทนชาวบ้าน
4. นางถนอม	ไทยขันโต	ตัวแทนชาวบ้าน

หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่

1. นายทองสุข	ธาตุนินทร์	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายสมพล	กุดาเงิน	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. นายไพโรจน์	ธาตุนินทร์	สมาชิก อบต.
4. นายประเสริฐ	ทลาบุญ	ประธานศูนย์ถ่ายทอดฯ
5. นายสมหมาย	ทาอินทร์	หมอดินประจำตำบล
6. นายสุรชัย	มรกตวิจิตรการ	ตัวแทนเกษตรกร

หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน

1. นายแก้ว	ธรรมปัญญา	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายสมศักดิ์	พิลย์หล้า	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. นายดวงดี	พิลย์หล้า	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4. นายสำเร็จ	พิลย์หล้า	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
5. นายบุญมา	เทพชุมพู่	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
6. นางมะลิวัลย์	เทพสินธ์	ประธานแม่บ้าน

7. นายเหรียญ	ขันตียนต์	กรรมการหมู่บ้าน
8. นายบุญอินทร์	ฟองวรรณ	กรรมการหมู่บ้าน
9. นายชุ่ม	ฟองวรรณ	กรรมการหมู่บ้าน
10. นายปลิววัฒน์	ขันตียนต์	สมาชิก อบต.

หมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่ง

1. นายวันชัย	ทะนันตา	กำนัน
2. นายจักรกฤษ	ชัยวุฒิ	สารวัตรกำนัน
3. นายอนันต์	ดาววรรณ	ผู้ช่วยกำนัน
4. นายจวลจิตต์	ไพโรเวศส์	ผู้ช่วยกำนัน
5. นายทองสุข	ไทยยันโต	สมาชิก อบต.
6. นายจันทร์วัน	ปัญญา	สมาชิก อบต.
7. นางมณฑิเรศ	แสงฟู	รองประธานแม่บ้าน
8. นายไกรสร	ธงชัย	ประธานสมาคม
9. นางลำควน	ใจจา	กรรมการแม่บ้าน
10. นางเพ็ญจันทร์	ไทยยันโต	ประธาน อสม.

หมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง

1. นายประพันธ์	เพราะสำเนียง	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายอ้าย	ไทยกรณ์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. นายบุญเพิ่ม	ดาวตาก	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4. นายเสน่ห์	แจ้เถียว	สมาชิก อบต.
5. นายจรัส	ฐระแสง	ประธานประชาคมหมู่บ้าน
6. นางสาวาลย์	ขันตียนต์	ประธานกลุ่มทอผ้า

หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง

1. ว่าที่ ร.ต.สมพล	ปิ่นดาปิ่น	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายสุรินทร์	ทิพย์รอด	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. นายไชยพร	อินดีะวงศ์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4. นายสมจิตต์	ทิพย์รอด	สมาชิก อบต.
5. นายหมื่น	โปกสะท้าน	สมาชิก อบต.
6. นางสาวศรี	หมื่นฤทธิ์	ประธานกลุ่มแม่บ้าน

หมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง

1. นายถนอม	ทาแดง	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายบุญส่ง	เป็งเรือน	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. นายสมบุรณ์	ปิ่นสา	สมาชิก อบต.
4. นายเจริญ	สุริยา	รองประธานประชาคม
5. นายสุพล	เป็งเรือน	รองประธานกองทุนหมู่บ้าน
6. นายบัวล้อม	นิลดาดีบ	ตัวแทนชาวบ้าน

หมู่ที่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้

1. นายสม	ทะนันชัย	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายอดุลย์	ชัยยงค์	สมาชิก อบต.
3. นายประชันร์	สุริยา	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4. นางจันทร์จิรา	ทะนันชัย	รองประธานกลุ่มแม่บ้าน
5. นายวีระ	ปิยลังก์	สมาชิก อบต.
6. นายอู่เรือน	ไทยใจอู่	กลุ่มเกษตรกร
7. นายบุญเรือง	ไทยหนุ่ม	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
8. นายสมาน	ไทยใจอู่	ผู้ทรงคุณวุฒิ

หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง

1. นายอินแก้ว	ธรรมเมืองมูล	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายสมยศ	ตะริโย	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. นายจรัญ	ทาวรรณะ	สมาชิก อบต.
4. นายตีบ	ฟองวรรณ	สมาชิก อบต.
5. นายบุญส่ง	ฟองวรรณ	แพทย์ประจำตำบล
6. นางชูศรี	ชัยเลิศ	ตัวแทนเกษตรกร
7. นายปรีชา	นารักษ์	ตัวแทนเกษตรกร
8. นายอินตา	ลายสายคำ	ตัวแทนเกษตรกร

หมู่ที่ 10 บ้านห้วยป่อทอง

1. นายดำรงดี	สุยะ	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายวิเชียร	ทอินทร์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3. นายจรัญ	จิตน่าน	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
4. นายสวัสดิ์	ทาวรรณะ	สมาชิก อบต.
5. นายบรรเลง	เพทอธร	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านฝ่ายป้องกัน
6. นายบุญมา	ทิสลังกา	ประธานกองทุนหมู่บ้าน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

ภาคผนวก ข

- แบบสอบถามชุดที่ 1
- แบบสอบถามชุดที่ 2
- ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) สำหรับ
Key Informants ในชุมชน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แบบสอบถามชุดที่ 1

เรื่อง ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

แบบสอบถามเลขที่

ชื่อ - สกุล ผู้ให้

ข้อมูล

บ้านเลขที่ หมู่ที่ ตำบลแม่โป่ง อำเภอค้อยสะเกิด จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปด้านบุคคล เศรษฐกิจ สังคม ของประชากร

1. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

2. อายุ.....ปี

3. สถานภาพตำแหน่งทางสังคม

1. กำนัน

4. สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

2. ผู้ใหญ่บ้าน

5. ประธานกลุ่ม(โปรรระบุ).....

3. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

6. ราษฎร

4. อาชีพหลัก

1. เกษตรกรรม

4. เจ้าของกิจการ(โปรรระบุ).....

2. รับจ้าง

5. อื่นๆ (โปรรระบุ)

3. รับราชการ / ลูกจ้างหน่วยงานราชการ

5. ระดับการศึกษา

1. ไม่ได้รับการศึกษา

6. ปวช.

2. ต่ำกว่าประถมศึกษา

7. ปวศ. / อนุปริญญา

3. ประถมศึกษา

8. ปริญญาตรี

4. มัธยมศึกษาตอนต้น

9. สูงกว่าปริญญาตรี

5. มัธยมศึกษาตอนปลาย

10. อื่นๆ (โปรรระบุ)

6. รายได้ของครัวเรือน (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ทำนา ขายข้าวได้เป็นเงินประมาณบาท / ปี
2. พืชไร่ คิดเป็นเงินประมาณบาท / ปี
3. พืชสวน คิดเป็นเงินประมาณ.....บาท / ปี
4. เลี้ยงสัตว์ คิดเป็นเงินประมาณ.....บาท / ปี
5. รับราชการ คิดเป็นเงินประมาณ.....บาท / ปี
6. รับจ้าง คิดเป็นเงินประมาณ.....บาท / ปี
7. ค้าขาย คิดเป็นเงินประมาณ.....บาท / ปี
8. ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นเงินประมาณ.....บาท / ปี
9. งานพัฒนาอาชีพการเกษตร คิดเป็นเงินประมาณ.....บาท / ปี
10. อื่นๆ (โปรดระบุ).....คิดเป็นเงินประมาณบาท / ปี
- รวมรายได้ทั้งสิ้น.....บาท / ปี

7. ภูมิลำเนาเดิม

1. เป็นคนในหมู่บ้าน
2. ย้ายมาจากหมู่บ้านอื่น หมู่บ้าน.....
3. ย้ายมาจากตำบลอื่น ตำบล.....
4. ย้ายมาจากอำเภออื่น อำเภอ.....
5. ย้ายมาจากจังหวัดอื่น จังหวัด.....
6. อื่นๆ (โปรดระบุ)

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มีต่อศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนต่อประสบการณ์และการเรียนรู้จากกิจกรรมในหน่วยงานต่าง ๆ ของศูนย์ฯ

การประเมินผลมีเกณฑ์ดังนี้

4.21-5.00 หมายถึง มีการเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด

3.41-4.20 หมายถึง มีการเข้าร่วมกิจกรรมมาก

2.61-3.40 หมายถึง มีการเข้าร่วมกิจกรรมปานกลาง

1.80-2.60 หมายถึง มีการเข้าร่วมกิจกรรมน้อย

1.00-1.80 หมายถึง มีการเข้าร่วมกิจกรรมน้อยที่สุด

กิจกรรม	ระดับการเข้าร่วมกิจกรรม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. งานศึกษาและพัฒนาแหล่งน้ำ					
2. งานศึกษาและพัฒนาป่าไม้					
3. งานศึกษาและพัฒนาที่ดิน					
4. งานศึกษาและทดสอบการปลูกพืช					
5. งานศึกษาและพัฒนาเกษตรกรรมแบบประณีต					
6. งานศึกษาและพัฒนาปศุสัตว์และโคนม					
7. งานศึกษาและพัฒนาการประมง					
8. งานอนุรักษ์และพัฒนาอาชีพเพาะเลี้ยงกบ					

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มีต่อกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรและนอก
การเกษตรของศูนย์ฯ

1. ในหมู่บ้านของท่านเคยได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการประกอบอาชีพการเกษตรจากศูนย์ฯ
ในเรื่องใดบ้าง (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. หลักสูตรการเกษตรผสมผสาน	☐ 8. หลักสูตรการเลี้ยงสุกร
☐ 2. หลักสูตรการเพาะเลี้ยงหอยป่า	☐ 9. หลักสูตรการปลูกผักปลอดสารพิษ
☐ 3. หลักสูตรการเลี้ยงสัตว์ปีก (เปิดเพศ)	☐ 10. หลักสูตรการเลี้ยงโคนเนื้อ
☐ 4. หลักสูตรการเลี้ยงสัตว์ปีก (ไก่พื้นเมือง)	☐ 11. หลักสูตรการเพาะเห็ดเศรษฐกิจ
☐ 5. หลักสูตรการเลี้ยงสัตว์ปีก (นกกกระทา)	☐ 12. หลักสูตรการเลี้ยงสัตว์น้ำ
☐ 6. หลักสูตรการเกษตรทฤษฎีใหม่	☐ 13. หลักสูตรการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำเบื้องต้น
☐ 7. หลักสูตรการเพาะเลี้ยงกบ	☐ 14. หลักสูตรอื่นๆ (โปรดระบุ).....

2. ในหมู่บ้านของท่านเคยได้รับการฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการประกอบอาชีพนอกการเกษตรใน
เรื่องใดบ้าง (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. หลักสูตรการตัดเย็บเสื้อผ้าขั้นพื้นฐาน	☐ 8. หลักสูตรการประดิษฐ์ดอกไม้กระดาษสา
☐ 2. หลักสูตรการตัดเย็บเสื้อผ้าขั้นสูง	☐ 9. หลักสูตรการทำผลิตภัณฑ์กระดาษสา
☐ 3. หลักสูตรการตีเหล็กเส้นขั้นพื้นฐาน	☐ 10. หลักสูตรการแปรรูปและการถนอมอาหาร
☐ 4. หลักสูตรการตีเหล็กเส้นขั้นสูง	☐ 11. หลักสูตรการเชื่อมโลหะด้วยไฟฟ้า
☐ 5. หลักสูตรการทำของชำร่วยของที่ระลึก	☐ 12. หลักสูตรการทำผ้ามัดย้อม
☐ 6. หลักสูตรการทำผลิตภัณฑ์ไม้มะม่วง	☐ 13. หลักสูตรการทอผ้าที่กระทู้
☐ 7. หลักสูตรการจัดสวนไม้ไผ่และหวาย	☐ 14. หลักสูตรอื่นๆ (โปรดระบุ).....

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

3. ในหมู่บ้านของท่านได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตรในเรื่องใดบ้าง (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ 1. การส่งเสริมพัฒนาอาชีพการประมง	☐ 8. การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงเป็ดเทศ
☐ 2. การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำทั่วไป	☐ 9. การส่งเสริมการเลี้ยงสุกรขุน
☐ 3. การส่งเสริมการเลี้ยงปลาเพื่อยังชีพ	☐ 10. การส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อขุน
☐ 4. การส่งเสริมการเพาะเห็ด	☐ 11. การส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสาน
☐ 5. การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกบ	☐ 12. การส่งเสริมการทำเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่
☐ 6. การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงสัตว์ปีก	☐ 13. หลักสูตรอื่นๆ (โปรดระบุ).....
☐ 7. การส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมือง	

4. ในหมู่บ้านของท่านได้รับการส่งเสริมพัฒนาอาชีพนอกการเกษตรในเรื่องใดบ้าง (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1. การส่งเสริมอาชีพการอ็อกเชื่อมโลหะด้วยไฟฟ้า
- 2. การส่งเสริมอาชีพการทำผ้ามัดข้อม
- 3. การส่งเสริมอาชีพการทำผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา
- 4. การส่งเสริมอาชีพการทอผ้าที่กระทึก
- 5. การส่งเสริมอาชีพการแปรรูปและถนอมอาหาร
- 6. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. ท่านคิดว่ากิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรใดที่เป็นกิจกรรมเด่นในหมู่บ้านท่าน (โปรดระบุเพียง 1 กิจกรรม).....

6. ท่านคิดว่ากิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตรใดที่เป็นกิจกรรมเด่นในหมู่บ้านท่าน (โปรดระบุเพียง 1 กิจกรรม).....

7. ในหมู่บ้านของท่านมีกิจกรรมด้านการเกษตรใดอีกที่นอกเหนือจากการส่งเสริมและสนับสนุนของศูนย์ฯ

- 1. มี (โปรดระบุกิจกรรม).....
- 2. ไม่มี
- 3. ไม่แน่ใจ

8. ในหมู่บ้านของท่านมีกิจกรรมที่อยู่นอกภาคการเกษตรใดอีกที่นอกเหนือจากการส่งเสริมและสนับสนุนของคุณฯ

1. มี (ระบุกิจกรรม).....
2. ไม่มี
3. ไม่แน่ใจ

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของหมู่บ้านในการพัฒนาอาชีพการเกษตร

1. ท่านคิดว่าปัญหาใดที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพเกษตรของท่าน (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ ไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน
2. มีรายได้จากการเกษตรน้อยลง
3. ไม่มีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ (มีอาชีพรับจ้างเป็นส่วนใหญ่)
4. มีพื้นที่ถือครองในการเกษตรน้อย
5. ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง
6. ดินในพื้นที่การเกษตรมีคุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร
7. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

2. ท่านคิดว่าอุปสรรคใดที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ปริมาณผลผลิต 5. ขาดเงินทุนในการทำเกษตร
2. แรงงาน 6. ขาดความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพการเกษตร
3. การขนส่ง 7. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
4. ภาระหนี้สิน

3. ท่านคิดว่าข้อจำกัดใดที่มีผลต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตรของท่าน (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. แหล่งทุนในการสนับสนุน
2. ตลาดในการรองรับผลผลิตการเกษตร
3. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ส่วนที่ 3 สักยภาพและความพร้อมของพื้นที่ในการรองรับต่อแนวทางการพัฒนาและการจัดการ
ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ

ตอนที่ 1 สักยภาพและความพร้อมของพื้นที่โดยทั่วไป

1. ในหมู่บ้านของท่านมีกิจกรรมส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรใดบ้างที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว
เชิงเกษตรได้ (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ พร้อมแสดงเหตุผล)

1. กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาอาชีพการประมง

เหตุผล.....

2. กิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำจืดทั่วไป

เหตุผล.....

3. กิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงปลาเพื่อขังซีฟ

เหตุผล.....

4. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเพาะเห็ด

เหตุผล.....

5. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกบ

เหตุผล.....

6. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงสัตว์ปีก

เหตุผล.....

7. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

เหตุผล.....

8. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงเป็ดเทศ

เหตุผล.....

9. กิจกรรมอื่นๆ (โปรดระบุ).....

เหตุผล.....

2. หมู่บ้านของท่านมีกิจกรรมส่งเสริมอาชีพนอกการเกษตรใดบ้างที่จะสนับสนุนเป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ พร้อมแสดงเหตุผล)

1. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการอ็อกเชื่อมโลหะด้วยไฟฟ้า

เหตุผล.....

2. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการทำผ้ามัดย้อม

เหตุผล.....

3. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการทำผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา

เหตุผล.....

4. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการทอผ้าที่กระตุก

เหตุผล.....

5. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการแปรรูปและถนอมอาหาร

เหตุผล.....

6. กิจกรรมอื่นๆ (โปรดระบุ).....

เหตุผล.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลด้านความคิดเห็นต่อศักยภาพและความพร้อมของพื้นที่ในการพัฒนาไปสู่แนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การประเมินผลมีเกณฑ์ดังนี้

- 4.21-5.00 หมายถึง มีสภาพความพร้อมมากที่สุด
 3.41-4.20 หมายถึง มีสภาพความพร้อมมาก
 2.61-3.40 หมายถึง มีสภาพความพร้อมปานกลาง
 1.80-2.60 หมายถึง มีสภาพความพร้อมน้อย
 1.00-1.80 หมายถึง มีสภาพความพร้อมน้อยที่สุด

1. การเข้าถึงหมู่บ้าน

ที่	การเข้าถึงหมู่บ้าน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.1	สภาพของถนนที่เข้าไปในหมู่บ้าน					
1.2	ที่ตั้งใกล้ถนนสายหลักและสายรอง					
1.3	ความสะดวกต่อการใช้ยานพาหนะ					
1.4	ความชัดเจนของป้ายแสดงเส้นทาง					
1.5	การบริการของรถโดยสารเข้าหมู่บ้าน					

2. สิ่งอำนวยความสะดวก

ที่	สิ่งอำนวยความสะดวก	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
2.1	สถานที่จอดรถ					
2.2	ร้านค้า/ร้านอาหาร					
2.3	บริการห้องน้ำ					
2.4	บริการโทรศัพท์สาธารณะ					
2.5	ศาลาที่พัก					
2.6	การนำเที่ยวชมสถานที่					
2.7	การจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก					
2.8	ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว					

3. สิ่งดึงดูดใจ

ที่	สิ่งดึงดูดใจ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.1	ความหลากหลายของกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตร					
3.2	ความหลากหลายของกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอกรการเกษตร					
3.3	ความสวยงามโดยรอบและสภาพภูมิทัศน์					
3.4	วิถีชีวิต/ภูมิปัญญาท้องถิ่น					

4. ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

ที่	ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.1	ขนาดของพื้นที่ต่อการรองรับ					
4.2	กิจกรรมการท่องเที่ยว					
4.3	การให้บริการ					
4.4	มัคคุเทศก์/วิทยากรในชุมชน					
4.5	ความเหมาะสมของเวลาในการเข้าชม					

5. การมีส่วนร่วมของชุมชนในแนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ที่	การมีส่วนร่วมของชุมชน	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
5.1	มีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น / วิทยากรผู้ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว					
5.2	มีส่วนร่วมในการจำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์การเกษตร					
5.3	การให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมระยะสั้นๆ					

6. ข้อจำกัดของพื้นที่ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

ที่	ข้อจำกัด	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6.1	ด้านเวลาในการเที่ยวชม					
6.2	ความยากในการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว					
6.3	ความสะดวกในการติดต่อประสานงาน					
6.4	การจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว					
6.5	กฎระเบียบของชุมชน					

แบบสอบถามชุดที่ 2

เรื่อง สักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

แบบสอบถามเลขที่

ชื่อ - สกุล ผู้ให้ข้อมูล.....

สำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจาก
พระราชดำริ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะทั่วไปด้านบุคคล เศรษฐกิจ สังคม

1. เพศ

1. ชาย 2. หญิง

2. อายุ ปี

3. ระดับการศึกษา

1. มัธยมศึกษาตอนต้น 2. มัธยมศึกษาตอนปลาย
 3. ปวช. 4. อนุปริญญา (ปวส.)
 5. ปริญญาตรี 6. สูงกว่าปริญญาตรี

4. ตำแหน่ง / หน้าที่

1. หัวหน้าฝ่าย 2. เจ้าหน้าที่ / พนักงาน
 3. ลูกจ้าง 4. อื่นๆ (โปรดระบุ)

5. ระยะเวลาที่ทำงานกับศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1. ต่ำกว่า 5 ปี 2. 5 - 8 ปี
 3. 9 - 12 ปี 4. 13 - ปัจจุบัน

6. ภูมิลำเนา

1. เป็นคนในพื้นที่ (อำเภอคอยสะเก็ด)
 2. เป็นคนเชียงใหม่
 3. คนต่างจังหวัด

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อศักยภาพและความพร้อมของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่
เอื้อต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. ท่านคิดว่ากิจกรรมการส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ หมู่บ้านใดที่
สามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ พร้อมแสดงเหตุผล)

1. หมู่ 1 บ้านตลาดชัยเหล็ก

เหตุผล.....

2. หมู่ 2 บ้านป่าไผ่

เหตุผล.....

3. หมู่ 3 บ้านห้วยบอน

เหตุผล.....

4. หมู่ 4 บ้านแม่โป่ง

เหตุผล.....

5. หมู่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง

เหตุผล.....

6. หมู่ 6 บ้านห้วยอ่าง

เหตุผล.....

7. หมู่ 7 บ้านคันผึ้ง

เหตุผล.....

8. หมู่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้

เหตุผล.....

9. หมู่ 9 บ้านป่าไม้แดง

เหตุผล.....

10. หมู่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง

เหตุผล.....

2. ท่านคิดว่ากิจกรรมการส่งเสริมอาชีพนอกรายการเกษตรของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ หมู่บ้านใดที่สามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ พร้อมแสดงเหตุผล)

1. หมู่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก

เหตุผล.....

2. หมู่ 2 บ้านป่าไผ่

เหตุผล.....

3. หมู่ 3 บ้านห้วยบอน

เหตุผล.....

4. หมู่ 4 บ้านแม่โป่ง

เหตุผล.....

5. หมู่ 5 บ้านพระนอนแม่โป่ง

เหตุผล.....

6. หมู่ 6 บ้านห้วยอ่าง

เหตุผล.....

7. หมู่ 7 บ้านต้นผึ้ง

เหตุผล.....

8. หมู่ 8 บ้านแม่ฮ่องไคร้

เหตุผล.....

9. หมู่ 9 บ้านป่าไม้แดง

เหตุผล.....

10. หมู่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง

เหตุผล.....

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

3. ท่านคิดว่ากิจกรรมการส่งเสริมอาชีพการเกษตร ใดของศูนย์ฯ ที่ขยายผลไปสู่หมู่บ้านรอบบริเวณ ศูนย์ฯ แล้วสามารถจะพัฒนาไปสู่แนวทางของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ พร้อมแสดงเหตุผล)

1. กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาอาชีพการประมง

เหตุผล.....

2. กิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์น้ำจืดทั่วไป

เหตุผล.....

3. กิจกรรมส่งเสริมการเลี้ยงปลาเพื่อยังชีพ

เหตุผล.....

4. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเพาะเห็ด

เหตุผล.....

5. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงกบ

เหตุผล.....

6. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงสัตว์ปีก

เหตุผล.....

7. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่พื้นเมือง

เหตุผล.....

8. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงเปิดเทศ

เหตุผล.....

9. กิจกรรมอื่นๆ (โปรดระบุ).....

เหตุผล.....

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

4. ท่านคิดว่ากิจกรรมการส่งเสริมอาชีพนอกรการเกษตรใดของศูนย์ฯ ที่ขยายผลไปสู่หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ แล้วสามารถจะพัฒนาไปสู่แนวทางของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ พร้อมแสดงเหตุผล)

1. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการอ็อกเชื่อมโลหะด้วยไฟฟ้า

เหตุผล.....

2. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการทำผ้ามัดข้อม

เหตุผล.....

3. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการทำผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา

เหตุผล.....

4. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการทอผ้าที่กระทอก

เหตุผล.....

5. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพการแปรรูปและถนอมอาหาร

เหตุผล.....

6. กิจกรรมอื่นๆ (โปรดระบุ).....

เหตุผล.....

5. ถ้าจะให้หมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรต้องเพิ่มศักยภาพของหมู่บ้านในเรื่องใดบ้าง (ระบุได้มากกว่า 1 ข้อ พร้อมแสดงเหตุผล)

1. การเข้าถึงหมู่บ้าน

เหตุผล.....

2. สิ่งอำนวยความสะดวก

เหตุผล.....

3. สิ่งดึงดูดใจ

เหตุผล.....

4. ความหลากหลายของกิจกรรม

เหตุผล.....

5. ความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว

เหตุผล.....

6. การมีส่วนร่วมของชุมชน

เหตุผล.....

7. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

เหตุผล.....

6. ท่านคิดว่าจุดเด่นของหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ที่สามารถจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ได้ควรเป็นประเด็นใด (โปรดระบุอันดับหน้าหัวข้อทั้งหมดพร้อมแสดงเหตุผลใน 3 อันดับแรก)

___ 1. เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ

เหตุผล.....

___ 2. มีกิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาอาชีพการเกษตรและนอกรการเกษตรที่ได้รับการ
ส่งเสริมและสนับสนุนจากศูนย์ฯ

เหตุผล.....

___ 3. ความหลากหลายของกิจกรรมการเกษตร

เหตุผล.....

___ 4. การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน

เหตุผล.....

___ 5. ชุมชนมีความเข้มแข็ง

เหตุผล.....

___ 6. มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวได้

เหตุผล.....

___ 7. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

เหตุผล.....

7. ท่านคิดว่าหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ มีความพร้อมในระดับใดกับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พร้อมแสดงเหตุผล

1. มีความพร้อมมากที่สุด

เหตุผล.....

2. มีความพร้อมมาก

เหตุผล.....

3. มีความพร้อมปานกลาง

เหตุผล.....

4. มีความพร้อมน้อย

เหตุผล.....

5. มีความพร้อมน้อยที่สุด

เหตุผล.....

6. ไม่มีความพร้อม

เหตุผล.....

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ

1. ท่านคิดว่าหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ ทั้ง 10 หมู่บ้าน โดยเรียงลำดับความพร้อมในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถเรียงลำดับได้อย่างไร (โปรดระบุอันดับหน้าหัวข้อ)

_____ 1. หมู่ 1 บ้านตลาดชัยเหล็ก _____ 2. หมู่ 2 บ้านป่าไผ่

_____ 3. หมู่ 3 บ้านห้วยบอน _____ 4. หมู่ 4 บ้านแม่โป่ง

_____ 5. หมู่ 5 บ้านพระนอนพระโป่ง _____ 6. หมู่ 6 บ้านห้วยอ่าง

_____ 7. หมู่ 7 บ้านคันผึ้ง _____ 8. หมู่ 8 บ้านแม่ฮ้องไคร้

_____ 9. หมู่ 9 บ้านป่าไม้แดง _____ 10. หมู่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง

ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview)

สำหรับ Key Informants ในชุมชน

เรื่อง ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

1. บริบททั่วไปของหมู่บ้าน

- ประวัติความเป็นมาของการก่อตั้งหมู่บ้าน
- ที่ตั้ง ขนาด และอาณาเขต
- แผนผังแสดงที่ตั้งหมู่บ้าน
- เส้นทาง การเข้าถึงหมู่บ้าน
- ลักษณะภูมิประเทศ
- จำนวนประชากร

2. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรใดในหมู่บ้านที่เด่นและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

3. กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอกรการเกษตรใดในหมู่บ้านที่เด่นและสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้

4. ถ้ามีการพัฒนากิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพทั้งการเกษตรและนอกรการเกษตรในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ท่านคิดว่ามีความเป็นไปได้อย่างไร

5. ท่านคิดว่าศักยภาพและความพร้อมของหมู่บ้าน ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความพร้อมระดับใดในด้าน

- การเข้าถึง
- สิ่งอำนวยความสะดวก
- สิ่งดึงดูดใจ

6. แนวทางในการพัฒนาเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร

- เป็นหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ
- มีกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพการเกษตรที่ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ฯ
- มีกิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพนอกรการเกษตรที่ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ฯ

7. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้าน

.....

ภาคผนวก ค

- เส้นทางเข้าหมู่บ้าน/ แผนที่ตั้งหมู่บ้านรอบบริเวณศูนย์ฯ

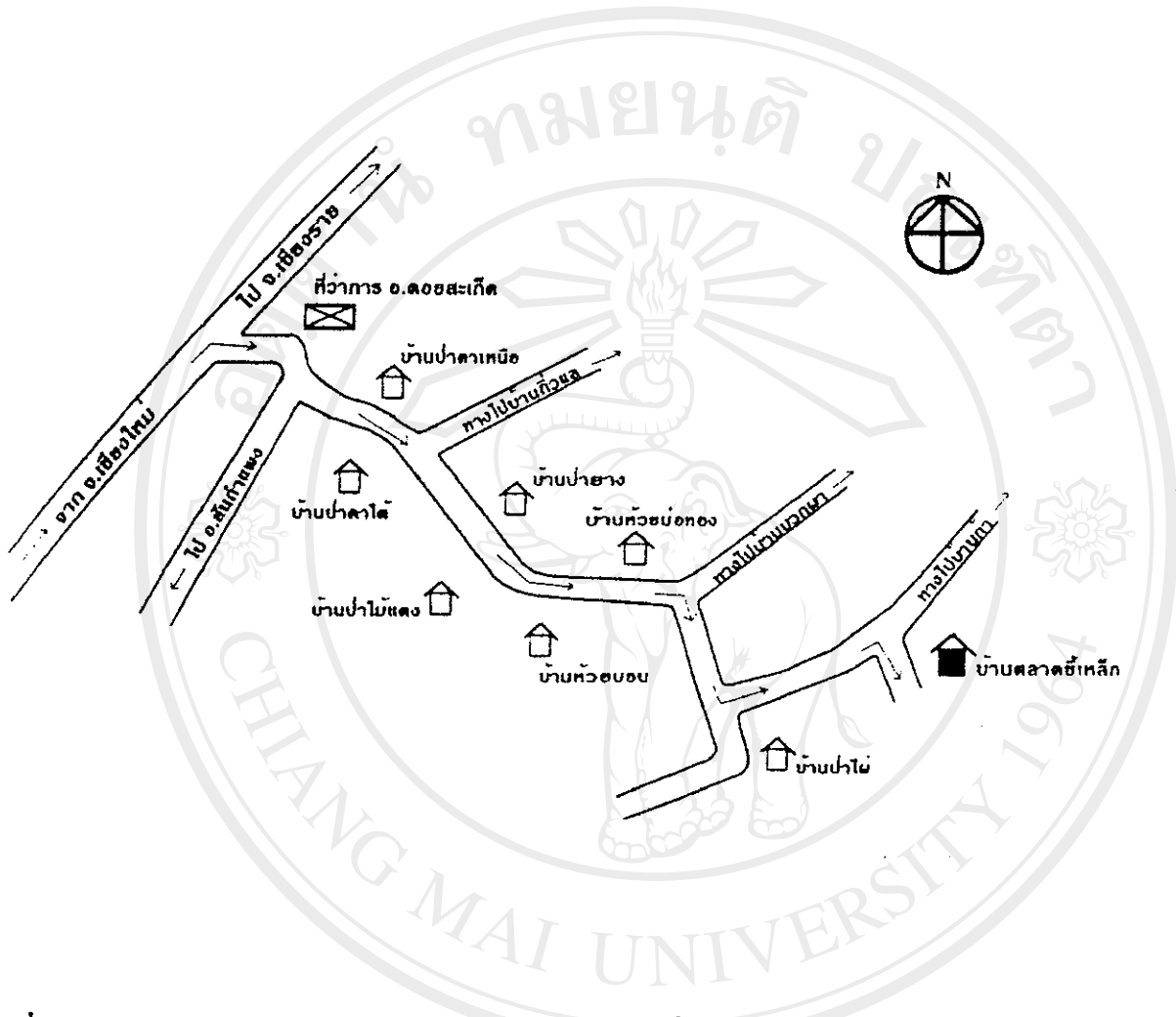

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

เส้นทางเข้าหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านตลาดจี้เหล็ก

ที่มา : ข้อมูลชุมชนศูนย์ศึกษาคาพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2542

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

แผนผังแสดงที่ตั้งหมู่บ้าน หมู่ที่ 1 บ้านตลาดขี้เหล็ก

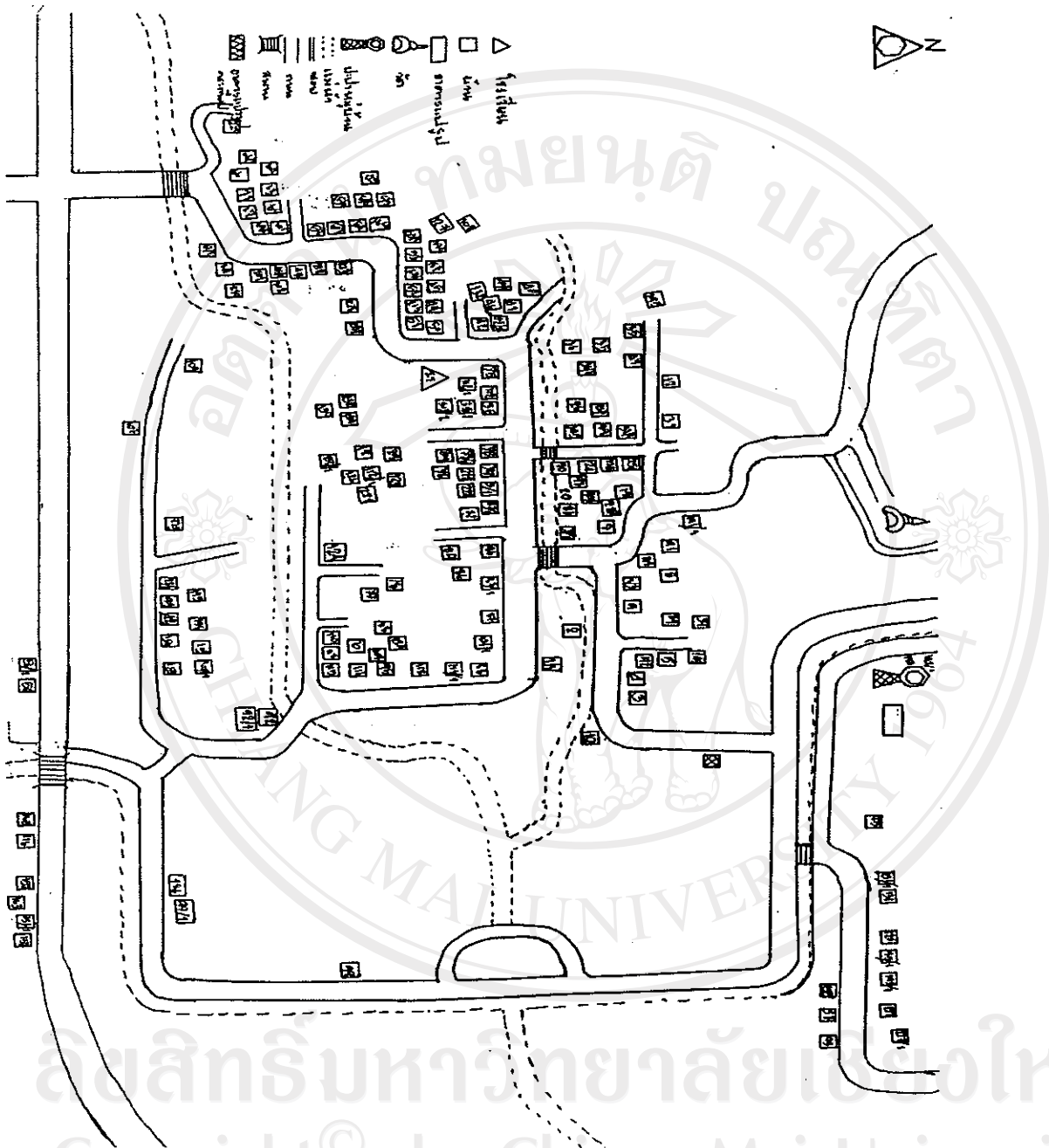
ที่มา : ข้อมูลชุมชนศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2542

เส้นทางเข้าหมู่บ้าน หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่

ที่มา : ข้อมูลชุมชนศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2542

แผนผังแสดงที่ตั้งหมู่บ้าน หมู่ที่ 2 บ้านป่าไผ่

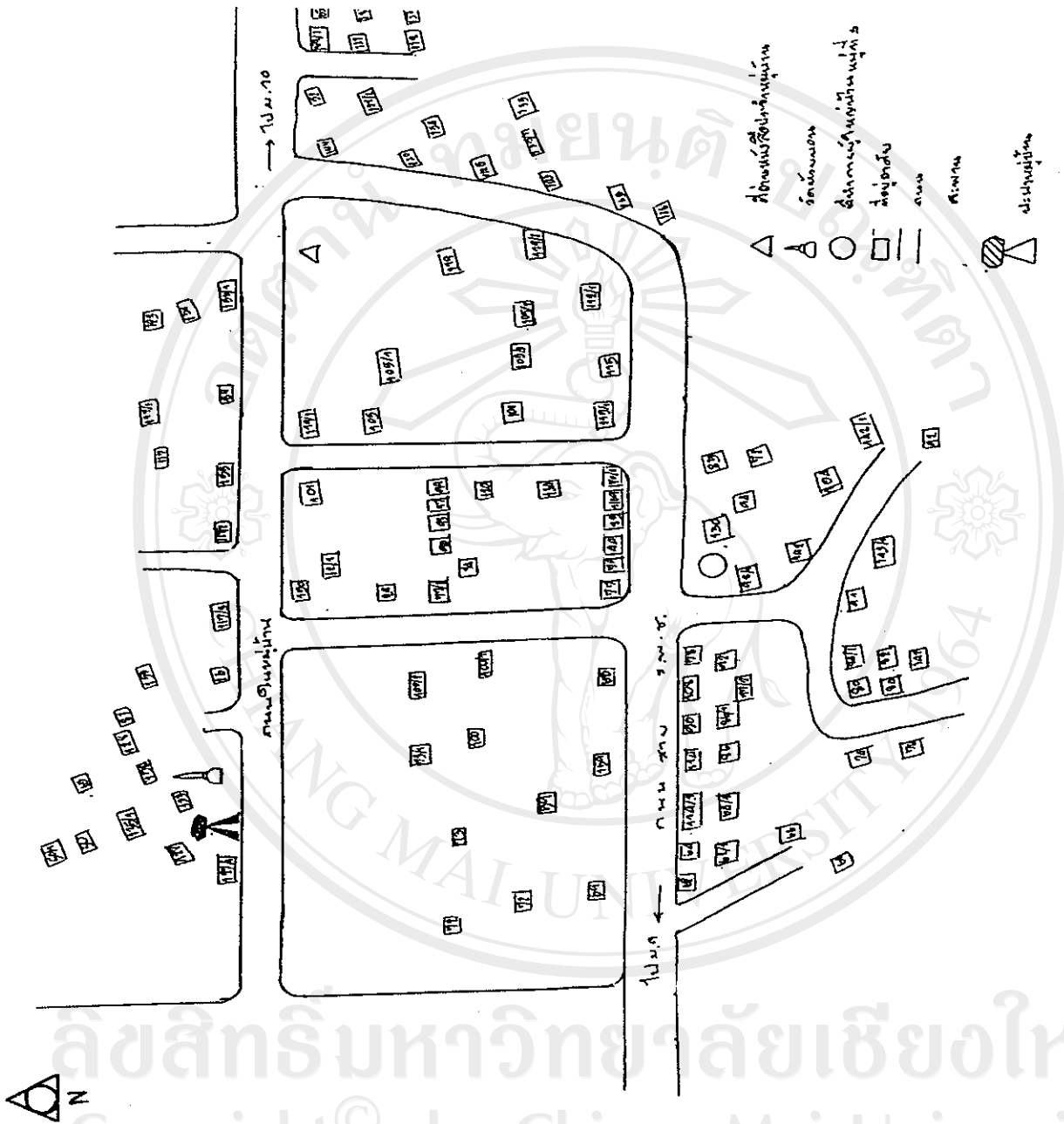
ที่มา : ข้อมูลชุมชนศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2542

เส้นทางเข้าหมู่บ้าน หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน

ที่มา : ข้อมูลชุมชนศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2542

แผนผังแสดงที่ตั้งหมู่บ้าน หมู่ที่ 3 บ้านห้วยบอน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © by Chiang Mai University
 All rights reserved

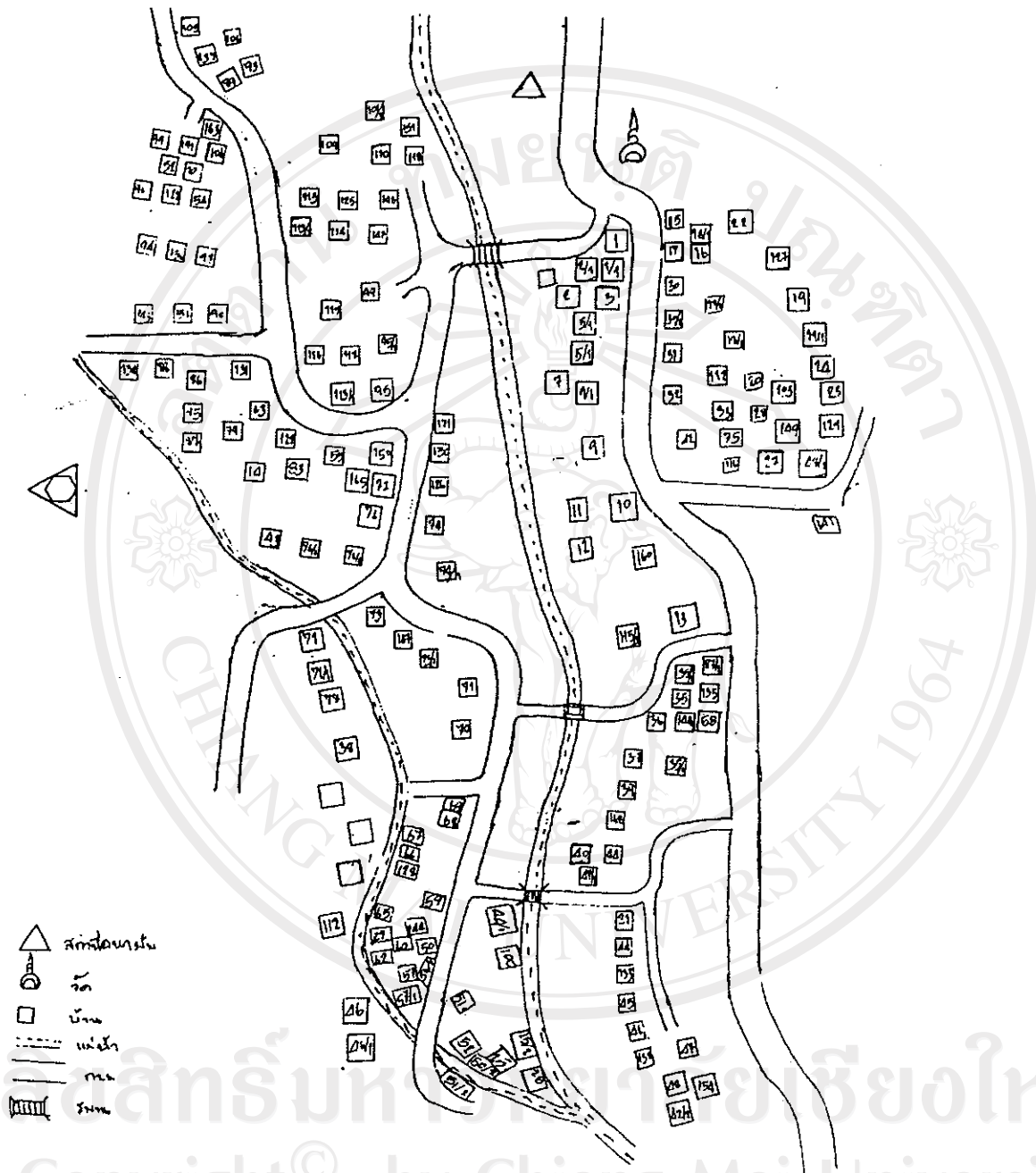
ที่มา : ข้อมูลชุมชนศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2542

แผนผังแสดงที่ตั้งหมู่บ้าน หมู่ที่ 4 บ้านแม่โป่ง

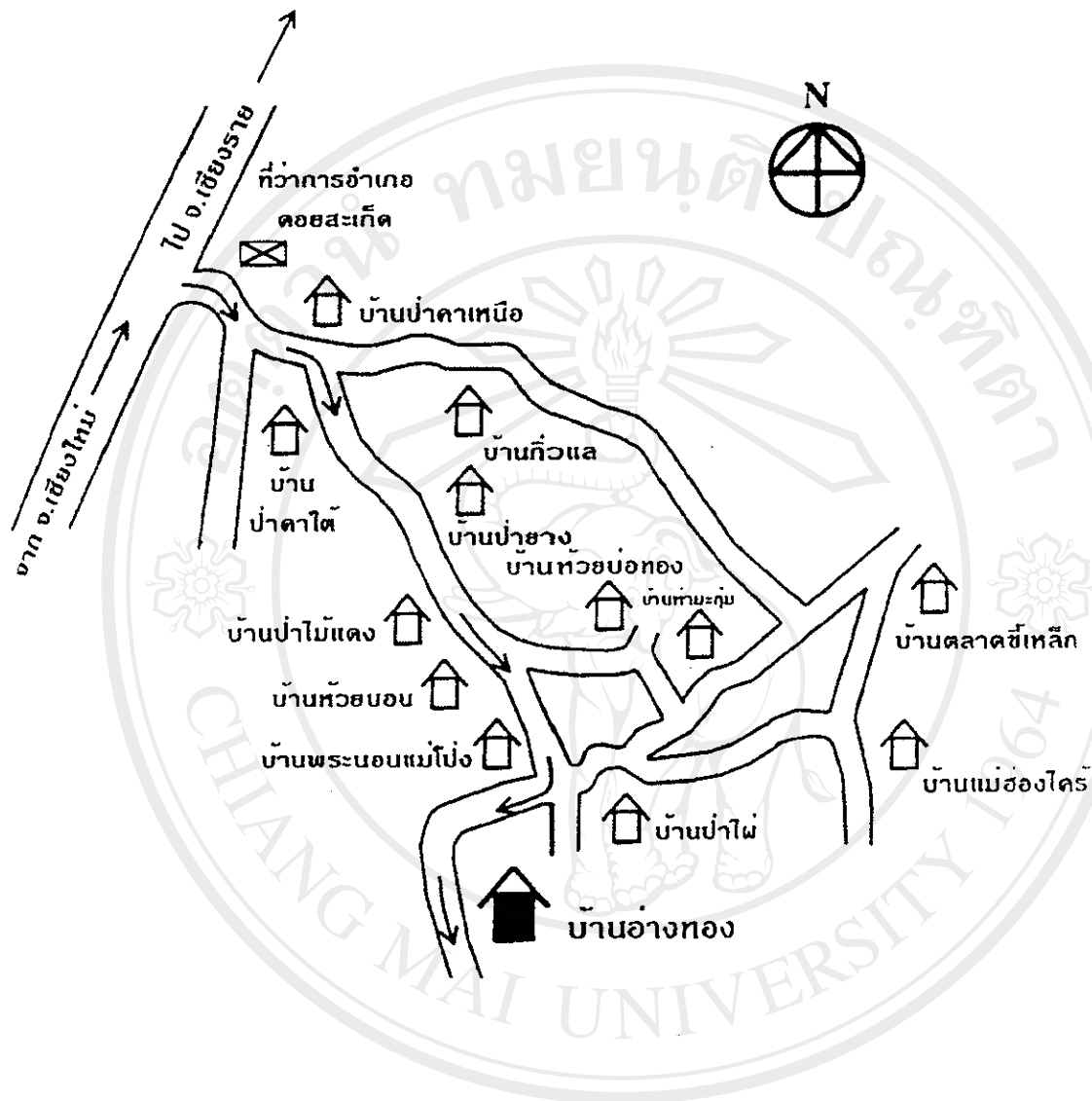
ที่มา : ข้อมูลชุมชนศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2542

แผนผังแสดงที่ตั้งหมู่บ้าน หมู่ที่ 5 บ้านพระนอนแม็กโปง

ที่มา : ข้อมูลชุมชนศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2542

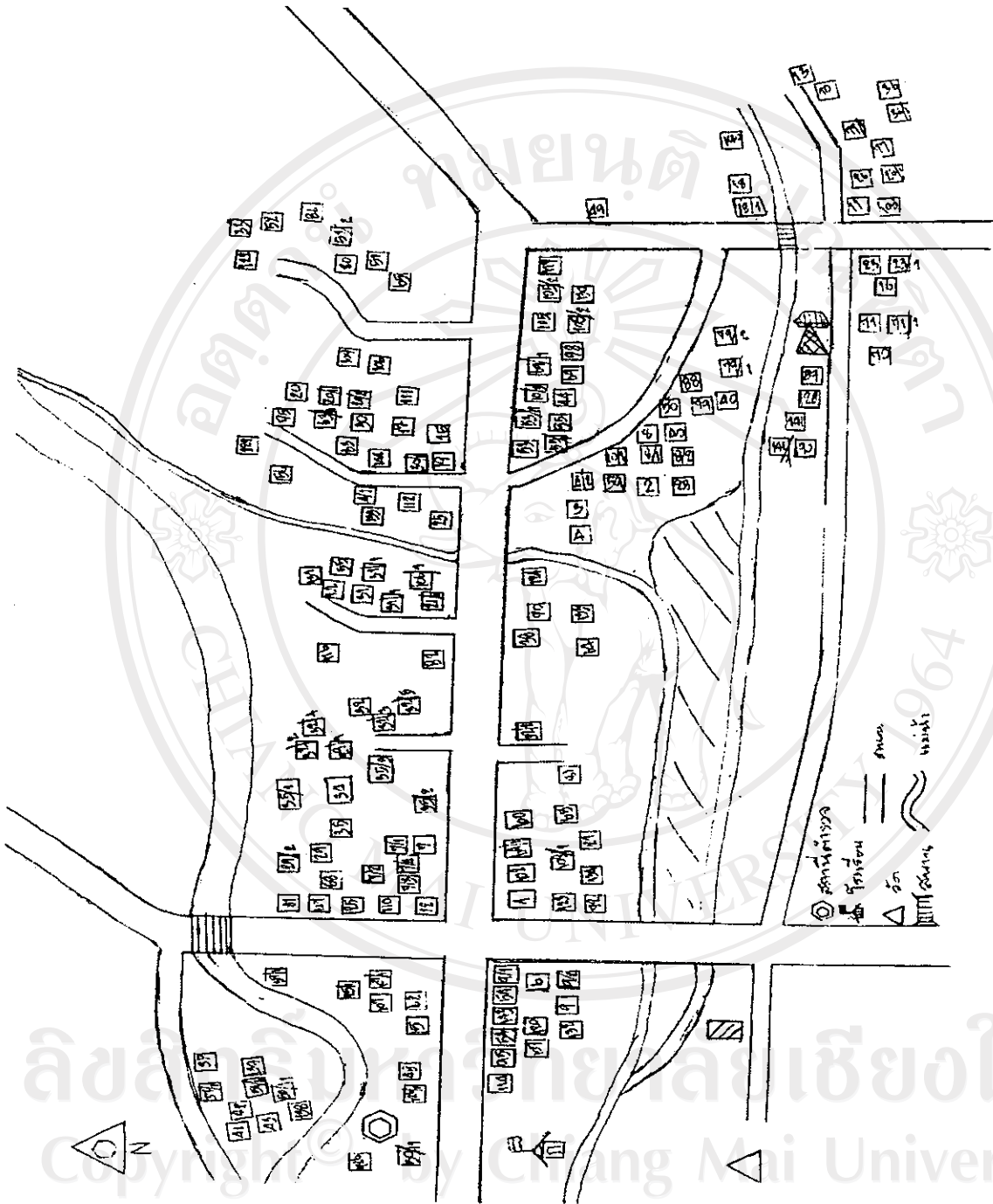
เส้นทางเข้าหมู่บ้าน หมู่ที่ 6 บ้านห้วยอ่าง

ที่มา : ข้อมูลชุมชนศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2542

Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

แผนผังแสดงที่ตั้งหมู่บ้าน หมู่ที่ 7 บ้านห้วยอ่าง

ที่มา : ข้อมูลชุมชนศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2542

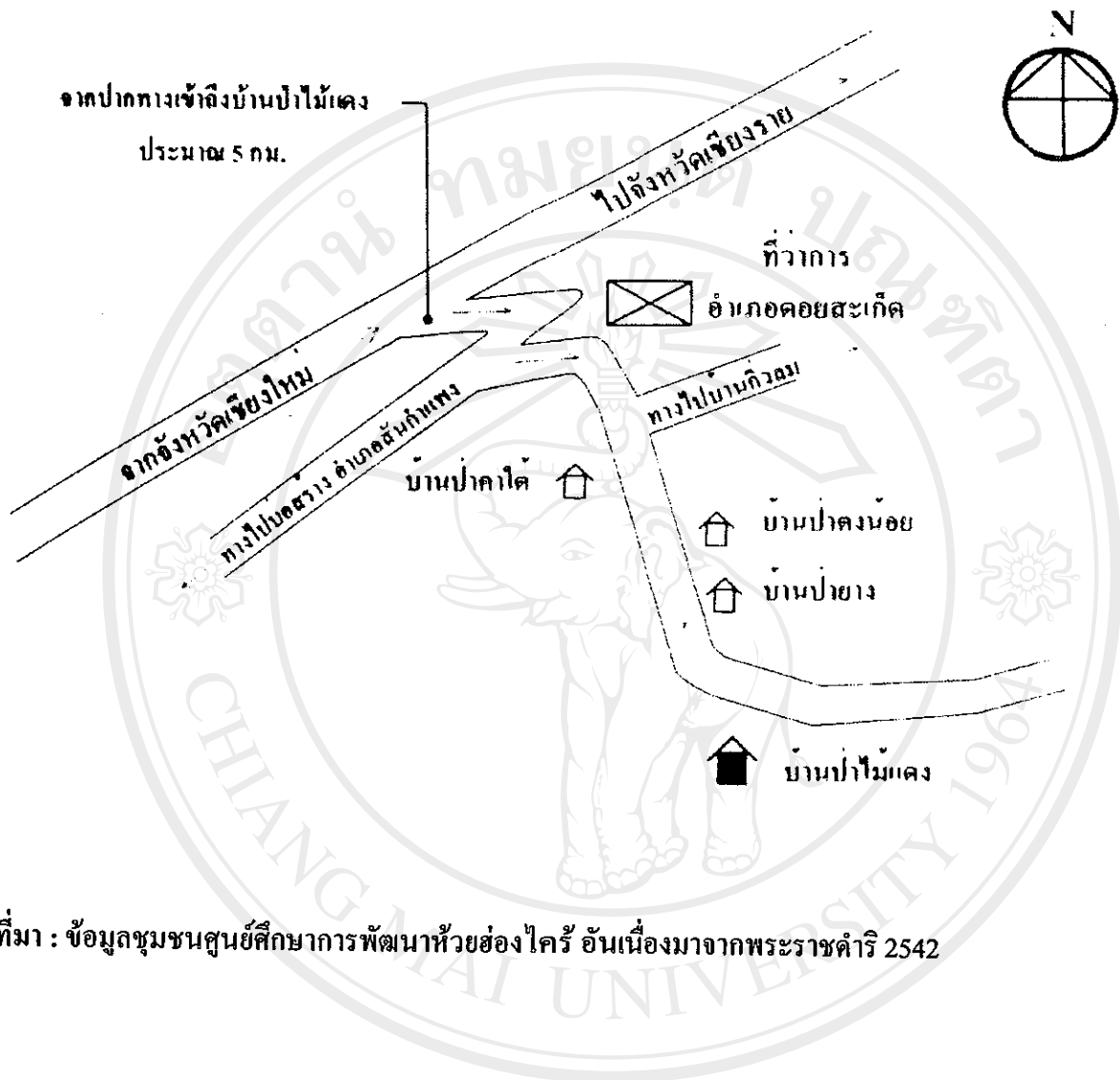
เส้นทางเข้าหมู่บ้าน หมู่ที่ 7 บ้านต้นผึ้ง

ที่มา : ข้อมูลชุมชนศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2542

All rights reserved

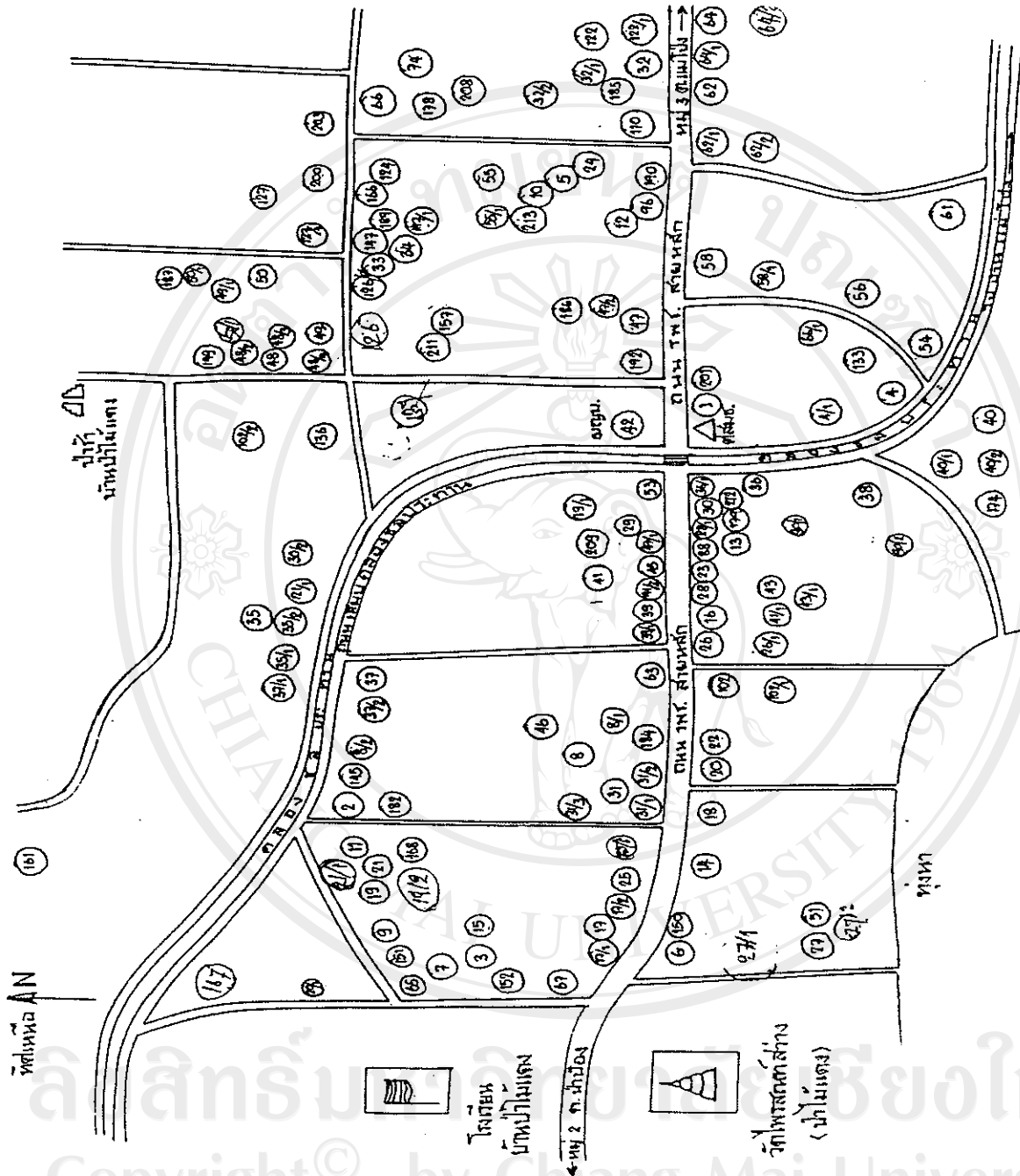
เส้นทางเข้าหมู่บ้าน หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง

ที่มา : ข้อมูลชุมชนศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2542

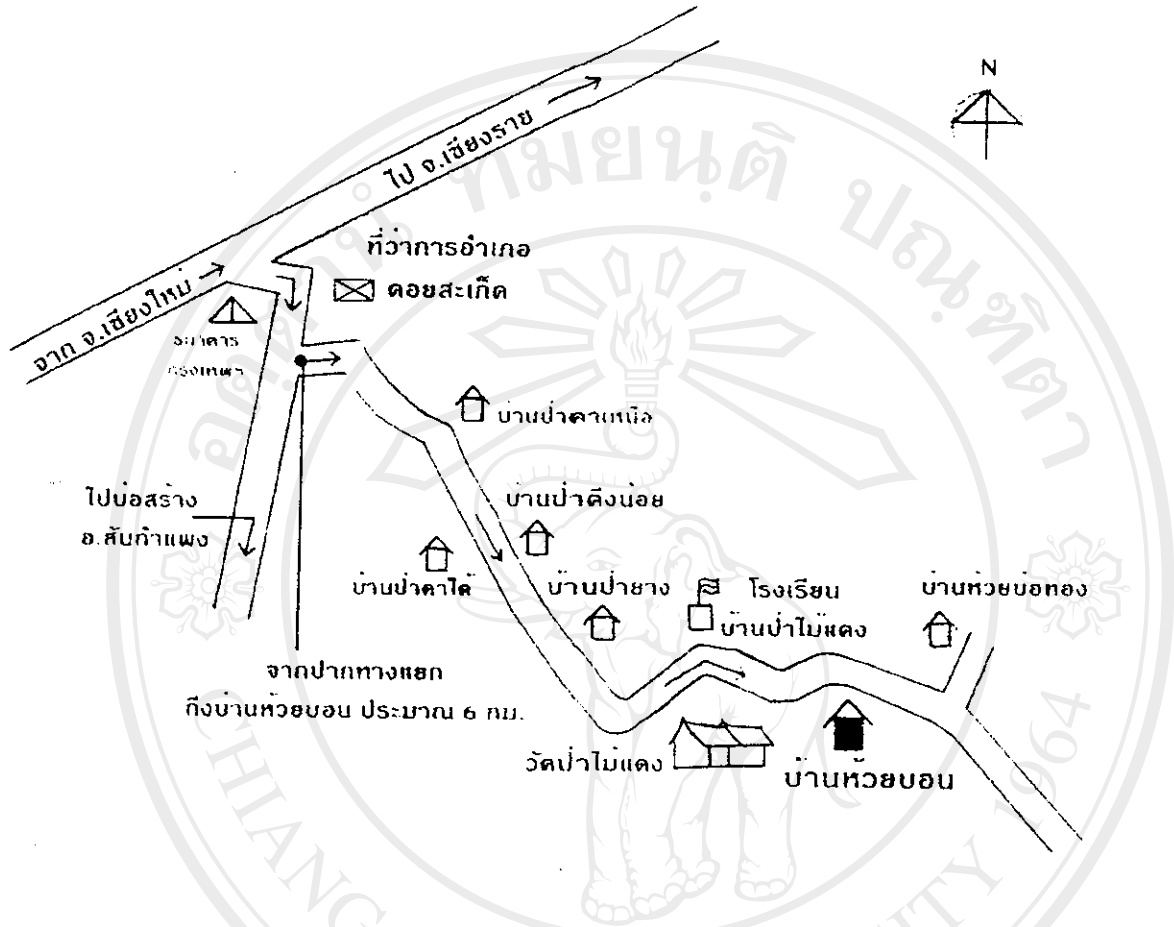
ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

แผนผังแสดงที่ตั้งหมู่บ้าน หมู่ที่ 9 บ้านป่าไม้แดง

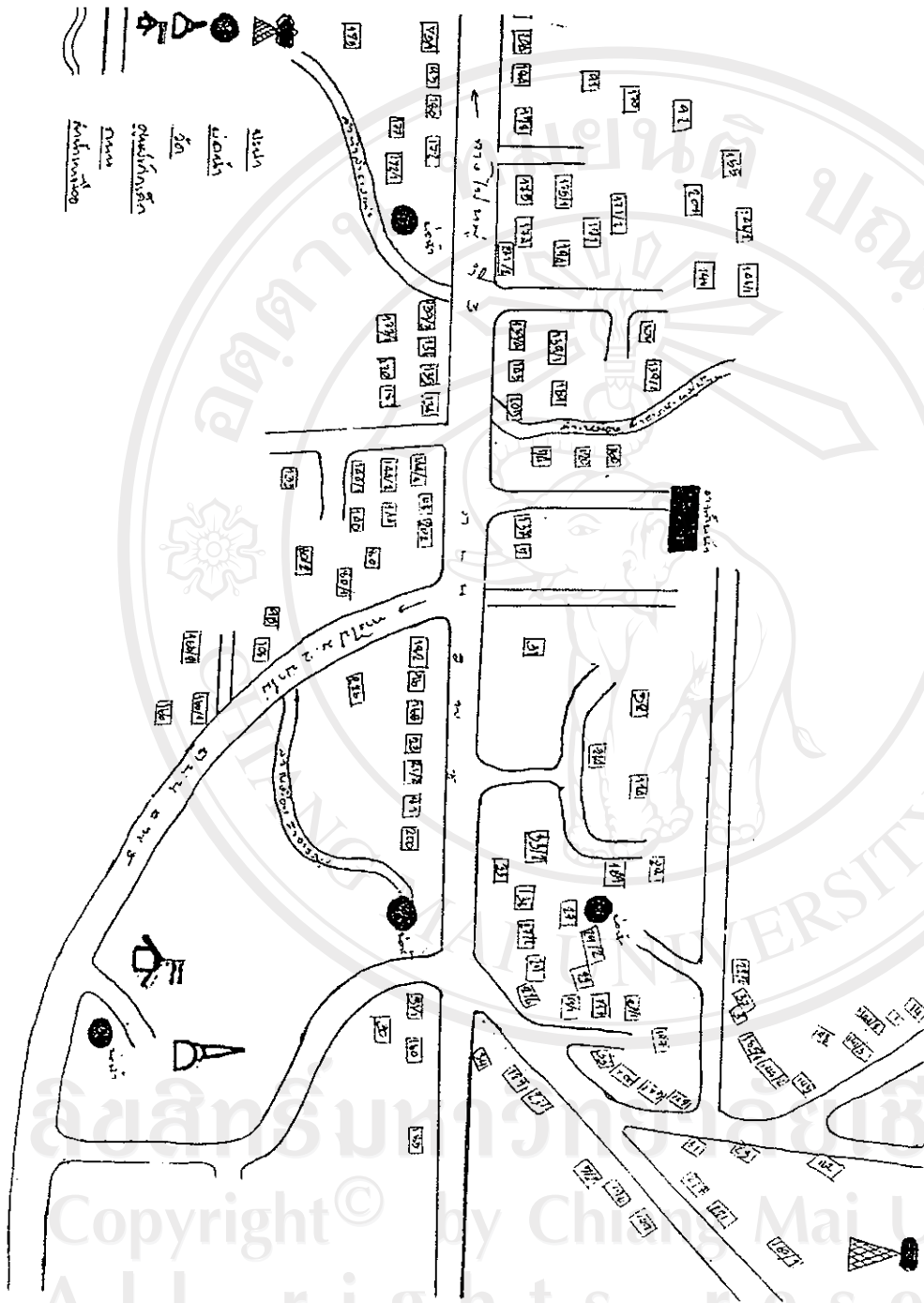
ที่มา : ข้อมูลชุมชนศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2542

เส้นทางเข้าหมู่บ้าน หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง

ที่มา : ข้อมูลชุมชนศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2542

แผนผังแสดงที่ตั้งหมู่บ้าน หมู่ที่ 10 บ้านห้วยบ่อทอง

ที่มา : ข้อมูลชุมชนศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 2542

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นางสาวศิริโรจน์ หอมนาน
 วัน เดือน ปีเกิด 29 มีนาคม 2522
 ประวัติการศึกษา สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย
 โรงเรียนเชิงคำวิทยาคม จังหวัดพะเยา ปีการศึกษา 2540
 สำเร็จการศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)
 คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันราชภัฏเชียงราย
 จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2545
 เข้าศึกษาต่อ หลักสูตรปริญญาโท สาขาส่งเสริมการเกษตร
 คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่
 ปีการศึกษา 2545

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved